COLSON WHITEHEAD

BĂIEȚII DE LA NICKEL

ROMAN DISTINS CU PULITZER PRIZE 2020
ORWELL PRIZE 2020

HUMANITAS
fiction

COLSON WHITEHEAD

BĂIEȚII DE LA NICKEL

Original: THE NICKEL BOYS
(2019)

Traducere și note de
George Volceanov

2020

Lui Richard Nash

Prolog

Băieţii creau necazuri chiar şi după moarte.

Cimitirul secret era situat în partea de nord a campusului Nickel, pe un pogon de teren cu suprafaţa neregulată, plin de bălării, între vechiul şopron şi groapa de gunoi a şcolii. Odinioară, câmpul fusese folosit drept izlaz pe vremea când în şcoală funcţionase o lăptărie ce vindea clientelei locale – parte a unuia dintre programele statului Florida menite să-i degreveze pe contribuabili de povara cheltuielilor de întreţinere a băieţilor. Dezvoltatorii imobiliari ai complexului de clădiri de birouri desemnaseră acest câmp drept locul unde urmau să fie construite mai multe restaurante, cu patru bazine cu fântâni arteziene şi cu o estradă din beton, pentru eventuale evenimente. Descoperirea cadavrelor a reprezentat o complicaţie costisitoare pentru firma imobiliară ce aştepta să primească undă verde de la protecţia mediului, ca şi pentru procurorul statului, care tocmai finalizase o anchetă în legătură cu zvonurile referitoare la maltratarea băieţilor. Acum trebuia începută o nouă anchetă, trebuiau identificate persoanele decedate şi trebuia stabilită cauza morţii lor, şi nu se putea şti când o să poată fi dărâmată toată şandramaua aia blestemată, când o să fie nivelată şi când o să fie ştearsă din istorie, chestie care, toată lumea era de acord în această privinţă, ar fi trebuit să se întâmple de mult.

Toţi băieţii ştiau de locul ăla nenorocit. N-a mai trebuit decât ca o studentă de la Universitatea din Florida de Sud să înştiinţeze şi restul lumii despre treaba asta la câteva decenii după ce primul băiat fusese vârât într-un sac de cartofi şi îngropat acolo. Când au întrebat-o cum de şi-a dat seama că acolo sunt morminte, Jody a răspuns: „Pământul nu arăta cum trebuie.“ Solul prezenta adâncituri acoperite de smocuri rare de buruieni. Jody şi ceilalţi

studenţi-arheologi de la universitate făceau de luni de zile săpături în cimitirul oficial al şcolii. Statul nu putea dispune de acest bun imobiliar până când rămăşiţele umane nu erau relocate cum se cuvine, iar studenţii de la Arheologie aveau nevoie de credite pentru activitatea desfăşurată pe teren. Ei au împărţit perimetrul, cu ţăruşi şi sârmă, în pătrate ce urmau să fie cercetate, au săpat cu mâinile, cu lopeţi şi cu echipament greu. După cernerea solului, oasele, cataramele curelelor şi sticlele de apă carbogazoasă zăceau împrăştiate pe tăvile lor ca nişte exponate enigmatice.

Băieţii de la Nickel îi dăduseră cimitirului oficial numele de Dealul Cizmei[1], inspiraţi de filmele pe care le savuraseră la matineurile de sâmbătă înainte de-a fi trimişi la şcoală şi de a li se interzice acest gen de distracţie. Câteva generaţii mai târziu, denumirea avea să fie preluată de studenţii din Florida de Sud, care nu văzuseră în viaţa lor un film western. Dealul Cizmei era situat în capătul pantei uriaşe din nordul campusului. Crucile albe, din beton, ce însemnau locul mormintelor, străluceau la lumina soarelui în după-amiezile senine. Pe două treimi dintre cruci erau gravate numele morţilor; celelalte erau neatinse. Identificarea morţilor era anevoioasă, dar competiţia dintre tinerii arheologi ducea la progrese constante. Arhivele şcolare, cât ar fi fost de incomplete şi aleatorii, restrângeau cercetările legate de cine fusese WILLIE 1954. Rămăşiţele umane calcinate erau, în mod clar, ale celor care pieriseră în incendiul ce cuprinsese un cămin în 1921. Potrivirea secvenţelor ADN cu cele ale membrilor supravieţuitori ai unei familii – ale celor pe care izbuteau să-i depisteze studenţii de la universitate – îi reconecta pe cei dispăruţi cu lumea vie, care mergea înainte şi fără ei. Dintre cele patruzeci şi trei de cadavre, doar şapte au rămas neidentificate.

Studenţii au stivuit crucile albe, din beton, într-un morman chiar lângă locul unde făceau săpăturile. Când s-au întors la lucru într-o bună dimineaţă, le-au găsit făcute praf şi pulbere.

Dealul Cizmei îşi dădea la iveală băieţii unul câte unul. Jody a fost cuprinsă de-o emoţie puternică atunci când a spălat cu furtunul câteva vestigii dintr-un şanţ şi a dat peste primele ei rămăşiţe. Profesorul Carmine i-a spus că fluieraşul de os pe care-l ţine în mână este, cel mai probabil, o bucăţică dintr-un raton sau alt animal mic. Cimitirul secret a fost pentru ea o izbăvire. Jody l-a descoperit în timp ce se plimba pe teren căutând semnal pentru telefon. Profesorul a avut încredere în flerul ei privind aspectul neregulat al terenului în situl de pe Dealul Cizmei, cu toate ţestele alea fracturate şi găurite, cu cutiile toracice ciuruite de alice. Dacă erau dubioase până şi rămăşiţele din cimitirul oficial, ce li s-o fi întâmplat celor din cimitirul trecut sub tăcere? Două zile mai târziu, câinii dresaţi să ajute la găsirea cadavrelor şi imagistica radar au confirmat starea de fapt. Nu tu cruci albe, nu tu nume. Doar nişte oseminte ce aşteptau să fie descoperite de către cineva.

— Locul ăsta s-a numit şcoală, le-a spus profesorul Carmine.

Poţi ascunde nenumărate lucruri pe o suprafaţă de un pogon, în pământ.

Unul dintre băieţi sau una dintre rudele lor a vândut pontul presei. La data aceea, după toate interviurile care avuseseră loc, studenţii ţineau legătura cu câţiva dintre băieţi. Aceştia le aminteau de unchii lor arţăgoşi sau de tipii duri din vecini, oameni care se mai şi înmuiau odată ce ajungeai să-i cunoşti, dar care nu-şi pierdeau niciodată nucleul dur al personalităţii lor. Studenţii de la Arheologie le-au povestit băieţilor despre al doilea cimitir, le-au povestit familiilor lor despre puştii morţi pe care i-au dezgropat, iar apoi un post local de radio din Tallahassee a trimis un reporter la faţa

locului. Despre cimitirul secret mai povestiseră şi până atunci o mulţime de băieţi, dar, aşa cum se întâmpla de fiecare dată la Nickel, nu i-a crezut nimeni până când n-a spus şi altcineva povestea asta.

Presa naţională a preluat ştirea şi lumea a avut acces pentru prima oară la adevărata imagine a şcolii de corecţie. Nickel fusese închisă de trei ani, aşa se explicau paragina din jur şi vandalismul standard al adolescenţilor. Până şi cel mai nevinovat loc – o sală de mese sau terenul de fotbal american – arăta sinistru fără să fie nevoie de trucaje fotografice. Peliculele erau de-a dreptul tulburătoare. Umbre se strecurau şi tremurau în unghere tainice, iar fiecare pată sau semn aducea cu sângele uscat. Ca şi cum imaginile surprinse de echipamentul video i-ar fi dat în vileag natura întunecată, Nickelul vizibil devenind negativ şi cel expus fiind Nickelul nevăzut.

Dacă asta se întâmpla cu locurile paşnice, cum credeţi că arătau locurile bântuite?

Băieţii de la Nickel erau o adunătură de doi bani, dar făceau toţi banii ăştia, aşa umbla vorba. În ultimii ani, câţiva dintre foştii elevi au organizat grupuri de susţinere, reunindu-se pe internet şi dându-şi întâlniri în restaurante ieftine sau la McDonald's. În jurul mesei din bucătăria vreunuia dintre ei, după un drum de o oră cu maşina. Împreună îşi făceau propriile săpături-fantomă prin deceniile trecute, scoţând la iveală cioburile şi rămăşiţele acelor zile. Fiecare contribuia cu fărâma lui. *Ne spunea: o să-ţi fac o vizită mai încolo. Treptele şubrede care duceau în subsolul şcolii. Sângele care-mi mustea între degete în tenişi.* Puneau laolaltă fragmentele disparate, confirmând întunericul comun de care avuseseră parte: Dacă-i adevărat în cazul tău, e adevărat şi-n cazul altcuiva, ceea ce înseamnă că nu mai eşti singur.

Big John Hardy, un vânzător de covoare din Omaha, ieşit la pensie, administra o pagină de net

pentru băieţii de la Nickel, pe care posta ultimele ştiri. Îi ţinea la curent cu petiţia pentru o nouă anchetă şi cu declaraţia prin care autorităţile îşi cereau iertare pentru cele întâmplate. O bulinuţă care clipea pe ecran urmărea campania de strângere a unor fonduri pentru un monument comemorativ. Dacă-i trimiteai lui Big John, pe e-mail, povestea ta despre zilele petrecute la Nickel, el ţi-o posta cu o fotografie cu tot. Să le trimiţi alor tăi linkul era un fel de a spune: Iată unde m-am format. O explicaţie şi o scuză.

Întrunirea anuală, ajunsă la a cincea ediţie, era ciudată şi necesară. Băieţii erau de-acum bărbaţi vârstnici, cu soţii şi foste soţii, şi cu copii cu care discutau sau nu mai discutau, cu nepoţei grijulii, pe care-i aduceau cu ei uneori, sau cu unii pe care nici măcar n-aveau voie să-i vadă la faţă. Reuşiseră să pună ceva deoparte după ce ieşiseră de la Nickel sau nu reuşiseră să se integreze niciodată în rândul oamenilor normali. Erau ultimii fumători ai unor mărci de ţigări pe care nu le mai vezi nicăieri, care ajungeau prea târziu la grupurile de întrajutorare, aflându-se întotdeauna în pragul dispariţiei. Morţi în penitenciare sau putrezind în camere închiriate cu săptămâna, sau degeraţi în vreo pădure după ce băuseră aurolac. Bărbaţii se întâlneau în sala de conferinţe de la Eleanor Garden Inn, iar apoi o luau din loc, în convoi, spre Nickel, pentru un tur solemn. Erau ani în care te simţeai suficient de puternic să păşeşti pe aleea de beton, ştiind că te va duce într-unul dintre locurile tale de groază, iar în alţii, nu. Evitai o clădire sau te uitai lung la ea, în funcţie de starea de spirit din dimineaţa respectivă. După fiecare întrunire, Big John posta câte o informare pentru toţi cei care nu reuşiseră să li se alăture celor prezenţi.

În New York City locuia un băiat de la Nickel cunoscut sub numele de Elwood Curtis. Din când în când dădea câte o căutare pe internet, să vadă ce se mai întâmplă, dar se ţinea departe de aceste

întruniri şi, din mai multe motive, nu-şi trecuse şi el numele pe liste. Ce rost are? Sunt oameni în toată firea. Ce să facă, să-şi paseze cu schimbul, unul altuia, şerveţelele igienice? Unul dintre ceilalţi a postat o relatare despre noaptea când a parcat în faţa casei lui Spencer şi s-a uitat ceasuri în şir pe fereastră, urmărind umbrele siluetelor dinăuntru, până când şi-a scos din cap ideea răzbunării. Îşi confecţionase singur o curea de piele cu care să-l tăbăcească pe supraveghetorul-şef. Elwood n-a înţeles. După atâta bătaie de cap, ar fi putut, la fel de bine, să meargă până la capăt.

Când a fost descoperit cimitirul secret, şi-a dat seama că va trebui să se întoarcă acolo. Pâlcul de cedri ce se iţea peste umărul reporterului TV i-a reamintit dogoarea de pe spinare şi bâzâitul tăunilor. Nu le uitase câtuşi de puţin. Şi nu le va uita niciodată.

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul întâi

Elwood a primit cel mai frumos cadou din viaţa lui în ziua de Crăciun a anului 1962, chiar dacă ideile pe care i le-a vârât în cap aveau să-l nenorocească. *Martin Luther King la Dealul Sionului*[2] era singurul lui album şi nu-l dădea niciodată jos de pe platanul pick-upului. Bunica lui, Harriett, avea câteva discuri cu muzică gospel pe care le asculta doar atunci când lumea descoperea vreo metodă nouă de-a o căzni pe ea, iar Elwood nu avea voie să asculte formaţii de la Motown sau alte melodii de muzică uşoară pe motiv că-s indecente. Celelalte cadouri din anul acela au constat în articole de îmbrăcăminte – un pulover nou, roşu, şosete – pe care, de bună seamă, le-a purtat până le-a ros, dar nimic nu se compară cu discul în ceea ce priveşte întrebuinţarea bună şi constantă pe care i-a dat-o. Fiecare zgârietură şi pârâit care i s-a adăugat odată cu trecerea lunilor era un martor al iluminării lui, semnalând momentele când reuşea să dea un înţeles nou cuvintelor rostite de pastor. Era hârâitul adevărului.

N-aveau televizor, dar discursurile doctorului King erau o cronică atât de vie – conţinând tot ce-a fost şi tot ce urma să fie negrul – încât discul era aproape la fel de bun ca un televizor. Ba poate chiar mai bun, mai grandios, ca şi ecranul înalt al cinematografului în aer liber Davis, la care fusese de două ori. Elwood a văzut totul: africanii persecutaţi de păcatul alb al sclaviei, negrii umiliţi şi ţinuţi din scurt de segregaţie, şi imaginea luminoasă ce are să vină atunci când se vor deschide toate locurile deocamdată închise în nasul rasei lui.

Discursurile fuseseră înregistrate în tot locul, la Detroit, Charlotte şi Montgomery, conectându-l pe Elwood la lupta pentru drepturi civile din întreaga

ţară. Una dintre cuvântări chiar îl făcea să se simtă ca un membru al familiei King. Toţi puştii auziseră de Fun Town, fuseseră acolo sau îi invidiau pe cei care fuseseră. În cea de-a treia secţiune de pe faţa A, doctorul King relata ce mult îşi dorea fiica lui să viziteze parcul de distracţii de pe Stewart Avenue din Atlanta. Yolanda îşi implora părinţii s-o ducă acolo ori de câte ori zărea reclama uriaşă de pe autostradă sau vedea parcul în reclamele de la televizor. Doctorul King a trebuit să-i povestească mormăind trist, cu glasul coborât, despre sistemul segregaţionist care ţine băieţii şi fetele de culoare de cealaltă parte a gardului. Să-i explice cum gândirea nechibzuită a unor albi – nu a tuturor, dar a unui număr destul de mare de albi – dădea forţă şi sens acestui sistem. Şi-a sfătuit copila să nu se lase furată de ură şi înverşunare şi a asigurat-o: „Deşi nu poţi merge la Fun Town, vreau să ştii că eşti o persoană la fel de bună ca oricare alta care intră acolo.“

Aşa era şi Elwood – la fel de bun ca oricine. La patru sute de kilometri sud de Atlanta, în Tallahassee. Uneori vedea câte o reclamă cu Fun Town când mergea în vizită la verii lui din Georgia. Cu ture de montagnes russes şi muzică veselă, cu voioşii copilaşi albi stând la coadă la Wild Mouse Roller Coaster şi la Minigolful lui Dick. Punându-şi centura de siguranţă în Racheta Atomică, pentru o călătorie de la Pământ la Lună. Potrivit reclamelor, un carnet de elev cu note maxime garanta intrarea gratuită dacă învăţătorul îţi aplica o ştampilă roşie pe el. Elwood avea numai şi numai note maxime şi îşi păstra mulţimea de dovezi pentru ziua când Fun Town avea să-şi deschidă porţile pentru toţi copiii lui Dumnezeu, aşa cum promitea doctorul King.

— O să intru cu uşurinţă, zi de zi, timp de-o lună, i-a spus el bunicii stând întins pe carpeta din camera de zi şi urmărind cu degetul mare conturul unui petic zdrenţuit.

Bunica, Harriet, recuperase carpeta de pe aleea din spatele Hotelului Richmond, după ultima renovare. Biroul din camera ei, măsuţa de lângă patul lui Elwood şi trei veioze erau tot vechituri casate la Richmond. Harriet lucrase la hotel încă de la vârsta de paisprezece ani, când i se alăturase maică-sii, ca femeie de serviciu. Când Elwood a intrat la liceu, directorul hotelului, domnul Parker, a precizat că-i dispus să-l angajeze ca portar în orice moment, că-i un puşti isteţ, şi albul s-a arătat dezamăgit când băiatul a început să lucreze la Marconi's Tobacco and Cigars. Domnul Parker întotdeauna a fost amabil cu familia, chiar şi după ce a concediat-o pe mama lui Elwood pentru că o prinsese furând.

Lui Elwood îi plăceau şi Hotelul Richmond, şi domnul Parker, dar ideea de a adăuga o a patra generaţie la catastifele hotelului îi provoca o stare de disconfort pe care cu greu o putea exprima în cuvinte. Asta încă dinainte de păţania cu enciclopediile. Când era mai mic, după orele de şcoală şedea pe o navetă în bucătăria hotelului şi citea cărţi de benzi desenate şi aventurile fraţilor Hardy[3] în timp ce bunica făcea ordine şi freca duşumelele de la etaj. După ce-l părăsiseră ambii părinţi, prefera să-şi ştie nepotul lângă ea decât singur acasă. Văzându-l pe Elwood cu personalul de la bucătărie, îşi zicea că după-amiezile de-acolo sunt, pentru el, tot un fel de şcoală, că-i bine să se afle în compania bărbaţilor. Bucătarii şi chelnerii îl considerau pe puşti mascota lor, se jucau de-a v-aţi ascunselea şi-i dădeau tot felul de sfaturi fumate de când lumea: despre comportamentul albilor, despre cum să te porţi cu o tipă slabă la refuz sau unde să-ţi ascunzi banii în casă. Cel mai adesea, Elwood nu pricepea despre ce discută bărbaţii ăştia copţi, dar dădea din cap cu însufleţire, iar apoi se întorcea la cărţile lui de aventuri.

După orele de vârf, Elwood îi provoca uneori pe spălătorii de vase la o întrecere de cine şterge mai

multe farfurii, iar ei se prefăceau că sunt dezamăgiţi de iscusinţa lui superioară. Le făcea plăcere să-l vadă zâmbind şi bucurându-se, în felul lui ciudat, de fiecare victorie. Pe urmă, angajaţii au plecat în altă parte. Noile hoteluri din centru vânau personalul calificat, bucătarii veneau şi plecau, unii chelneri nu s-au mai întors după ce bucătăria a avut de suferit de pe urma unei inundaţii. Odată cu schimbarea personalului, întrecerile lui Elwood s-au transformat dintr-o noutate drăgălaşă într-o competiţie îndârjită; noii spălători de vase primiseră pontul că nepotul uneia dintre femeile de serviciu îţi face treaba dacă-l provoci la întrecere, că-i tot timpul pe fază. Cine era puştiul ăsta serios care se învârtea pe-acolo în timp ce restul dădeau în brânci şi încasa câte o scatoalcă uşoară de la domnul Parker, de-ai fi zis că-i un căţeluş dat dracu', cu nasul vârât tot timpul într-o carte de benzi desenate, parcă nepăsător la ce se întâmplă în jurul lui? Noii angajaţi de la bucătărie aveau să-i dea mai multe lecţii acestui spirit tânăr. Chestii pe care le învăţaseră despre lume. Elwood nu şi-a dat seama că premisele întrecerii nu mai erau aceleaşi. Când lansa câte o provocare, cei din bucătărie cu greu îşi puteau ascunde zâmbetul compătimitor.

Elwood avea doisprezece ani la data când au apărut enciclopediile. Un picolo a târât o stivă de cutii în bucătărie şi i-a chemat pe ceilalţi la sfat. Elwood s-a băgat şi el între ei – era un set de enciclopedii pe care un comis-voiajor îl lăsase într-una din camerele de la etaj. Circulau tot felul de legende despre lucrurile de valoare uitate de albi în camere, însă rareori se întâmpla să ajungă la ei o pradă de acest fel. Barney, bucătarul, a deschis cutia de deasupra şi le-a arătat volumul legat în piele al *Enciclopediei Universale a lui Fisher*, *Aa-Be*. I l-a înmânat lui Elwood, care a rămas surprins de greutatea acestei cărămizi cu paginile tivite cu roşu. Băiatul l-a frunzărit, uitându-se cu ochii mijiţi la cuvintele mititele – *Aegean, Arhimede,*

Argonaut – şi s-a şi văzut şezând pe canapeaua din camera de zi şi copiind cuvintele care-i plac. Cuvintele care-i par interesante pe pagină ori sună interesant în pronunţiile lui imaginare.

Cory, picoloul, s-a oferit să renunţe la această descoperire – nu ştia să citească şi nu-şi propunea să înveţe prea curând. Elwood s-a arătat interesat de ea. Dată fiind personalitatea celor din bucătărie, cu greu s-ar fi găsit altcineva care să-şi dorească enciclopediile. Pe urmă, Pete, unul dintre noii spălători de vase, i-a spus că-l provoacă la întrecere dacă vrea să fie ale lui.

Pete era un texan lălâu, care se angajase cu două luni în urmă. Fusese pus să debaraseze mesele, însă, după câteva incidente, l-au mutat la bucătărie. Când lucra, privea mereu peste umăr, ca şi cum i-ar fi fost teamă că-i urmărit, şi nu vorbea mult, deşi, în timp, râsul lui răguşit i-a făcut pe ceilalţi să tot glumească pe seama lui. Pete şi-a şters mâinile de pantaloni şi i-a spus:

— Avem timp înainte de cină dacă te simţi în stare.

Cei de la bucătărie au pus de un concurs ca lumea. Cel mai mare de până atunci. Au scos un cronometru şi i l-au dat lui Len, chelnerul grizonant care lucra în hotel de mai bine de douăzeci de ani. Era foarte meticulos în privinţa costumului său negru, de serviciu, şi susţinea că el a fost dintotdeauna cel mai bine îmbrăcat bărbat din salon, făcându-i de ruşine pe clienţii albi. Un om atent la detalii ca el ar fi cel mai potrivit arbitru. Au fost pregătite două grămezi de câte cincizeci de farfurii, după ce acestea au fost clătite ca lumea sub supravegherea lui Elwood şi a lui Pete. Câte un picolo îndeplinea funcţia de secund al fiecăruia în acest duel, gata să le ofere ştergare noi, uscate, la cerere. Cineva ţinea de şase la uşa bucătăriei, în caz că ar fi apărut un manager.

Elwood nu era lăudăros din fire, dar nu pierduse nici o întrecere la şters vase în patru ani şi i se

citea pe chip încrederea de sine. Pete părea preocupat. Elwood nu vedea o ameninţare în texan, căci îl mai întrecuse şi până atunci. Pete era, în general, un înfrânt care ştia să piardă.

Len a numărat invers, de la zece la zero, şi le-a dat startul. Elwood a aplicat metoda pe care şi-o perfecţionase de-a lungul anilor, constând în mişcări mecanice şi delicate. Nu lăsa niciodată să-i alunece o farfurie din mâini şi nu ciobea nici una aşezând-o prea repede pe tejghea. În timp ce bucătarii le făceau galerie, pe Elwood îl descuraja grămada tot mai înaltă de farfurii uscate din dreptul lui Pete. Texanul avea un avans asupra lui, demonstrând că are resurse nebănuite. Spectatorii scoteau strigăte de uimire. Elwood a luat viteză, îmboldit de imaginea enciclopediilor ajunse în camera lor de zi.

Len spuse:

— Stop!

Elwood câştigă la o diferenţă de o farfurie. Bărbaţii s-au pornit să răcnească, s-au pus pe râs şi au schimbat priviri al căror înţeles Elwood avea să-l descifreze doar mai târziu.

Harold, un picolo, îl bătu pe Elwood pe spate.

— Eşti un spălător de vase înnăscut, şmecherule.

Toată bucătăria răsuna de râsete. Elwood băgă volumul AA–*Be* la loc, în cutie. Era o răsplată pe cinste.

— Ai câştigat-o pe merit, i-a spus Pete. Sper să tragi multe foloase din cărţile astea.

Elwood l-a rugat pe administrator să-i spună bunică-sii că se duce acasă. Abia aştepta să vadă ce faţă o să facă atunci când o să vadă enciclopediile elegante şi distinse aşezate pe rafturi. Cocoşat de povară, târî cutiile până în staţia de autobuz de pe Tennessee Street. Privindu-l de peste drum pe tânărul serios, ce îşi târa încărcătura de cunoştinţe despre lume, ai fi zis că vezi o scenă ce ar fi putut

fi ilustrată de Norman Rockwell[4] dacă Elwood ar fi fost alb.

Ajuns acasă, scoase de pe rafturile bibliotecii verzi din camera de zi cărţile cu fraţii Hardy şi cele cu Tom Swift[5] şi despachetă cutiile. Se opri la *Ga*, curios să vadă cum definesc inteligenţii companiei Fisher termenul *galaxie*. Paginile erau albe – absolut toate. Fiecare volum din prima cutie avea paginile albe cu excepţia celui pe care îl frunzărise în bucătărie. Desfăcu şi celelalte două cutii, simţea că-i dogoresc obrajii. Toate cărţile aveau paginile albe.

Când bunica ajunse acasă, clătină din cap şi-i spuse că, poate, sunt defecte sau doar nişte exemplare ce le simulau pe cele adevărate, prezentate de comis-voiajor clienţilor ca mostre, să-şi dea seama cum ar arăta setul întreg în locuinţele lor. În noaptea aceea, în pat, gândurile îi ticăiră şi-i bâzâiră ca o maşinărie. Îi trecu prin minte că picoloul şi toţi ceilalţi din bucătărie au ştiut că volumele au paginile albe. Că i-au jucat o festă.

În orice caz, păstră enciclopediile în bibliotecă. Erau impresionante, chiar şi atunci când copertele s-au scorojit din cauza umidităţii. Şi pielea era falsă.

După-amiaza următoare a fost ultima pe care a petrecut-o în bucătărie. Prea se uitau cu toţii să vadă în ce ape să scaldă. Cory l-a pus la încercare întrebându-l „Cum ţi-au plăcut cărţile?“ şi aşteptând să-i vadă reacţia. Deasupra chiuvetei, Pete avea un zâmbet de ziceai că i l-a scrijelit careva cu un cuţit. Ştiau care-i treaba. Bunică-sa fu de acord că-i destul de mare să stea acasă şi de unul singur. În anii de liceu a tot despicat firu-n patru, întrebându-se dacă spălătorii de vase îl lăsaseră intenţionat să câştige. Fusese atât de mândru de îndemânarea lui, oricât de tâmpă şi simplă era. Nu reuşi să tragă o concluzie fermă

până când nu ajunse la Nickel, unde realitatea competiţiei era inevitabilă.

Capitolul doi

Despărţirea de bucătărie a însemnat şi despărţirea de jocul lui, numai de el ştiut: ori de câte ori se deschidea uşa, paria dacă în restaurant se află sau nu vreun client negru. Potrivit deciziei din procesul *Brown contra Ministerul Educaţiei*[6], şcolile erau obligate să pună capăt segregaţiei rasiale – era o chestiune de timp până să cadă toate zidurile invizibile. În seara când la radio s-a anunţat decizia Curţii Supreme, bunică-sa a scos nişte ţipete de parcă i-ar fi vărsat cineva supa fierbinte în poală. Apoi şi-a venit în fire şi şi-a netezit rochia.

— Jim Crow[7] n-o să plece cu coada între picioare aşa, cu una cu două. Afurisitul.

În dimineaţa de după anunţarea deciziei, soarele a răsărit ca şi până atunci şi nimic nu părea să se fi schimbat. Elwood a întrebat-o pe bunică-sa când o să înceapă negrii să tragă la Hotelul Richmond, iar ea i-a răspuns că una e să-i spui cuiva să facă ceea ce trebuie şi alta ca respectivul să şi facă asta. Ca dovadă, i-a înşirat şi câteva dintre defectele lui, iar Elwood a încuviinţat dând din cap: Aşa o fi. Şi totuşi, mai devreme sau mai târziu, uşa o să se deschidă larg, lăsând să se vadă o faţă maronie – un businessman spilcuit venit la Tallahassee pentru a discuta o afacere sau o doamnă venită să viziteze oraşul – ce savurează bucatele înmiresmate gătite de bucătari. Era sigur că aşa va fi. A început jocul ăsta când avea nouă ani, iar după trei ani singurii oameni de culoare pe care-i vedea în restaurant erau cei cu farfuriile, băuturile şi mopul. A jucat acest joc până în ultima după-amiază petrecută la Richmond. E neclar dacă oponentul din acest joc era nerozia lui sau constanţa încăpăţânată a lumii.

Domnul Parker n-a fost singurul care vedea în Elwood un angajat destoinic. Albii îi prezentau mereu oferte de lucru, recunoscând că-i şi harnic

din fire, şi cuminte sau, cel puţin, că se poartă altfel decât alţi băieţi de culoare, şi luau treaba asta drept un semn de hărnicie. Domnul Marconi, proprietarul tutungeriei de pe Macomb Street, îl urmărise pe Elwood de când era bebeluş şi scâncea într-un cărucior zgomotos pe jumătate mâncat de rugină. Mama lui Elwood era o femeie zveltă, cu ochii negri şi privirea obosită, care nu-şi dădea niciodată silinţa să-şi facă pruncul să tacă. Cumpăra teancuri întregi de reviste de cinema şi dispărea pe stradă cu Elwood, care urla întruna ca din gură de şarpe.

Domnul Marconi se dădea jos de pe scaunul pe care stătea cocoţat lângă casa de marcat cât mai rar cu putinţă. Îndesat şi asudat, cu părul pieptănat pe spate şi cu mustaţa neagră, subţire, până pe seară era, în mod inevitabil, răvăşit. La intrarea în tutungerie, se simţea în aer mirosul înţepător al loţiunii tonice cu care-şi dădea părul şi, în după-amiezile fierbinţi, lăsa în urma lui o dâră înmiresmată. De pe scaunul lui, domnul Marconi l-a văzut pe Elwood crescând şi alegându-şi propriul drum, distanţându-se de băieţii din cartier, care îşi dădeau în stambă şi erau violenţi pe alei sau ciordeau bombonele Red Hot cu scorţişoară, pe care şi le vârau în pantaloni când credeau că domnul Marconi nu-i vede. El vedea totul, dar nu zicea nimic.

Elwood făcea parte din a doua generaţie de clienţi pe care şi-i făcuse în Frenchtown. Domnul Marconi s-a apucat de treabă la câteva luni după ce, în 1942, s-a deschis baza militară. Soldaţii negri luau autobuzul de la Camp Gordon Johnston sau de la Aerodromul Militar Dale Mabry, se distrau în draci tot weekendul, iar apoi se întorceau la instrucţia militară. Avea neamuri care îşi deschiseseră câte o afacere în centru şi prosperau, dar un alb hârşit într-ale economiei segregaţioniste putea să câştige şi aici bani frumuşei. Tutungeria lui Marconi era la o distanţă de câteva case de

Hotelul Bluebell. Tip Top Bar şi Sala de Biliard Marybelle erau după colţ. Negoţul mergea strună cu diferite tipuri de tutun şi cutiile cu prezervative Romeos.

După terminarea războiului, a mutat trabucurile în partea din spate a magazinului, a rezugrăvit pereţii în alb şi a adăugat standuri cu reviste, bombonele de un cent bucata, un răcitor de suc, iar toate astea au sporit reputaţia locului. A plătit ajutoare. Nu avea nevoie de un angajat permanent, dar neveste-sii îi plăcea să spună lumii că au un angajat, iar el îşi închipuia că, astfel, magazinul va atrage în mai mare măsură segmentul monden al Frenchtown-ului negru.

Elwood avea treisprezece ani când Vincent, care fusese de-un car de vreme băiatul de prăvălie al tutungiului, s-a angajat în armată. Vincent nu fusese cel mai atent angajat, dar era punctual şi îngrijit, iar domnul Marconi aprecia aceste două calităţi la alţii, chiar dacă nu şi la el însuşi. În ultima zi de lucru a lui Vincent, Elwood îşi trecea timpul la standul cu benzi desenate, ca în mai toate după-amiezile. Avea obiceiul ciudat de a citi fiecare carte de benzi desenate de la coadă la cap înainte s-o cumpere şi o cumpăra pe fiecare pe care punea mâna. Domnul Marconi l-a întrebat ce rost are treaba asta din moment ce le cumpără oricum, indiferent dacă-s bune sau nu, iar Elwood i-a răspuns: „Să mă conving că merită.“ Tutungiul l-a întrebat dacă are nevoie de-o slujbă. Elwood a închis exemplarul din *Călătorie în necunoscut*[8] şi i-a spus că va trebui s-o întrebe pe bunica.

Harriet avea o lungă listă de reguli referitoare la ce-i acceptabil şi ce nu şi, uneori, Elwood trebuia să comită o greşeală pentru ca să înţeleagă cum stau lucrurile. Aşa că a aşteptat până după cină, până au terminat somnul prăjit şi salata de verdeţuri, şi bunica s-a sculat să strângă masa. De data asta nu a avut nici o rezervă nemărturisită, deşi unchiul Abe fumase trabucuri la viaţa lui şi

uite ce păţise, deşi Macomb Street avea o îndelungată istorie de locaş al viciului şi deşi îi purta o râcă veşnică unui vânzător italian care o maltratase cu decenii în urmă.

— Probabil că nu-s rude, spuse ea ştergându-şi mâinile. Sau, dacă sunt, or fi veri îndepărtaţi.

Îl lăsă pe Elwood să muncească la magazin după orele de şcoală şi în weekenduri, urmând ca jumătate din banii primiţi la sfârşitul săptămânii să fie folosiţi în gospodărie, iar jumătate să fie puşi deoparte pentru colegiu. El îi spusese cu o vară înainte, într-o doară, că vrea să meargă la colegiu, fără să aibă nici cea mai vagă bănuială cât de importante se vor dovedi acele cuvinte. Procesul *Brown contra Ministerul Educaţiei* părea să aibă urmări puţin probabile, dar faptul că cineva din familia lui Harriet aspiră la învăţământul superior era, de-a dreptul, un miracol. Orice îndoieli legate de tutungerie au pierit ca prin minune la gândul acesta.

Elwood punea în ordine ziarele şi cărţile de benzi desenate pe stativele de sârmă, ştergea praful de pe dulciurile care nu se vindeau grozav şi avea grijă ca pachetele cu trabucuri să fie aranjate conform teoriei lui Marconi despre ambalaje şi felul cum acestea excită „partea fericită a creierului uman“. Continua să-şi treacă timpul cu benzile desenate, citindu-le cu băgare de seamă, de-ai fi zis că mânuieşte dinamită, dar îl atrăgeau şi revistele de ştiri. Se lăsa furat cu voluptate de revista *Life*. Un camion mare, alb, le livra în fiecare joi un teanc de *Life* – Elwood ajunse să-l recunoască după scrâşnetul frânelor. După ce sorta retururile şi punea la vedere numărul nou, Elwood se ciucea pe scara pliantă şi urmărea cele mai recente incursiuni ale revistei în colţurile Americii uitate de Dumnezeu.

Ştia despre lupta pentru drepturi civile a negrilor din Frenchtown, unde se termină cartierul lui şi unde preia controlul legea albilor. Eseurile

fotografice din *Life* îl purtau în prima linie, la boicotarea autobuzelor din Baton Rouge, la protestele din Greensboro, unde tineri nu cu mult mai mari decât el se alăturau mişcării. Erau bătuţi cu răngi de metal, striviţi cu tunuri de apă, scuipaţi de gospodinele albe furioase, imortalizaţi de aparatele fotografice în tablouri ce înfăţişau nobila lor rezistenţă. Detaliile mărunte erau o minune: cravatele tinerilor rămâneau nişte săgeţi negre, drepte în volbura violenţei, curbura coafurii perfecte a tinerelor plutea pe fundalul pancartelor pătrate. Erau, într-un fel, fermecători chiar şi atunci când sângele le şiroia pe feţe. Nişte tineri cavaleri înfruntând balaurii. Elwood avea umerii înguşti, era piele şi os, şi îşi făcea mereu griji în legătură cu ochelarii, care erau scumpi şi, în visurile lui, sfârşeau rupţi în două de un baston de poliţist, o cheie franceză sau o bâtă de baseball, dar îşi dorea să se înregimenteze în mişcare. N-avea de ales.

Frunzărea reviste în momentele de acalmie. Turele lui Elwood la Marconi îi ofereau modele bărbatului care îşi dorea să devină şi îl distanţau de tipul de băieţi din Frenchtown cu care nu se identifica. Bunică-sa avusese grijă de mai demult să nu se amestece cu puştii din oraş, pe care îi socotea puturoşi şi puşi pe scandal. Tutungeria, ca şi hotelul, era un locaş sigur. Toată lumea ştia că Harriet îl crescuse ţinându-l din scurt, iar ceilalţi părinţi din zona lor, de pe Brevard Street, îşi dădeau concursul în a-l ţine pe Elwood deoparte, dându-l drept exemplu odraslelor lor. Când băieţii cu care pe vremuri se juca de-a cowboyii şi indienii îl fugăreau, din când în când, pe stradă sau aruncau cu pietre după el, o făceau, mai curând, de-ai dracului, nu fiindcă i-ar fi purtat pică.

Oamenii din cvartalul lui treceau tot timpul pe la Marconi şi cele două lumi ale lui se suprapuneau. Într-o după-amiază răsună clinchetul clopoţelului

de deasupra uşii, anunţând intrarea doamnei Thomas.

— Bună ziua, doamnă Thomas, spuse Elwood. Avem oranjadă răcită.

— Cred c-aş bea o duşcă, El, îi răspunse ea.

Cunoscătoare a stilurilor de ultimă oră, doamna Thomas purta, în această după-amiază, o rochie galbenă, cu buline, cusută acasă, imitând modelul după un articol de revistă dedicat lui Audrey Hepburn. Era conştientă că puţine femei din vecinătate ar fi purtat-o cu atâta nonşalanţă ca ea şi, când încremenea pe loc, n-aveai cum să nu bănuieşti că pozează, parcă aşteptând scânteierea blițurilor.

În copilărie, doamna Thomas fusese cea mai bună prietenă a lui Evelyn Curtis. Una dintre cele mai timpurii amintiri ale lui Elwood era cu el stând aşezat în poala maică-sii, într-o zi dogoritoare, în timp ce ele două joacă gin rummy. Se tot foia să vadă cărţile maică-sii, iar ea i-a spus să se potolească, fiindcă afară-i prea cald. Când a ieşit la closetul din curte, doamna Thomas i-a dat pe furiş să bea câteva guri din oranjada ei. Limbile portocalii i-au dat de gol şi Evelyn i-a certat cu jumătate de gură în timp ce ei chicoteau. Elwood n-a uitat ziua aceea.

Doamna Thomas deschise portofelul să-şi plătească cele două pahare de oranjadă şi numărul curent al revistei *Jet*.

— Ţii pasul şi cu temele de la şcoală?

— Da, doamnă.

— Nu-l spetesc pe băiat prea tare, interveni domnul Marconi.

— Îhâmmm, făcu doamna Thomas pe un ton dubios.

Doamnele din Frenchtown îşi aminteau de tutungerie din zilele când avea o proastă reputaţie şi îl considerau pe italian un complice al mizeriilor din casele lor.

— Tu să faci ce trebuie, El.

Luă restul şi Elwood se uită după ea cum pleacă. Maică-sa îi părăsise pe amândoi; poate că-i trimitea câte o carte poştală prietenei sale dintr-un loc sau altul, chiar dacă lui uita să-i scrie. Poate că într-o bună zi doamna Thomas o să-i dea nişte veşti.

Domnul Marconi difuza *Jet* şi, desigur, *Ebony*. Elwood l-a convins să vândă şi *The Crisis* şi *The Chicago Defender*. Bunică-sa şi prietenele ei aveau abonament şi i s-a părut ciudat că nu se vând şi la magazin.

— Ai dreptate, i-a spus domnul Marconi ciupindu-şi buza de jos. Pe vremuri le difuzam. Nu ştiu ce s-a întâmplat.

— Grozav, exclamă Elwood.

Domnului Marconi nu-i mai păsa de mult de preferinţele clienţilor săi obişnuiţi, dar Elwood ţinea minte ce anume îl aduce pe fiecare în magazin. Predecesorul lui, Vincent, mai înviora, când şi când, atmosfera cu câte un banc porcos, dar nu se poate spune că ar fi avut iniţiativă. Elwood o avea din plin, amintindu-i domnului Marconi care furnizor de tutun le-a livrat prea puţină marfă şi ce bomboane să nu mai comande o vreme. Domnul Marconi se chinuia din răsputeri să le deosebească pe doamnele de culoare din Frenchtown – toate aveau privirea încruntată când dădeau cu ochii de el – iar Elwood era un ambasador competent. Îl privea lung pe băiat, cum stă pierdut în reviste, şi încerca să-şi dea seama ce-l mână de la spate. Avea o bunică severă, se vedea cât-colo. Băiatul era inteligent şi conştiincios, făcea cinste rasei sale. Totuşi, Elwood era greu de cap când venea vorba de lucrurile cele mai simple. Nu ştia când să se dea înapoi şi să lase lucrurile în voia lor. Ca atunci când s-a ales cu ochiul învineţit.

Puştii şuteau bomboane, indiferent de culoare. Şi domnul Marconi, în tinereţile lui zvăpăiate, pusese la cale tot felul de năzbâtii. Mai pierzi câte un procent ici-colo, dar asta intră în cheltuielile de

regie – copiii azi îţi fură o ciocolată, dar ei şi prietenii lor îşi vor cheltui ani în şir banii în acest magazin. Ei şi părinţii lor. Dă-i afară în stradă pentru vreun fleac şi ţi se duce buhul, mai ales într-o zonă unde fiecare e implicat în afacerea fiecăruia, iar părinţii vor înceta să mai vină la tine, de ruşine. Să-i laşi pe puşti să te fure e ca şi cum ai face o investiţie, aşa vedea el lucrurile.

Elwood a adoptat o cu totul altă perspectivă în timpul petrecut la magazin. Până să ajungă el să lucreze la Marconi, prietenii lui se bucurau de furturile de dulciuri râzând pe înfundate şi spărgând baloane obraznice de gumă rozalie Bazooka[9] atunci când erau la o distanţă destul de mare de magazin. Elwood nu se băga la furat cu ei, dar nici nu-l deranjau. Când l-a angajat, şeful lui, domnul Marconi, i-a explicat care-i atitudinea lui faţă de şuţi atunci când l-a instruit unde-i mopul şi în ce zile să se aştepte la livrări masive de marfă. Luni în şir, Elwood a văzut cum dispar dulciurile în buzunarele băieţilor. Băieţi pe care-i cunoştea. Poate că unii îi mai şi făceau cu ochiul când li se întâlneau privirile. Un an întreg Elwood n-a scos o vorbă, dar, în ziua când Larry şi Willie au înşfăcat bomboanele de lămâie în timp ce domnul Marconi se apleca în dosul tejghelei, nu s-a mai putut abţine.

— Puneţi-le la loc.

Băieţii au încremenit. Larry şi Willie îl cunoşteau pe Elwood de-o viaţă. Când erau mici, jucau împreună arşice, dar asta numai până când Larry a provocat un incendiu pe un teren viran de pe Dade Street, iar Willie a rămas de două ori repetent. Harriet i-a interzis să se mai joace cu ei. Cele trei familii erau stabilite de mai multe generaţii în Frenchtown. Bunica lui Larry făcea parte din acelaşi grup de enoriaşe ca şi Harriet, iar tatăl lui Willie fusese, în copilărie, amicul lui Percy, tatăl lui Elwood. Împreună au şi plecat în armată. Tatăl lui Willie îşi petrecea fiecare zi pe

verandă, în scaunul cu rotile, trăgând din pipă şi salutându-l pe Elwood ori de câte ori îl vedea trecând prin faţa casei.

— Puneţi-le la loc, le spuse Elwood.

Domnul Marconi dădu din cap: Destul. Băieţii puseră bomboanele la loc şi ieşiră din magazin scoţând flăcări pe nas.

Ştiau pe unde circulă Elwood. Uneori îl împungeau cu vorba, că-i băiat de băiat, când trecea cu bicicleta pe sub ferestrele lui Larry în drum spre casă. În seara aceea au tăbărât pe el. Tocmai se întuneca, iar mireasma magnoliilor se lua la întrecere cu mirosul puternic de friptură de porc. L-au trântit cu bicicletă cu tot pe asfaltul proaspăt turnat de autorităţi în iarna aceea. Băieţii i-au făcut ferfeniţă puloverul şi i-au aruncat ochelarii pe carosabil. În timp ce-l băteau, Larry l-a întrebat pe Elwood dacă are vreun strop de minte în cap; Willie a declarat că trebuie să-i dea o lecţie şi asta a şi făcut. Elwood a încasat câteva lovituri zdravene ici-colo, ce mai tura-vura. N-a plâns. Când vedea doi puştani încăierându-se în cvartalul lui, Elwood era genul care se amesteca să-i despartă şi să-i potolească. Iar acum şi-o lua chiar el. Un bătrân care locuia peste drum a intervenit şi l-a întrebat dacă vrea să se cureţe de praf sau dacă vrea să bea un pahar cu apă. Elwood l-a refuzat.

Îi sărise lanţul bicicletei, aşa că s-a dus acasă pe jos. Harriet n-a insistat prea mult când l-a întrebat ce-i cu ochiul lui. El a clătinat din cap. Până dimineaţa, umflătura vineţie de sub ochi i s-a transformat într-o băşică de sânge.

Elwood se văzu nevoit să admită că Larry are şi el dreptate: Din când în când părea să n-aibă strop de minte. Nu-şi putu explica asta nici măcar sieşi până când *La Dealul Sionului* îi oferi explicaţia turnată în cuvintele: *Trebuie să credem în adâncul sufletelor noastre că suntem cineva, că suntem importanţi, că suntem vrednici de stimă şi în fiecare zi trebuie să străbatem cărările vieţii cu*

sentimentul demnităţii şi sentimentul că suntem cineva. Placa se tot rotea ca un argument ce se întorcea la premisa lui incontestabilă, iar cuvintele doctorului King umpleau camera de zi a căsuţei lor. Elwood se supunea unui cod – iar doctorul King îi dădea acestui cod formă, claritate şi sens. Există forţe uriaşe care vor să-i ţină pe negri subjugaţi, ca Jim Crow, şi sunt forţe mărunte care vor să te ţină cu botul pe labe, iar în faţa acestor forţe, mari şi mici, trebuie să stai drept şi să nu uiţi cine eşti. Enciclopediile au paginile albe. Există oameni care te înşală şi-ţi livrează un gol cu zâmbetul pe buze, în timp ce alţii te jefuiesc de respectul de sine. Trebuie să ţii minte cine eşti.

Sentimentul demnităţii. Felul în care spunea treaba asta omul ăla, cu pârâituri cu tot, avea o forţă inalienabilă. Chiar şi atunci când aveai de îndurat consecinţe ce pândeau la colţuri de stradă întunecoase, pe drumul spre casă. L-au bătut, i-au făcut hainele ferfeniţă şi nu pricepeau de ce vrea să-l protejeze pe un alb. Cum ar fi putut Elwood să le spună că infracţiunile comise împotriva domnului Marconi sunt insulte la adresa lui însuşi, indiferent dacă-i vorba de-o acadea sau de-o carte de benzi desenate? Nu fiindcă orice atac împotriva fratelui său e un atac îndreptat împotriva lui însuşi, ci pentru că, dacă n-ar face nimic, şi-ar submina propria demnitate. Nu conta faptul că domnul Marconi i-a spus că nu-i pasă, după cum nu conta nici că Elwood nu le spusese niciodată nimic prietenilor săi când furau în prezenţa lui. N-avea nici un sens toată povestea asta până când a ajuns să aibă un singur sens.

Aşa era Elwood – un băiat bun ca oricare altul. În ziua când a fost arestat, exact până să apară ajutorul de şerif, la radio s-a difuzat o reclamă cu Fun Town. O fredona şi el. Şi-a amintit că Yolanda King avea şase ani când tatăl ei i-a spus adevărul despre parcul de distracţii şi despre legile date de albi, care o ţineau de cealaltă parte a gardului, să

privească de-acolo înăuntru. Să privească întotdeauna în cealaltă lume. Elwood avea şase ani când părinţii lui şi-au luat zborul de-acasă şi îşi spunea că şi asta îl leagă de ea, fiindcă atunci s-a trezit el la realitatea lumii în care trăia.

Capitolul trei

În prima zi de şcoală, elevii de la liceul Lincoln şi-au primit noile manuale second-hand de la liceul de albi de peste drum. Ştiind încotro aveau să fie direcţionate cărţile, elevii albi lăsaseră pe ele dedicaţii pentru viitorii lor proprietari: *Sufoca-te-ai, cioroiule! Puţi. Mănâncă căcat.* Luna septembrie venea cu orele dedicate epitetelor de ultimă oră ale tinerilor albi din Tallahassee, care, asemenea tivului de la fuste sau tunsorii, se schimbau de la un an la altul. Era umilitor să deschizi o carte de biologie, să dai pagina la aparatul digestiv şi să citeşti *Crapă,* CIOARĂ, dar pe măsură ce înainta anul şcolar, elevii de la liceul Lincoln începeau să facă abstracţie de blestemele şi sugestiile nepoliticoase. Cum să-ţi închei ziua cu bine dacă fiecare umilinţă te azvârlea în şanţ? Învăţai să te concentrezi pe ce trebuie.

Domnul Hill şi-a început activitatea la liceu când Elwood a intrat în anul întâi. I-a salutat pe Elwood şi pe ceilalţi elevi din ora de istorie şi şi-a scris numele pe tablă. Apoi, domnul Hill le-a înmânat markere negre şi le-a spus elevilor săi că, în primul rând, trebuie să taie toate cuvintele urâte din manuale.

— Întotdeauna m-au băgat în boale chestiile astea, le-a spus el. Cu toţii încercaţi să aveţi parte de educaţie – nu trebuie să cădeţi în capcana pe care v-o întind nerozii ăia cu vorbele lor.

Ca şi restul clasei, s-a urnit greu. S-au uitat la manuale, iar apoi la profesor. Pe urmă s-au apucat de treabă cu markerele. Elwood simţea că se învârteşte pământul cu el. Inima îi bătea să-i sară din piept: ce tare! De ce nu le-a mai spus nimeni să facă asta?

— Asiguraţi-vă că nu vă scapă nimic, îi îndemnă domnul Hill. Ştiţi că puştii ăştia albi sunt daţi naibii.

În timp ce elevii tăiau blestemele şi înjurăturile, le povesti câte ceva despre sine. Era proaspăt sosit în Tallahassee, căci abia ce absolvise un colegiu pedagogic din Montgomery. A vizitat Florida pentru prima oară vara trecută, când a coborât dintr-un autobuz din Washington, DC, ca activist pentru libertate[10]. A participat la marşuri. S-a instalat în sectoare interzise din localuri de fast food şi a aşteptat să fie servit.

— Mi-am făcut o grămadă de teme, le povesti el, aşteptând să-mi fie adusă cafeaua.

Şerifii l-au aruncat în închisoare pentru tulburarea ordinii publice. Era aproape plictisit în timp ce le spunea aceste poveşti, ca şi cum ar fi făcut cel mai firesc lucru din lume. Elwood se întrebă dacă nu cumva l-a văzut în *Life* sau în *Defender*, braţ la braţ cu marii lideri ai mişcării sau în fundal, printre necunoscuţi, cu un aer plin de mândrie.

Domnul Hill avea o colecţie bogată de papioane: cu picăţele, de un roşu-aprins, galbene ca banana. Faţa lui lată, amabilă, părea şi mai amabilă datorită cicatricei în formă de semilună de deasupra ochiului drept, unde îl lovise un alb cu cheia franceză.

— Nashville, le-a spus el când cineva, într-o după-amiază, l-a întrebat ce-i cu ea, iar apoi a muşcat din para pe care o ţinea în mână.

Ora avea ca subiect istoria SUA de la Războiul Civil încoace, dar, cu fiecare prilej, domnul Hill îi aducea în prezent, legând evenimentele petrecute cu o sută de ani în urmă de vieţile lor de zi cu zi. La începutul orei plecau la drum într-o anumită direcţie, dar acesta îi aducea de fiecare dată înapoi, la ei acasă.

Domnul Hill şi-a dat seama că Elwood e fascinat de lupta pentru drepturi civile şi i-a adresat un zâmbet crispat băiatului când a intrat în vorbă cu el. Ceilalţi profesori de la liceul Lincoln aveau de mult o părere bună despre el, fiindu-i

recunoscători pentru temperamentul lui potolit. Cei care le fuseseră profesori şi părinţilor săi nu ştiau de unde să-l apuce – l-o fi chemat ca pe taică-său, dar nu avea nimic din farmecul sălbatic al lui Percy sau tristeţea descurajantă a lui Evelyn. Îi era recunoscător lui Elwood profesorul pe care îl salva când clasa picotea în arşiţa după-amiezii şi el răspundea *Arhimede* sau *Amsterdam* la momentul potrivit. Băiatul avea un singur volum utilizabil din *Enciclopedia Universală a lui Fisher*, aşa că se folosea de el, ce era să facă? Era mai bun decât nimic. Sărea dintr-un loc în altul, îl rodea, revizita pasajele favorite, de parcă ar fi fost una dintre cărţile lui de aventuri preferate. Ca povestire, enciclopedia era dezmembrată şi incompletă, dar rămânea palpitantă în felul ei. Elwood îşi trecea în blocnotes părţile bune, definiţiile şi etimologia articolelor. Ulterior avea să i se pară penibilă scotocirea acestor crâmpeie.

Fusese alegerea firească, la sfârşitul anului întâi, când era nevoie de un protagonist în piesa jucată, an de an, de Ziua Emancipării[11]. Interpretând rolul lui Thomas Jackson, cel ce-i înştiinţează pe sclavii din Tallahassee că sunt liberi, se pregătea pentru versiunea lui însuşi, a celui ce avea să iasă la demonstraţii. În piesă, Thomas Jackson era un tăietor de pe o plantaţie de trestie de zahăr care evadase ca să se alăture Armatei Unioniste la începutul războiului şi acum se întorcea acasă ca om politic. În fiecare an, Elwood născocea noi gesturi şi inflexiuni vocale, iar discursurile îşi pierdeau rigiditatea în timp ce propriile lui convingeri animau portretul astfel creat.

— Îmi face plăcere să vă informez, stimaţi domni şi stimate doamne, că a sosit momentul să scuturaţi jugul sclaviei şi să vă ocupaţi, în sfârşit, locurile de americani adevăraţi!

Autorul piesei, o profesoară de biologie, se străduise să reînvie magia unicei excursii pe care o făcuse pe Broadway.

În cei trei ani cât Elwood a jucat acest rol, singura constantă a constituit-o agitaţia care-l cuprindea în punctul culminant, când Jackson trebuia s-o sărute pe obraz pe prietena lui. Urmau să se căsătorească şi, se înţelege, să aibă parte de-o viaţă fericită şi rodnică în noul Tallahassee. Indiferent dacă pe Marie-Jean o juca Anne, pistruiata cu faţa rotundă ca luna plină, Beatrice, căreia dinţii de iepuraş i se înfigeau în buza de jos, sau, în ultimul spectacol, Gloria Taylor, cea cu treizeci de centimetri mai înaltă decât el, care-l silea să se înalţe pe vârfuri, simţea cum, de nelinişte, i se pune un nod în piept şi îl ia cu ameţeală. Toate orele petrecute în biblioteca lui Marconi îl antrenaseră pentru discursurile grave, dar îl lăsaseră nepregătit în ceea ce priveşte spectacolele cu frumuseţile brune ale liceului Lincoln şi pe scenă, şi în afara ei.

Mişcarea despre care citea şi la care visa era încă departe – iar apoi se furişă mai aproape. Şi Frenchtown îşi avea protestele lui, dar Elwood era prea mic să li se alăture. Avea zece ani când două fete de la Universitatea de Agronomie şi Mecanică din Florida au propus boicotarea autobuzelor. Iniţial, bunica lui n-a înţeles de ce vor să facă tămbălău în oraşul lor, dar, după câteva zile, ajunsese să meargă la hotel cu mai multe persoane înghesuite într-o maşină mică.

— A luat-o razna toată lumea din Comitatul Leon, inclusiv eu! spunea ea.

În iarna aceea, autorităţile locale au decis, în sfârşit, desegregarea transportului în comun, iar când a urcat în autobuz, a văzut la volan un şofer de culoare. Şi s-a aşezat unde a vrut.

Patru ani mai târziu, când studenţii s-au aşezat, în semn de protest, într-un local fast food de la Woolworth, Elwood îşi amintea că bunică-sa a chicotit aprobator. Ba chiar a contribuit cu cincizeci de cenţi la suma strânsă pentru avocatul apărării după ce i-a întemniţat şeriful. După ce

ecoul demonstraţiilor s-a stins treptat, ea a continuat să boicoteze magazinele din centru, deşi nu-i era clar dacă face asta din solidaritate cu ceilalţi sau dacă-i vorba de protestul ei îndreptat împotriva preţurilor ridicate. În primăvara lui 1963 s-a răspândit vestea că puştimea de la colegiu vrea să picheteze Teatrul Florida, ca să-şi deschidă porţile şi spectatorilor negri. Elwood avea toate motivele să creadă că Harriet o să fie mândră de el că trece la acţiune.

S-a înşelat. Harriet Johnson era ca o pasăre colibri delicată, al cărei comportament în viaţă era dictat de scopul urmărit cu tenacitate. Dacă merită să faci ceva – să munceşti, să mănânci, să discuţi cu o persoană – merită s-o faci ca lumea sau deloc. Sub pernă ţinea o macetă de tăiat trestia de zahăr, în caz că ar fi avut musafiri nepoftiţi, şi lui Elwood nu prea îi venea să creadă că bătrânei i-ar fi frică de ceva. Dar teama era cea care o punea în mişcare.

Da, Harriet se alăturase mişcării de boicotare a autobuzelor. Nu avusese de ales – nu putea fi singura femeie din Frenchtown care foloseşte transportul public, dar tremura de fiecare dată când Slim Harrison oprea în Cadillac-ul ’57 şi ea se înghesuia pe bancheta din spate cu toate doamnele care aveau drum spre centru. Când au început protestele paşnice, s-a arătat recunoscătoare că nimeni nu se aşteaptă s-o vadă ieşind în public. Protestele paşnice erau treaba tinerilor şi pe ea n-o trăgea inima la aşa ceva. Dacă te porţi mai presus de statutul tău, ai să plăteşti. Fie s-a supărat Dumnezeu pe ea pentru că a râvnit la mai mult decât i se cuvine, fie albii i-au dat o lecţie, să nu ceară mai multe firimituri decât vor să-i dea ei, fapt este că Harriet avea să plătească. Tatăl ei a plătit când nu s-a dat la o parte din faţa unei doamne albe pe Tennessee Avenue. Soţul ei, Monty, a plătit când a trecut la acţiune. Tatăl lui Elwood, Percy, s-a ales cu prea multe idei când a

intrat în armată, aşa că, atunci când s-a întors acasă, în Tallahassee nu mai era destul loc pentru tot ce-avea el în cap. Iar acum venea la rând Elwood. Ea cumpărase discul cu Martin Luther King de la un comis-voiajor, din faţa Hotelului Richmond, dăduse pe el zece cenţi şi fuseseră cei mai afurisiţi zece cenţi pe care-i dăduse vreodată. Placa aia n-avea decât idei şi-atât.

Munca trudnică era virtutea fundamentală, căci munca trudnică nu-ţi lasă timp să participi la marşuri sau proteste paşnice. Şi-a spus că Elwood n-o să facă mare tevatură amestecându-se în aiureala aia cu teatrul.

— Ai o înţelegere cu domnul Marconi, să lucrezi în magazinul lui după orele de şcoală. Dacă şeful tău nu se poate bizui pe tine, n-ai să fii în stare să-ţi păstrezi nici o slujbă.

Poate că datoria o să-l apere aşa cum a apărat-o şi pe ea.

Un greier de sub casă se porni să facă tărăboi. Ar fi trebuit să le plătească chirie, pentru că dormea la ei de când lumea. Băiatul îşi ridică privirea din manualul de ştiinţe naturale şi spuse „OK“. A doua zi după-amiază îl rugă pe domnul Marconi să-i acorde o zi liberă. Elwood lipsise până atunci doar două zile, când fusese bolnav, dar, în rest, cu excepţia câtorva vizite la neamuri, nu lipsise deloc în cei trei ani petrecuţi la magazin.

Domnul Marconi spuse „Sigur“. Nici măcar nu-şi înălţă privirea de pe formularul de pariuri la cursele de cai.

Elwood îşi îmbrăcă pantalonii negri de la piesa de Ziua Emancipării de anul trecut. Crescuse în înălţime cu câţiva centimetri, aşa că le lungi cracul şi abia dacă i se vedea o fâşie îngustă din şosetele albe. Un ac nou cu smarald îi ţinea în loc cravata neagră, iar nodul îi luă doar şase încercări. Pantofii lustruiţi îi luceau lună. Parcă era făcut să joace acest rol, chiar dacă încă se temea pentru ochelari, în caz că poliţia o să vină cu bastoane. În caz că

albii vin cu răngi şi bâte de baseball. Alungă din gând imaginile însângerate pe care le văzuse în ziare şi reviste, şi îşi vârî cămaşa în pantaloni.

Elwood auzi scandările când ajunse în staţia Esso de pe Monroe.

— Ce vrem noi? Libertate! Când o vrem? Acum!

Studenţii de la Agronomie şi Mecanică mărşăluiau într-o linie şerpuitoare în faţa universităţii, ţinând la vedere pancarte şi învârtind lozincile sub acoperişul ei. La teatru se juca *Americanul urât*[12] – dacă aveai şaptezeci şi cinci de cenţi şi culoarea potrivită, îl puteai vedea pe Marlon Brando. Şeriful şi ajutoarele lui se instalaseră pe trotuar cu ochelari de soare pe nas şi cu braţele încrucişate. Un grup de albi îi batjocoreau şi îşi râdeau de ei din spatele cordonului de poliţişti şi lor li se alăturară şi alţii sosiţi în fugă. Elwood privi în pământ în timp ce înainta prin mulţime şi se strecură printre protestatari în spatele unei fete mai mari, care purta un pulover în dungi. Ea îi zâmbi şi-l salută dând din cap, de parcă l-ar fi aşteptat.

După ce se alătură lanţului uman, se linişti şi se apucă să scandeze în rând cu ceilalţi. TRATAMENT EGAL, CONFORM LEGII. Unde-i este pancarta? Se concentrase să pară făcut pentru acest rol, îşi uitase acasă recuzita. N-ar fi putut rivaliza cu pancartele scrise cu şablonul de către puştii mai mari decât el. Ei aveau deja experienţă. CUVÂNTUL NOSTRU DE ORDINE ESTE NONVIOLENŢA. VOM ÎNVINGE PRIN IUBIRE. Un băiat scund, ras în cap, agita o pancartă pe care scria TU EŞTI AMERICANUL URÂT, cu literele înecate într-o mare de semne de întrebare. Cineva îl apucă pe Elwood de umăr. Se gândi că urmează să încaseze o cheie franceză în cap, dar nu era decât domnul Hill. Profesorul lui de istorie îl invită într-un grup de elevi din ultimul an de la Lincoln. Bill Tuddy şi Alvin Tate, care

jucau baschet la colegiu, dădură mâna cu el. Nu-l cunoşteau. El îşi ţinuse atât de secrete visurile legate de mişcare, încât nu-i trecuse prin minte faptul că în şcoală existau şi alţi oameni dornici să treacă la acţiune.

Luna următoare şeriful arestă peste două sute de protestatari şi-i acuză de sfidare, înşfăcându-i de guler într-un nor de gaze lacrimogene, dar primul marş se termină fără vreun incident. La data aceea, studenţilor de la UAMF li se alăturaseră deja şi cei de la Colegiul Tehnic Melvin Griggs. Şi tinerii albi de la Universitatea din Florida şi de la Universitatea de Stat din Florida. Oameni încercaţi din Congresul pentru Egalitate Rasială[13]. Astăzi, albii bătrâni şi cei tineri urlau la ei, dar Elwood auzise deja toate aceste urlete din maşini atunci când mergea cu bicicleta pe stradă. Unul dintre băieţii albi cu faţa congestionată semăna cu Cameron Parker, fiul directorului de la Hotelul Richmond, iar turul următor îi confirmă acest lucrul. Cu câţiva ani în urmă schimbaseră între ei cărţi de benzi desenate, pe aleea din spatele hotelului. Cameron nu l-a recunoscut. Un bliţ îi scânteie în ochi şi Elwood tresări speriat, dar fotograful era de la *Register*, pe care bunică-sa refuza să-l citească, fiindcă erau subiectivi în prezentarea problemelor rasiale. O fată într-un pulover albastru mulat pe trup îi dădu o pancartă pe care scria SUNT OM şi, când protestatarii înaintară spre Teatrul de Stat, Elwood o ţinu deasupra capului şi se alătură corului înfocat. Aici rula filmul *Ziua când marţienii au invadat Pământul*[14] şi în seara aceea s-a gândit că a călătorit două sute de mii de kilometri într-o singură zi.

Peste trei zile, Harriet îl luă la trei păzeşte – o cunoştinţă de-a ei îl zărise acolo şi atâta durase până să ajungă vestea la ea. Trecuseră ani de zile de când îl bătuse cu o curea şi acum era prea mare să-l mai poată bate, aşa că a recurs la o veche

reţetă de-a familiei Johnson, de aplicare a unui tratament tăcut, o reţetă ce data din perioada Reconstrucţiei[15] şi îşi propunea să şteargă absolut totul. I-a interzis să se mai atingă de pick-up şi, conştientă de încăpăţânarea tinerei generaţii de culoare, mută aparatul în dormitorul ei şi îl acoperi cu o grămadă de cărămizi. Aşa că amândoi sufereau în tăcere.

După o săptămână, în casă lucrurile au revenit la normal, dar Elwood s-a schimbat. Era *mai apropiat*. În timpul demonstraţiei se simţise, cumva, *mai aproape* de sine. Timp de-o clipă. În bătaia soarelui. Nu-i trebuia mai mult ca să-i nutrească visurile. După ce o să ajungă la colegiu şi o să plece din căsuţa de pe Brevard Street, o să-şi înceapă cu adevărat viaţa. O să iasă cu câte o fată la film – destul îşi pusese singur beţe-n roate pe frontul ăsta – şi o să se gândească ce anume să studieze. O să-şi găsească locul în rândurile active ale tinerilor visători care se dedică emancipării negrilor.

Ultima lui vară în Tallahassee a trecut repede. În ultima zi de şcoală, domnul Hill i-a dat un exemplar din *Însemnările unui fiu de-al locului*[16] şi mintea i s-a pus în mişcare. *Negrii sunt americani şi destinul lor este destinul ţării.* El n-a participat la marşul de la Teatrul Florida în apărarea drepturilor sale ori ale rasei negre, din care face parte; a participat pentru drepturile tuturor, chiar şi ale celor care l-au huiduit. Lupta mea e lupta voastră, povara mea e povara voastră. Dar cum să le explice asta oamenilor? Stătea până seara târziu să compună scrisori pe teme rasiale, pe care le expedia la *Tallahassee Register*, care nu i le publica, şi la *The Chicago Defender*, care i-a tipărit una. „Întrebăm generaţia mai vârstnică: Acceptaţi provocarea noastră?“ Ruşinos din fire, nu povestea despre asta nimănui şi semna cu pseudonimul Archer Montgomery. Suna şi convenţional, şi ingenios, şi nu şi-a dat seama că a

recurs la numele bunicului său până când nu l-a văzut tipărit pe hârtia de ziar.

În luna iunie domnul Marconi deveni bunic – un moment important, care dezvălui şi alte faţete ale italianului. Transformă magazinul într-o vitrină a entuziasmului prietenos. Lungile tăceri de până atunci fură înlocuite de lecţii despre strădaniile lui de imigrant şi de sfaturi excentrice legate de afaceri. Îşi făcu un obicei din a închide cu o oră mai devreme, ca să-şi viziteze nepoţica, dar pe Elwood îl plătea cât pentru o tură întreagă. În astfel de ocazii, Elwood se ducea la terenurile de baschet, să vadă dacă joacă cineva. El doar se uita de pe margine, însă ieşirile la demonstraţii îi mai atenuaseră timiditatea şi, în plus, îşi făcuse şi câţiva prieteni, băieţii care stăteau cu două străzi mai încolo, pe care îi ştia din vedere de ani de zile, dar cu care nu vorbise niciodată până atunci. Alteori mergea în centru împreună cu Peter Coombs, un băiat din vecini, despre care Harriet avea o părere bună, deoarece cânta la vioară şi era la fel de pedant ca şi nepotu-său. Când Peter nu avea oră de vioară, umblau prin magazinele de discuri şi se uitau pe furiş la copertele LP-urilor pe care nu aveau voie să le cumpere.

— Ce înseamnă „Dynasound“? întreba Peter.

Un nou stil muzical? Un altfel de auz? Erau derutaţi.

Din când în când, în după-amiezile fierbinţi, fetele de la UAMF, pe care le ştia de la demonstraţii, se opreau la magazin, să bea un suc. Elwood le întreba ce mai e nou în legătură cu protestele, iar pe chestia asta, ele se înseninau la faţă şi se prefăceau că-l recunosc. Câteva i-au spus chiar că erau convinse că-i student. El le lua remarcile drept complimente ce-i împodobeau visul de-a pleca de-acasă. Optimismul îl făcu pe Elwood la fel de maleabil precum caramelele ieftine de sub casa de marcat. Era pregătit

sufleteşte când, în luna iulie, domnul Hill intră în magazin şi-i făcu o propunere.

La început, Elwood nu l-a recunoscut. Fără papion colorat, într-o cămaşă în carouri portocalii, descheiată, prin care i se vedea maioul, cu ochelari de soare fiţoşi, domnul Hill ziceai că-i unul căruia nu-i stătuse mintea la muncă de luni de zile, nu de săptămâni în şir. Îşi salută fostul elev cu aerul relaxat al cuiva care n-are nici o grijă peste vară. Îi spuse lui Elwood că-i prima vară în care nu mai călătoreşte.

— Am şi aici destule treburi care să mă ţină ocupat, zise el, făcând semn spre trotuar, unde îl aştepta o tânără cu o pălărie de paie pleoştită, ţinându-şi streaşină mâna subţire, să nu-i intre soarele în ochi.

Elwood îl întrebă pe domnul Hill dacă are nevoie de ceva.

— Am venit să te văd pe tine, Elwood, răspunse acesta. Un prieten de-al meu mi-a vorbit despre o şansă şi la tine m-am gândit din prima.

Domnul Hill avea un prieten printre activiştii pentru libertate, un profesor care se angajase la Colegiul Tehnic Melvin Griggs, colegiul pentru negri aflat nu departe, la sud de Tallahassee. Preda literatura engleză şi americană, tocmai îşi terminase al treilea an de activitate. De-o vreme colegiul era prost administrat; noul preşedinte al consiliului de administraţie s-a apucat să facă ordine. De ceva timp încoace, la cursurile de la Melvin Griggs se puteau înscrie elevii de liceu cu rezultate foarte bune, dar nici una dintre familiile din zonă nu ştia acest lucru. Preşedintele l-a însărcinat pe prietenul domnului Hill cu diseminarea informaţiei, iar acesta s-a pus pe treabă: Nu cumva sunt câţiva puşti excepţionali la Lincoln, care s-ar putea arăta interesaţi?

Elwood îşi încleştă mâinile pe coada măturii.

— Sună grozav, dar nu ştiu dacă avem bani pentru cursurile alea.

Mai târziu clătină din cap: Păi el strânge bani tocmai pentru cursurile de la colegiu, ce contează dacă o să le urmeze când încă-i la Lincoln?

— Tocmai asta-i poanta, Elwood, sunt pe gratis. Cel puţin în toamna asta, ca să se poată răspândi vestea în comunitate.

— Va trebui să-i cer voie bunicii.

— Aşa să faci, Elwood, îl sfătui domnul Hill. Şi o să vorbesc şi eu cu ea. Ideea e că s-ar potrivi perfect unui tânăr ca tine, urmă el punându-i mâna pe umăr. Eşti genul de student pentru care au iniţiat programul ăsta.

Ceva mai târziu, după-amiaza, în timp ce gonea o muscă babană, ce bâzâia în magazin, Elwood îşi zise că, probabil, în Tallahassee nu-s mulţi puşti albi care se înscriu la colegiu. *Cine rămâne în urmă într-o întrecere trebuie ori să rămână veşnic în urmă, ori să alerge mai repede decât cel dinaintea lui.*

Harriet nu avu nici o reţinere faţă de sugestia domnului Hill – cuvântul *gratis* acţionă asupra ei ca un întrerupător de sistem. După aceea, vara lui Elwood trecu încet de tot, ca mersul unei ţestoase. Cum prietenul domnului Hill preda engleza, se gândi să se înscrie la un curs de literatură engleză; chiar şi când află că se poate înscrie la orice îşi doreşte, îşi menţinu decizia. Cursul dedicat scriitorilor britanici nu-i practic, după cum i-a arătat şi bunică-sa, dar, cu cât se gândea mai mult, îşi zicea că tocmai ăsta-i farmecul lui. Exagerase cu simţul practic atâta amar de vreme.

Poate că manualele de la colegiu vor fi noi. Fără mâzgălituri. Fără nimic ce să trebuiască tăiat. E posibil.

Cu o zi înainte de primul lui curs la colegiu, domnul Marconi l-a chemat la casa de marcat. Elwood trebuia să lipsească în tura lui de joi ca să poată merge la curs; presupunea că şeful vrea să se asigure că totul o să meargă strună în absenţa lui.

Italianul îşi drese glasul şi-i întinse o cutiuţă de catifea:

— Pentru învăţătură, spuse el.

Era un stilou albastru-închis, cu capacul de alamă. Era un cadou frumos, chiar dacă domnul Marconi obţinuse o reducere de preţ, fiindcă papetarii îi erau clienţi fideli. Dădură mâna ca doi bărbaţi.

Harriet îi ură noroc. Îi verifica ţinuta şcolară în fiecare dimineaţă, să se asigure că-i prezentabil, dar, în afară de îndepărtarea vreunei scame întâmplătoare, niciodată nu-i aducea nici un retuş. Nici azi nu procedă altfel.

— Eşti elegant, El, îi spuse ea.

Îl sărută pe obraz înainte ca el să pornească spre autobuz, ridicând din umeri, aşa cum făcea de fiecare dată când încerca să-şi stăpânească lacrimile în faţa lui.

Elwood avea la dispoziţie o grămadă de timp să ajungă la colegiu după orele de şcoală, dar era atât de nerăbdător să vadă pentru prima oară Melvin Griggs, încât porni la drum devreme. În seara când s-a ales cu vânătaia la ochi i s-au rupt două ochiuri de la lanţul bicicletei şi, de atunci, avea tendinţa să-i sară când avea de făcut un drum mai lung. Aşa că o să facă autostopul sau o să străbată pe jos cei doisprezece kilometri. O să intre pe poarta campusului şi o să-l exploreze, o să se piardă în toate clădirile alea sau doar o să se aşeze pe o bancă de pe o latură a dreptunghiului şi o să se bucure de privelişte.

Aşteptă la colţul lui Old Bainbridge să apară un şofer de culoare care să meargă spre şoseaua statală. Trecură pe lângă el două furgonete, iar apoi un Plymouth Fury ’61 de un verde sclipitor încetini cu caroseria joasă, cu aripi ce aduceau cu înotătoarele unui somn uriaş. Şoferul se aplecă într-o rână şi-i deschise uşa pasagerului.

— Merg spre sud, îi spuse.

Când Elwood se strecură în maşină, scaunele acoperite cu vinilin scârţâiră zgomotos.

— Rodney, se prezentă bărbatul.

Rodney era un tip lătăreţ, dar solid, ziceai că-i versiunea neagră a lui Edward G. Robinson[17]. Sacoul cu dungi fine, gri cu mov, îi completa costumul. Când a dat mâna cu Elwood, inelele de pe degete i s-au înfipt băiatului în carne, făcându-l să sară ca ars.

— Elwood.

Îşi puse ghiozdanul între picioare şi cercetă tabloul de bord ultramodern al Plymouth-ului, cu toate butoanele ce se iţeau dintre decoraţiunile argintii.

Mergeau spre sud pe County Road 636. Rodney bătu fără spor în radio.

— Ăsta tot timpul îmi dă bătaie de cap. Încearcă şi tu.

Elwood apăsă butoanele şi dădu peste un post de R&B[18]. Era cât pe-aci să schimbe postul, dar Harriet nu era aici, să-l mustre din cauza textelor cu două înţelesuri; explicaţiile ei îl lăsau de fiecare dată în ceaţă, neştiind ce să mai zică. Lăsă postul să emită, tocmai cânta o formaţie de doo-wop[19]. Rodney se dădea pe păr cu aceeaşi loţiune tonică pe care o folosea şi domnul Marconi. Aerul din maşină era înţepător şi sufocant din cauza ei. Elwood nu putea să scape de ea nici măcar în ziua lui liberă.

Rodney se întorcea dintr-o vizită făcută maică-sii, care locuia în Valdosta. Îi spuse că n-a auzit de Melvin Griggs, ştirbindu-i mândria în această zi mare pentru el.

— Colegiu, făcu Rodney fluierând printre dinţi. La paisprezece ani am început să lucrez într-o fabrică de scaune, adăugă el.

— Eu am o slujbă într-o tutungerie, îi spuse Elwood.

— Nu mă-ndoiesc, răspunse Rodney.

Disc-jockey-ul vându dintr-o suflare pontul în legătură cu talciocul de duminică. Urmă o reclamă despre Fun Town şi Elwood începu să-i fredoneze melodia.

— Ce-i asta? întrebă Rodney.

Răsuflă zgomotos şi scoase o înjurătură. Îşi trecu mâna prin păr. Girofarul roşu al unei maşini de poliţie se tot rotea în oglinda retrovizoare.

Erau pe şoseaua pustie, în afara lor nu era nici o altă maşină. Rodney bombăni şi trase pe dreapta. Elwood îşi săltă ghiozdanul în poală, iar Rodney îl sfătui să-şi păstreze calmul.

Ajutorul de şerif alb parcă la câţiva metri în urma lor. Duse mâna stângă la tocul pistolului şi porni spre ei. Îşi dădu jos ochelarii de soare şi îi puse în buzunarul de la piept.

— Nu mă cunoşti, nu-i aşa? îl întrebă Rodney pe băiat.

— Nu, răspunse Elwood.

— O să-i spun chestia asta.

Acum ajutorul de şerif ţinea pistolul în mână.

— Exact la asta m-am gândit când mi-au spus să fiu cu ochii-n patru la un Plymouth, zise el. Doar un cioroi ar fi putut să-l fure.

PARTEA A DOUA

Capitolul patru

După ce judecătorul a dispus trimiterea lui la Nickel, Elwood a mai petrecut trei seri acasă. Maşina tribunalului veni să-l ridice marţi dimineaţa la ora şapte. Executorul judecătoresc era un tip de treabă, cu o barbă stufoasă, de sihastru, şi mersul împleticit, ca de om mahmur. Se revărsa din cămaşă, iar presiunea exercitată asupra nasturilor îi scotea în evidenţă corpolenţa. Totuşi, era un alb înarmat cu un pistol, aşa că, oricât ar fi părut de boţit, îţi transmitea o stare de spirit nasoală. Oamenii de pe stradă urmăreau scena din pridvor, fumau şi se ţineau de balustrade de parcă s-ar fi temut să nu cadă peste bord. Vecinii aruncau priviri furişe pe fereastră, legând scena de-acum de evenimente petrecute cu ani în urmă, când băiatul sau bărbatul săltat nu fusese vecinul de peste drum, ci o rudă. Un frate, un fiu.

În timp ce vorbea, ceea ce nu se întâmpla prea des, executorul molfăia o scobitoare. Îl legă pe Elwood cu cătuşele de o bară metalică de pe spătarul scaunului din faţă şi nu scoase o vorbă vreme de trei sute optzeci de kilometri.

La cinci minute după ce au ajuns hăt în sud la Tampa, executorul se luă la harţă cu un angajat al închisorii. Se strecurase o greşeală: cei trei băieţi trebuiau duşi la Nickel, iar băiatul de culoare trebuia săltat la urmă, nu la început. La urma urmei, de la Tallahassee la şcoală e doar o oră de mers. Nu i se pare ciudat că-l plimbă pe băiat de colo-colo prin stat, ca pe un yo-yo? îl întrebă funcţionarul. În acest moment, executorul era deja roşu ca racul.

— Am citit ce scrie pe hârtia asta, răspunse el.

— Sunt trecuţi în ordine alfabetică, îl lămuri funcţionarul.

Elwood îşi frecă urmele lăsate de cătuşe în încheieturi şi ar fi jurat că banca din sala de

aşteptare e luată dintr-o biserică, avea exact aceeaşi formă ca alea de-acolo.

După o jumătate de oră erau iarăşi pe drum. De Franklin T. şi Bill Y. îl separa o distanţă mare în alfabet şi una şi mai mare ca temperament. Lui Elwood, cei doi băieţi albi de lângă el îi părură nişte duri încă de la prima încruntătură. Franklin T. avea cea mai pistruiată faţă pe care o văzuse vreodată, era bine bronzat, cu o tunsoare periuţă. Era posomorât, îşi ţinea bărbia în piept şi se zgâia la degetele picioarelor, însă când îşi înălţa privirea către ceilalţi, aceasta era invariabil încărcată de furie. Cât despre ochii lui Bill Y., aceştia fuseseră învineţiţi şi arătau sinistru. Avea buzele umflate şi i se cojeau. Aluniţa maronie, în formă de pară, de pe obrazul drept adăuga o nuanţă în plus feţei lui pestriţe. Pufnea zgomotos când se uita la Elwood şi, ori de câte ori li se atingeau picioarele în timpul mersului, Bill se trăgea înapoi ca ars, de parcă s-ar fi rezemat de-o sobă încinsă.

Oricare va fi fost povestea vieţii lor, orice or fi făcut ca să fie trimişi la Nickel, băieţii erau încătuşaţi laolaltă, la fel, având toţi trei aceeaşi destinaţie. După un timp, Franklin şi Bill schimbară câteva impresii. Franklin era la a doua lui vizită la Nickel. Prima dată fusese fiindcă era recalcitrant; acum se întorcea pentru chiuluri repetate. Data trecută o luase pe coajă pentru că se ginise la soţia unuia dintre supraveghetori, dar, în rest, după el, locul ăla-i acceptabil. Aşa, măcar e departe de taică-său vitreg. Pe Bill îl creştea sora lui mai mare şi el se înhăitase cu o gaşcă de poame, aşa a zis judecătorul. Au spart vitrina unei farmacii, dar Bill a scăpat destul de uşor. Mergea la Nickel pentru că avea doar paisprezece ani, pe când ceilalţi se duceau la penitenciarul din Piedmont.

Executorul le spuse băieţilor albi că se află în compania unui hoţ de automobile, iar pe Bill îl pufni râsul:

— Ah, îmi plăcea să mă plimb tot timpul cu maşini şutite, spuse el. Pentru asta ar fi trebuit să mă priponească, nu pentru o amărâtă de vitrină.

După ce au ieşit din Gainesville, au părăsit şoseaua interstatală. Executorul trase pe dreapta, să-i lase să se pişe, şi le dădu sendvişuri cu muştar. Când urcară înapoi în maşină, nu le mai puse cătuşele. Le spuse că ştie că nu vor evada. Trecu pe lângă Tallahassee, pe un drum lateral, de parcă localitatea nici n-ar mai fi existat. Nici copacii nu-i mai recunosc, îşi spuse Elwood în sinea lui când ajunseră în Jackson County. Era descurajat.

Privi şcoala şi se gândi că, poate, Franklin are dreptate – Nickel nu-i un loc chiar aşa de rău. Se aştepta să vadă ziduri înalte, de piatră şi garduri de sârmă ghimpată, dar nu era nici un zid. Campusul era bine îngrijit, cu vegetaţie luxuriantă presărată cu clădiri de cărămidă cu două-trei etaje. Cedrii şi fagii decupau porţiuni umbroase – erau arbori înalţi, bătrâni. Era cea mai frumoasă proprietate pe care o văzuse Elwood la viaţa lui – o şcoală adevărată, una bună, nu şcoala de corecţie ameninţătoare pe care şi-o închipuise în ultimele săptămâni. Făcând haz de necaz, priveliştea asta se intersecta cu imaginea pe care şi-o făcuse despre Colegiul Tehnic Melvin Griggs, minus câteva statui şi coloane.

Înaintară pe drumul lung ce ducea la clădirea principală, cu birourile administrative, iar Elwood zări un teren de fotbal american, unde câţiva băieţi se buluceau scoţând chiote ascuţite. Cu ochii minţii văzuse puştii legaţi cu lanţuri şi bile de fier, ca în caricaturi, dar băieţii ăştia se distrau pe cinste, tropăind pe gazon.

— Perfect, spuse Bill,

Elwood nu era singurul care se mai liniştise.

— Să nu faceţi pe deştepţii, îi sfătui executorul. Dacă nu vă calcă în picioare supraveghetorii şi nu vă-nghite mlaştina…

— Recurg la câinii ăia de la penitenciarul de stat Appalachee, spuse Franklin.

— …vă descurcaţi, şi o să vă descurcaţi, îşi termină fraza executorul.

În clădire, executorul îi făcu semn unei secretare care îi conduse într-o încăpere galbenă, pe ai cărei pereţi se înşirau fişete. Scaunele erau aşezate pe rânduri, ca în sălile de clasă, iar băieţii se aşezară cât mai departe unii de alţii. Elwood se aşeză în faţă, după cum îi era obiceiul. Se sculară în picioare când supraveghetorul-şef Spencer intră în trombă.

Maynard Spencer era un alb ce se apropia de şaizeci de ani, cu părul tuns scurt, înspicat. Un veritabil „matinal“, cum ar fi spus Harriet, unul care avea gesturi studiate, de-ai fi zis că-şi exersează fiecare mişcare la oglindă. Avea o faţă îngustă, ca de raton, care-i atrase atenţia lui Elwood asupra nasului mititel, a cearcănelor vineţii de sub ochi şi a sprâncenelor lui stufoase şi zburlite. Era foarte atent cu uniforma lui bleumarin, de la Nickel; fiecare cută din vestimentaţia lui era suficient de ascuţită ca să taie, de-ai fi zis că-i o lamă umblătoare.

Spencer îl salută, dând din cap, pe Franklin, care apucă strâns colţurile pupitrului său. Supraveghetorul se stăpâni să nu zâmbească, de parcă ar fi ştiut că băiatul o să se-ntoarcă. Se rezemă de tablă cu braţele încrucişate.

— Aţi ajuns târziu, aşa că n-am de gând s-o mai lungesc, spuse el. Cu toţii sunt aici pentru că n-au ştiut să se poarte ca lumea. Bun. Asta-i o şcoală, iar noi suntem profesori. O să vă învăţăm să vă faceţi treaba ca toţi ceilalţi. Ştiu că ai mai auzit poliloghia asta, Franklin, dar se pare că n-a avut rezultat. Poate o să aibă de data asta. Deocamdată, în clipa asta, sunteţi cu toţii nişte Viermi. Avem aici patru grade în funcţie de comportament: începeţi ca Viermi, apoi avansaţi la gradul de Explorator, pe urmă Pionier şi, în cele din urmă,

As. Dacă vă purtaţi cum trebuie, sunteţi răsplătiţi şi urcaţi pe scara ierarhică. Vă daţi silinţa să obţineţi gradul cel mai înalt, de As, iar apoi absolviţi şcoala şi vă întoarceţi la ai voştri. Făcu o pauză, iar apoi urmă: Dacă vă vor şi ei, dar asta-i treaba voastră.

Un As, le spuse el, îi ascultă pe angajaţi şi pe supraveghetorul care răspunde de el, îşi îndeplineşte îndatoririle fără să crâcnească şi fără să simuleze că-i bolnav, şi îşi vede de carte. Un As nu se dedă la violenţe, nu înjură şi nu face caz de orice fleac. Munceşte de dimineaţa până seara, să se îndrepte.

— De voi depinde cât timp veţi petrece cu noi, spuse Spencer. Aici nu ne pierdem timpul cu idioţii. Dacă o daţi în bară, avem un loc special pentru voi şi n-o să vă placă. O să mă ocup eu personal de treaba asta.

Spencer avea un aer sever, însă când îşi atinse legătura de chei uriaşă, prinsă de centură, colţurile gurii îi zvâcniră – de plăcere, aşa s-ar fi zis, sau ca să le transmită nişte sentimente nedesluşite. Supraveghetorul se întoarse către Franklin, băiatul care revenea pentru un al doilea stagiu la Nickel.

— Spune-le, Franklin.

Lui Franklin i se frânse glasul şi trebui să-şi vină în fire ca să poată îngăima:

— Da, domnule. Aici nu trebuie să sărim peste cal.

Supraveghetorul se uită pe rând la băieţi, îşi făcu nişte socoteli în sinea lui şi se ridică.

— Domnul Loomis o să vă facă formele, spuse el şi ieşi.

Legătura de chei prinsă de curea îi zornăi ca pintenii unui şerif dintr-un film western.

Un tânăr alb ursuz – Loomis – apăru după câteva minute şi-i conduse într-o încăpere de la subsol, unde erau ţinute uniformele şcolare. Pantaloni albaştri, de bumbac, cămăşi gri, de lucru, şi bocanci maro de diferite mărimi umpleau

rafturile de pe pereţi. Loomis le spuse băieţilor să-şi caute măsura, iar pe Elwood îl direcţionă spre raionul de culoare, cu articole mai jerpelite. Îşi îmbrăcară ţinuta cea nouă. Elwood îşi împături cămaşa şi pantalonii de stambă şi îşi puse lucrurile într-un sac de pânză adus de acasă. În geantă mai avea două pulovere şi costumul purtat de Ziua Emancipării, să-l îmbrace la biserică. Franklin şi Bill nu aduseseră nimic cu ei.

În timp ce se îmbrăcau, Elwood se stăpâni cu greu să nu se holbeze la urmele de pe trupurile celor doi băieţi. Amândoi aveau nişte cicatrici cu dungi lungi, umflate, şi nişte urme ca de arsură. Din ziua aceea nu-i mai văzu niciodată pe Franklin şi Bill. Şcoala avea peste şase sute de elevi; băieţii albi mergeau în vale, iar băieţii negri urcau la deal.

Băieţii se întoarseră în sala de primiri şi aşteptară să vină supraveghetorii desemnaţi, să-i ia de-acolo. Al lui Elwood sosi primul, un tip durduliu, cu părul cărunt, tenul smead şi ochii gri, jucăuşi. Spre deosebire de Spencer, care era aspru şi mereu gata să te intimideze, Blakeley avea o personalitate blajină şi plăcută. Îi strânse cu căldură mâna lui Elwood şi-i spuse că răspunde de căminul Cleveland, unde va sta el.

Porniră spre locuinţele destinate negrilor. Elwood se mai destinse niţel. Îl înspăimânta locul condus de oameni ca Spencer şi ce reprezenta acesta pentru perioada pe care avea s-o petreacă acolo – să fie în colimatorul unor oameni cărora le place să ameninţe şi care savurează efectul acestor ameninţări asupra altora – dar poate că angajaţii de culoare au grijă de ai lor. Şi, chiar dacă ar fi la fel de infami ca albii, Elwood nu şi-a permis niciodată genul de comportament care îi bagă pe alţii în bucluc. Se consolă cu gândul că nu trebuie să facă decât ceea ce a făcut dintotdeauna: să acţioneze corect.

Nu văzu prin preajmă prea mulţi elevi. Zări pe ferestrele clădirilor locuite câteva siluete în

mişcare. O fi ora cinei, îşi zise Elwood. Puţinii băieţi negri care trecură pe lângă ei îl salutară respectuoşi pe Blakeley, făcându-se că nu-l văd pe Elwood.

Blakeley îi povesti că lucrează în şcoală de unsprezece ani, „din vremurile rele până astăzi“. Îi spuse că şcoala are filozofia ei, punându-i pe băieţi să-şi ia destinul în propriile mâini.

— Voi, băieţii, răspundeţi de tot ce se-ntâmplă, îi explică Blakeley. Ardeţi cărămizile din care-s construite aceste clădiri, turnaţi betonul, îngrijiţi toate pajiştile. Şi chiar faceţi o treabă bună, după cum vezi.

Munca le asigură băieţilor echilibrul, urmă el, îi învaţă deprinderi pe care le pot folosi după absolvire. Tipografia de la Nickel imprimă toate documentele administraţiei din Florida, de la formularele de impozit până la standardele din construcţii sau biletele de parcare.

— Învăţaţi să executaţi acele ordine mari şi vă asumaţi fiecare răspunderea ce vă revine, iată cunoştinţe care vă pot inspira tot restul vieţii.

Blakeley îi spuse că toţi băieţii trebuie să meargă la şcoală, asta e regula. Poate că alte şcoli de corecţie nu caută o cale de mijloc între corecţie şi educaţie, dar cei de la Nickel se asigură ca băieţii să nu rămână în urmă la carte, cu ore de clasă ţinute din două în două zile, ce alternează cu diferite munci, iar duminicile sunt libere.

Supraveghetorul observă că Elwood se schimbă la faţă.

— Nu la aşa ceva te aşteptai, nu?

— Anul ăsta urma să particip la cursurile de la colegiu, mărturisi Elwood; era octombrie şi de-acum ar fi început de mult semestrul.

— Vorbeşte cu domnul Goodall, îl sfătui Blakeley. El le predă elevilor mai mari. Sunt sigur că o să ajungeţi la o înţelegere. Zâmbi: Ai lucrat vreodată pe câmp? îl întrebă el.

Şcoala cultiva tot felul de chestii pe 1400 de pogoane – limete, cartofi dulci, pepeni verzi.

— Eu am crescut la o fermă, zise Blakeley. Mulţi dintre puştii ăştia au pentru prima oară în viaţă grijă de ceva.

— Am înţeles, domnule.

Avea în cămaşă o etichetă sau vreo altă chestie care îl tot înţepa în ceafă.

Blakeley se opri. Zise:

— Dacă ştii când să zici *Am înţeles, domnule* – adică întotdeauna – o să-ţi fie bine, băiete. Cunoştea „situaţia“ lui Elwood – intonaţia lui făcu vorba să sune a eufemism: o mulţime de băieţi de-aici şi-au luat-o în cap. Aici ai prilejul să-ţi cântăreşti faptele şi să-ţi bagi minţile-n cap.

Cleveland era un cămin identic cu celelalte din campus: din cărămizi fabricate la Nickel, cu un acoperiş de cupru înverzit în timp, înconjurat de un gard viu bine întreţinut, ce se înălţa tenace din solul roşiatic. Blakeley îl mână pe Elwood pe intrarea din faţă şi lui îi fu imediat clar că pe-afară-i vopsit gardul şi-năuntru-i leopardul. Scândurile coşcovite scârţâiau întruna, iar zugrăveala de pe pereţii gălbui era roasă şi plină de zgârieturi. Din canapelele şi fotoliile din sala de joacă curgeau câlţii. Pe mese erau iniţiale şi epitete gravate de-o sută de mâini neastâmpărate. Elwood îşi aţinti privirea asupra sarcinilor pe care i le-ar fi trasat Harriet: nimburile neclare de jeg lăsate de degete pe mânerele servantelor şi pe clanţă, rotocoalele de mizerie şi păr din colţurile sălii.

Blakeley îi explică configuraţia clădirii. Primul etaj al fiecărui cămin e ocupat de o mică bucătărie, birourile administrative şi două săli mari de adunare. La etajul doi sunt dormitoarele, două pentru liceeni şi unul rezervat puştilor mai mici.

— Celor mici le zicem „bulache“, dar nu mă întreba de ce – nimeni nu ştie.

Deasupra lor locuia Blakeley şi acolo erau şi duşurile. Băieţii merg la culcare, îi spuse Blakeley.

Sala de mese e la doi paşi şi tocmai termină cina, însă n-ar vrea ceva de la bucătărie până să închidă de seară? Lui Elwood numai de mâncare nu-i ardea, era prea întors pe dos.

În Camera 2 era un pat liber. Pe linoleumul albastru se înşirau trei şiruri de câte zece paturi supraetajate, iar fiecare pat avea la picioare câte un cufăr pentru efectele băieţilor. Nimeni nu-i dăduse atenţie lui Elwood afară, dar aici fiecare băiat îl măsură din cap până-n picioare, iar câţiva dintre ei şuşotiră cu amicii lor în timp ce Blakeley îl conducea printre şirurile de paturi, în timp ce alţii îşi lăsau evaluările pentru mai târziu. Unul dintre băieţi arăta de-ai fi zis că are treizeci de ani, dar Elwood ştia că asta-i cu neputinţă, fiindcă la optsprezece ani li se dădea drumul. Câţiva dintre băieţi făceau pe durii, ca ăia albi din maşina de la Tampa, însă răsuflă uşurat văzând că majoritatea lor arată ca tipii obişnuiţi din cartierul lui, doar că sunt mai trişti. Dacă ar fi obişnuiţi, ar scoate-o la cap cu ei.

În ciuda zvonurilor, Nickel chiar e o şcoală şi nu o sinistră închisoare de delincvenţi juvenili. Avocatul îi spusese c-a scăpat uşor. Furtul unei maşini constituie o infracţiune gravă în ochii celor de la Nickel. A aflat că majoritatea puştilor sunt trimişi aici pentru delicte mult mai neînsemnate, confuze şi inexplicabile. Unii dintre elevi se aflau în grija statului, erau orfani şi nu aveau unde să fie trimişi.

Blakeley deschise cufărul, să-i arate lui Elwood săpunul şi prosopul lui, şi îl prezentă băieţilor care dormeau de-o parte şi cealaltă, Desmond şi Pat. Supraveghetorul îi instrui să-l înveţe pe Elwood toate chichiţele:

— Să nu credeţi că n-o să stau cu ochii pe voi.

Cei doi băieţi mormăiră un salut şi îşi văzură de pozele lor cu jucători de baseball de îndată ce Blakeley dispăru.

Elwood nu era un smiorcăit de felul lui, dar, de când fusese arestat, se înmuiase. Lacrimile îl năpădeau noaptea, când îşi închipuia ce-l aşteaptă la Nickel. Când o auzea pe bunică-sa suspinând în camera de alături, agitându-se, deschizând şi închizând tot felul de chestii ca să-şi facă de lucru cu mâinile. Când încerca să-şi explice, fără succes, de ce a luat viaţa lui această turnură nenorocită. Ştia că nu trebuie să-i lase pe băieţi să-l vadă plângând, aşa că se întoarse pe o parte, îşi acoperi faţa cu perna şi ascultă glasurile din jur: bancurile şi băşcălia, poveştile despre acasă şi prieteni de departe, presupunerile lor legate de mersul lumii şi planurile lor naive de-a o păcăli.

Începuse această zi în viaţa lui dinainte şi o termina aici. Faţa de pernă mirosea a oţet, iar noaptea greierii ţârâiau în valuri, mai încetişor, apoi mai tare, şi tot aşa.

Elwood dormea când s-a pornit un vuiet diferit. Se auzea de afară, era ca o rafală urmată de un şuier, fără variaţii. Cumplit, mecanic, fără nici un indiciu privitor la sursa lui. Nu mai ţinea minte din ce carte îl învăţase, dar îi veni în minte cuvântul: torenţial.

O voce din colţul opus al dormitorului spuse:

— Cineva a ieşit la o îngheţată.

La care câţiva băieţi chicotiră.

Capitolul cinci

Elwood a făcut cunoştinţă cu Turner în a doua zi petrecută la Nickel, aceeaşi zi în care descoperi scopul sinistru al zgomotului pe care-l auzise.

— Majoritatea cioroilor rezistă câteva săptămâni până să fie puşi cu botul pe labe, îi povesti băiatul pe nume Turner ceva mai târziu. Trebuie să renunţi la entuziasmul ăsta de rahat.

Dimineţile, cel mai adesea îi trezea un gornist cu semnalul energic al deşteptării. Blakeley bătea la uşa Camerei 2 şi răcnea: „Scularea!“ Elevii întâmpinau o nouă zi la Nickel cu gemete şi înjurături. Se aliniau doi câte doi pentru verificarea prezenţei, apoi urmau cele două minute de duş în care băieţii se săpuneau frenetic cu săpunul ca de cretă până să le expire timpul. Elwood reuşi să-şi mascheze surprinderea la vederea duşurilor comune, dar avu mai puţin succes când încercă să-şi ascundă oroarea la contactul cu apa rece, tăioasă şi necruţătoare. Lichidul ce ţâşnea din ţevi mirosea a ouă clocite, la fel ca şi toţi cei care se îmbăiau în el până când li se usca pielea.

— Acum vine micul dejun, îi spuse Desmond.

Avea patul supraetajat lângă al lui Elwood şi se străduia să execute ordinele date de supraveghetor cu o seară în urmă. Desmond avea capul rotund, obraji de bebeluş durduliu şi un glas care-i speria pe toţi când îl auzeau prima oară, atât de răguşit era, cu inflexiuni de bas. Când se apropia pe furiş de câte un bulache, acesta sărea până-n tavan, chestie care-l distra pe cinste, până într-o zi când un supraveghetor cu o voce şi mai joasă s-a apropiat de el pe furiş şi l-a învăţat minte.

Elwood îi mai spuse o dată cum îl cheamă, sugerându-i un nou început în relaţia dintre ei.

— Mi-ai spus aseară, zise Desmond legându-şi şireturile la pantofii lustruiţi impecabil. Dacă eşti

nou-venit, trebuie să-i ajuţi pe Viermi, să capeţi nişte puncte. Eu sunt pe cale să devin Pionier.

Străbătu împreună cu Elwood cei patru sute de metri până la sala de mese, dar se despărţiră la coada pentru mâncare, iar când acesta căută din priviri un loc unde să se aşeze, nu-l mai găsi. În cantină era gălăgie, zarvă mare, cu toţi băieţii din căminul Cleveland debitându-şi aiurelile de dimineaţă. Elwood iar era invizibil. Zări un loc liber la una dintre mesele lungi. Când se apropie, unul din băieţi bătu cu palma în bancă şi spuse că locu-i ocupat. La masa următoare stăteau aşezaţi copii mai mici, dar, când Elwood îşi aşeză tava, se uitară la el de parcă ar fi fost nebun.

— Băieţii mari n-au voie să stea la masă cu băieţii mici, îi spuse unul dintre ei.

Elwood se aşeză grăbit pe următorul loc liber pe care-l zări şi, ca să nu mai încaseze vreun reproş, nu-şi ridică privirea, ci îşi văzu de mâncare. Terciul de ovăz era presărat cu o tonă de scorţişoară, ca să-i ascundă gustul mizerabil. Elwood îl hăpăi. Până să se uite la băiatul aşezat vizavi, care se holbase până atunci la el, îşi terminase de cojit portocala.

Primul lucru pe care-l observă fu crestătura de pe urechea stângă a băiatului, ziceai că-i zgârietura de pe urechea unei pisici vagaboande.

— Mănânci terciul ăla de parcă l-ar fi făcut maică-ta, îi spuse băiatul.

Cine o mai fi şi ăsta, de vorbeşte despre maică-sa?

— Poftim?

— N-am vrut să spun asta, am vrut să zic că n-am mai văzut pe nimeni halind mâncarea asta ca… ca şi cum i-ar plăcea, veni răspunsul.

Al doilea lucru pe care-l observă Elwood fu ciudata conştiinţă de sine a băiatului. În sala de mese era o gălăgie teribilă, cu tărăboiul făcut de băieţi, însă el era cufundat în propriul lui buncăr de calm. Cu timpul, Elwood observă că băiatul părea,

simultan, la el acasă în orice situaţie s-ar fi aflat, şi dus undeva departe; era şi o parte, şi aparte. Asemenea unui trunchi de arbore prăvălit de-a curmezişul unui curs de apă – locul lui nu-i acolo şi, cu toate astea, s-a aflat acolo tot timpul, generându-şi propriile vălurele în şuvoiul mai mare.

Spuse că-l cheamă Turner.

— Pe mine Elwood. Din Tallahassee. Cartierul Frenchtown.

— *Frenchtown*.

Unul dintre băieţii de la coadă imită glasul lui Elwood, dându-i o tentă de fătălău, iar amicii lui pufniră în râs.

Erau trei la număr. Pe ăl mai mare îl văzuse cu o seară înainte; era băiatul care părea prea bătrân ca să mai fie în şcoală. Pe malac îl chema Griff; pe lângă faptul că părea matur, avea pieptul lat şi umbletul unui uriaş urs brun. Se spunea că tăticul lui Griff ar fi în lanţuri, în Alabama, pentru că ar fi omorât-o pe maică-sa, transmiţându-şi ticăloşia din tată-n fiu. Cei doi tovarăşi ai lui Griff erau cât Elwood, piele şi os, dar în ochi li se citeau cruzimea şi violenţa. Mutra lătăreaţă, de buldog, a lui Lonnie se ţuguia spre creştetul ras, aducând cu un glonţ. Avea o mustăcioară chinuită, cu câteva fire ici-colo, şi îşi făcuse obiceiul s-o netezească cu degetul mare şi arătătorul când îşi calcula vreo pornire brutală. Al treilea membru al acestui trio era Mike cel Negru. Era un tânăr vânos din Opelousas care dădea o luptă continuă cu firea lui neastâmpărată; în dimineaţa asta se agita pe locul lui şi şedea proptit în palme, ca nu cumva mâinile lui să-şi ia zborul. Ei trei erau stăpâni pe celălalt capăt al mesei – locurile din mijloc erau neocupate, pentru că toţi ceilalţi ştiau care-i treaba.

— Nu ştiu de ce faci atâta gălăgie, Griff, i se adresă Turner. Doar ştii că săptămâna asta toţi sunt cu ochii pe tine.

Elwood bănui că-i vorba de supraveghetori; erau nu mai puţin de opt răspândiţi la diferite mese din cantină, mâncând alături de cei aflaţi în grija lor. Era cu neputinţă să-l fi auzit, dar supraveghetorul situat la cea mai mică distanţă de ei îşi înălţă privirea şi le făcu semn, staţi în banca voastră. Griff, boxerul, se făcu că latră la Turner, iar ceilalţi doi băieţi izbucniră în râs, chestia cu lătratul fiind o poantă de-a lor. Cel ras în cap îi făcu cu ochiul lui Elwood, iar apoi îşi văzură de discuţia lor matinală.

— Eu unul sunt din Houston, zise Turner pe un ton plictisit. Ăla, da oraş. Nu-i ca rahatul ăsta de-aici, de la ţară.

— Mersi de compliment, îi replică Elwood şi întoarse capul spre bătăuşi.

Băiatul îşi luă tava de pe masă:

— Nu mă cac pe mine.

Pe urmă se sculară în picioare cu toţii: aveau ore de clasă. Desmond îl bătu pe umăr şi îl conduse. Clădirea şcolii era în vale, lângă garaj şi depozit.

— Înainte uram şcoala, îi mărturisi Desmond. Dar aici poţi să le soileşti niţel.

— Credeam că aici sunt reguli stricte, comentă Elwood.

— Acasă, taică-meu îmi tăbăcea curul dacă chiuleam o zi de la şcoală. Prefer Nickelul.

Desmond îl lămuri că rezultatele la învăţătură nu contează în ceea ce priveşte progresele înregistrate până la absolvire. Profesorii nu fac prezenţa şi nu le pun note. Băieţii deştepţi se silesc să obţină cât mai multe merite. Dacă aduni destule merite, poţi fi eliberat înainte de termen, pentru bună purtare. Munca, purtarea, demonstraţiile de supuşenie sau docilitate, totuşi… toate astea contează când vine vorba de grad şi Desmond nu le ignora câtuşi de puţin. Trebuie să ajungă cumva acasă. Era de fel din Gainesville, unde taică-său lucra ca lustragiu. Desmond o luase razna de-

atâtea ori, făcând tămbălău, că, până la urmă, taică-său îi rugase pe cei de la Nickel să-l ia la ei.

— Dormeam atât de mult sub stele, încât şi-a zis că o să ajung să apreciez un acoperiş deasupra capului.

Elwood îl întrebă dacă i-a ieşit figura.

Desmond întoarse capul şi spuse:

— Omule, neapărat trebuie să ajung Pionier.

Glasul de adult, răsunând din trupul lui costeliv, dădea o tonalitate tulburătoare acestei dorinţe.

Clădirea colorată a şcolii, mai veche decât căminele, era una dintre puţinele construcţii ce datau de la deschiderea şcolii. La etaj erau două săli de clasă pentru pişpireii bulache, iar la parter erau două pentru băieţii mai mari. Desmond îl conduse pe Elwood spre clasa lor, în care erau îngrămădite vreo cincizeci de pupitre. Elwood se înghesui în rândul al doilea din faţă şi se îngrozi pe dată. Pe posterele de pe pereţi apăreau bufniţe ce huhuiau alfabetul lângă desene în culori vii, reprezentări ale unor substantive comune precum casă, pisică, şură. Chestii pentru prichindei. Mai proaste decât manualele de clasa a doua de la liceul Lincoln, toate cărţile de la Nickel erau de dinainte de data naşterii lui, ediţii vechi ale manualelor din clasa întâi de care îşi aducea aminte.

Când îşi făcu apariţia profesorul, domnul Goodall, nimeni nu-l băgă în seamă. Era un bărbat cu pielea rozalie, la vreo şaizeci şi cinci de ani, cu ochelari cu ramă groasă de baga, costum din in şi o coamă de păr alb care-i dădea un aer de om învăţat. Conduita lui de savant se evaporă rapid. Elwood era singurul exasperat de eforturile mediocre, manfişiste ale profesorului; ceilalţi băieţi îşi petrecură dimineaţa arzând gazul de pomană şi ţinându-se de tot felul de poante. Griff şi pretenarii lui jucau cărţi în fundul clasei şi, când Elwood se uită la Turner, văzu că acesta citeşte o carte ferfeniţită de benzi desenate cu Superman.

Turner îl observă, ridică din umeri şi dădu pagina. Desmond dormea buştean, cu gâtul sucit într-un unghi dureros.

Lui Elwood, care îi ţinea gestiunea domnului Marconi, lecţia rudimentară de matematică i se păru o insultă. El ar fi trebuit să urmeze cursuri la colegiu – de-aia se aflase în maşina aia, din capul locului. Împărţea un abecedar cu băiatul de lângă el, un puşti gras, care îşi râgâia micul dejun în rafale puternice, şi începură să se bată prosteşte pe el. Cei mai mulţi dintre băieţii de la Nickel nu ştiau să citească. În timp ce băieţii învăţau povestea din dimineaţa aceea – o aiureală despre un iepure harnic – domnul Goodall nu-şi bătea capul să-i corecteze ori să le indice pronunţia corectă. Elwood rosti fiecare silabă cu o precizie care îi trezi din visare pe elevii din jur, curioşi să vadă ce băiat negru vorbeşte aşa de corect.

În pauza de prânz, îl abordă pe domnul Goodall, iar profesorul se prefăcu că-l recunoaşte:

— Salut, fiule, ce pot să fac pentru tine?

Nu era decât încă unul dintre băieţii de culoare care vin şi pleacă. Priviţi de aproape, obrajii şi nasul domnului Goodall erau plini de gâlme şi găuri. Sudoarea lui, intensificată de sticla de seara trecută, lua forma unui abur dulceag.

Elwood se strădui să-şi ascundă indignarea când îl întrebă dacă la Nickel există clase pentru elevii avansaţi, care vor să meargă la colegiu. Îi explică pe un ton umil că a învăţat materia asta cu ani în urmă.

Goodall se dovedi destul de amabil:

— Desigur! O să discut chestia asta cu directorul. Cum ai zis că te cheamă?

Elwood îl prinse din urmă pe Desmond pe cărarea spre Cleveland. Îi povesti despre discuţia avută cu profesorul.

— Tu chiar crezi toate gogoşile lui?

După prânz, când aveau ora de arte şi meserii, Blakeley îl trase pe Elwood deoparte.

Supraveghetorul voia să-l pună să muncească în curte alături de câţiva Viermi. O să li se alăture celorlalţi băieţi la jumătatea turei, dar muncile astea în aer liber te ajută să-ţi formezi o idee despre sistem, ca să zicem aşa.

— Să vezi mai îndeaproape cum stau lucrurile.

În prima după-amiază, Elwood şi alţi cinci băieţi – majoritatea nişte bulache – se învârtiră cu coase şi greble pe jumătatea de culoare a campusului. Şeful lor era un băiat potolit din fire, pe nume Jaimie, un ţâr fusiform, subnutrit, ca toţi băieţii de la Nickel. Sărea întruna dintr-un loc în altul la Nickel – maică-sa era mexicancă, aşa că nu ştiau ce să se facă cu el. La sosire, l-au repartizat între puştii albi, dar, după prima zi de lucru pe tarlaua cu limete, s-a înnegrit aşa de tare, încât Spencer l-a redistribuit în jumătatea de culoare. După ce a petrecut o săptămână în Cleveland, directorul Hardee, pe când făcea turul campusului, s-a uitat la figura aceea deschisă la culoare între feţele tuciurii şi a ordonat să fie trimis înapoi, la albi. Spencer a aşteptat o vreme şi, după alte câteva săptămâni, l-a aruncat îndărăt.

— Mă mut de colo-colo, spuse Jaimie în timp ce grebla acele de pin într-o grămăjoară. Zâmbea cu colţurile gurii lăsate în jos, asemenea celor cu prognatism: Bănuiesc că într-o bună zi o să se ia o hotărâre definitivă.

Elwood se familiariză cu campusul în timp ce îşi croiau drum în sus, pe lângă cele două cămine de culoare, terenurile de baschet de zgură şi clădirea mare a spălătoriei. Privind în jos, vedea, printre crengi, cea mai mare parte a campusului alb: cele trei cămine, spitalul şi clădirile cu birouri. Conducătorul şcolii, directorul Hardee, îşi desfăşura activitatea în clădirea cea mare, roşie, cu steagul american. Acolo erau dotările mari folosite de către băieţii negri şi cei albi, cum ar fi sala de sport, capela şi atelierul de tâmplărie. Privită de sus, şcoala albilor era identică cu a celor de

culoare. Elwood se întrebă dacă o fi în stare mai bună, ca şcolile din Tallahassee, sau dacă Nickel le oferă aceeaşi educaţie chinuită tuturor celor internaţi, indiferent de culoare.

Ajunşi în vârful dealului, băieţii din echipă schimbară direcţia. De cealaltă parte a ţuguiului se întindea cimitirul, Dealul Cizmei. Un zid scund, din pietre grosolane, împrejmuia crucile albe, bălăriile cenuşii, copacii strâmbi, îndoiţi. Băieţii îl ocoliră de la distanţă.

Jaimie îi spuse că, dacă o iei pe drumul de pe cealaltă parte a pantei, până la urmă ajungi la tipografie, la primele ferme, iar apoi la mlaştina care marchează hotarul de nord al campusului.

— Nu-ţi face griji, mai devreme sau mai târziu ai să culegi cartofi, îi spuse el lui Elwood.

Cetele de şcolari mergeau pe poteci şi cărări spre locurile de muncă desemnate, iar supraveghetorii îi urmăreau din maşinile de serviciu, patrulând în zigzag. Elwood rămase tablou la vederea unui puştiulică de treisprezece ani aflat la volanul unui tractor cu remorca plină de elevi. Tractoristul, mândru nevoie mare, părea să moţăie pe scaunul lui uriaş în timp ce-şi ducea încărcătura la fermă.

Când ceilalţi băieţi înţepeneau şi amuţeau însemna că Spencer se află prin preajmă.

La jumătatea distanţei dintre campusul de culoare şi cel alb se înălţa o clădire dreptunghiulară cu un singur etaj, scurtă şi îngustă, despre care Elwood crezu că-i magazie. Petele de rugină se întindeau asemenea viţei-de-vie pe zidurile de beton vopsite în alb, dar tocurile verzi ale ferestrelor şi cel al uşii de la intrare străluceau de prospeţime. Zidul mai lung avea o fereastră mare, după care se înşirau, ca nişte boboci de raţă, trei ferestruici mici.

O fâşie de iarbă necosită, lată de treizeci de centimetri, neatinsă, sălbăticită, înconjura clădirea.

— N-ar trebui să cosim şi acolo? întrebă Elwood.

Cei doi băieţi de lângă el se apucară să-şi sugă dinţii.

— Băi, cioară, acolo nu te duci decât dacă te duc ei, zise unul.

Elwood îşi petrecu timpul liber dinainte de cină în sala de joacă a căminului Cleveland. Exploră servantele cu cărţi de joc, alte jocuri şi păianjeni. Elevii se certau care să fie următorul la masa de ping-pong, dădeau cu paletele spre fileul lăsat şi înjurau loviturile ratate, păcănitul mingilor albe aducând cu bătăile de inimă neregulate ale unei după-amiezi populate de adolescenţi. Elwood consultă oferta anemică de carte de pe rafturi, cu băieţii Hardy şi benzi desenate. Erau câteva volume mucegăite de ştiinţe naturale, cu peisaje panoramice şi gros-planuri cu fundul mării. Deschise un set de şah cu tabla din carton. Rămăseseră doar trei piese – un turn şi doi pioni.

Ceilalţi elevi se duceau sau veneau de la muncă sau de la sport, urcau la etaj, să se cuibărească în paturile lor, în colţişorul lor de trăsnăi. Domnul Blakeley zăbovi cât să-l prezinte pe Elwood lui Carter, unul dintre angajaţii negri. Acesta era mai tânăr decât supraveghetorul şi făcea tot timpul pe cârcotaşul. Îl salută scurt, cu un aer dubios, iar apoi îi spuse unui ţânc să nu-şi mai sugă degetul mare.

Jumătate dintre angajaţi erau negri şi jumătate albi.

— Tre' să dai cu banu' ca să afli dacă o să închidă ochii la ceva sau o să-ţi facă zile fripte, îi spuse Desmond, indiferent de culoare.

Desmond stătea întins pe o canapea, cu capul pe paginile de benzi desenate, să nu atingă vreo pată scârboasă de pe tapiţerie.

— Majoritatea îs de treabă, dar unii dintre ei parcă-l au pe dracu' în ei.

Desmond i-l arătă pe monitorul pus să ţină socoteala infracţiunilor şi a prezenţei. Săptămâna asta, monitorul din Cleveland era un băiat cu pielea deschisă la culoare, cu zulufi groşi, aurii, pe nume Păsărilă – avea degetele de la picioare răsucite spre interior. Păsărilă patrula la etajul întâi cu o plăcuţă de scris şi un creion, însemnele funcţiei sale, fredonând fericit.

— Ăsta te toarnă cât ai zice peşte, spuse Desmond, dar, dacă prinzi un monitor cumsecade, poţi să aduni câteva merite faine, să ajungi Explorator sau Pionier.

Un claxon pneumatic ţiui strident dinspre sud, din vale. Greu de zis ce-ar fi putut fi. Elwood răsturnă o cutie de lemn şi se aplecă să pună lucrurile la loc. Ce sens să dea acestui loc pe drumul vieţii lui? Zugrăveala de pe tavan atârna în fâşii subţiri, iar ferestrele murdare deveneau tot mai întunecate de la o oră la alta. Îşi aminti discursul doctorului King ţinut în faţa liceenilor din Washington, DC, când a vorbit despre înjosirile lui Jim Crow şi nevoia de-a transforma înjosirea în acţiune. *O să vă îmbogăţească sufletele ca nimic altceva. O să vă dea sentimentul rar al nobleţii ce nu poate izvorî decât din dragoste şi din ajutorul altruist acordat semenilor. Dedicaţi-vă viaţa omeniei. Faceţi din ea o parte centrală a vieţii voastre.*

Sunt blocat aici, dar o să iau lucrurile aşa cum sunt, îşi spuse Elwood, şi o să-mi scurtez şederea. Toţi cei de-acasă ştiau că-i potolit din fire, că se poate conta pe el – curând o să înţeleagă asta şi cei de la Nickel. La cină îl întrebă pe Desmond de câte puncte are nevoie ca să depăşească nivelul de Vierme şi cât le ia celor mai mulţi să promoveze şi să absolve şcoala. Căci, în cazul ăsta, el o să se mişte de două ori mai repede. Acesta-i modul lui de a rezista.

Apoi luă la rând trei seturi de şah, formă un set complet de piese şi câştigă două jocuri consecutiv.

Mai târziu nu reuşi să-şi dea un răspuns convingător când se întrebă ce i-o fi trebuit să se amestece între bătăuşii din baie. La fel ar fi procedat şi bunicul lui într-una din povestirile lui Harriet: ar fi acţionat dacă i s-ar fi părut că ceva nu-i în regulă.

Pe băiatul mai mic, luat la bătaie, pe Corey, nu-l mai întâlnise până atunci. Pe bătăuşi îi întâlnise la micul dejun: Lonnie, cu mutra lui de buldog, şi tovarăşul lui maniac, Mike cel Negru. Elwood a intrat în toaleta de la etajul întâi, să urineze, iar băieţii mai înalţi îl proptiseră pe Corey de peretele cu faianţă crăpată. Poate că totul s-a întâmplat deoarece Elwood n-avea deloc simţul realităţii, cum ar fi zis băieţii din Frenchtown. Poate fiindcă ei erau huidume, iar celălalt era mai mărunţel. Avocatul lui îl convinsese pe judecător să-l lase pe Elwood să-şi petreacă ultimele zile de libertate acasă; în ziua aceea n-avea cine să-l ducă la Nickel, iar închisoarea din Tallahassee era suprapopulată. Poate că, dacă ar fi petrecut mai mult timp în creuzetul închisorii districtuale, Elwood ar fi ştiut că-i mai bine să nu te amesteci când alţii recurg la violenţă, indiferent de motivele care provoacă respectivul incident.

Elwood exclamă „Hei“ şi făcu un pas înainte. Mike cel Negru se răsuci pe călcâie şi îi trase un zbing în barbă care îl proiectă cu spatele în chiuvetă.

Un alt băiat, un bulache, deschise uşa toaletei şi strigă: „Ah, căca-m-aş!“ Phil, unul dintre angajaţii albi, tocmai îşi făcea rondul. Era un tip apatic şi, de regulă, se făcea că nu vede ce se întâmplă sub nasul lui. Hotărâse de la o vârstă fragedă că-i mai bine să procedeze aşa. Dai cu banul şi vezi cum pică, aşa-i descrisese Desmond dreptatea împărţită la Nickel.

— Ce puneţi la cale aici, măi, pui de cioară? îi întrebă Phil astăzi.

Tonul lui, în chip cu totul ciudat, era blând. Nu era treaba lui să interpreteze cele întâmplate: cine-i vinovatul, cine a început, de ce. Treaba lui era să-i ţină din scurt pe băieţii ăştia de culoare şi era şi astăzi stăpân pe situaţie. Cunoştea numele celorlalţi băieţi. Îl întrebă pe cel nou cum îl cheamă.

— Domnul Spencer o să vă ceară socoteală pentru asta, spuse Phil, iar apoi le zise să se pregătească de cină.

Capitolul şase

Vânătăile băieţilor albi arătau altfel decât ale celor negri, aşa că o numeau Fabrica de Îngheţată, fiindcă ieşeai de acolo cu vânătăi de toate culorile. Băieţii negri îi ziceau Casa Albă, fiindcă asta era denumirea ei oficială şi i se potrivea, nu avea nevoie de alte zorzoane. Casa Albă împărţea dreptatea şi toată lumea i se supunea.

Apăreau la ora unu noaptea, dar puţini erau cei pe care îi trezeau, pentru că, atunci când ştii că vin, îţi piere somnul chiar dacă nu vin după tine. Băieţii auzeau scrâşnetul pneurilor pe criblura de afară, uşile date de perete şi tropăitul paşilor pe scară. A auzi era totuna cu a vedea în străfulgerări luminoase pe pânza minţii. Fasciculele lanternelor dansau. Ştiau unde-s paturile lor – distanţa dintre ele era doar de-o jumătate de metru şi, după ce de câteva ori i-au săltat din greşeală pe alţii, acum se asigurau dinainte cum stă treaba. I-au luat pe Lonnie, pe Mike cel Negru, l-au luat pe Corey, precum şi pe Elwood.

Vizitatorii nocturni erau Spencer şi un angajat pe nume Earl, unul vânjos şi iute, care dădea o mână de ajutor când vreunul dintre băieţi cădea grămadă şi trebuia trezit, să-şi poată continua treaba. Maşinile de serviciu erau limuzine Chevy maro, cele care se învârteau de colo-colo cât era ziulica de lungă, îndeplinind sarcini simple, dar noaptea deveneau vestitori. Spencer îi luă în maşina lui pe Lonnie şi pe Mike cel Negru, iar Earl pe Elwood şi pe Corey, care plânsese toată noaptea.

La cină, nimeni nu discută cu Elwood, de parcă ceea ce avea să urmeze era o chestie molipsitoare. Câţiva băieţi şoptiră *Ce tăntălău* când trecu pe lângă ei, iar bătăuşii îi aruncară priviri furioase, dar în cămin plutea mai ales o atmosferă ameninţătoare şi agitată ce nu dispăru până când

nu veniră după băieţi. Pe urmă, ceilalţi băieţi se liniştiră şi câţiva reuşiră chiar să şi viseze.

La ora stingerii, Desmond îi şopti lui Elwood că, odată începută treaba, cel mai bine ar fi să rămână nemişcat. Centura avea o adâncitură care se agăţa de tine şi te tăia dacă nu stăteai locului. Pe drum, în maşină, Corey se apucă să îngâne o formulă magică, „Mă ţin tare, nu mă mişc, mă ţin tare, nu mă mişc“, deci poate că ăsta-i adevărul. Elwood nu-l întrebase pe Desmond de câte ori leşinase, pentru că, după sfatul pe care i-l dăduse, băiatul nu vru să mai vorbească.

Înainte vreme, Casa Albă fusese folosită ca atelier. Parcară în spatele ei, iar Spencer şi omul lui îi băgară înăuntru pe uşa din spate. Intrarea pentru mardeală, aşa-i ziceau băieţii. Când treceai pe drum prin faţă, nu te uitai să vezi ce-o fi în spate. Spencer găsi imediat cheia pe uriaşa lui legătură şi descuie cele două lacăte. Duhoarea de urină şi alte chestii impregnate în beton era insuportabilă. În hol bâzâia un singur bec. Spencer şi Earl îi conduseră pe lângă cele două celule spre încăperea din faţă, unde-i aşteptau un şir de scaune prinse între ele şi o masă.

Uşa din faţă era la doi paşi. Elwood se gândi ce-ar fi s-o ia la fugă. Nu fugi. Locul ăsta îl lămuri de ce nu are şcoala ziduri, garduri, sârmă ghimpată de jur împrejur, de ce evadează atât de puţini băieţi. Acesta e zidul care-i ţine înăuntru.

Spencer şi Earl îl băgară mai întâi pe Mike cel Negru. Spencer îi spuse:

— Credeam că o să te potoleşti după data trecută.

— Iar o să se pişe pe el, comentă Earl.

Se porni vuietul: ceva ca un vânt puternic, cu rafale de intensitate egală. Scaunul lui Elwood vibra ca încărcat cu energie. Nu-şi dădea seama ce poate fi – un fel de maşinărie – dar scotea destul zgomot cât să acopere ţipetele lui Mike cel Negru şi plesnetul centurii pe trupul lui. De la jumătate

încolo, Elwood începu să numere loviturile, în ideea că, dacă ştie cât încasează ceilalţi băieţi, o să ştie ce-l aşteaptă şi pe el. Dacă nu cumva există un sistem mai sofisticat în ceea ce priveşte porţia fiecărui băiat: recidivist, instigator, spectator. Nimeni nu i-a cerut să-şi spună versiunea, că încerca să pună capăt unei bătăi la toaletă – dar poate că o să încaseze mai puţin pentru că s-a amestecat. Numără până la douăzeci şi opt până să înceteze bătaia şi să-l vadă pe Mike cel Negru târât până la una dintre maşini.

Corey continua să scâncească şi, când se întoarse înăuntru, Spencer îi spuse să facă dracu' ciocu' mic şi îl băgară pe Lonnie, să-l ia la încins. Lonnie încasă vreo şaizeci de lovituri. Îi era imposibil să audă ce-i spuneau Spencer şi Earl, dar Lonnie avea nevoie de mai multe instrucţiuni sau admonestări decât pretenarul lui.

Îl băgară pe Corey, să-şi ia şi el papara, şi Elwood observă că pe masă era o Biblie.

Corey încasă vreo şaptezeci de bucăţi – de câteva ori Elwood nu mai ştiu unde a rămas – şi era de neînţeles de ce încasează bătăuşii mai puţin decât cel bătut? Acum nu mai ştia la ce să se aştepte. Poate că au pierdut şi ei şirul la numărătoare. Poate că nu există nici un sistem în privinţa violenţei şi nimeni nu ştie – nici supraveghetorii, nici supravegheaţii – ce s-a întâmplat şi de ce.

Apoi veni şi rândul lui. Cele două celule erau situate faţă-n faţă, separate de hol. În camera de bătaie erau o saltea şi o pernă neînfăţată; în loc de faţă, era acoperită de petele suprapuse lăsate de toate gurile care o muşcaseră de durere. Şi mai era ventilatorul industrial gigantic, sursa vuietului, a sunetului ce străbătea tot campusul, până mai departe decât îngăduiau legile fizicii. Provenea din spălătorie – vara, vechile maşinării scoteau un zgomot infernal – însă după una dintre reformele periodice, când autorităţile au elaborat reguli

privitoare la pedeapsa corporală, cineva a avut strălucita idee să-l mute aici. Pereţii erau împroşcaţi de sângele proiectat de ventilator în sus în rafale. Era o chestie stranie, de acustică, faptul că ventilatorul acoperea ţipetele de durere, însă din imediata lui apropiere auzeai perfect instrucţiunile personalului: *Ţine-te de bară şi nu-i da drumul. Dacă scoţi un sunet, încasezi pe deasupra. Ţine-ţi dracu' fleanca, cioară.*

Centura era lungă de un metru, avea un mâner de lemn şi i se spunea Black Beauty[20] încă dinainte de epoca lui Spencer, deşi cea din mâna lui nu era piesa originală: trebuia reparată sau înlocuită destul de des. Pielea se lovea de tavan înainte să se prăvălească peste picioarele tale, să te anunţe că e pe cale să se pogoare, iar arcurile patului scârţâiau la fiecare lovitură. Elwood se agăţă de tăblia patului şi muşcă perna, dar leşină până să fie gata treaba, aşa că, atunci când lumea l-a întrebat câte curele a încasat, n-a ştiut ce să spună.

Capitolul şapte

Lui Harriet nu i s-a prea întâmplat să-şi ia rămas-bun de la cei dragi aşa cum s-ar cuveni. Tatăl ei a murit în puşcărie după ce o cucoană albă din centru l-a acuzat că nu s-a dat la o parte din calea ei pe trotuar. *Un contact obraznic*, după cum l-a definit Jim Crow. Aşa era pe vremuri. Aştepta întâlnirea cu judecătorul când l-au găsit spânzurat în celulă. Nimeni n-a crezut povestea spusă de poliţie. „Cioroii şi pârnaia“, spusese unchiul ei, „cioroii şi pârnaia“. Cu două zile înainte, Harriet îi făcuse semn cu mâna de pe trotuarul de vizavi, în drum spre şcoală. Aceasta a fost ultima imagine întipărită în mintea ei: tatăl ei solid, voios, îndreptându-se spre al doilea loc de muncă.

Soţul lui Harriet, Monty, a încasat un scaun în cap în timp ce despărţea nişte bătăuşi care se încăieraseră în localul domnişoarei Simone. Câţiva soldaţi de culoare de la Camp Gordon Johnston s-au luat la bătaie cu o gaşcă de albi sărăntoci pentru o masă de biliard. Doi oameni au sfârşit morţi. Unul dintre ei a fost Monty al ei, care intervenise în apărarea unuia dintre spălătorii de vase ai lui Simone, care fusese atacat de trei albi. Băiatul ăla încă-i scria lui Harriet scrisori cu ocazia fiecărui Crăciun. Era taximetrist în Orlando şi avea trei copii.

Le-a spus noapte bună fiică-sii, lui Evelyn, şi ginerelui ei, lui Percy, în noaptea în care şi-au luat tălpăşiţa. Plecarea lui Percy fusese plănuită ani de zile, dar ea n-a anticipat că o va lua şi pe Evelyn cu el. Percy era mult prea mare pentru orăşelul ăsta de când se întorsese din război. Făcuse armata în teatrul de operaţiuni din Pacific, în spatele frontului, asigurând aprovizionarea trupelor.

De acolo s-a întors dezamăgit. Nu de cele întâmplate peste ocean, ci de ceea ce a găsit acasă. Iubea armata şi chiar fusese lăudat pentru o

scrisoare adresată căpitanului său, despre modul nedrept în care sunt trataţi soldaţii de culoare. Poate că viaţa lui ar fi luat o altă turnură dacă guvernul SUA ar fi dat o şansă de promovare oamenilor de culoare şi acasă aşa cum le-a dat în armată. Totuşi, una era să le permiţi să ucidă pentru tine şi alta să-i laşi să locuiască alături de tine. Legea Veteranilor[21] aranja binişor situaţia băieţilor albi cu care făcuse armata, dar uniforma avea sensuri diferite în funcţie de culoarea celui ce o purta. Ce rost avea un împrumut fără dobândă dacă o bancă albă nici nu te lăsa să intri în sediul ei? Percy s-a dus cu maşina la Midgeville, în vizită la un amic din unitatea lui, şi nişte albi pârliţi s-au apucat să-i facă nasoale. Oprise să-şi pună benzină într-unul din orăşelele de pe drum. Orăşel de calici albi, care-ţi dau la scăfârlie. Abia a scăpat întreg – toată lumea ştia că băieţii albi îi linşează pe negrii în uniformă, dar n-a crezut că o să ajungă vreodată vizat chiar el. Nu el. O gaşcă de băieţi albi, invidioşi că n-au şi ei uniformă, speriaţi, în primul rând, de o lume ce-i permite unui cioroi s-o poarte.

Evelyn s-a măritat cu el. Şi-l dorea de soţ încă de când erau mici. Sosirea pe lume a lui Elwood nu l-a cuminţit deloc pe Percy, care-i dădea înainte cu whisky-ul de porumb şi cârciumile de mâna a doua, cu năzdrăvăniile pe care le adusese în casa lor din Brevard Street. Evelyn nu fusese niciodată o femeie puternică; când Percy era prin preajmă, se făcea mică, devenea un apendice al lui, un simplu braţ sau picior în plus. O gură: pe ea a pus-o să-i spună lui Harriet că o să plece în California să-şi încerce norocul.

— Ce fel de oameni pleacă în California în toiul nopţii? l-a întrebat Harriet.

— Tre' să mă întâlnesc cu cineva, să discut o chestie avantajoasă, i-a spus Percy.

Harriet s-a gândit că ar trebui să-l trezească pe băiat.

— Lasă-l să doarmă, i-a zis Evelyn.

De-atunci nici că a mai auzit de ei. Dacă fiică-sa era bună de mamă, n-a demonstrat treaba asta niciodată. Expresia de pe chipul ei când micuţul Elwood sugea la sân – privirea ei apatică, pierdută în gol, parcă trecând prin pereţi – o îngheţa pe Harriet ori de câte ori şi-o amintea.

În ziua când a venit executorul judecătoresc după Elwood a avut parte de cea mai rea despărţire. Ei doi fuseseră atâta amar de vreme împreună. I-a promis că ea şi domnul Marconi vor avea grijă ca avocatul să-i rezolve problema. Domnul Andrews era din Atlanta, un fel de revoluţionar alb care îşi făcuse studiile de Drept în Nord şi se întorsese un alt om. Harriet nu-l lăsa niciodată să plece fără să-i ofere o gustărică. El nu mai contenea cu laudele la adresa plăcintei ei de fructe şi era extrem de optimist în privinţa lui Elwood.

I-a spus nepotului ei că vor găsi o cale de ieşire din hăţişul ăsta de spini şi i-a promis că o să-l viziteze în prima duminică pe care o va petrece la Nickel. Când a sosit acolo însă, i-au spus că-i bolnav şi nu poate fi vizitat.

S-a interesat ce-a păţit. Slujbaşul de la Nickel i-a răspuns:

— De unde dracu' să ştiu eu, doamnă?

Pe scaunul de lângă patul de spital al lui Elwood era o pereche de pantaloni de bumbac noi. Bătaia făcuse să-i intre bucăţi din primii pantaloni în piele şi doctorului îi luase două ceasuri să-i extragă fibrele. Doctorul trebuia să facă treaba asta de fiecare dată. Se folosea de pensetă. Băiatul urma să fie spitalizat până când putea să umble fără dureri.

Doctorul Cooke avea un birou lângă cabinetele medicale, unde fuma trabucuri şi toată ziua îi ţinea predici la telefon neveste-sii, ciorovăindu-se cu ea pe tema banilor şi a neamurilor ei, care nu erau bune de nimic. Fumul ca de cartofi prăjiţi al trabucului umplea infirmeria, acoperind mirosul de sudoare, vomă şi piele tăbăcită, şi se risipea până-n

zori, când apărea şi iarăşi înmiresma locul. Avea o vitrină plină cu sticluţe şi cutii cu medicamente, pe care o descuia cu un aer foarte grav, dar de fiecare dată nu umbla decât la căldarea cu aspirină.

Elwood îşi petrecu internarea culcat pe burtă. Din motive vădite. Spitalul îl introduse în ritmurile lui. Sora Wilma se învârtea pe-acolo mormăind în majoritatea zilelor, sănătoasă tun şi aspră, trântind sertarele şi uşile vitrinelor. Avea părul înfoiat, parfumat, şi îşi dădea pe obraji cu ruj, aşa că lui Elwood îi amintea de o păpuşă hidoasă care prindea viaţă într-una din cărţile de benzi desenate, *Cripta terorii* sau *Cavoul groazei*[22], citită la lumina geamlâcului din podul verilor săi. În benzile desenate horror existau două feluri de pedepse – cele complet nemeritate şi dreptatea sinistră aplicată celor răi. Îşi plasă nenorocirea de-acum sub semnul celei dintâi categorii şi aştepta să se întoarcă foaia.

Sora Wilma era aproape drăguţă cu băieţii albi care soseau cu bumbăceala şi suferinţele lor, le era ca o a doua mamă. N-avea însă nicicând o vorbă bună pentru băieţii negri. Plosca lui Elwood i se părea un afront teribil – ai fi zis că i se pişă direct în palmă. În visurile lui de protestatar, ea îi apărea mai mereu drept chelneriţa de la tejghea care refuză să-l servească sau gospodina cu clăbuci la gură care-l înjură ca la uşa cortului. Faptul că visa vremurile când era liber şi participa la marşuri îi ridica moralul în fiecare dimineaţă când se trezea în spital. Mintea încă îi era capabilă să călătorească. În prima zi, în spital mai era un singur băiat, cu patul ascuns în spatele unei perdele din capătul celălalt al infirmeriei. Când sora Wilma şi doctorul Cooke îi acordau îngrijiri, trăgeau perdeaua în urma lor, iar rotilele scârţâiau pe gresia albă. Pacientul nu vorbea niciodată când i se adresau, dar ei îi vorbeau pe un ton voios, nu ca atunci când discutau cu alţi băieţi. Băiatul era un caz terminal sau, poate, dintr-o familie bună.

Nici unul dintre ceilalţi elevi din infirmerie nu ştia cine e sau de ce a ajuns aici.

Băieţii veneau şi plecau. Elwood ajunse să cunoască nişte puştani albi pe care, altminteri, nu i-ar fi întâlnit nicicând. Copii în grija statului, orfani, copii fugiţi de acasă în graba mare, să scape de nişte mame care ofereau servicii contra cost bărbaţilor sau de nişte taţi beţivani, care dădeau buzna peste ei în creierul nopţii. Unii dintre ei erau periculoşi. Furau bani, îşi înjurau profesorii, distrugeau bunuri publice, povesteau despre cum s-au luat la bătaie în săli de biliard şi despre unchi care vindeau la negru visichi contrafăcut. Erau trimişi la Nickel pentru delicte de care Elwood nu mai auzise până atunci: simularea unei boli şi chiul, vagabondaj, depravare. Erau cuvinte pe care nici băieţii nu le înţelegeau, dar ce rost ar fi avut să le înţeleagă, când toate acestea aveau un sens destul de clar: Nickel. *M-au săltat pentru că am dormit într-un garaj, să nu răcesc, am furat cinci dolari de la profesorul meu, am băut o sticluţă cu sirop de tuse şi am luat-o razna într-o noapte. Eram singur şi încercam să mă descurc cum puteam.*

— Oho, te-au aranjat ca lumea, spunea doctorul Cooke de fiecare dată când schimba pansamentele lui Elwood.

Elwood nu voia să se uite, dar n-avea încotro. Se uita scurt între coapse, unde tăieturile adânci de pe partea dorsală a picioarelor ziceai că se târăsc în sus ca nişte degete fioroase. Doctorul Cooke îi dădea o aspirină şi se retrăgea în cabinetul lui. După cinci minute se certa cu nevastă-sa în legătură cu un neisprăvit de văr de-al ei, care avea nevoie de-un împrumut pentru o şmecherie de-a lui.

Câte un tip fornăit îl trezea pe Elwood din somn în miez de noapte şi atunci rămânea treaz ore în şir, cu usturimi pe piele, zvârcolindu-se în bandaje.

Era în spital de o săptămână când, deschizând ochii, îl zări pe Turner în patul de vizavi. Fluiera cântecelul din *The Andy Griffith Show*[23], vesel nevoie mare. Ştia să fluiere ca lumea şi, pe toată durata prieteniei lor, interpretările lui le-au asigurat partitura, redând starea de spirit a unei escapade sau oferind un comentariu compensatoriu.

Turner aşteptă ca sora Wilma să iasă la o ţigară şi îl lămuri cum de e internat.

— M-am gândit să-mi iau o vacanţă, spuse el.

Înghiţise nişte detergent, să i se facă rău, să aibă dureri de stomac un ceas în schimbul unei zile întregi de libertate. Sau două – ştia să-şi vândă marfa.

— Mai am nişte praf ascuns într-o şosetă, mărturisi el, la care Elwood îi întoarse spatele, să cugete.

— Cum îţi place de vraci? îl întrebă Turner mai târziu.

Doctorul Cooke tocmai îi luase temperatura unui băiat alb, culcat în capătul rândului, care era balonat şi mugea ca o vacă. Telefonul sună, doctorul îi puse două aspirine în palmă şi o întinse spre birou.

Turner se rostogoli până la Elwood. Se învârtea prin infirmerie într-un vechi scaun cu rotile pentru poliomielitici, care clincăia de zor.

— Poţi să ajungi la infirmerie şi cu capul tăiat, că ăsta tot aspirină îţi dă.

Elwood n-avea chef să râdă, ar fi însemnat să-şi înşele durerea, dar nu se putu stăpâni să nu chicotească. Avea testiculele umflate de la loviturile de centură care îi aterizaseră între picioare, iar râsul îi zdruncină ceva lăuntric şi le făcu să-l doară din nou.

— Vine cioroiu' acilea cu capul tăiat, spuse Turner, cu picioarele tăiate, mâinile tăiate, iar al dracu' vraci îl întreabă: „Vrei o tabletă sau două?"

Nu aveau ce citi în afară de *Aligatorul*, gazeta şcolii, şi de o broşură despre aniversarea a

cincizeci de ani de la înfiinţarea şcolii, ambele tipărite în capătul celălalt al campusului de către elevii de la Nickel. Fiecare băiat din fiecare fotografie zâmbea, însă chiar şi după o şedere atât de scurtă, Elwood ajunsese să recunoască în ochii lor un fel de apatie de tip Nickel. Bănuia că aşa e şi el acum, că se înregimentase pe deplin. Întorcându-se încetişor pe o rână, proptindu-se într-un cot, parcurse de câteva ori conţinutul broşurii.

Statul inaugurase şcoala în 1899, dându-i denumirea Şcoala Industrială de Băieţi din Florida. „O şcoală de corecţie unde tânărul delincvent, rupt de ciracii lui corupţi, poate fi pregătit fizic, intelectual şi moral, poate fi îndreptat şi restituit comunităţii cu un ţel şi un caracter potrivit unui cetăţean cumsecade, unui om onorabil şi onest, cu o calificare într-o meserie sau o ocupaţie potrivită unei persoane întru întreţinerea sa.“ Băieţii erau numiţi mai degrabă elevi decât deţinuţi, fiind diferenţiaţi de infractorii violenţi ce populau închisorile. Toţi infractorii violenţi sunt membri ai personalului de-aici, adăugă Elwood în sinea lui.

La inaugurare, şcoala primea copii de la vârsta de cinci ani în sus, chestie care îl făcea pe Elwood să le plângă de milă când încerca să adoarmă: sărmanii prichindei. Primele o mie de pogoane au fost oferite de stat; de-a lungul anilor, localnicii au donat, cu generozitate, alte patru sute de pogoane. Nickel se întreţinea din resursele proprii. Construirea unei tipografii în anul 1926 a reprezentat, în orice caz, un veritabil succes. „Doar în 1926, activitatea de editare a adus un profit de 250.000 de dolari, pe lângă faptul că i-a iniţiat pe elevi într-o meserie utilă, pe care s-o practice după absolvire.“ Fabrica de cărămidă producea douăzeci de mii de cărămizi pe zi; graţie ei, răsăreau construcţii, mari şi mici, în tot Comitatul Jackson. Salbele de lumini de Crăciun, proiectate şi executate de către elevi, atrăgeau anual vizitatori

de la mare distanţă. În fiecare an ziarul trimitea pe teren câte un reporter.

În 1949, anul când a apărut broşura, şcoala şi-a schimbat denumirea, în cinstea lui Trevor Nickel, un reformator care preluase directoratul cu câţiva ani în urmă. Băieţii spuneau că asta s-a întâmplat fiindcă viaţa lor nu valora doi bani, însă nu despre asta era vorba[24]. Uneori se întâmpla să treci, ocazional, pe lângă portretul lui Trevor Nickel de pe hol şi-l vedeai cum se încruntă la tine de parcă ar şti ce gândeşti. Nu, nu aşa: de parcă ar şti că tu ştii ce crede el.

Cu prima ocazie când la infirmerie apăru un băiat din Cleveland cu o eczemă, Elwood îl rugă pe puşti să-i aducă nişte cărţi de citit şi acesta îi aduse. Un teanc de cărţi ferfeniţă de ştiinţe naturale, care, întâmplător, îi oferiră un curs despre forţele ancestrale: despre ciocniri tectonice, lanţuri muntoase azvârlite în cer, emfaze vulcanice. Toată violenţa zgândărită în subteran care creează lumea de deasupra. Erau cărţi voluminoase, cu poze exuberante, cu mult roşu şi portocaliu, în contrast cu albul-griuliu, tulbure, al infirmeriei.

În a doua zi petrecută de Turner în spital, Elwood îl surprinse scoţându-şi dintr-o şosetă un cartonaş împăturit. Turner îi înghiţi conţinutul şi într-o oră se tăvălea de durere. Doctorul Cooke îşi făcu apariţia şi băiatul îi vomită pe pantofi.

— Ţi-am spus să nu mănânci nimic, îl apostrofă doctorul. O să-ţi facă rău mâncarea de aici.

— Ce altceva să mănânc, domnule doctor?

Doctorul se uită chiorâş la el. După ce Turner termină de curăţat voma cu mopul, Elwood îl întrebă:

— Nu-ţi face rău la stomac?

— Cum să nu, omule, răspunse Turner, dar azi n-am chef să lucrez. Paturile astea-s denivelate ca dracu', dar poţi să le soileşti ca lumea dacă ştii să-ţi găseşti poziţia.

Băiatul misterios din spatele perdelei suspină zgomotos, iar Elwood şi Turner săriră în sus ca arşi. De obicei, nu făcea cine ştie ce zgomot, făcându-te să uiţi că-i şi el acolo.

— Hei! făcu Elwood. Tu, de colo!

— Şşşt, îl potoli Turner.

Nu se auzi nimic, nici măcar foşnetul unei pături.

— Du-te şi uită-te, zise Elwood. Parcă se mai liniştise – astăzi se simţea mai bine: Vezi cine e. Întreabă-l ce are.

Turner îl privi de parcă ar fi fost diliu.

— Nu-ntreb nimic, frăţică.

— Ţi-e frică? îl întrebă Elwood, vorbind ca unul dintre băieţii de la el de pe stradă, când se tachinau prieteneşte în cartier.

— Futu-i, exclamă Turner, n-ai de unde să ştii. Du-te să arunci o privire şi, poate, te trezeşti că tre' să schimbi locul cu el. Ca într-o poveste cu stafii.

În noaptea aceea, sora Wilma rămase până târziu să-i citească băiatului din spatele perdelei. Din Biblie, un imn, răsuna aşa cum sună oamenii când recurg la ajutorul lui Dumnezeu.

Paturile au fost ocupate, iar apoi n-au mai fost. Un lot de compot de piersici stricat umplu infirmeria. Paturile s-au dovedit a fi prea puţine, aşa că dormeau câte doi în pat, fiecare cu capul la picioarele celuilalt, între vânturi şi râgâituri. Paturile răsturnau ierarhiile. Viermii, Exploratorii şi Pionierii cei harnici. Răniţii, infectaţii, simulanţii şi năpăstuiţii. Unii aveau muşcături de păianjen, alţii glezna ruptă, un vârf de deget pierdut într-o maşină de încărcat cărbune. Veneau după o vizită la Casa Albă. Ştiind că o luase pe coajă, ceilalţi băieţi nu se mai fereau de el. De-acum era unul de-al lor. Elwood se săturase să-şi privească pantalonii cei noi, de pe scaun. Îi împături şi îi băgă sub saltea.

Aparatul de radio uriaş din biroul doctorului Cooke mergea toată ziua, luându-se la întrecere cu

zgomotul din fierăria de vizavi – fierăstraiele electrice, oţelul ce muşca din oţel. Doctorul era de părere că radioul are o funcţie terapeutică; sora Wilma nu înţelegea ce rost are să-i cocoloşească pe băieţi. *Don McNeill's Breakfast Club*[25], predicatori şi seriale radiofonice, cele pe care le asculta bunica lui Elwood. Problemele albilor din emisiunile radiofonice fuseseră pentru el chestiuni îndepărtate, ce ţineau de-o altă ţară. Acum deveneau o întoarcere acasă, în Frenchtown.

Elwood nu mai ascultase de ani de zile *Amos 'n' Andy*[26]. Bunică-sa închidea radioul când începea *Amos 'n' Andy*, cu şuvoiul lui de malapropisme şi aventuri degradante. „Albilor le-or fi plăcând chestiile astea, dar nu trebuie să le ascultăm şi noi." S-a bucurat când a citit în *Defender* că nu se mai difuzează la radio. Un post de radio de lângă Nickel transmitea episoade vechi, emisiuni în reluare. Nimeni nu se atingea de scală când erau date vechile reluări şi toată lumea râdea de glumele lui Amos şi Kingfish, şi băieţii negri, şi cei albi. „Mamă, ce chestie!"

La unul dintre posturile de radio se transmitea uneori cântecul din *The Andy Griffith Show*, iar Turner îl acompania fluierându-l încetişor.

— Nu ţi-e teamă că-şi vor da seama că te prefaci? îl întrebă Elwood. Dacă fluieri aşa de fericit…

— Nu mă prefac – detergentul ăla-i oribil, răspunse Turner. Dar e alegerea mea, nu a altcuiva.

Lui Elwood, punctul ăsta de vedere i se păru prostesc, dar nu mai spuse nimic. Cântecul i se înfipsese în minte şi l-ar fi fredonat sau fluierat şi el, dar nu voia să pară un imitator. Cântecul era un crâmpei infim, liniştit, decupat din restul Americii. Fără tunuri de apă, fără intervenţia Gărzii Naţionale. Îi trecu prin minte că n-a văzut picior de negru în orăşelul Mayberry, unde are loc acţiunea.

Un glas de bărbat anunţă că Sonny Liston urmează să lupte cu un boxer în mare ascensiune,

pe nume Cassius Clay.

— Cine-o mai fi şi ăsta? întrebă Elwood.

— Un cioroi care o să şi-o ia în bâză, răspunse Turner.

Într-o după-amiază, Elwood moţăia când un zvon cunoscut lui îl paraliză de spaimă – cheile clinchetind ca un carilon. Spencer venise la infirmerie să-l vadă pe doctor. Elwood aşteptă să audă cum centura de piele plesneşte tavanul înainte de-a coborî… Pe urmă, supraveghetorul-şef plecă şi radioul luă din nou în stăpânire salonul. Sudoarea îi năclăi aşternutul.

— Aşa procedează cu fiecare? îl întrebă Elwood pe Turner după masa de prânz.

Sora Wilma le împărţise sendvişuri cu şuncă şi un suc de struguri insipid – mai întâi băieţilor albi.

Aşa, din senin, dar Turner ştia la ce se referă Elwood. Se rostogoli în scaunul cu rotile, cu prânzul în poală.

— Nu chiar cum ţi-au tras-o ţie, spuse el. Nu chiar aşa de rău. Eu nu mi-am luat-o niciodată. Am luat-o într-un rând peste bot, pentru că m-au prins fumând.

— Am un avocat, zise Elwood. Poate să facă ceva.

— Ai scăpat uşor, i-o întoarse Turner.

— Cum aşa?

Turner îşi termină sucul sorbind zgomotos.

— Uneori te duc la Casa Albă şi nu-ţi mai vedem curul în veci.

În infirmerie liniştea era întreruptă doar de ei şi de fierăstrăul circular din vecini, cu ţiuitul lui asurzitor. Elwood nu voia să afle detaliile, dar tot întrebă ce se-ntâmplă.

— Familia ta îi întreabă pe cei de la şcoală ce s-a întâmplat, iar ei spun că ai evadat, îi explică Turner, asigurându-se că băieţii albi nu se uită la ei. Problema este, Elwood, că n-ai ştiut cum stau lucrurile. Ia-l pe Corey şi pe cei doi tipi. Tu ai vrut să faci pe eroul justiţiar – să te repezi şi să salvezi

o cioară, dar ei i-au tras-o demult la cercul maro. Lui Corey îi place. Ei fac pe durii, iar apoi Corey îi ia într-un ungher ferit şi se lasă în genunchi. Aşa merge treaba.

— I-am văzut faţa, era speriat, stărui Elwood.

— N-ai de unde şti ce-l stârneşte, spuse Turner. Nu ştii ce-l aţâţă pe oricare. Înainte îmi ziceam că afară e afară şi, odată ce ai ajuns aici, eşti aici. Că toată lumea e diferită la Nickel din cauza chestiilor pe care ţi le face faptul că eşti aici. Şi Spencer, şi ceilalţi – poate că afară, în libertate, sunt oameni cumsecade. Zâmbitori. Se poartă drăguţ cu copiii lor. Se strâmbă ca şi cum şi-ar fi supt un dinte cariat: Dar acum, că am fost pe-afară şi m-au adus înapoi, cred că nimic de-aici nu-i schimbă pe oameni. Aici, înăuntru, şi afară e aceeaşi mâncare de peşte, doar că aici nimeni nu trebuie să se prefacă.

Vorbea în cercuri ce reveneau în punctul de pornire.

— E împotriva legii, spuse Elwood.

A legii statului, dar şi a legii lui Elwood însuşi. Dacă toată lumea se face că nu vede nimic, cu toţii sunt complici. Dacă se face că nu vede nimic, e şi el implicat. Aşa vedea el lucrurile, aşa le văzuse întotdeauna.

Turner rămase tăcut.

— N-ar trebui să fie aşa, insistă Elwood.

— Nimănui nu-i pasă de cum ar trebui. Dacă-i provoci pe Mike cel Negru şi pe Lonnie, îi provoci pe toţi cei care tolerează situaţia asta. Îi trădezi pe toţi.

— Asta încerc să-ţi explic.

Elwood îi povesti lui Turner despre bunică-sa şi despre avocat, domnul Andrews. Ei îi vor denunţa pe Spencer, pe Earl şi pe toţi neisprăviţii ăştia. Profesorul lui, domnul Hill, e activist. A participat la tot felul de marşuri – nu s-a mai întors la liceul Lincoln după vacanţa de vară, pentru că s-a dedicat activităţii organizatorice. Elwood i-a scris

că fusese arestat, dar nu era sigur că scrisoarea a ajuns la el. Domnul Hill cunoştea oameni care ar fi vrut să afle lucruri despre un loc cum e Nickel după ce au pus mâna pe el.

— Nu mai e ca pe vremuri, spuse Elwood. Putem să luptăm pentru noi înşine.

— Chestia asta abia ţine acolo, afară… cum crezi c-o să funcţioneze aici?

— Vorbeşti aşa pentru că n-ai pe nimeni afară care să-ţi ia apărarea.

— Aşa-i, recunoscu Turner, dar asta nu înseamnă că nu pricep cum funcţionează sistemul. Poate că tocmai de-aceea înţeleg lucrurile mai clar. Făcu o grimasă când detergentul începu să-i dea dureri de burtă: Cheia situaţiei de aici e totuna cu supravieţuirea în libertate – trebuie să vezi cum acţionează oamenii, iar apoi să depăşeşti greutăţile ca într-o cursă de obstacole. Asta, dacă vrei să ieşi de-aici.

— Să absolv şcoala.

— Să ieşi de-aici, îl corectă Turner. Crezi că poţi? Să fii pe fază şi să gândeşti? Nimeni n-o să te scoată – singur o să ieşi.

A doua zi dimineaţă, doctorul Cooke îi dădu papucii lui Turner cu două aspirine, repetându-i sfatul să nu mai mănânce nimic. În momentul acela în infirmerie era doar Elwood. Perdeaua ce-l ascunsese pe băiatul necunoscut era pliată într-un colţ. Patul era gol. Dispăruse peste noapte, fără să trezească pe nimeni.

Elwood avea de gând să urmeze sfatul lui Turner, la modul serios, dar asta se întâmpla înainte să apuce să-şi vadă picioarele. O clipă se simţi învins.

Petrecu încă cinci zile în spital, iar apoi se întoarse alături de ceilalţi băieţi de la Nickel. La şcoală şi la muncă. De-acum era în multe feluri unul dintre ei, inclusiv în acceptarea tăcerii. Când bunică-sa a venit în vizită, n-a putut să-i spună ce-a văzut când doctorul Cooke i-a dat jos

pansamentele şi s-a dus pe gresia rece până la baie. S-a uitat cum arată şi şi-a dat seama că inima ei n-ar răbda aşa ceva, plus ruşinea de-a nu fi putut să împiedice toată povestea. Era la fel de departe de ea ca toţi membrii dispăruţi ai familiei ei, deşi şedea faţă-n faţă cu ea. În ziua de vizită îi spuse că se simte bine, dar e trist, că e greu, dar rezistă, când, de fapt, nu voia să-i spună decât *Uite ce mi-au făcut, uite ce mi-au făcut.*

Capitolul opt

Când ieşi din infirmerie, Elwood se întoarse în echipa de lucru din curte. Jaimie, mexicanul, fusese pasat din nou la albi, aşa că acum şeful era alt băiat. Elwood se surprinse nu o dată mânuind coasa cu prea multă violenţă, de parcă ar fi atacat iarba cu o centură de piele. Se oprea şi îşi spunea în gând să se potolească. După zece zile, Jaimie era deja iarăşi printre băieţii negri – mătrăşit de Spencer – dar asta nu-l deranja.

— Asta-i viaţa mea, sunt o minge de ping-pong.

Studiile lui Elwood nu urmau să se îmbunătăţească. Trebui să se împace cu gândul ăsta. Îl bătu discret pe domnul Goodall pe braţ în afara şcolii; profesorul nu îl recunoscu. Îşi reînnoi promisiunea de a-i găsi ceva mai dificil, dar de-acum Elwood ştia câte parale face profesorul şi nu-l mai rugă încă o dată. Într-o după-amiază târzie de noiembrie, Elwood şi echipa fură trimişi să cureţe subsolul şcolii şi acolo găsi un set de clasici britanici, în colecţia Chipwick, sub câteva cutii cu calendare pe anul 1954. Trollope, Dickens şi alte nume de genul ăsta. Parcurse cărţile una câte una în timpul orelor de şcoală, pe când băieţii din jurul lui bâiguiau şi se bâlbâiau. La colegiu avusese de gând să studieze literatura britanică. Acum trebuia s-o înveţe de unul singur. Trebuia să se descurce aşa.

Pedeapsa pentru acţiuni mai presus de condiţia ta era un principiu central în interpretarea dată de Harriet lumii. În spital, Elwood se întrebă dacă sălbăticia bătăii încasate nu se datora, în parte, şi solicitării lui de a studia lucruri mai dificile: *Hai să i-o tragem cioroiului cu băşini în cap.* Acum îşi elabora o nouă teorie: Nu există un sistem superior care să ghideze brutalitatea la Nickel, ci doar o râcă generalizată, ce n-are nimic de-a face cu oamenii. Îl frapă un crâmpei din materia de clasa a

zecea la ştiinţe: un perpetuum mobile al suferinţei ce funcţionează de sine stătător, neacţionat de oameni. La fel şi Arhimede, una din primele lui descoperiri din enciclopedie. Violenţa este singura pârghie suficient de mare ca să pună în mişcare lumea.

Întoarse pe toate părţile problema unei absolviri timpurii, dar nu găsi o soluţie clară. Desmond, acest savant al sancţiunilor şi al creditelor, nu-i era de nici un folos.

— Capeţi merite la purtare în fiecare săptămână dacă faci ce trebuie cât ai clipi din ochi. Dacă însă supraveghetorul tău te confundă cu altcineva sau îţi pune gând rău… s-a rupt filmul. Cu sancţiunile, nu ştii niciodată ce te aşteaptă.

Scara sancţiunilor era diferită de la un cămin la altul. Pentru fumat, bătăi, dezordine continuă, pedeapsa depindea de locul unde te trimiteau şi de capriciile fiecărui angajat în parte. Hulitul te costa o sută de puncte în Cleveland – Blakeley era un om cu frica lui Dumnezeu – dar numai cincizeci în Roosevelt. Manivela însemna două sute de puncte sancţiune în Lincoln, dar dacă te prindeau luându-i-o la labă altcuiva, primeai doar o sută.

— Doar o sută?

— Aşa-i în Lincoln, îi explică Desmond, de parcă i-ar fi povestit despre o ţară străină, djinni şi ducate.

Elwood observă că lui Blakeley îi place agheasma. La amiază era deja matrafoxat. Să însemne asta că nu se poate bizui pe socoteala ţinută de supraveghetor? Dacă se fereşte de necazuri şi face totul ca la carte – întrebă Elwood – în cât timp poate urca de la treapta cea mai de jos, de Vierme, la treapta cea mai de sus, de As?

— Dacă totul merge perfect?

— E prea târziu pentru perfect dacă te-ai dus deja la vale, îi spuse Desmond.

Problema e că, chiar dacă evitai necazurile, puteau veni ele să te înhaţe. Un alt elev putea să-ţi

miroasă vreun punct slab şi să te lucreze, se putea întâmpla ca vreunuia dintre angajaţi să nu-i placă cum zâmbeşti şi să te ia la poceală. Puteai nimeri într-un hăţiş de ghinioane ca ăla care te adusese aici din capul locului. Elwood se hotărî în sinea lui: până-n iunie o să urce din puţul în care se află până-n vârful ierarhiei, cu patru luni mai devreme decât prevede sentinţa dată de judecător. Era un gând consolator – se obişnuise să măsoare trecerea timpului în conformitate cu calendarul şcolar, aşa că absolvirea în luna iunie ar transforma detenţia din Nickel într-un an pierdut. În toamna viitoare, pe vremea asta, o să fie înscris în ultimul an de studiu la liceul Lincoln şi, cu ajutorul domnului Hill, o să se reînscrie la Melvin Griggs. Banii economisiţi pentru colegiu s-au dus pe avocat, dar, dacă Elwood o să lucreze ceva mai mult vara viitoare, o să-i pună la loc.

Stabilise o dată; acum avea nevoie de o anumită conduită. În primele zile de după spitalizare se simţi mizerabil – asta până când se gândi la un plan ce combina sfatul lui Turner cu ceea ce învăţase de la eroii lui activişti. Observă, gândeşte, plănuieşte. De-ar fi lumea întreagă o bandă de borfaşi – Elwood tot o să-şi croiască drum prin ea. N-au decât să-l blesteme, să-l scuipe şi să-l bumbăcească, el tot va răzbi până în cealaltă parte. Însângerat şi istovit, dar va răzbi.

Se aştepta ca Lonnie şi Mike cel Negru să se răzbune în vreun fel, dar nu se întâmplă nimic. Cu excepţia unui incident, în care Griff îi făcu vânt cu şoldul, trimiţându-l de-a dura pe scări, nu-i dădură nici o atenţie. Corey, băiatul pe care sărise să-l apere, i-a făcut o dată cu ochiul. Cu toţii se pregăteau pentru următoarea nenorocire care-i pândea la Nickel şi pe care n-o puteau controla.

Într-o miercuri, după micul dejun, Carter, unul dintre angajaţi, îi porunci lui Elwood să se ducă la magazie, pentru o nouă însărcinare. Acolo dădu peste Turner şi un tânăr alb, deşirat, cu un aer

blazat, de beatnic, şi laţe blonde, unsuroase. Elwood îl mai văzuse prin campus, fumând la umbra câte unei clădiri. Îl chema Harper şi în scriptele de la personal figura ca angajat la Serviciul Comunitar. Harper se uită la Elwood şi spuse:

— Merge.

Supraveghetorul trase uşa glisantă a depozitului, o zăvorî, iar ei urcară pe bancheta din faţă a unei dube cenuşii. Spre deosebire de celelalte maşini ale şcolii, pe caroserie nu avea vopsit numele de Nickel.

Elwood şedea în mijloc.

— Să-i dăm bice, spuse Turner şi coborî geamul de pe partea sa. Harper m-a întrebat cine l-ar putea înlocui, după părerea mea, pe Smitty şi i-am zis că tu. I-am spus că nu eşti vreun tembel ca ăilalţi.

Smitty era un băiat mai mare din căminul Roosevelt, de vizavi. Ajunsese la rangul cel mai înalt, de As, şi absolvise şcoala cu o săptămână în urmă, deşi lui Elwood i se părea cretină folosirea cuvântului *absolvire*. Băiatul nu era în stare să citească o boacă.

— Cică ştii să-ţi ţii gura, o condiţie esenţială, spuse Harper.

Astea zise fiind, porniră la drum. De când cu spitalul, Elwood şi Turner ardeau gazul împreună în majoritatea zilelor, după-amiezile îşi omorau timpul în sala de joacă, unde jucau dame şi ping-pong cu Desmond şi alţi câţiva băieţi mai potoliţi. De obicei, Turner intra într-o încăpere ca şi cum ar căuta ceva, apoi se apuca să-i aburească pe ceilalţi şi uita de ce a venit. La şah era mai bun decât Elwood, spunea bancuri mai bune decât Desmond şi, spre deosebire de Jaimie, avea un program ceva mai constant. Elwood ştia că Turner lucrează la Serviciul Comunitar, dar acesta deveni secretos când îi ceru şi alte detalii.

— Tre' să iei nişte lucruri şi să te asiguri că ajung acolo unde tre' să ajungă până la urmă.

— Ce p-p-puii mei înseamnă asta? a întrebat Jaimie.

Băiatul nu obişnuia să înjure, iar bâlbâiala în care dădea câteodată diminua efectul înjurăturii, însă, dintre toate viciile disponibile de la Nickel, el adoptase limba spurcată drept una dintre opţiunile mai paşnice.

— Înseamnă Serviciul Comunitar.

Sensul nemijlocit al Serviciului Comunitar a fost pentru Elwood crearea iluziei că nu făcuse nicicând autostopul spre colegiu – putea petrece câteva ore afară. Prima lui excursie „afară“ de la sosire. „Afară“ era o expresie din argoul deţinuţilor, dar ea migrase spre şcoala de corecţie fiindcă avea noimă, fiind transmisă de vreun băiat care o auzise de la un tată sau unchi ghinionist sau de la vreun membru al personalului, care mărturisea ce crede despre sarcinile lui de serviciu, făcând abstracţie de vocabularul şcolar pe care le plăcea să-l folosească vorbind despre sine cei de la Nickel.

Lui Elwood, aerul tras în plămâni îi părea răcoros şi, dincolo de geam, totul strălucea orbitor, renăscut. „Asta sau asta?“, îl întreba oftalmologul, punându-l să aleagă între două lentile cu dioptrii diferite. Elwood nu înceta să se minuneze de faptul că degeaba te tot plimbi, căci ajungi să vezi doar un crâmpei din lumea mare. Fără să-ţi dai seama că vezi doar o fâşie din realitate. *Asta sau asta?* Categoric, *asta*, tot ce lăsa duba în urmă, măreţia neaşteptată a tot ce vedea, până şi a căsuţelor dărăpănate sau a caselor amărâte, din prefabricate de beton, a rablelor înghiţite de bălăriile din curţi. Zări o reclamă ruginită cu Wild Cherry Hi-C[27] şi simţi că îi este mai sete ca niciodată.

Harper observă schimbarea din ţinuta lui Elwood.

— Îi place afară, zise supraveghetorul şi izbucniră în râs şi el, şi Turner.

Deschise radioul. Cânta Elvis. Harper ţinea ritmul bătând cu palma în volan.

Ca temperament, Harper nu semăna deloc cu ceilalţi angajaţi de la Nickel. „Nu-i rău pentru un alb“, era de părere Turner. Practic, crescuse în campus, îngrijit de sora maică-sii, secretară în clădirea cu birourile administraţiei. Petrecuse după-amiezi fabuloase în şcoală, ca mascotă a elevilor albi, şi începuse să lucreze ocazional când ajunsese destul de mare. Picta reni pentru sărbătoarea Crăciunului de când putea să ţină în mână o pensulă. Acum avea douăzeci de ani şi era angajat cu normă întreagă.

— Mătuşă-mea îmi spune că sunt un tip descurcăreţ, le mărturisi el băieţilor într-un rând, în timp ce frecau menta în faţa unui magazin de mărunţişuri. Aşa o fi. Am crescut în preajma voastră, băieţi, şi albi, şi de culoare, şi ştiu că sunteţi ca mine, dar aţi avut ghinion.

Avură patru opriri în orăşelul Eleanor până să ajungă acasă la şeful pompierilor. Prima fu la BUFETU LUI JOHN – conturul firmei ruginite atesta faptul că o literă se desprinsese şi căzuse. Parcară pe alee şi Elwood văzu ce transportă duba: cutii de carton şi lăzi cu alimente din bucătăria de la Nickel. Conserve cu mazăre, compot de piersici, marmeladă, conserve de fasole, sosuri. Bunuri selectate din transportul trimis săptămâna asta de statul Florida.

Harper îşi aprinse o ţigară şi îşi lipi urechea de tranzistor: începea meciul. Turner descărcă cutiile cu fasole verde şi sacii cu ceapă pe care îi preluă Elwood înainte de a duce totul la uşa din spate, la bucătăria restaurantului.

— Nu uitaţi de melasă, le spuse Harper.

Când terminară, apăru patronul – un ţopârlan cu o mutră de porc, al cărui şorţ era un palimpsest de pete întunecate – şi îl bătu pe spate pe Harper. Îi întinse un plic şi-l întrebă ce-i mai face familia.

— Ştiţi cum e mătuşa Lucille, răspunse Harper. Ar trebui să-şi mai tragă şi ea sufletul, însă n-ar sta o clipă locului.

Următoarele două opriri fură tot la nişte localuri – unul specializat în grătare şi unul cu meniuri fixe, de carne, situate în afara comitatului – iar apoi descărcară un stoc de conserve de legume la băcănia Top Shop. Harper îndoia plicurile cu bani, le prindea cu o bandă elastică şi le arunca în compartimentul pentru mănuşi înainte de-a porni spre destinaţia următoare.

Turner lăsa munca să vorbească de la sine. Harper dori să se asigure că Elwood nu are probleme cu această sarcină nouă.

— Nu pari deloc surprins, îi spuse tânărul alb.

— Trebuie să ajungă undeva, răspunse Elwood.

— Uite cum stă treaba. Spencer îmi spune unde să mergem, iar apoi îi pasează banii directorului Hardee.

Harper îşi făcu de lucru cu scala, căutând alte piese de rock and roll: Elvis răsări din nou. Era peste tot.

— Pe vremuri era mai rău, continuă Harper, din câte mi-a spus mătuşă-mea. Statul a pus picioru-n prag şi acum nu ne mai atingem de partea de sud a campusului.

Adică de-acum vindeau doar marfa elevilor negri.

— L-am avut pe tipul ăsta de treabă la conducerea şcolii, pe Roberts, care ar fi vândut, dacă ar fi putut, până şi aerul pe care-l respiraţi. Mamă, ce escroc era!

— E mai mişto decât să cureţi toaletele, spuse Turner. Mai mişto decât să coseşti iarba, dacă vrei să ştii părerea mea.

E bine să fii afară, asta spuse şi Elwood. În lunile ce-au urmat, Elwood se familiariză cu tot orăşelul Eleanor din Florida, în timpul acestor tururi în trei. Ajunse să cunoască partea din spate a Străzii Mari, căci Harper parca la intrările din dos.

Uneori descărcau caiete şi creioane, alteori medicamente şi bandaje, dar cel mai adesea alimente. Curcanii de Ziua Recunoştinţei şi şuncile de Crăciun dispăreau în mâinile bucătarilor, iar directorul-adjunct al şcolii elementare desfăcea cutiile cu radiere şi le număra până la ultima. Elwood se mira că băieţii n-au pastă de dinţi – acum ştia de ce. Parcau în spatele magazinului de mărunţişuri, la Fisher's Drugs, şi-l sunau din timp pe doctorul din localitate, care se furişa tiptil la geamul şoferului. Din când în când poposeau la o casă cu ziduri verzi, cu trei etaje, dintr-o fundătură, şi Harper încasa bani de la un consilier local într-o vestă de lână. Harper zicea că nu ştie care-i treaba cu tipul, dar omul avea bune maniere şi bancnote nou-nouţe, şi-i plăcea să discute despre echipele din Florida.

Asta sau asta? De fiecare când pleca din şcoală, îi răsăreau lentilele noi, cu tot ce-i permiteau să vadă.

În prima zi, când descărcaseră tot ce era în compartimentul din spate, Elwood crezu că se vor întoarce la Nickel, dar porniră spre o stradă curată, liniştită, care-i aminti de zonele mai frumoase din Tallahassee, locuite de albi. Parcară în faţa unei case mari, albe, care plutea pe o mare de pajişte vălurită. Pe un stâlp prins pe acoperiş suspina un drapel american. Coborâră şi o privire mai atentă în cotloanele dubei scoase la iveală o prelată de pânză în care erau ascunse articole de vopsit.

— Doamnă Davis, salută Harper înclinând capul.

O doamnă albă cu un coc înalt le făcu semn din pridvor.

— E aşa de captivant, zise ea.

Elwood n-o privi în ochi în timp ce-i conducea în spatele curţii, unde un pavilion cenuşiu, obosit, se înălţa în imediata apropiere a stejarilor.

— Ăsta e? întrebă Harper.

— Bunicul meu l-a construit acum patruzeci de ani, spuse doamna Davis. Aici m-a cerut în căsătorie Conrad.

Purta o rochie galbenă pepit şi ochelari de soare, ca Jackie Kennedy. Zări pe umăr o gâză verzuie, îi dădu un bobârnac şi zâmbi.

Era rost de-o zugrăveală proaspătă. Doamna Davis îi dădu o mătură lui Harper, iar acesta i-o pasă lui Elwood, care se apucă să măture duşumeaua în timp ce Turner aducea vopseaua din dubă.

— Băieţi, sunteţi tare drăguţi că ne ajutaţi, le spuse doamna Davis înainte de a se întoarce în casă.

— Mă întorc pe la ora trei, îi anunţă Harper, iar apoi plecă şi el.

Turner îi explică lui Elwood că Harper are o prietenă pe Maple Street. Soţul ei lucra într-o fabrică şi venea acasă târziu.

— Zugrăvim? întrebă Elwood.

— Îhî, omule.

— Ne lasă aici?

— Îhî, omule. Domnul Davis e şeful pompierilor. Ne scoate de multe ori, să mai trebăluim pe-aici. Smitty şi cu mine am zugrăvit toate camerele de la ultimul etaj. Arătă spre lucarne, ca şi cum Elwood i-ar fi putut aprecia manopera: Toţi tipii din consiliul şcolii ne pun la şmotru. Uneori e o treabă de căcat, dar prefer să fiu aici, afară, în locul oricărei chestii din şcoală.

Elwood îi împărtăşea preferinţa. Era o după-amiază umedă de noiembrie şi savura zvonurile scoase de gâze şi păsări aici, afară. Invitaţiile la împerechere şi avertismentele lor fură curând acompaniate de fluieratul lui Turner – Chuck Berry, dacă Elwood nu greşea. Foloseau vopsea Dixie de culoare albă.

Ultima oară când zugrăvise ceva, Elwood dăduse un înveliş nou de vopsea latrinei din curtea doamnei Lamont, o treabă pentru care bunică-sa îl

împrumutase contra sumei de zece cenţi. Turner pufni în râs şi-i povesti cum, pe vremuri, şcoala trimitea tot timpul echipe de băieţi să lucreze pentru mahări. Harper spunea că uneori era vorba de favoruri, cum ar fi zugrăvitul de-acum, dar de multe ori era vorba de sume de bani ca lumea, pe care şcolile îi puneau deoparte pentru „cheltuielile de întreţinere“, la fel ca pe cei proveniţi din recolte, tipărituri şi cărămizi. Iar şi mai demult, situaţia era şi mai macabră.

— La absolvire, nu te întorceai la familia ta, erai condiţionat, practic, îţi vindeau curul de maimuţoi orăşenilor. Munceai ca un sclav, locuiai în subsolurile lor sau mai ştiu eu unde. Te ţineau în bătăi, şuturi, îţi dădeau să mănânci căcat.

— Mâncare de căcat cum primim noi?

— Pe dracu’. Mult mai nasoală.

Trebuia să-ţi plăteşti prin muncă datoria la stat. Abia pe urmă îţi dădeau drumul să pleci unde vrei.

— Ce datorie? Chestia asta îl zăpăci de-a dreptul: Nu m-am gândit niciodată la asta.

Turner îl apucă pe Elwood de braţ:

— Las-o mai moale, îl sfătui el. Dacă ne facem treaba cum trebuie, avem de lucru trei zile. Doamna Davis ne aduce limonadă.

Când apărură două pahare cu limonadă pe-o tavă de bronz, se simţiră excelent. Terminară de vopsit grinzile şi şipcăria zidurilor. Elwood zgâlţâi o cutie nouă de vopsea Dixie White, îi săltă capacul şi-i amestecă conţinutul. Îi povestise lui Turner cum fusese săltat şi trimis la Nickel – „Ce chestie dură, omule“ – dar Turner nu vorbea niciodată despre viaţa lui dinainte. Era la a doua detenţie, după ce stătuse afară aproape un an de zile. Poate că, dacă l-ar întreba cum fusese priponit şi adus îndărăt, ar afla mai multe. Curenţii subterani de la Nickel absorbeau totul şi astfel ar putea intra în poveste şi trecutul prietenului său.

La întrebarea lui Elwood, Turner se aşeză tacticos.

— Ştii ce-i ăla un puitor de popice?

— Lucrează într-o popicărie, răspunse Elwood.

— Lucram ca puitor de popice într-o popicărie din Tampa, numită Vacanţa. Cele mai multe locuri sunt automatizate, dar domnul Garfield era de neclintit. Îi plăcea să-şi vadă puitorii de popice ghemuindu-se în capătul pistei ca nişte sprinteri la start. Sau ca nişte copoi gata de vânătoare. Nu era o slujbă rea. După fiecare aruncare adunai popicele doborâte şi le pregăteai pentru runda următoare. Domnul Garfield era prieten cu familia Everett, la care locuiam eu. Statul le plătea bani ca să ia copii în întreţinere. Ceva bani, acolo, mulţi. Erau la ei o grămadă de copii ai nimănui, care cum veneau, aşa plecau. Şi cum ziceam, era o slujbuliţă bună. Joi era seara meciurilor pe echipe şi se aduna toată lumea din zonă, din diferite ligi de popice, era mişto, dar majoritatea erau ţopârlanii prostovani originari din Tampa. Unii răi, alţii mai puţin răi – albi. Mă mişc destul de repede, şi mi-e uşor să zâmbesc în timp ce lucrez, şi sunt cu mintea plecat în altă parte indiferent de ce fac la un moment dat, iar clienţilor le plăcea de mine şi-mi dădeau bacşiş. Am ajuns să-i cunosc pe câţiva dintre cei de-ai casei. Nu chiar să-i cunosc, dar ne vedeam mereu, din două-n două săptămâni. În sensul ăsta zic. Am început să mă prostesc cu ei – dacă era vreun tip pe care-l cunoşteam, mai făceam câte o glumiţă când rata o lovitură sau mă scălâmbăiam ca un clovn când dădea cu bila în bălării sau îi reuşea o lovitură mai ciudată. Ăsta a devenit numărul meu, glumele pe care le făceam cu cei de-ai casei, şi-mi plăcea bacşişul încasat.

Era un tip mai bătrâior, pe nume Lou, care lucra la bucătărie. Un tip despre care-ţi dai seama că a văzut multe la viaţa lui. Nu discuta mult cu noi, puitorii de popice, îşi vedea de burgerii lui şi-atât. Nefiind prietenos din cale-afară, nu prea purtam conversaţii împreună. Într-o seară eram în pauză şi ies la o ţigară în spatele grătarului. Şi dau peste el.

Cu şorţul plin de unsoare. Era o seară toridă. Mă priveşte de sus până jos. Şi-mi zice:

— Te văd, cioară, cum te dai în spectacol seară de seară. De ce te tragi de şireturi şi te dai cu albii? Nu te-a învăţat nimeni respectul de sine?

Pe-aproape erau alţi doi puitori de popice şi aud şi ei chestia asta, fac nişte moace gen *Futu-i!* M-am înfierbântat, era cât pe-aci să-i trag un pumn bătrânului nătărău – că nu mă cunoaşte. Mă uit la el, nu se clinteşte, stă şi fumează ţigara pe care şi-a răsucit-o şi ştie că n-o să fac nimic. Pentru că are dreptate.

Altă dată când eram în tură, nu ştiu ce mi-a venit, am început să mă comport diferit. În loc să glumesc cu ei, eram al dracu'. Când o dădeau în bălării ori călcau linia, nu mai era nimic prietenos în atitudinea mea. Le-am citit în ochi că şi-au dat seama când am schimbat placa. Poate că înainte ne făceam că suntem de aceeaşi parte a baricadei şi ne era egal, dar acum lucrurile nu mai erau la fel.

Seara era pe sfârşite şi îl tachinasem pe toată durata jocului pe un alb amărăştean. Un nătărău, un malac, care zbiera ca măgarul. Îi vine rândul să arunce şi trebuia să doboare 4 din 6. „Nu că-i un puturos?“ zic eu ca Bugs Bunny, la care tipul se repede la mine, mă fugăreşte prin tot localul, eu sar de pe o pistă pe alta, ferindu-mă de bile şi, în cele din urmă, prietenii lui îl opresc. Vin acolo tot timpul şi nu vor să-i facă greutăţi domnului Garfield. Mă cunosc sau credeau că mă cunosc până când am început să mă comport necorespunzător; îşi adună prietenul, îl potolesc şi pleacă.

Turner zâmbea în timp ce-şi interpreta povestea. Asta până la ultima parte. Privi cu ochii mijiţi duşumeaua pavilionului, vrând parcă să vadă ceva mărunt de tot.

— Cu asta s-a terminat totul, pe bune, zise el scărpinându-şi crestătura de pe ureche. Săptămâna următoare am văzut maşina tipului în parcare şi i-

am făcut parbrizul praf cu un bloc de BCA, iar gaborii m-au priponit.

Harper a întârziat o oră. N-aveau de gând să protesteze. De o parte, timpul liber de la Nickel, de altă parte timpul de lucru afară – era un calcul facil.

— O să avem nevoie de-o scară, îi spuse Elwood lui Harper.

— Desigur, aprobă acesta.

Doamna Davis îi salută din pridvor când o luară din loc.

— Ce-ţi mai face doamna, Harper? îl întrebă Turner.

Harper îşi băgă cămaşa în pantaloni.

— Când zici şi tu că te simţi tot mai bine, atunci aduc în discuţie cu totul alte chestii, la care s-au tot gândit de la ultima întâlnire încoace.

— Sigur, ştiu cum e, încuviinţă Turner întinzându-se după ţigările lui Harper şi îşi aprinse una.

Elwood îşi întipărea în minte tot ce vedea afară, pentru ca mai târziu să pună totul cap la cap. Cum arată lucrurile şi cum miros, plus alte chestii. După două zile, Harper îl înştiinţă că e mutat definitiv la Serviciul Comunitar. Fapt e că albii întotdeauna i-au remarcat firea destoinică. Vestea asta l-a bucurat. De fiecare dată când se întorceau la Nickel, consemna într-un maculator toate detaliile. Data. Numele indivizilor sau al localurilor. Îi luă ceva timp să completeze unele nume, dar Elwood fusese întotdeauna un tip răbdător şi meticulos.

Capitolul nouă

Băieţii îi ţineau pumnii lui Griff, deşi era un bătăuş ordinar, care îşi bătea joc de infirmităţile lor sau, dacă nu aveau, le inventa el, strigându-te, de pildă, „băi, căcatule cu cracii în x“, chiar dacă genunchii nu ţi se atingeau deloc. Le punea piedică şi râdea în hohote când îi vedea căzând în cur sau le trăgea câte o bleandă când nu-l vedea vreun supraveghetor. Îi trosnea şi-i târa în încăperi întunecate. Puţea ca un cal şi făcea mişto de mamele lor, chestie urâtă, dacă ne gândim că majoritatea elevilor erau orfani de mamă. Le fura desertul în mod frecvent – îl şutea de pe tavă rânjindu-le în nas – şi, chiar dacă desertul respectiv nu era cine ştie ce delicatesă, era totuşi o chestie de principiu. Băieţii îi ţineau pumnii lui Griff pentru că urma să reprezinte jumătatea de culoare a şcolii Nickel la meciul anual de box şi, orice ar fi făcut în tot restul anului, în ziua confruntării el îi reprezenta pe toţi, într-un unic trup negru, şi urma să-l facă knock-out pe băiatul alb.

Dacă avea să-şi scuipe câţiva dinţi înainte de clipa aceea, cu atât mai bine.

Băieţii de culoare deţineau de cincisprezece ani titlul de campioni la Nickel. Angajaţii mai vechi şi-l mai aminteau pe ultimul campion alb şi încă îl pomeneau; despre alte chestii de pe vremuri discutau mai puţin. Terry „Doc“ Burns era un băiat de treabă dintr-un colţ rânced al Comitatului Suwannee, care fusese trimis la Nickel pentru că strangulase găinile unei vecine. Mai exact, douăzeci şi una de bucăţi, pentru că „voiau să-l atace“. Durerea se prelingea de pe el ca ploaia de pe ţigla unui acoperiş. După ce Doc Burns s-a întors în libertate, băieţii albi care au ajuns în finală s-au dovedit a fi nişte papă-lapte atât de ameţiţi încât, de-a lungul anilor, exagerările despre

fostul campion au devenit tot mai gogonate. Firea îl înzestrase pe Doc Burns cu o alonjă nefirească; nu obosea niciodată; combinaţiile lui legendare pisau orice adversar, făcând ferestrele să zăngăne. De fapt, pe Doc Burns îl bătuseră şi-l maltrataseră la viaţa lui atât de mulţi indivizi – şi membri de familie, şi străini – încât toate pedepsele primite la Nickel i se păreau parfum pe lângă ce încasase la viaţa lui.

Griff era la prima participare în echipa de box. Sosise la Nickel în februarie, la scurt timp după absolvirea campionului dinainte, pe nume Axel Parks. Axel ar fi trebuit să absolve şcoala înainte de data campionatului de box, dar angajaţii căminului Roosevelt au avut grijă să fie încă în şcoală, să-şi apere titlul. Acuzaţia că ar fi furat nişte mere din cantină l-a retrogradat la rangul de Vierme, asigurându-le, astfel, disponibilitatea lui. Apariţia lui Griff în postura de cel mai naşpa tip din campus a făcut din el succesorul firesc al lui Axel. În afara ringului, Griff şi-a făcut un hobby din a-i teroriza pe băieţii mai slabi, pe plângăreţi. În ring, prada i se oferea de la sine, aşa că nu-şi mai pierdea timp cu vânatul. Ca şi un prăjitor de pâine sau o maşină de spălat, boxul era o facilitate modernă ce îţi făcea viaţa mai uşoară.

Antrenorul echipei de culoare era un tip din Mississippi pe nume Max David, care lucra la garajul şcolii. La sfârşitul anului primea un plic pentru faptul că împărtăşea cunoştinţele acumulate ca fost boxer de categoria uşoară.

— După primul meu meci, m-am trezit că sunt saşiu, le povesti el, iar meciul de adio mi-a reparat privirea, aşa încât, credeţi-mă, sportul ăsta o să vă rupă ca să vă facă mai buni, ăsta-i adevărul.

Griff zâmbi. Uriaşul îşi nimicea şi emascula adversarii cu cruzime, în mod inevitabil. Nu era mlădios şi nu era un savant. Era un instrument viguros în slujba violenţei şi asta-i era de-ajuns.

Dată fiind durata tipică a şederii la Nickel – fără a socoti sabotajele angajaţilor – majoritatea elevilor prindeau aici doar un an-doi de campionat. Cum data acestuia se apropia, Viermii trebuiau instruiţi în legătură cu importanţa meciurilor din decembrie – preliminariile din căminul tău, apoi meciul dintre câştigătorul din căminul tău şi cei mai buni boxeri din celelalte două dormitoare, iar apoi finala dintre cel mai bun sportiv negru şi gogomanul pe care-l desemnau albii. Campionatul era singurul prilej de-a face cunoştinţă cu dreptatea la Nickel.

Finala era un fel de pauză consolatoare, menită să-i poarte printre umilinţele de zi cu zi. Trevor Nickel instituise campionatul în 1946, la scurt timp după ce, ca director al Şcolii Industriale de Băieţi din Florida, obţinuse împuternicirea să iniţieze o reformă. Nickel nu mai condusese o şcoală; domeniul lui de competenţă era agricultura. Totuşi, lăsase o impresie favorabilă la întrunirile Klanului, cu discursurile lui improvizate, referitoare la îndreptarea moralei şi valoarea muncii, dispoziţia sufletească a tinerilor ce aveau nevoie de îngrijire. Cine trebuia şi-a adus aminte de patima acestor discursuri când a apărut o ocazie. Primul lui Crăciun la şcoală le-a dat prilejul autorităţilor din comitat să vadă progresele înregistrate. Tot ce trebuia revopsit a fost revopsit, carcerelor întunecoase li s-a dat, vremelnic, o întrebuinţare mai nevinovată, iar bătăile au fost mutate în micuţa clădire albă. Dacă oamenii cumsecade din Eleanor ar fi văzut ventilatorul industrial, ar fi putut pune o întrebare-două, dar atelierul nu se număra printre obiectivele vizitate.

Nickel era de când lumea un mare fan al boxului şi fusese în fruntea unui grup care făcuse lobby pentru includerea acestuia între sporturile olimpice. Boxul fusese întotdeauna popular în şcoală, căci majoritatea băieţilor avuseseră parte de belele la viaţa lor, dar noul director şi-a pus în

cap să-i dea o semnificaţie mai înaltă. Bugetul alocat sportului, o sursă facilă de venituri ilicite pentru directori, a fost distribuit pentru procurarea echipamentului regulamentar şi plata antrenorilor. Nickel era preocupat, în general, de condiţia fizică. Credea cu toată fiinţa lui în miracolul tipului uman în formă maximă şi-i urmărea frecvent pe băieţi când făceau duş, să vadă progresele înregistrate la educaţia fizică.

— Directorul? întrebă Elwood când Turner ajunse cu povestea în acest punct.

— De unde crezi că a luat doctorul Campbell şmecheria asta? spuse Turner.

Nickel nu mai era, dar despre doctorul Campbell, psihologul şcolii, se ştia că intră pe la duşurile băieţilor albi să-şi aleagă partenerul.

— Toţi băbălăii ăştia spurcaţi fac parte din acelaşi club.

Azi după-amiază, Elwood şi Turner stăteau pe gradenele din sala de sport. Griff se antrena cu Cherry, un mulatru care se apucase de box din motive de ordin pedagogic, să-i înveţe pe ceilalţi să nu se mai ia de mama lui albă. Era agil şi sprinten, iar Griff îl ataca întruna.

În acele zile de început de decembrie, ocupaţia preferată a băieţilor din Cleveland era să vadă antrenamentele lui Griff. Băieţii din dormitoarele negrilor duceau vorba, ca şi iscoadele albe, din vale, care voiau să afle adevărul gol-goluţ. Griff fusese scutit de serviciul la bucătărie de la Ziua Muncii[28] încoace, să se poată antrena. Era un veritabil spectacol. Max îl ţinea pe o dietă de neînţeles, constând în ouă crude şi ovăz, iar în răcitor ţinea o cană cu, zicea el, sânge de capră. Când antrenorul îi administra dozele zilnice, Griff înghiţea chestiile alea făcând feţe-feţe, iar apoi se răzbuna cotonogind sacul de box greu.

Turner îl văzuse pe Axel boxând în timpul primei lui detenţii la Nickel, cu doi ani în urmă. Axel era lent în mişcări, dar era solid şi rezistent

ca un bătrân pod de piatră; îndura tot ce-i era sortit. Spre deosebire de şulfa de Griff, el era un tip cumsecade, care lua apărarea celor mai mici.

— Mă întreb pe unde-o mai fi, spuse Turner. Cioroiul ăla n-are strop de minte. Probabil că o face de oaie oriunde s-o fi aflând.

Asta ţinea de tradiţia şcolii Nickel.

Cherry se clătină şi căzu în cur. Griff îşi scuipă proteza şi scoase un muget. Mike cel Negru intră în ring şi ridică braţul lui Griff, de-ai fi zis că-i Statuia Libertăţii cu făclia-n mână.

— Crezi că o să-l trimită la podea? întrebă Elwood.

Probabilul adversar alb era un băiat pe nume Chet cel Mare, care provenea dintr-un clan de prin mlaştini şi era o mare figură.

— Uită-te la braţele astea, omule, zise Turner. Sunt nişte pistoane. Sau nişte jamboane.

Văzându-l pe Griff cum vibrează de-atâta energie neconsumată după un meci, cu doi bulache desfăcându-i şireturile ca nişte slugi, n-aveai cum să-ţi închipui că uriaşul ar putea pierde. De aceea, două zile mai târziu, Turner a rămas tablou când l-a auzit pe Spencer cerându-i lui Griff să se lase bătut prin knock-out.

Turner trăgea un pui de somn în podul depozitului, unde îşi făcuse un culcuş printre lăzile cu detergenţi industriali. Nu-l deranja nimeni dintre angajaţi, pe chestia că lucra cu Harper, ceea ce înseamnă că avea un refugiu al lui. Nu tu supraveghetori, nu tu elevi – doar el, o pernă şi o pătură militară, plus tranzistorul lui Harper. Petrecea acolo câteva ore pe săptămână. Avea unele momente când nu-şi găsea locul şi se simţea ca un ziar vechi luat de vânt. Podul îl readucea cu picioarele pe pământ.

Îl trezi zgomotul uşii închise. Apoi, în depozit răsună glasul dogit, de măgar, al lui Griff:

— Ce-i, dom' Spencer, domnule?

— Ia zi, cum merg antrenamentele, Griff? Bătrânul Max susţine că eşti un boxer înnăscut.

Turner se încruntă. Atunci când un alb te întreba ce mai faci, urma să ţi-o tragă. Griff era aşa de tontălău, încât nu-şi dădea seama care-i treaba. La clasă, se câcâia să spună cât fac doi plus trei, de parcă nici n-ar fi ştiut câte degete are la o mână. Câţiva nătărăi din clasă au râs de el şi săptămâna următoare s-au trezit, unul câte unul, cu capul vârât în toalete.

Evaluarea lui Turner era corectă: Griff refuza să priceapă motivul acestei întâlniri secrete. Spencer îi explică importanţa finalei, tradiţia meciului din decembrie. Apoi îi insinuă: spiritul sportiv înseamnă să laşi şi echipa adversă să câştige câteodată. Recurse la un eufemism: e ca atunci când o creangă trebuie să se îndoaie ca să nu se rupă. Apelă şi la fatalism: uneori, nu-ţi iese ce ţi-ai propus, oricât de mult ai încerca. Dar Griff era prost făcut grămadă. *Da, domnule… cred că aveţi dreptate, domnule Spencer… cred că-i aşa cum ziceţi, domnule.* Până la urmă, supraveghetorul-şef îi spuse că trebuie să dea cu curul lui negru de pământ în runda a treia, căci, altminteri, o să-l ducă în spate.

— Da, domnule, dom' Spencer, bâigui Griff.

De sus, din pod, Turner nu putea să-i vadă faţa, aşa că nu ştia dacă Griff a priceput au ba. Băiatul avea pietre în pumni şi bolovani în cap.

— Ştii că-l poţi bate, îşi termină Spencer pledoaria. Îşi drese glasul şi urmă: Hai, vino – de-ai fi zis că mână un miel rătăcit de turmă.

Turner rămăsese iarăşi singur.

— Nu-i aşa că-i de tot rahatul? întrebă el.

Se afla, împreună cu Elwood, pe treptele de la intrarea în Cleveland, după o cursă în Eleanor. Lumina zilei se subţia tot mai mult, iarna se pogora ca un capac peste o oală veche. Elwood era singura persoană căreia i se putea destăinui Turner.

Celorlalţi tâmpiţi le-ar umbla gura şi s-ar lăsa cu o grămadă de capete sparte.

Turner nu mai întâlnise un alt puşti ca Elwood. *Dârz* era cuvântul care-i tot revenea în minte, deşi băiatul din Tallahassee părea maleabil, se purta ca un fătălău şi avea tendinţa enervantă de-a ţine predici. Purta ochelari de vedere pe care-ţi venea să-i zdrobeşti călcându-i în picioare ca pe un fluture. Vorbea ca un student alb, citea cărţi deşi nu-l obliga nimeni şi extrăgea din ele uraniul cu care să-şi alimenteze propria bombă atomică. Şi totuşi, era dârz.

Pe Elwood nu-l surprinse vestea dată de Turner.

— Boxul organizat este corupt la toate nivelurile, spuse el ca un expert în domeniu. În ziare se scrie mult pe tema asta. Povesti ce a citit pe vremea când stătea la Marconi, cocoţat pe taburetul lui în timpul orelor de acalmie: Singurul motiv pentru care se aranjează rezultatul unui meci este pariul.

— Aş paria şi eu dacă aş avea bani, spuse Turner. Uneori, la Vacanţa, pariam pe jocurile din playoff. Aveam cu ce.

— Lumea o să se supere, zise Elwood.

Victoria lui Griff urma să fie, clar, un festin, dar aproape la fel de delicioase erau şi firimiturile schimbate de băieţi în aşteptarea meciului, scenariile în care adversarul alb se cufurea pe el de frică, împroşca un gheizer de sânge în mutra directorului Hardee sau îi zburau din gură dinţii albi, „de parcă i-ar fi fost sparţi cu un piolet“. Fantezii entuziaste, ce le întăreau moralul.

— Bine-nţeles, făcu Turner, dar Spencer îl previne: o să te duc în spate, auzi?

— O să-l ducă la Casa Albă?

— Hai să-ţi arăt, spuse Turner, căci mai aveau ceva timp până la cină.

Făcură zece minute până la spălătorie, care era închisă la această oră din zi. Turner îl întrebă pe Elwood ce carte are la subraţ, iar acesta îi povesti

că o familie britanică încearcă să-şi mărite cea mai vârstnică dintre fiice, ca să nu-şi piardă domeniul şi titlul. Povestea avea tot felul de răsturnări de situaţie.

— Nu vrea s-o ia nimeni de nevastă? E aşa urâtă?

— Scrie că are o înfăţişare plăcută.

— Fir-ar să fie.

Dincolo de spălătorie erau grajdurile dărăpănate. Tavanul cedase demult şi natura se strecurase înăuntru, boxele fiind năpădite de tufişuri scheletice şi fire de iarbă anemice. Acolo puteai să pui de vreo ticăloşie dacă nu credeai în stafii, dar nici un elev nu avea o părere definitivă pe tema asta, aşa că preferau să se ţină cât mai departe, în siguranţă. Într-o parte a grajdurilor se înălţau doi stejari, cu inele de fier înfipte în scoarţa trunchiului.

— Iată ce înseamnă *în spate*, îl lămuri Turner. Se spune că, din când în când, un băiat negru e adus aici şi încătuşat între copaci. Cu braţele întinse. Apoi, îl bat cu o cravaşă până îl fac fâşii-fâşii.

Elwood strânse pumnii, dar apoi se stăpâni:

— Nu şi băieţi albi?

— De Casa Albă au şi ei parte. Locul ăsta e altceva. Dacă te aduc în spate, nu te mai duc după aia la spital. Spun că ai evadat şi cu asta, basta.

— Şi ce li se spune familiilor lor?

— Câţi dintre băieţii de-aici, pe care-i ştii, crezi că au familie? Sau o familie căreia să-i pese de ei? Nu toată lumea-i ca tine, Elwood.

Turner îl invidia pe Elwood când era vizitat de bunică-sa, care-i aducea gustări, şi uneori îşi dădea pe faţă pizma. Ca acum. Elwood se-nvârtea de colo-colo cu ochelarii lui de cal pe nas. Legea era un singur lucru – poţi să participi la marşuri de protest, să agiţi lozinci şi să schimbi o lege dacă reuşeşti să convingi destui albi. În Tampa, Turner i-a văzut pe studenţi, cu cămăşile şi cravatele lor

elegante, ocupând în semn de protest scaunele de la Woolworths. El era la muncă, dar ei participau la protest. Şi s-a întâmplat minunea – li s-a deschis bufetul. Turner, oricum, n-avea bani să mănânce acolo. Poţi schimba legea, dar nu-i poţi schimba pe oameni şi modul în care se tratează unii pe ceilalţi. Şcoala Nickel era dat dracului de rasistă – probabil că jumătate dintre cei ce lucrau aici în weekend îmbrăcau mantiile Klanului – dar, după cum vedea Turner lucrurile, răutatea trecea cu mult dincolo de culoarea pielii. Era întruchipată în Spencer. În Spencer, şi Griff, şi toţi părinţii care-şi lăsau copiii să ajungă aici. În lume.

De-asta l-a dus Turner pe Elwood la cei doi copaci. Să-i arate o treabă despre care lumea nu ştie nimic.

Elwood apucă unul dintre inele şi trase de el. Era de neclintit, făcând de-acum parte din trunchiul copacului. Mai repede s-ar frânge nişte oase umane decât să se desprindă acesta.

Peste două zile, Harper le confirmă faptul că se fac pariuri. Descărcaseră câţiva porci la Terry's BBQ.

— I-am predat, spuse Turner după ce Harper trase portiera dubei.

Le duhneau mâinile a miasmă de abator şi Turner îl întrebă de meci.

— O să pariez ceva gologani după ce văd cine pariază pe malac, spuse Harper.

În timpul directoratului lui Nickel, pariurile erau neînsemnate – puritatea sportului etc. În ziua de azi, ieşeau la interval toţi burtanii din trei comitate puşi pe pariuri. Ei, nu chiar toţi, cineva dintre angajaţi trebuia să garanteze pentru tine ca să poţi paria.

— Totuşi, pe ăl de culoare pariezi de fiecare dată. Trebuie să fii fraier să nu pariezi aşa.

— În box totul e trucat, zise Elwood.

— O minciună, ca tot ce spune un predicator de ţară, adăugă Turner.

— N-o să facă asta, spuse Harper, amintindu-şi de copilărie; crescuse vizionând meciurile alea şi ronţăind floricele de porumb în sectorul VIP. E un lucru frumos.

Turner îşi trase nasul şi se apucă să fluiere.

Marea confruntare urma să se consume în două seri consecutive. În prima seară, campusul alb şi cel negru stabileau pe cine vor trimite în marea finală. În ultimele două luni fuseseră montate în sala de sport trei ringuri, pentru antrenamente; acum rămăsese unul singur în centrul sălii uriaşe. Afară era frig şi lumea intra acolo ca într-o cavernă jilavă. Albii din oraş ocupau scaunele pliante din apropierea ringului; urma personalul şcolii, iar în spate, elevii se buluceau pe gradene ori se aşezau pe jos, coate cenuşii înfipte în alte coate cenuşii. Diviziunea rasială a şcolii funcţiona şi în sala de sport, unde băieţii albi ocupau jumătatea de sud, iar cei negri jumătatea de nord. În zonele limitrofe se înghionteau zdravăn.

Directorul Hardee îndeplinea rolul unui maestru de ceremonii. Rareori îşi părăsea biroul din clădirea administrativă. Turner nu-l mai văzuse de la Halloween, când s-a costumat în Dracula şi le-a împărţit elevilor mai mici pumni de bombonele năduşite. Era un tip scund, ţeapăn în costumaţia lui, cu o ţeastă cheală, ce părea să plutească în părul alb ca o îngrămădeală de nori. Hardee îşi adusese soţia, o frumuseţe robustă, ale cărei vizite erau adnotate de elevi în cel mai mic detaliu, chiar dacă pe furiş – gimbileala necugetată se lăsa, obligatoriu, cu bătaie. Fusese Miss Louisiana sau, cel puţin, aşa se spunea.

Soţii Hardee aveau locurile în faţă, alături de membrii consiliului de administraţie. Turner îi recunoştea pe cei mai mulţi, fiindcă le greblase curţile şi le livrase jamboane. Îi loveşti acolo unde li se vede ceafa rozalie deasupra gulerului, în cei doi centimetri vulnerabili.

Harper şedea în spatele rândului de VIP-uri, împreună cu ceilalţi angajaţi. În compania colegilor supraveghetori se purta cu totul altfel, renunţând la aerul lui nonşalant. Turner îl văzuse în multe după-amiezi trăgându-şi o mutră şi o ţinută adecvate slujbei când în preajmă apărea vreun angajat sau supraveghetor. Îşi scotea sau îşi punea masca într-o clipită.

Hardee spuse câteva cuvinte. Vineri, preşedintele consiliului de administraţie, domnul Charles Grayson – directorul băncii şi un vechi susţinător la şcolii – împlineşte şaizeci de ani. Hardee îi puse pe studenţi să-i cânte „Mulţi ani trăiască“. Domnul Grayson se ridică în picioare şi dădu din cap, ţinând mâinile la spate asemeni unui dictator.

Întâi au urcat pe ring cei din căminele albilor. Chet cel Mare s-a împins în corzi, iar apoi s-a lăsat proiectat în mijlocul ringului. Suporterii lui se manifestară plini de entuziasm; ai fi zis că-i comandantul unei legiuni. Băieţilor albi nu le mergea la fel de rău ca băieţilor de culoare, dar nici nu se aflau la Nickel fiindcă lumii i-ar păsa de ei prea mult. Chet cel Mare era, pentru ei, Marea Speranţă Albă. Se bârfea că ar fi somnambul, că dădea cu pumnii găuri în pereţii de la baie fără să se trezească. Dimineaţa îl prindea sugându-şi încheieturile însângerate ale degetelor.

— Al dracu’ sclav, arată ca Frankenstein, spuse Turner.

Avea capul pătrat şi braţele lungi, atârnându-i flasce pe lângă trup.

Meciul de deschidere a avut trei runde neinteresante. Arbitrul, care în viaţa de zi cu zi era şef pe un etaj al tipografiei, îi acordă victoria lui Chet cel Mare şi nimeni nu-i contestă decizia. Era considerat un tip echilibrat, arbitrul ăsta, de când îi trăsese o palmă unui puşti şi inelul lui, de membru al unei frăţii, îl lăsase pe băiat chior. După acest gest, a îngenuncheat în faţa Mântuitorului şi

nicicând n-a mai ridicat mâna la mânie decât asupra neveste-sii. Al doilea meci al băieţilor albi începu cu un trosnet – un upercut năprasnic, care îl băgă pe adversarul lui Chet cel Mare în sperieţi ca pe un ţângău. Acesta petrecu restul rundei şi următoarele două runde fugind în ring ca un iepure. La pronunţarea deciziei, Chet cel Mare îşi molfăi proteza şi o scuipă ruptă în două. Îşi ridică braţele babane spre cer.

— Cred că l-ar putea bate pe Griff, spuse Elwood.

— Posibil, însă vor să fie siguri că aşa se va întâmpla.

Dacă îţi stă în putinţă să-i forţezi pe oameni să facă ce vrei şi nu-ţi exerciţi niciodată această capacitate, ce rost mai are totul?

Meciurile dintre Griff şi campionii căminelor Roosevelt şi Lincoln se terminară rapid. Pettibone era cu treizeci de centimetri mai scund decât Griff, un dezechilibru evident când îi vedeai unul lângă altul, dar ajunsese în vârful ierarhiei din Roosevelt şi asta era situaţia. La auzul gongului ce anunţa începutul meciului, Griff se năpusti şi îşi umili prada cu o canonadă de lovituri *buf-buf-buf* la corp. Lumea din sală se înfioră.

— Mănâncă scăriţă la cină! strigă un băiat din spatele lui Turner.

Doamna Hardee scoase un ţipăt ascuţit când Pettibone pluti în sus, ca într-un vis, abia atingând pământul, iar apoi se nărui şi sărută ringul murdar.

Al doilea meci fu mai puţin dezechilibrat. Timp de trei runde, Griff îl frăgezi pe băiatul din căminul Lincoln ca pe-o fleică de doi bani, dar Wilson rămase în picioare ca să-şi dovedească valoarea în ochii tatălui său. Tatăl lui era mort de ani de zile şi, astfel, nu-şi putea revizui părerea despre caracterul fiului său mai mare, dar, în noaptea aceea, Wilson dormi pentru prima oară, după mulţi ani, fără să aibă un coşmar. Cu un

zâmbet îngrijorat, arbitrul îi acordă victoria lui Griff.

Turner cuprinse cu privirea sala, iar apoi se uită la toţi fraierii adunaţi, la băieţi şi pariori. Dacă te ocupi de jocuri măsluite, trebuie să-i învârţi pe degete pe ţuţări. Pe vremuri, în Tampa, la câteva străzi de casa familiei Everett, un şmecher organiza runde de alba-neagra în faţa unui magazin de trabucuri. Cât era ziulica de lungă, le lua banii fraierilor răsucind cărţile pe o cutie de carton. Inelele de pe degete îi scânteiau ţipător în lumina soarelui. Lui Turner îi plăcea să zăbovească şi să privească spectacolul. Urmărea privirea şmecherului şi privirea fraierilor în timp ce încerca să vadă unde-i ascunsă cartea câştigătoare. Pe urmă îşi întorceau pe dos cartea aleasă şi le cădea faţa când constatau că nu-s chiar aşa de deştepţi pe cât se credeau. Şmecherul îi spunea lui Turner să facă paşi, dar, după mai multe săptămâni, s-a plictisit să-şi răcească gura de pomană şi l-a lăsat pe băiat să stea prin preajmă.

— Tre' să-i laşi să creadă că ştiu ce se-ntâmplă, îi explică el lui Turner într-o bună zi. Văd cu ochii lor, chestia asta îi zăpăceşte, aşa că le scapă esenţialul.

Când gaborii l-au vârât la pârnaie, cutia lui de carton a rămas pe alee, după colţ, mai multe săptămâni.

Gândul la meciul aranjat, de mâine, îl purtă pe Turner înapoi la colţul acela de stradă. Cum privea jocul de alba-neagra fără să fie nici şmecherul, nici ţuţărul, neimplicat în joc, dar cunoscându-i toate regulile. Mâine seară, albii îşi vor pune în joc banii şi băieţii negri speranţele, iar apoi pungaşul va da pe faţă asul de pică şi va umfla potul. Turner îşi amintea entuziasmul provocat de meciul lui Axel de-acum doi ani, bucuria stingheră ce l-a încercat când şi-a dat seama că li se permite să aibă şi ei ceva în schimbul a tot ce îndură. Erau fericiţi

câteva ceasuri, petrecându-şi timpul în lumea liberă, iar apoi reveneau la Nickel.

Nişte fraieri, toţi.

În dimineaţa marelui meci al lui Griff, elevii negri s-au sculat storşi de nesomn, iar la cantină s-au apucat să pălăvrăgească despre cât de măreţ şi uriaş o să fie triumful iminent al lui Griff. *Băiatul ăla alb o să fie ştirb ca bunică-mea. Vraciul poate să-i dea o găleată cu aspirină şi tot o să-l doară capul. Membrii Ku Klux Klanului o să bocească o săptămână sub glugi.* Băieţii de culoare turuiau, făceau speculaţii şi priveau în gol la ore, erau delăsători pe ogorul cu cartofi dulci. Se gândeau la perspectiva unui campion negru: Unul dintre ei va fi victorios, măcar aici, iar cei care îi oprimă vor fi făcuţi arşice şi o să vadă stele verzi.

Griff păşea ţanţoş ca un duce negru, urmat de o gaşcă de pişpirei din categoria bulache. Puştii împărţeau pumni unor adversari invizibili şi compuseră un cântecel despre vitejia eroului lor. De o săptămână încoace, Griff nu mai dăduse borşul nimănui şi nu mai maltratase pe nimeni, de-ai fi zis c-a jurat pe Biblie, iar Mike cel Negru şi Lonnie se mai potoliseră şi ei, din solidaritate cu el. Se pare că pe Griff nu-l deranja ordinul lui Spencer sau, cel puţin, aşa i se părea lui Elwood.

— Parcă ar fi uitat de el, îi şopti lui Turner în timp ce se îndreptau spre depozit după micul dejun.

— Dacă aş avea parte de-atâta respect, şi eu m-aş bucura de el, răspunse Turner.

A doua zi totul va reveni la normal, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Îşi aminti de Axel în după-amiaza de după prima lui finală, amestecând cimentul dintr-o tărăboanţă, posac şi iarăşi făcut să se simtă mic.

— Când o să te mai trateze ca pe Harry Belafonte prostănacii care te urăsc şi se tem de tine?

— Sau o fi uitat, spuse Elwood.

În seara aceea se bulucirǎ în sala de sport. Câţiva dintre băieţii de la bucătărie îşi făceau de lucru cu un ceaun uriaş în care pregăteau floricele de porumb pe care le puneau în cornete de hârtie. Pişpireii le ronţăiau şi se puneau la coadă, pentru încă un cornet. Elwood, Turner şi Jaimie se înghesuiră în mijlocul gradenelor. Era un loc bun.

— Hei, Jaimie, n-ar trebui să stai dincolo? îl întrebă Turner.

Jaimie zâmbi:

— De-oricare parte stau, oricum, tot câştig.

Turner îşi încrucişă braţele şi scrută chipurile celor din rândul de jos. Uite-l şi pe Spencer. Dădu mâna cu barosanii din primul rând, cu directorul şi soţia lui, iar apoi se aşeză alături de angajaţi, infatuat, sigur de sine. Îşi scoase din hanorac o sticluţă de argint şi trase o duşcă. Directorul băncii le înmână trabucuri. Doamna Hardee luă unul şi toată lumea se uită la ea cum dă afară fumul. Siluete subţiratice, gri se învârtejeau în lumina din tavan, fantome vii.

În partea opusă a sălii, băieţii albi începură să bată din picioare şi tropotul lor făcu să se cutremure zidurile. Băieţii negri preluară şi ei mişcarea şi tropotul se extinse în sală într-un vuiet decalat. Făcu un tur întreg până când băieţii se opriră să-şi ovaţioneze tărăboiul astfel iscat.

— Trimite-l la pompe funebre!

Arbitrul bătu gongul. Cei doi boxeri erau cam de aceeaşi înălţime şi greutate, ciopliţi din aceeaşi piatră. Promiteau un meci echilibrat, în ciuda palmaresului campionilor de culoare. Primele momente n-au constat deloc în joc de picioare şi eschive. Băieţii muşcară iar şi iar fiecare din celălalt, atacându-se reciproc, încercând să reziste în faţa suferinţei. Lumea urla şi ocăra la fiecare pas înainte sau înapoi. Mike cel Negru şi Lonnie stăteau agăţaţi de corzi, huiduindu-l pe Chet cel Mare, împroşcându-l cu vocabule scatologice, până când arbitrul le trase câte un şut, să-şi ia

labele de pe corzi. Griff nu dădea nici un semn că s-ar teme să-l facă, din greşeală, KO pe Chet cel Mare. Uriaşul negru îl bumbăcea pe băiatul alb fără milă, absorbea contraatacurile adversarului său, pocnea mutra puştiului de parcă ar fi vrut să-şi croiască drum prin zidul unei celule de închisoare. Când sângele şi sudoarea îl orbeau, simţea, în chip straniu, unde-i Chet cel Mare şi îl ţinea la distanţă.

La sfârşitul rundei a doua, Griff conducea la puncte, în ciuda admirabilelor atacuri ale lui Chet.

— Face să pară că-i pe bune, comentă Turner.

Elwood se încruntă dezgustat de toată mascarada, ceea ce îl făcu pe Turner să zâmbească. Meciul era la fel de trucat şi aranjat ca întrecerile de spălat vase despre care îi povestise lui Turner, o altă rotiţă în maşinăria menită să-i ţină pe negri cu botul pe labe. Lui Turner îi plăcea înclinaţia recentă a prietenului său spre cinism, manifestată chiar şi în timp ce el însuşi se lăsa furat de magia marelui meci. Cu toţii se simţeau bine văzându-l pe Griff, duşmanul şi campionul lor, pricinuindu-i durere unui băiat alb. În ciuda lui însuşi. Acum, că urma runda a treia, finală, voia să se cramponeze de acest sentiment. Era pe bune – în sângele şi în mintea lor – chiar dacă era o minciună. Turner era sigur că Griff o să câştige meciul, deşi ştia că n-o să-l câştige. La urma urmei, şi Turner era un ţuţer, un fraier, dar nu-i păsa.

Chet cel mare se apropie de Griff şi dezlănţui o serie de lovituri rapide, care îl împinseră pe acesta în colţul său. Griff era încolţit şi Turner îşi spuse în sinea lui *Acum*. Dar băiatul negru îşi prinse adversarul într-un clinci şi rămase în picioare. Loviturile la corp îl năuciră pe băiatul alb. Mai rămaseră câteva secunde din această rundă şi Griff nu se înmuia. Chet cel Mare îi turti nasul cu un pumn zdravăn, dar Griff scutură din cap şi îşi văzu de meci. De fiecare dată când Turner vedea un moment perfect în care s-ar putea prăbuşi la podea – căci, în faţa atacurilor riguroase ale lui Chet,

până şi cea mai proastă simulare ar fi fost credibilă – Griff refuza prilejul.

Turner îl înghionti pe Elwood, pe chipul căruia se citea oroarea. Înţelegeau cum stă treaba: Griff nu o să se lase. O să facă totul pentru victorie.

Indiferent de ce se va întâmpla după aceea.

Când gongul răsună pentru ultima oară, cei doi băieţi de la Nickel erau strâns îmbrăţişaţi, plini de sânge, năclăiţi de sudoare, rezemându-se unul de celălalt, ca un cort uman. Arbitrul îi despărţi şi porniră cu paşi împleticiţi fiecare spre colţul lui.

— Fir-ar să fie, spuse Turner.

— Poate că au anulat înţelegerea, zise Elwood.

Desigur, se prea poate ca arbitrul să fie şi el amestecat şi să se fi înţeles să blătuiască rezultatul altfel. Reacţia lui Spencer le risipi această bănuială. Supraveghetorul-şef era singura persoană din rândul al doilea care rămăsese aşezată cu o încruntătură duşmănoasă. Unul dintre barosani se întoarse spre el, roşu ca racul, şi-l apucă de braţ. Griff sări în picioare, se îndreptă agale spre centrul ringului şi strigă. Vuietul mulţimii îi acoperi cuvintele. Mike cel Negru şi Lonnie încercară să-l ţină în frâu. El se zbătea să traverseze ringul.

Arbitrul le ceru tuturor să se aşeze şi anunţă decizia: primele două runde au fost câştigate de Griff, iar a treia de către Chet cel Mare. Băieţii negri triumfaseră.

În loc să ţopăie în ring triumfător, Griff îşi croi drum şi traversă ringul spre locul unde şedea Spencer. Acum, Turner îi auzi cuvintele: „Credeam că-i runda a doua! Credeam că-i runda a doua!“ continuă să ţipe în timp ce băieţii negri îl conduseră înapoi la Roosevelt, chiuind şi ovaţionându-şi campionul. Nu-l mai văzuseră niciodată pe Griff plângând şi credeau că plânge de fericire.

O lovitură la mansardă te poate face să-ţi sune apa în cap. O lovitură te poate zăpăci de cap, te poate năuci. Turner nu s-a gândit niciodată că, din

cauza ei, ai putea uita cât fac doi plus unu. Dar Griff n-a fost niciodată bun la aritmetică, îşi zise el.

În seara aceea, în ring, el i-a reprezentat pe ei toţi, într-un singur trup negru; şi i-a reprezentat pe ei toţi şi atunci când bărbaţii albi l-au dus la cele două inele de fier. În noaptea aceea au venit după Griff şi de atunci nu l-au mai văzut niciodată. S-a dus vorba c-a fost prea mândru ca să se lase învins. Că a refuzat să se lase îngenuncheat. Iar dacă băieţii se simţeau mai bine crezând că Griff a scăpat cu viaţă, că a fugit şi a evadat în lumea liberă, nu-i contrazicea nimeni, deşi unora li s-a părut ciudat că şcoala nici nu a dat alarma şi nici n-a trimis câinii pe urmele lui. Când autorităţile din Florida l-au exhumat, cincizeci de ani mai târziu, expertul criminalist a observat, pe lângă celelalte acte de violenţă atestate de oasele fracturate, şi fracturile de la nivelul încheieturii braţelor şi a presupus că fusese privat de libertate înainte de-a muri.

Majoritatea celor care cunosc povestea inelelor înfipte în copaci sunt de-acum morţi. Fiarele sunt tot acolo. Ruginite. Adânc înfipte în miezul trunchiurilor. Dezvăluind cele întâmplate oricui ar dori să le asculte.

Capitolul zece

Nişte mâini criminale făcuseră zob capetele renilor. Băieţii se aşteptau să descopere unele stricăciuni după sărbători, când se adunau să împacheteze delicatele exponate de Crăciun. Coarne îndoite, câte un picior răsucit, cu încheieturile ferfeniţă. Dar de data asta dinaintea ochilor li se înfăţişa un act de vandalism premeditat.

— Uitaţi-vă şi voi, spuse domnişoara Baker sugându-şi dinţii.

Domnişoara Baker, ca profesoară la Nickel, făcea parte din aripa tânără a angajaţilor şi avea o predilecţie pentru furia mocnită. La Nickel, mânia ei vădită izvora din condiţiile regretabile oferite de sala de arte a băieţilor de culoare, din consumabilele furnizate la întâmplare şi din ceea ce putea fi considerat drept refuzul instituţional al îmbunătăţirilor propuse de ea. Profesorii tineri nu rezistau aici prea mult înainte de a se transfera în altă parte.

— Şi cât am mai muncit.

Turner scoase ziarul făcut ghemotoc şi îndesat în ţeasta renului şi-l netezi. Titlul articolului de fond dădea verdictul primei runde de dezbateri dintre Nixon şi Kennedy: ÎNFRÂNGERE DECISIVĂ.

— Ăsta-i terminat, zise el.

Elwood ridică mâna:

— Vreţi să facem alţii, noi, sau doar capete noi, domnişoară Baker?

— Cred că le putem recupera corpurile, răspunse ea. Făcu o grimasă şi îşi prinse părul roşcat, cârlionţat, într-un coc: Faceţi doar capetele. Retuşaţi-le blana, iar la anul o să o luăm de la zero.

În fiecare an veneau vizitatori de pe întreaga fâşie dintre Alabama şi Georgia, în veritabile caravane auto, să se bucure de Târgul de Crăciun.

Conducerea se mândrea cu el, căci aducea venituri frumoase, demonstrând că reforma nu-i doar o noţiune înaltă, ci o propunere fezabilă. Presupune un pic de activitate şi un angrenaj în care să funcţioneze toate roţile. Opt kilometri de salbe de lumini colorate se legănau în vârful cedrilor şi punctau acoperişurile campusului din sud. Pentru Moş Crăciun cel înalt de zece metri avuseseră nevoie de-o macara ca să-l poată asambla. Instrucţiunile de montare a trenuleţului cu aburi ce se învârtea pe terenul de fotbal american erau transmise de-a lungul deceniilor asemenea sulurilor unei secte venerabile.

Expoziţia de anul trecut a atras mai bine de o sută de mii de oaspeţi. Directorul Hardee a insistat că nimic nu-i poate împiedica pe destoinicii băieţi de la Academia Nickel să sporească această cifră.

Elevii albi se ocupau de construirea şi reasamblarea exponatelor mari – sania gigantică, diorama cu Naşterea Domnului, şinele de tren – iar celor negri le revenea cea mai mare parte a vopsitului. Retuşuri, adăugiri. Corectarea greşelilor artistice comise de băieţii dinainte, mai puţin scrupuloşi, recondiţionarea cailor de povară. Acadele în formă de bastonaş înalte de un metru se înşirau pe aleile fiecărui cămin şi necesitau, în mod invariabil, straturi noi de vopsea albă şi roşie. Felicitările de Crăciun de dimensiuni uriaşe, mari cât un afiş, înfăţişau trăsnăi de la Polul Nord, personaje de basm ca Hänsel şi Gretel sau cei trei purceluşi, şi episoade biblice. Erau aşezate pe stative înşirate pe marginea aleilor din şcoală, de parcă ar fi ornat foaierul unui teatru imens.

Elevilor le plăcea această perioadă a anului, indiferent dacă le amintea de Crăciunul de-acasă, fie el cât de oribil, sau dacă era prima sărbătoare adevărată din viaţa lor. Toată lumea primea cadouri – astfel îşi arăta generozitatea Comitatul Jackson – şi albii, şi negrii, nu doar pulovere şi lenjerie de corp, ci şi mănuşi de baseball şi cutii cu

soldăţei din tinichea. Vreme de-o dimineaţă erau şi ei la fel ca băieţii din case ca lumea, situate în cartiere ca lumea, unde nopţile erau liniştite şi lipsite de coşmaruri.

Până şi Turner avu motiv să zâmbească atunci când, punând mâna pe felicitarea cu omuleţul de turtă dulce, îşi aminti strigătul eroului din poveste: „Sâc că nu mă prinzi, sâc că nu mă prinzi.“ Bună treabă. Nu mai ţinea minte cum se termină basmul.[29]

Domnişoara Baker îl lăsă să lucreze cu Jaimie, Elwood şi Desmond, aşa că li se alătură în sectorul de papier mâché.

— Jaimie cică să fie Earl, şopti Desmond.

Desmond era cel care a descoperit substanţa, dar ideea a fost a lui Jaimie. O propunere la care nu te-ai fi aşteptat din partea cuiva care tocmai avansase la rangul de Pionier. Care mai avea puţin şi scăpa. Jaimie crescuse în Tallahassee, ca şi Elwood, dar nu existau două locuri care să-i unească. Cartiere diferite, oraşe diferite. I s-a povestit că taică-său se ocupa mai tot timpul de şmerchezuri şi lucra cu jumătate de normă, pe post de comis-voiajor regional, la o firmă de aspiratoare, făcându-şi turul pe fâşia de litoral din Florida şi bătând la uşile oamenilor. Nu e clar cum a ajuns s-o cunoască pe mama lui Jaimie, dar băiatul era dovada vie a cunoştinţei lor, iar aspiratorul pe care îl târau după ei dintr-o locuinţă temporară în alta era cealaltă dovadă.

Mama lui Jaimie, Ellie, dădea cu mătura la fabrica de îmbuteliat Coca-Coca de pe South Monroe, în All Saints. Jaimie şi gaşca lui frecau buha în triajul din zonă. Juca barbut, se mai ginea într-un *Playboy* zdrenţuit înainte de a-l da mai departe. Era un puşti de treabă, nu cel mai silitor în ceea ce priveşte mersul la şcoală, însă n-ar fi văzut în veci campusul de la Nickel dacă n-ar fi existat depoul acela. Un beţivan bătrân care bântuia triajul şi-a băgat mâna în nădragii unuia dintre băieţi şi l-

au bătut de l-au lăsat lat. Jaimie a fost singurul care n-a scăpat cu fuga de oamenii şerifului.

În timpul detenţiei la Nickel, băiatul mexican a evitat încăierările în care erau amestecaţi ceilalţi, nenumăratele dispute pentru dominaţia psihologică şi nesfârşitele încălcări ale regulilor. În ciuda permanentelor mutări dintr-un cămin în altul, Jaimie stătea în banca lui şi se purta în conformitate cu ghidul regulilor de bună purtare de la Nickel – curată minune, fiindcă nimeni nu văzuse niciodată ghidul, deşi angajaţii îl pomeneau permanent. Ca şi dreptatea, exista doar teoretic.

Nu-i stătea în fire să toarne ceva în băutura cuiva.

Şi totuşi: Earl.

Desmond lucra pe ogorul de cartofi dulci. Nu se plângea. Îi plăcea cum miros cartofii în toiul sezonului de cules, mireasma lor caldă, ca de turbărie. Ca sudoarea lui taică-său când se întorcea de la lucru şi se asigura că Desmond e bine înfofolit în pătuţ.

Cu o săptămână în urmă, Desmond făcea parte dintr-o echipă căreia i se trasase sarcina să facă ordine în atelierul cel mare, cenuşiu, unde erau garate tractoarele. Jumătate dintre becuri erau arse şi jivinele se încuibaseră în mai multe locuri. Pânzele de păianjen acopereau un ungher şi Desmond străpunse cu mătura florile albe, precaut, de teamă să nu ţâşnească de-acolo cine ştie ce. Recunoscu unele dintre cutiile de tablă împrăştiate haotic şi le găsi un loc, dar o vechitură verde avea inscripţia prea ştearsă să o poată citi. O zgâlţâi: conţinutul îi era complet întărit. Îl întrebă pe unul dintre băieţii mai mari ce să facă cu ea, iar puştiul îi răspunse că aia n-ar trebui să fie acolo.

— E un medicament pentru cai, să-i facă să vomite când mănâncă ceva nasol.

Grajdurile vechi erau situate în apropiere – poate că vechitura ajunsese aici la închiderea acestora. La Nickel, lucrurile tindeau să sfârşească

acolo unde ar trebui să sfârşească, dar câte un muritor leneş sau răuvoitor submina ocazional ordinea firească.

Desmond ascunse medicamentul în hanorac şi îl luă la căminul Cleveland.

Unul dintre ei – când s-a terminat toată tărăşenia nimeni nu şi-a mai amintit care dintre ei şi în ce moment – a venit cu ideea să-l toarne în băutura unuia dintre angajaţi. Altminteri, ce rost ar mai fi avut să-l ia Desmond? Jaimie a fost însă cel care a dat viaţă manevrei în timp ce le respingea calm contraargumentele.

— Cui i l-aţi da? îşi întrebă, pe rând, prietenii cu un aer retoric.

Jaimie dădea în bâlbâială când avea de pus o întrebare – avea un unchi iute de mână – dar în timpul acestei discuţii bâlbâiala îi dispăruse.

Desmond îl arătă cu degetul pe Patrick, un angajat care-l bătuse fiindcă făcuse pipi în pat şi îl pusese în toiul nopţii să-şi târască salteaua murdară la spălătorie.

— Pe căcăciosul ăla nenorocit… aş vrea să-l văd vărsându-şi maţele.

Erau în sala de joacă a căminului Cleveland, după şcoală. Nu mai era nimeni în preajmă. Din când în când vântul purta până la ei câte un chiot de pe un teren de sport. *Cine cui ar vrea să i-l dea?* Elwood îl propuse pe Duggin. Nimeni nu ştia că se lăsase cu hărăhău între el şi Duggin. Duggin era un zdrahon alb, lat în spate, cu mersul apăsat şi o privire adormită, bovină. Avea obiceiul să răsară brusc dinaintea ta, ca o băltoacă sau o groapă, şi din chestia asta învăţai că mâinile lui zdravene, mari erau mai rapide decât ai fi crezut, ba strângând un omoplat ca într-un cleşte, ba prinzând ca în arcan câte un gât firav. Elwood le povesti că supraveghetorul i-a tras câţiva pumni în burtă pentru că stătea de vorbă cu un elev alb, un puşti pe care îl cunoscuse în infirmerie. Fraternizarea dintre elevii celor două campusuri era descurajată.

Băieţii dădură din cap a încuviinţare – „e de-nţeles“ – dar cu toţii ştiau că el l-ar fi preferat pe Spencer. Pentru ce-i făcuse la picioare. Nimeni n-avea curajul să-i rostească numele nici pe departe acum, când visau cu ochii deschişi; altminteri, n-ar fi stat pe gânduri nici o secundă.

— Eu i l-aş administra lui Wainwright, spuse Turner.

Le povesti cum l-a prins Wainwright fumând în timpul primei lui detenţii la Nickel. L-a pocnit aşa de tare în cap, încât l-a lăsat cu o gâlmă pe obraz. Wainwright avea tenul palid, însă toţi băieţii negri ştiau, după păr şi nas, că are ceva sânge negru. Îi bătea pe băieţii negri pentru că ştiau ceea ce el se făcea că nu ştie despre sine.

— Am fost atunci mai vânăt decât tine, El.

De atunci nu l-a mai prins nimeni fumând.

Veni rândul lui Jaimie. El spuse scurt „Earl“, fără alte amănunte.

De ce?

— Ştie el.

Zilele treceau şi puseră la cale farsa între un joc de dame şi un meci de ping-pong. Când mai vedeau câte un elev maltratat sau îşi mai aminteau câte o experienţă personală, o mustrare, o leapşă încasată peste urechi, apăreau şi alte propuneri. Un singur nume rămânea constant pe listă: al lui Earl. Într-o zi, când îi veni iarăşi rândul, Elwood renunţă la Duggin şi-l numi pe Earl. Nu Earl îl bătuse în noaptea când fusese dus la Casa Albă, dar el nu era Spencer, era un Spencer de gradul doi. Destul de apropiat.

Poate că Elwood ştia deja răspunsul când întrebă:

— Ce-i cu Prânzul de Sărbători?

Prânzul de Sărbători figura în calendarul mare din holul de la intrarea în cămin. Desmond îl lămuri că nu-i priveşte pe ei, ci e organizat pentru angajaţi. Un ospăţ ţinut în sala de mese, pentru a

celebra încă un an de muncă intensă pe campusul din nord.

— Se apucă să prade congelatoarele cu carne, să caute nişte carne a-ntâia cu care să se ghiftuiască, spuse Turner.

Băieţii îşi ofereau voluntar serviciile, să adune merite pentru că servesc masa ca ospătari.

— Ar fi momentul potrivit, zise Desmond, spunând şi nespunând lucrurilor pe nume.

Ca de fiecare dată, Jaimie spuse „Earl“.

Earl lucra când în campusul din sud, când în cel din nord. În mod normal, băieţii ar fi ştiut despre ostilitatea dintre Jaimie şi supraveghetor, dar amândoi petreceau timp şi în partea albă şi cine ştie ce se întâmplase între ei acolo. Poate că fusese Aleea Îndrăgostiţilor, vreo replică obraznică, o înscenare pusă la cale de către unul dintre băieţii albi… Earl era muşteriu de bază la beţiile organizate la garaj. Seara, când era lumina aprinsă acolo şi-i auzeai chefuind, puteai să-ţi faci rugăciunea să nu te pască o smardeală ori să nu fii tu cel ales pentru o întâlnire pe Aleea Îndrăgostiţilor. Se termina rău.

Un medicament ciudat într-o cutie veche, verde. Cuvintele şi intonaţia băieţilor exprimau dorinţa de dreptate. Dreptate sau răzbunare. Nimeni nu recunoştea că-i vorba de un veritabil plan pus la cale în detaliu. Reveneau la el pe măsură ce Crăciunul se apropia, vorbindu-se între ei, aşa încât fiecare se gândea la şansele lui de reuşită. Pe măsură ce farsa a evoluat de la o idee abstractă la ceva mult mai concret, cu întrebări în genul cum şi când şi ce-ar fi dacă, Desmond, Turner şi Jaimie, fără să-şi dea seama, nu l-au mai inclus pe Elwood în echipă. Farsa ar fi fost împotriva convingerilor lui morale. Era greu să ţi-l închipui pe reverendul Martin Luther King drogându-l pe guvernatorul Orval Faubus[30] cu câteva zeci de grame de leşie. Iar lui Elwood bătaia încasată la Casa Albă îi lăsase cicatrici nu doar pe picioare. Se

înrădăcinase adânc în personalitatea lui. În felul cum îi cădeau umerii, cum tresărea şi se făcea mic când îl vedea pe Spencer. Putea suporta discuţiile despre răzbunare doar până când se trezea iarăşi la realitate.

Pe urmă planul se fâsâi şi băieţii nu l-au mai adus în discuţie.

— Ăştia ne fac pardesiu de scânduri, spuse Desmond când Jaimie propuse o nouă rundă pe tema „cui i-o facem".

— Trebuie să fim atenţi, zise Jaimie.

— Mă duc să joc baschet, spuse Desmond şi ieşi.

Turner oftă. Trebui să admită că jocul devenise plictisitor. A fost drăguţ să şi-l imagineze o vreme pe unul dintre torţionarii lor vărsându-şi maţele pe bucatele gustoase de la Prânzul de Sărbători, împroşcându-i pe toţi căcănarii ăia cu borâtura lui. Căcându-se în nădragi, cu faţa roşie ca racul de durere, răstindu-se la bocanci până nu mai ţâşneşte din el doar mâncarea, ci şi sângele lui negru. O închipuire frumoasă, un alt fel de leac. Şi totuşi, n-au s-o facă, iar asta strică totul. Turner se ridică şi el în picioare, iar Jaimie clătină din cap şi li se alăturară băieţilor de pe terenul de baschet.

Vineri, în ziua Prânzului de Sărbători, echipajul de la Serviciul Comunitar ieşi să-şi facă turele. Harper, Turner şi Elwood tocmai îşi terminaseră treaba la magazinul de mărunţişuri când supraveghetorul îi anunţă că are o treabă.

— Mă-ntorc într-o clipită, le spuse el. Puteţi să mă aşteptaţi aici.

Duba dispăru. Turner şi Elwood o luară spre stradă pe aleea cu hârtoape. Harper îi mai lăsase şi până atunci de capul lor, când aveau de lucru acasă la vreun membru al consiliului. Niciodată pe Strada Mare. Elwood era neîncrezător chiar şi după două luni de discuţii purtate în şoaptă.

— Putem umbla aşa, teleleu?

— Nu tre' să facem tămbălău, dar avem voie, îhî, răspunse Turner, prefăcându-se că i s-a întâmplat de multe ori.

Apariţia elevilor de la Nickel pe Strada Mare nu era o privelişte neobişnuită. Elevii săreau din autobuzele şcolare cenuşii în uniformele lor furnizate de stat şi prestau munci în folosul comunităţii – servicii comunitare adevărate, nu serviciile speciale încredinţate lui Turner şi Elwood – făcând curăţenie în parc după focurile de artificii din 4 Iulie sau parada din Ziua Fondatorilor[31]. O dată pe an, corul vizita biserica baptistă, pentru a-şi etala vocile frumoase în timp ce secretarele directorului Hardee înmânau congregaţiei plicuri pentru donaţii. Se putea întâmpla ca un băiat să-l însoţească pe un supraveghetor ce dădea o fugă în oraş să rezolve o problemă. Totuşi, doi băieţi fără escortă erau o privelişte mai puţin obişnuită. Se făcuse ora prânzului. Albii din Eleanor încercau să-şi explice care-i treaba. Băieţii nu păreau nici şmecheraşi, nici speriaţi. Supraveghetorul lor o fi în magazinul de bricolaj – domnul Bontemps are boală pe cioroi şi i-o fi pus să aştepte afară. Albii îşi vedeau de drum. Nu erau treaba lor.

Vitrina magazinului de mărunţişuri era înţesată de jucării de Crăciun – roboţei cu cheiţă, puşti-jucărie şi trenuleţe colorate. Băieţii ştiau să-şi mascheze entuziasmul stârnit de lucrurile pentru copii mici, care totuşi încă îi fermecau. Trecură în grabă pe lângă bancă. Părea un loc unde ar putea răsări vreun membru al consiliului sau, cel puţin, vreun alb împuternicit să semneze documente cum ar fi un ordin adresat şcolii de corecţie.

— E ciudat că suntem aici, afară, spuse Elwood.

— Las' că-i bine, îl linişti Turner.

— Nu ne păzeşte nimeni, zise Elwood.

Trotuarul era pustiu, era o oră de acalmie în traficul amiezii. Turner privi în jur şi zâmbi. Ştia ce-i trece prin gând lui Elwood.

— Cei mai mulţi se gândesc cum să fugă spre mlaştină, îi spuse Turner. Să-şi spele mirosul, să nu le poată lua urma copoii, iar apoi să stea ascunşi până se liniştesc lucrurile şi să facă autostopul undeva. Spre vest sau nord. Din cauza asta te şi prind, fiindcă toţi evadează într-acolo. Şi n-ai cum să scapi de miros, asta se-ntâmplă doar în filme.

— Tu cum ai proceda?

Turner se gândise la asta de multe ori, dar până acum nu-i spusese nimănui.

— O iei spre lumea liberă, nu spre mlaştină. Şuteşti nişte ţoale de pe o frânghie de rufe. Te îndrepţi spre sud, nu spre nord, fiindcă ei nu se aşteaptă la mişcarea asta. Ţii minte casele goale pe lângă care trecem când ducem marfa? Casa domnului Tolliver – tot timpu-i plecat în capitală, cu treburi. Are casa pustie. Îi prăduieşti de alimente şi pe urmă pui câţi kilometri poţi între tine şi câini, îi storci de puteri. Poanta e să nu faci ce cred ei că ai de gând să faci. Apoi îşi aminti lucrul cel mai important: Şi nu lua pe nimeni cu tine. Nu pe vreunul dintre nătărăii ăia. O să fii prins cu ei.

Parcurseră agale drumul până în faţa farmaciei. În spatele vitrinei, o femeie blondă stătea aplecată deasupra unui cărucior şi-i dădea bebeluşului îngheţată cu linguriţa. Băieţelul era mânjit tot cu ciocolată şi striga de bucurie.

— Ai ceva bani? întrebă Turner.

— Mai mulţi decât tine, răspunse Elwood.

N-aveau un sfanţ. Izbucniră în râs, fiindcă ştiau că la drogherie nu sunt serviţi şi clienţii de culoare, iar uneori râsul mai clintea câteva cărămizi din baricada atât de înaltă şi de lată a segregaţiei. Şi râseră pentru că îngheţata era ultimul lucru pe care şi-l doreau.

Aversiunea lui Elwood era de înţeles; vizita la Fabrica de Îngheţată îi lăsase urme adânci. Lui Turner îi era silă de îngheţată din cauza prietenului mătuşă-sii, care se mutase la ei când el avea

unsprezece ani. Mavis era sora maică-sii şi ea era toată familia lui. Statul Florida nu ştia de existenţa ei, aşa se explică spaţiul alb de pe formular acolo unde ar fi trebuit să-i figureze numele, dar el locuise o vreme la ea. Tatăl lui, Clarence, era oleacă „vagabond“, nu trebuia să i se spună, pentru că şi el suferea de aceeaşi boală. Turner şi-l amintea drept două mâini mari, cafenii şi un chicotit hârâit. Când toamna auzea frunzele foşnind în vânt, îşi aducea aminte de chicotitul acela. Tot aşa cum băieţii de la Nickel îşi vor aminti vizitele la Casa Albă peste decenii când vor auzi plesnetul şuierat al curelei.

Turner şi-a văzut tatăl pentru ultima oară când avea trei ani. Pe urmă, omul s-a făcut una cu vântul. Mama lui, Dorothy, a mai zăbovit niţel prin preajmă, cât să se înece cu propria-i vomă. Duhnea oribil – a basamac, cu cât mai tare, cu atât mai bun. Chestia pe care a băut-o în seara când a murit a lăsat-o contorsionată, vânătă şi rece pe canapea, în camera din faţă. El ştia unde se află ea acum – la doi metri sub pământ, în Cimitirul Sfântul Sebastian: era singurul lui atu în faţa lui Elwood, prietenul său integru. Mama şi tatăl lui Elwood o şterseseră spre Vest şi nu-i trimiseseră nici măcar o carte poştală. Ce fel de mamă îşi părăseşte puiuţul în miez de noapte? Una care se cacă pe el. Îşi notase în gând chestia asta, ca pe-o lovitură sub centură pe care să i-o aplice lui Elwood dacă ei doi o să ajungă vreodată cu adevărat la cuţite. Turner ştia că mama lui l-a iubit. Doar că şi mai mult a iubit pileala.

Mătuşa Mavis l-a luat la ea şi s-a îngrijit ca Turner să aibă haine ca lumea la şcoală şi trei mese pe zi. În ultima sâmbătă a fiecărei luni îşi punea rochia cea bună, roşie, îşi parfuma gâtul şi ieşea în oraş cu prietenele ei, dar, în rest, viaţa i se reducea la spitalul unde lucra ca soră şi la Turner. Nimeni nu-i spusese vreodată că ar fi o frumuşică. Avea ochi negri, mărunţi şi o bărbie mititică, iar când

Ishmael s-a apucat s-o curteze, i-a cedat pe loc. O făcea frumuşică în fel şi chip, cum nu-i mai fusese dat să audă. Ishmael lucra la aeroportul din Houston, ca muncitor de mentenanţă, şi, când apărea cu un buchet de flori, acestea aproape că-i ascundeau mirosul de uzină ce-i persista în piele oricât s-ar fi spălat.

Ishmael era omul pericolelor ascunse, care îşi acumula violenţa ca o baterie; de la el încolo, Turner învăţase să-i distingă pe-aceştia de ceilalţi. Şi ce se mai însenina Mavis când se gândea la el, fredonând cântecele din filmele muzicale dragi ei, încuindu-se în baie cu ondulatorul în timp ce tranzistorul pârâia. Prinzând postul când mai clar, când mai rău. Turner nu s-a prins de ce-a purtat ea, într-un rând, ochelarii de soare două săptămâni încontinuu, de ce rămânea dimineţile în camera ei şi nu ieşea până după-amiază, şi atunci şontâcâind şi gemând încetişor.

A doua zi după ce Turner s-a pus între Mavis şi pumnii lui Ishmael, acesta l-a scos la o îngheţată. La A. J. Smith, pe Market Street.

— Aduceţi-i acestui tânăr cea mai mare îngheţată cu topping.

Fiecare muşcătură i se părea o şosetă vârâtă în gură. A mâncat scârboşenia aia lingură după lingură şi atunci şi-a dat seama că adulţii încearcă să-i mituiască pe copii, ca să-i facă să le uite faptele rele. Gustul ăsta îl avea în gură şi când a fugit ultima oară de la mătuşă-sa.

O dată pe lună, şcoala Nickel le oferea elevilor îngheţată de vanilie şi asta îi făcea să guiţe de fericire, ca pe o turmă de purcei dintr-o cocină – iar lui Turner îi venea să le dea la cap. În a treia zi de miercuri a lunii, Turner şi Elwood cărau cea mai mare parte din îngheţata alocată şcolii pe uşa din dos a drogheriei din Eleanor. Turner trăia cu sentimentul că, astfel, le face un serviciu colegilor, scutindu-i de mizeria aia.

Doamna blondă împinse căruciorul spre uşă şi Elwood îi deschise uşa, s-o ajute. Ea nu scoase o vorbă.

Harper frână şi le făcu semn de pe locul şoferului.

— Băieţi, n-aţi făcut vreo prostie?

— Nu, domnule, răspunse Turner; apoi îi şopti lui Elwood: Măi, El, să nu-mi furi planul.

Urcară în dubă.

Când trecură pe lângă clădirea administraţiei, spre campusul de culoare, îi văzură pe elevi bulucindu-se îngrijoraţi pe pajişti. Harper încetini şi-l strigă pe unul dintre băieţii albi.

— Ce se-ntâmplă?

— L-au luat pe Earl la spital. A păţit ceva nasol.

Harper parcă duba lângă depozit şi o luă la fugă spre spital. Elwood şi Turner porniră grăbiţi spre Cleveland. Elwood încerca să se strecoare pe unde putea, ca o veveriţă, iar Turner încerca să treacă prin mulţime, ceea ce îl făcea să se mişte ca un robot spaţial. Aveau nevoie de veşti. În ciuda segregării dintre campusuri, băieţii negri şi cei albi făceau schimburi de ştiri de dragul siguranţei. Uneori, te simţeai în Nickel ca acasă, unde fratele ori sora mai mare, care avea boală pe tine, te avertiza că unul dintre părinţi e şucărit sau a tras la măsea toată ziua, să te poţi pune la adăpost.

Îl găsiră pe Desmond lângă cantina elevilor de culoare. Turner aruncă o privire înăuntru. Masa angajaţilor era încă pusă, după toate cele întâmplate. Pusă pe jumătate – scaunele răsturnate sugerau agitaţia, iar o pată de sânge arăta locul pe unde îl târâseră pe Earl afară.

— Nu cred c-a fost un medicament, zise Desmond, adăugând un ton mâhnit glasului său baritonal.

Turner îi trase un pumn în umăr:

— Băi, ne omori pe toţi!

— Nu eu am fost! Nu eu am fost! stărui Desmond, uitându-se peste umărul lui Turner spre

Casa Albă.

Elwood îi acoperi gura cu palma. În sânge era întipărită o jumătate de urmă de bocanc de lucru. Tresări ca ars şi întoarse capul să se uite în vale. Să vadă dacă vin să-i salte.

— Unde-i Jaimie?

— Cioroiu' dracu', explodă Desmond.

Pe treptele cantinei discutară strategia pe care o vor aplica. Turner le sugeră să mai stea pe-afară şi să culeagă de la elevi ştiri despre starea lui Earl. Nu le spuse şi că vrea să rămână tocmai acolo fiindcă ar fi la doi paşi de drumul de pe latura de est a campusului. Dacă Spencer ar veni cu o poteră, el ar şterge-o într-o clipită. *Sâc că nu mă prinzi, sunt omul de turtă dulce.*

Jaimie apăru după o oră. Părea şifonat şi un pic năuc, de parcă s-ar fi dat într-un carusel. El le completă datele aflate de la ceilalţi băieţi. Prânzul de Sărbători începuse ca de obicei. Faţa de masă specială, scoasă la aerisit doar o dată pe an, a fost întinsă pe masă, iar vesela frumoasă a fost ştearsă de praf. Supraveghetorii şi-au ocupat locurile şi au băut bere, au schimbat între ei poveşti zgomotoase şi păreri cam indecente despre secretarele şi profesoarele mai ţâţoase. Era gălăgie şi se simţeau cu toţii bine. La câteva minute după începerea mesei, Earl a sărit în sus şi a dus mâinile la stomac. Au crezut că s-a înecat. Pe urmă s-a apucat să-şi împroaşte conţinutul stomacului. Când a început să vomite şi sânge, l-au transportat la vale, la spital.

Jaimie le spuse că a aşteptat printre băieţii din faţa infirmeriei până a sosit ambulanţa şi l-a luat.

— Eşti nebun, spuse Elwood.

— N-am fost eu, ripostă Jaimie, cu o faţă pe care nu se citea nimic. Jucam fotbal. M-a văzut toată lumea.

— Cutia a dispărut din dulapul meu, zise Desmond.

— V-am spus că n-am luat-o eu, insistă Jaimie. Poate că altcineva a furat rahatul ăla şi a făcut chestia asta. Îi trase una în umăr lui Desmond: Ziceai că-i o doctorie pentru cai!

— Aşa mi-a spus, răspunse Desmond. Aţi văzut şi voi… avea un cal desenat pe ea.

— Putea să fie o capră! spuse Turner.

— Poate că a fost otravă pentru cai, zise Elwood.

— Sau otravă pentru capre, adăugă Turner.

— Dar nu-s şobolani, fraiere, exclamă Desmond. Caii se împuşcă, nu se otrăvesc.

— Atunci, are noroc dacă încă n-a murit, conchise Jaimie.

Elwood şi Desmond continuară să-l preseze, dar Jaimie nu-şi schimbă versiunea.

N-aveai cum să nu observi zâmbetul care, din când în când, îi mijea în colţul gurii. Turner nu s-a supărat că Jaimie îi minte de la obraz. Îi admira pe mincinoşii care minţeau până la capăt, chiar dacă minciunile le erau vădite, dar aici nu era nimic de făcut. Iată încă o dovadă a neputinţei cuiva în faţa altora. Jaimie nu avea de gând să-şi recunoască fapta, aşa că Turner continuă să se uite la băieţi şi la ce se întâmpla jos în vale.

Earl n-a murit. Dar s-a lăsat de slujbă. La ordinul doctorului. Aveau să afle aceste detalii în zilele ce au urmat. Iar după câteva săptămâni, aveau să constate că înlocuitorul lui Earl, un tip înalt, pe nume Hennepin, e şi mai al dracului şi îi chinuieşte pe băieţi cu capriciile şi cruzimea lui. În prima seară au scăpat însă cu bine şi, când le-a ajuns la urechi diagnosticul doctorului Cooke, care dădea vina pe constituţia lui Earl – se pare că exista un istoric al bolii în familia lui – Turner încetă să-şi mai bată capul cu evadarea.

Înainte de stingere, ardea gazul, împreună cu Elwood, lângă stejarul semeţ din faţa căminului. Zarva din campus se domolise. Turner voia să fumeze o ţigară, însă pachetul îi rămăsese în

depozit. Aşa că nu-i rămase decât să fluiere cântecul lui Elvis pe care-l tot fredona Harper când ieşeau în oraş.

Gâzele nopţii îi asaltau valuri-valuri.

— Earl, spuse Turner. Ce rahat.

— Mi-ar fi plăcut totuşi să fiu acolo, să-l văd, zise Elwood.

— Ha.

— Aş fi preferat să fie Spencer, spuse Elwood. Ar fi fost frumos – şi îşi duse palma la coapsă, la porţiunea pe care şi-o freca de fiecare dată când îşi aducea aminte.

Auziră strigăte de bucurie. În vale, supraveghetorii aprinseseră luminile de Crăciun şi băieţii priviră rezultatul strădaniilor lor din ultimele săptămâni. Becurile verzi, roşii şi albe schiţau traseul uralelor sărbătoreşti din copac în copac şi din clădire în clădire în campusul din sud. Departe, în întuneric, marele Moş Crăciun de la intrare licărea lăuntric, cu pâlpâiri de foc diabolic.

— Astea da lumini, exclamă Turner.

Dincolo de Casa Albă pâlpâiau becurile ce schiţau conturul bătrânului turn de apă – unul dintre puştii albi căzuse de pe scară în timp ce bătea salba în cuie şi îşi fracturase clavicula. Luminile pluteau pe X-urile traverselor, înconjurau rezervorul uriaş şi conturau vârful triunghiular. Aducea cu o navă spaţială gata de decolare. Lui Turner îi amintea de ceva, apoi îşi dădu seama – de parcul de distracţii, de Fun Town din reclamele TV. Cu muzica lui prostească, plină de fericire, maşinuţele, montagnes russes şi Racheta Atomică. Ceilalţi băieţi discutau, în răstimpuri, despre locul ăla, când o să ajungă afară, o să meargă acolo. Lui Turner chestia asta i se părea o prostie. Cei de culoare n-aveau voie în locurile alea faine. Dar iat-o dinaintea lui, ţintind spre stele, gătită cu sute de lumini pâlpâitoare, gata de decolare: o rachetă. Lansată în beznă, spre o altă planetă, pe care nici n-o pot zări.

— Arată ca lumea, zise Turner.
— Am făcut o treabă bună, spuse Elwood.

PARTEA A TREIA

Capitolul unsprezece

— Elwood?

Mormăi ceva în semn de răspuns din camera de zi, de unde, pe fereastră, zărea o fâşie de Broadway: Cizmăria lui Sammy, agenţia de turism care se închisese şi mediana ce străbătea bulevardul. Din unghiul în care îl privea, i se înfăţişa drept un trapez, propriul lui glob de sticlă cu ninsoare. Era un loc plăcut pentru fumat şi găsise o modalitate de-a se aşeza pe pervaz fără să-şi facă şi mai rău la spinare.

— Ies să cumpăr o pungă de gheaţă, nu mai suport, îl anunţă Denise şi încuie uşa de la intrare în urma ei.

Săptămâna trecută îi dăduse şi ei un rând de chei.

Nu-l deranja căldura. Metropola asta, de bună seamă, se pricepea să născocească o vară mizerabilă, dar nu se compara cu zilele toride din Sud. Încă de la sosirea aici îi venea să râdă de newyorkezi când îi auzea văicărindu-se de canicula estivală în metrou şi în bodegi. În prima lui zi în oraş se desfăşura şi o grevă a gunoierilor, dar asta se întâmpla în februarie. Nu puţea chiar aşa de rău. Acum, ori de câte ori ieşea din vestibulul de la parter, duhoarea era groasă s-o tai cu cuţitul – îi venea să ia o macetă, să-şi croiască drum prin ea. Şi azi era abia a doua zi de grevă.

Greva neautorizată din ’68 a fost un fel atât de nenorocit de-a face cunoştinţă cu oraşul, încât a luat-o ca pe un ritual de iniţiere plin de sadism. Pubelele de oţel îngrămădite pe carosabil se revărsau neatinse de zile întregi, iar gunoaiele mai noi, în maldăre de pungi şi cutii de carton, se înghesuiau proptite de acestea. El evita transportul în comun într-un loc necunoscut până când nu-i învăţa chichiţele, iar cu metroul nu călătorise niciodată. Străbătea pe jos tot drumul de la

Autoritatea Portuară până în suburbii. Îi era imposibil să înainteze în linie dreaptă. Făcea slalom printre mormanele de gunoi. Când a ajuns la Statler Hotel, clădirea de garsoniere de pe Ninety-Ninth Street, a văzut că lumea îşi făcuse o cărăruie din dreptul intrării, printre două grămezi monstruoase de gunoi. Şobolanii ţâşneau de colo-colo. Dacă voiai să ajungi la etajul doi, trebuia să te caţeri prin mizerie.

Administratorul i-a dat cheia unei garsoniere din spate, la etajul trei. Avea un reşou şi baie pe coridor. Unul dintre tipii cu care lucrase în Baltimore îi povestise despre această speluncă şi i-o descrisese în culori oribile. Nu era chiar aşa de rea precum i se spusese. Stătuse la viaţa lui şi în locuri mai nasoale. După câteva zile îşi cumpără substanţe de curăţat de la un A&P[32] şi se hotărî să cureţe toaleta şi duşul. Nimerise într-un loc unde nimănui nu-i păsa de curăţenie. Dar el mai frecase la viaţa lui bude jegoase de multe ori, în multe locuri.

În genunchi, în putoare. Bine ai venit la New York.

Jos, pe Broadway, Denise apăru în câmpul lui vizual. Privită de la nivelul străzii, în cele mai multe zile mediana părea curată. De la etajul trei, priveai de sus băncile şi pomii, şi vedeai mizeria ce se adună în grilajul ventilaţiei de la metrou şi între pietrele din pavaj. Pungi de hârtie, sticle de bere, tabloide. Rahatul se aduna în tot locul, de-a valma. Cu cea mai recentă grevă în plină desfăşurare, toată lumea pricepea ceea ce el pricepuse de la început: Metropola e varză.

Stinse chiştocul în ceaşca de ceai şi ajunse la canapea fără să işte un nou zbang. De când îşi dislocase o vertebră, avea momente când se simţea bine, uita de ea, se mişca prea repede şi apoi, *zbang* – simţea o explozie în coloana vertebrală. *Zbang* în timp ce şedea la toaletă, *zbang* în timp ce-şi trăgea pantalonii. Chelălăia de durere ca un

câine şi rămânea câteva minute încolăcit pe podea. Simţea atingerea gresiei din baie, rece. Numai el e de vină. Nu poţi să ştii niciodată ce se află în sertarele şi cutiile alea. Într-un rând, când îl mutau pe un ucrainean bătrân – un poliţist pensionat, care şi-a luat catrafusele şi s-a mutat la Philadelphia, unde avea o nepoată – s-a aplecat să ridice o noptieră şi a simţit cum îi pârâie şira spinării. Larry cică i-a auzit-o tocmai din vestibul. În ea îşi ţinea poliţaiul fiarele de la haltere. O sută treizeci şi şase de kile de fiare, în caz că-l apuca noaptea cheful să ridice greutăţi. Săptămâna trecută i-a deplasat coloana un birou masiv din lemn, care părea inofensiv, iar el lucra ture suplimentare, să mai strângă un ban. A fost şi somnoros, şi neglijent.

— Încearcă şi tu chestia aia modernă, daneză, i-a spus Larry.

Când o să se întoarcă Denise, o s-o roage să-i umple încă o sticlă cu apă fierbinte cât stă în bucătărie să mai amestece nişte rom cu Coca-Cola.

În cele mai multe seri, în bloc se auzea muzica salsa dată tare, dar astă-seară se auzea şi mai tare, căci lumea îşi ţinea ferestrele deschise din cauza caniculei şi, în plus, mâine era 4 Iulie. Toată lumea avea liber. Dacă n-o să-l supere prea tare spinarea, o să meargă pe Coney Island, să vadă focurile de artificii, dar astă-seară o să stea acasă, să se uite la *Lanţul*[33] pe Canalul 4. Sidney Poitier şi Tony Curtis, doi deţinuţi legaţi unul de altul cu un lanţ, aleargă prin mlaştină, fentând câinii de vânătoare şi poteraşii cu puşti de vânătoare şi moace de fraieri. Un rahat hollywoodian plin de minciuni, dar se uita la el de fiecare dată când era programat, de regulă ca *Filmul de la miezul nopţii*, iar lui Denise îi plăcea Sidney Poitier.

Camerele îi erau mobilate cu piese de mobilier abandonate, luate de la locul de muncă. Erau un fel de expoziţie de mobilă de-a newyorkezilor din tot oraşul, în care piesele noi luau întruna locul celor

vechi. Patul lat de doi metri, cu salteaua super-rigidă, cum îi plăcea lui, bufetul cu ţintele de alamă la modă, toate veiozele şi carpetele. Lumea scapă de o mulţime de chestii în timpul unei mutări – uneori nu-şi schimbă doar adresa, ci şi personalitatea. Urcă sau coboară pe „scara economică“. Poate că patul n-o să se potrivească în noua locuinţă sau canapeaua e prea pătrăţoasă, sau poate că-s nişte tineri căsătoriţi şi îşi cumpără un set nou de living. Multe dintre familiile albe care migrează spre suburbii, spre Long Island şi Winchester, o iau de la capăt – se scutură de povara metropolei şi asta înseamnă că se debarasează şi de felul în care îşi percepeau propriile persoane. El şi restul echipei de la Mutări Horizon aveau prima opţiune, până să apară vânzătorii de vechituri. Canapeaua pe care stătea întins acum era a douăsprezecea în şapte ani. Se înnoia constant. Era unul dintre câştigurile suplimentare ale celor ce lucrau la companiile de mutări, dar uneori simţeai pe spinare cum e iadul.

Deşi scotocea după resturi de mobilier ca un rezident temporar, iată că prindea rădăcini. După căminul lui din copilărie, acesta era locul unde a locuit cel mai mult. Şi-a început şmotrul în New York în garsonierele de la Stalter, a stat acolo până când a obţinut slujba de spălător de vase la 4 Brothers[34]. S-a mişcat o grămadă – spre centru, în Spanish Harlem – până când a dat de slujba asta de la Mutări Horizon şi s-a stabilit aici, pe Eighty-Second Street colţ cu Broadway. Ştia că o să accepte apartamentul încă de când proprietarul a deschis uşa: aici. Trecuseră deja patru ani. „De-acum fac parte din clasa mijlocie“, îşi spunea el în glumă. Până şi gândacii de bucătărie erau mai de viţă, împrăştiindu-se speriaţi când aprindea lumina la baie, în loc să-i ignore prezenţa. I se părea că sfiala lor e un semn de nobleţe.

Denise reveni.

— M-ai auzit afară?

Intră în bucătărie şi înfipse un cuţit de întins untul în punga de gheaţă.

— Poftim?

— Un şobolan mi-a trecut în fugă peste picioare şi am ţipat. Eu am fost aia, spuse ea.

Denise era înaltă şi dură, căci era din Harlem, şi ar fi putut juca baschet într-una din ligile feminine. Era una dintre fetele din oraş cărora nu le e frică de nimic. O văzuse suduindu-l pe prostovanul musculos care îi şoptise o obrăznicie în timp ce mergea pe stradă, se proptise în faţa lui, dar uite că un şobolan i-a smuls un ţipăt de fetiţă. Denise, categoric, nu era o fetiţă, aşa că îl surprindea de fiecare dată când îşi dezvăluia această latură. Locuia pe 126th Street, lângă un teren viran, iar canicula şi, mai nou, gunoiul făceau ca terenul să fie mai viu ca niciodată. Jivinele erau peste tot, zbughind-o din ascunzători. I-a povestit că în seara precedentă a văzut un şobolan mare cât un câine.

— Şi chiar a lătrat ca un câine.

El şi-a dat cu părerea, poate chiar a fost un câine, dar ea nu voia să se mai întoarcă acasă la ea, iar lui i-a părut bine s-o aibă lângă el.

Orele ei de miercuri seara fuseseră anulate din cauza zilei de 4 Iulie. Şi el avea liber în după-amiaza aia, dormea când a sosit ea şi s-a băgat în pat lângă el. L-au trezit cerceii ei mari, argintii, lovindu-se de noptiera obţinută graţie familiei Atkinson, mutată din Turtle Bay pe New York Avenue, cu trei copii, un câine şi un dormitor Gimbels. Ea ştia de-acum locul unde-l doare spatele şi îl masă, iar apoi îi spuse să se întoarcă cu faţa în sus şi îl încălecă. Când terminară şi rămaseră strâns îmbrăţişaţi, temperatura din cameră era cu zece grade mai mare. Romul cald cu Coca-Cola îi răcori o vreme, dar apoi nu mai avu acelaşi efect şi hotărâră că au nevoie de gheaţă.

S-au cunoscut la liceul de pe 131st Street. Seara erau cursuri pentru adulţi. El se pregătea să-şi ia bacalaureatul, iar ea preda engleza ca limbă străină

dominicanilor şi polonezilor din clasa de alături. Aşteptă să-şi termine cursurile până s-o invite în oraş. Obţinu diploma, era mândru de ea şi se trezi într-unul din acele momente când îţi dai seama că n-ai pe nimeni care să se bucure de vreo victorie ocazională. Îl bătuse de ceva vreme gândul să-şi ia bacalaureatul. Avusese grijă de-acest gând ca de flacăra unei lumânări ţinute în mâna făcută căuş, s-o apere de vânt. Vedea mereu reclamele de la metrou – Termină-ţi studiile la seral stabilindu-ţi singur condiţiile – şi, când a primit hârtia aia, a fost atât de bucuros, încât şi-a zis „Futu-i“ şi s-a dus glonţ la ea. Ochii mari, negri şi o punte de pistrui deasupra nasului. *Stabilindu-şi singur condiţiile.* Nu prea a procedat altfel niciodată.

A invitat-o să iasă cu el şi ea l-a refuzat. Avea pe cineva. Apoi, după o lună, l-a căutat şi au ieşit la un Cuban Chinese[35].

Denise se întoarse cu romul şi Coca-Cola cu gheaţă.

— Şi am făcut şi nişte sendvişuri.

El deschise suportul TV rabatabil lăsat în urmă de domnul Waters când s-a mutat de pe Amsterdam Avenue pe Arthur Avenue, din Bronx. Se plia, astfel încât, închis, încăpea perfect între canapea şi măsuţă. Tipul care îl inventase merita Premiul Nobel pentru fizică.

— Trebuie să-şi mişte fundul şi să se apuce de treabă, spuse Denise din bucătărie. Beame[36] trebuie să pună mâna pe telefon şi să stea de vorbă cu oamenii ăştia.

Ea era de părere că primarul e un căcănar şi se bucura de această grevă, care le oferea oamenilor prilejul să-şi exprime nemulţumirile. Îi enumeră nemulţumirile ei în timp ce el regla antena de cameră să prindă cât mai bine Canalul 4. De pildă, zise ea, mirosul de mâncare putredă şi clorura de var pe care o toarnă peste ea cei de la Direcţia de Sănătate Publică. Clorura era pentru muştele ce roiau deasupra mormanelor de gunoi, formând o

pâclă densă, şi pentru viermii ce fojgăiau pe trotuar. Apoi, fumul. Lumea dădea foc gunoaielor să scape de ele – el nu înţelegea asta, deşi se considera un expert în materie de animale umane – iar boarea anemică dintre clădiri purta fumul peste tot. Maşinile pompierilor şuierau în timp ce se împrăştiau prin oraş pe bulevarde şi pe străzile laterale.

Asta, plus şobolanii.

Oftă. Prima lui regulă era că, în orice polemică, ţine cu tabăra care ia partea Omului. Gabori şi politicieni, afacerişti şi judecători barosani, tot felul de jigodii care trag sforile.

— I-au apucat de coaie, acu' ar trebui să strângă, spuse el. Sunt muncitori.

Primarul Beame, preşedintele Nixon şi tot rahatul lui erau aproape suficiente motive ca să-şi dorească să voteze. Evita însă administraţia pe cât putea, să nu sară peste cal.

— De ce nu te aşezi, scumpo? o pofti el. Mă ocup eu de restul.

— Am rezolvat totul.

Pusese chiar şi ceainicul pe foc, să-i pregătească sticla cu apă fierbinte. Îl auzi şuierând.

Şuviţele de fum se strecurau pe fereastră, aşa că o deschise şi pe cea din baie, să ventileze casa făcând curent. Ea avea dreptate. Dacă greva asta ar ţine la fel de mult ca ultima, ar fi curată belea. Afară situaţia era teribilă. Totuşi, era bine pentru restul oraşului să vadă în ce fel de loc trăiau.

Să încerce şi perspectiva lui. Să vadă cum le-ar plăcea.

Ştiristul prezentă buletinul meteo de sărbători şi ultimele noutăţi în legătură cu greva – „continuă negocierile“ – şi le spuse telespectatorilor să rămână în faţa televizoarelor pentru *Filmul de la ora nouă*.

Îşi ciocni paharul de al ei:

— Acum eşti căsătorită cu mine – poftim, iată inelul.

— Ce face?

— Din film. Sunt vorbele lui Sidney Poitier.

Când ridică în sus lanţul ce-l ţine legat de ţopârlanul alb.

— Fii atent ce vorbeşti.

Fireşte, dialogul varia în funcţie de cine şi cui spunea aceste cuvinte. Ca şi finalul filmului. Pe de o parte, nici unul dintre deţinuţi nu scapă. Sau priveşti lucrurile pe dos şi-ţi dai seama că oricare dintre ei şi-ar fi putut câştiga libertatea dacă-l lăsa pe celălalt să moară. Poate că n-a contat – oricum erau terminaţi. Peste câţiva ani a încetat să se mai uite la acest film când şi-a dat seama că nu-l mai interesează nu fiindcă-i răsuflat sau prezintă lucrurile în mod eronat sau îi punctează cât de departe a ajuns, ci pentru că-i provoacă tristeţea, iar o parte dilimandroasă a fiinţei lui tânjea după această tristeţe. La un moment dat a învăţat că-i o treabă mai deşteaptă să eviţi lucrurile care te deprimă.

În seara aceea nu mai apucă să vadă sfârşitul filmului, deoarece Denise purta o fustă de blugi şi coapsele ei mari, care se iţeau de sub ea, îi distrăgeau prea mult atenţia. Se întinse spre ea în timpul reclamei cu medicamentul împotriva acidităţii gastrice.

Lanţul, apoi sex, iar pe urmă somnul. Maşini de pompieri în noapte. A doua zi trebuia să se scoale şi să iasă, indiferent dacă-l durea spinarea sau nu, fiindcă la ora zece se întâlnea cu omul lui, să cumpere duba. Avea un sul de bancnote ascuns în bocancii de sub pat şi o să-i fie dor de satisfacţia de a adăuga douăzeci de parai în ziua de salariu. Rupsese anunţul de la spălătorie, să nu-i sufle nimeni oferta: un Ford Econoline ’67. Îi trebuia o vopsea nouă, lucioasă, dar băieţii de pe 125th Street îi erau datori cu o favoare. Iar apoi, pe lângă slujba de la Horizon, o să muncească şi pe cont propriu. Şi, în weekend-uri, o să-l ia şi pe Larry, să-şi poată plăti şi el datoria la duşmancă. Pe cei

de la salubrizare nu te poţi baza, dar Larry, care se văicăreşte întruna în legătură cu pensia alimentară, e la fel de demn de încredere ca U.S. Steel.

Se hotărî să dea companiei sale denumirea de Ace Moving. AAA era deja dat altei firme, şi dorea să se afle la începutul cărţii de telefon. Abia peste şase luni şi-a dat seama că acest nume i-a fost sugerat de perioada de detenţie de la Nickel. As[37] însemna: afară, în lumea liberă, să-ţi croieşti drumul în zigzag.

Capitolul doisprezece

De Nickel puteai scăpa în patru feluri.

Primul: Efectuai perioada de detenţie. De regulă, sentinţa prevedea o perioadă cuprinsă între şase luni şi doi ani, dar conducerea avea prerogativa de a dispune eliberarea şi înainte de termen. Buna purtare ducea la eliberare dacă un băiat scrupulos aduna suficiente merite ca să fie promovat la rangul de As, moment când era eliberat în sânul familiei, care se bucura să-l revadă ori se înfiora la vederea mutrei lui pe aleea din faţa casei, începând o nouă numărătoare inversă până la următoarea nenorocire. Asta dacă aveai familie. Dacă nu, instituţiile de protecţia copilului din statul Florida aveau tot felul de remedii, care mai de care mai plăcute, de încredinţare a copilului în custodia cuiva.

Puteai să-ţi ispăşeşti pedeapsa şi stând în şcoală până făceai vârsta la care nu mai ţineai de protecţia statului. Şcoala le arăta băieţilor uşa la împlinirea vârstei de optsprezece ani, când primeau o scurtă strângere de mână şi ceva mărunţiş. Erau liberi să se întoarcă acasă ori să se descurce într-o lume indiferentă, aruncaţi pe una dintre cele mai dificile cărări ale vieţii. Băieţii soseau gata şifonaţi la Nickel, iar în timpul detenţiei ajungeau şi mai aranjaţi şi pardosiţi. De multe ori îi aşteptau greşeli şi mai grave şi instituţii şi mai cumplite. Dacă ar fi să le caracterizăm traiectoria generală, băieţii de la Nickel erau futuţi înainte, în timpul şi după perioada lor de detenţie în şcoală.

Al doilea: Tribunalul putea interveni. Curată minune. O mătuşă de mult pierdută sau vreun văr mai vârstnic se întrupa din senin şi degreva statul de tutela asupra ta. Avocatul angajat de mămica ta dragă, dacă avea mijloacele necesare, implora îndurarea ţinând cont de noile împrejurări: *Acum, că tatăl lui nu mai e, ne trebuie un susţinător al*

familiei. Poate că judecătorul de serviciu – unul nou numit sau chiar aceeaşi acritură – intervenea fiindcă avea propriile lui motive. De pildă, îşi lua dreptul. Dacă însă ar fi existat bani de şpagă, băiatul n-ar fi ajuns din capul locului la Nickel. Şi totuşi, legea era coruptă şi capricioasă, iar uneori, când ieşea câte un băiat, ziceai că asta se datorează unei intervenţii divine.

Al treilea: Puteai muri. Chiar şi din „cauze naturale“, dacă la asta contribuiau condiţiile de viaţă nesănătoase, malnutriţia şi tot felul de manifestări ale neglijenţei nemiloase. În vara lui 1945, unul dintre băieţii mai mici a murit de infarct în timp ce era încarcerat într-o celulă lipsită de aer, o pedeapsă la modă pe vremea aia, iar medicul legist a stabilit că-i vorba de moarte din cauze naturale. Închipuieşte-ţi cum e să te coci până când îţi cedează trupul stors de vlagă. Gripa, tuberculoza şi pneumonia îşi aveau şi ele victimele lor, ca şi accidentele, înecul şi căzăturile. În incendiul din 1921 au murit douăzeci şi trei de băieţi. Jumătate dintre ieşirile din cămin erau zăvorâte, iar doi băieţi, închişi în celulele de la etajul trei, n-au avut cum să scape.

Cadavrele băieţilor morţi au fost înmormântate în ţărâna de pe Dealul Cizmei sau lăsate în grija familiilor lor. Unele decese erau mai abjecte decât altele. Se poate verifica în arhiva şcolii, oricât de incompletă ar fi. Traumă provocată de un obiect contondent, plagă prin împuşcare. În prima jumătate a secolului douăzeci, băieţii încredinţaţi unor familii locale sfârşeau uneori morţi. Elevii erau omorâţi în timp ce „absentau nemotivat“. Doi băieţi au fost călcaţi de camioane. Aceste decese n-au fost investigate niciodată. Arheologii de la Universitatea din Florida de Sud au observat că rata decesului la elevii care încercau să evadeze de mai multe ori era mai mare decât la cei care nu încercau. Asta te pune pe gânduri. Cât despre

cimitirul secret, misterele acestuia rămân nedezlegate.

Al patrulea: În fine, puteai fugi. Puteai să o iei la fugă şi să vezi ce se-ntâmplă.

Unii băieţi evadau într-un viitor tăcut, luând diferite nume în diferite locuri, trăindu-şi viaţa în penumbră. Temându-se tot restul vieţii să nu fie dibuiţi de cei de la Nickel. Majoritatea evadaţilor erau capturaţi, puşi să facă un tur al Fabricii de Îngheţată, iar apoi, câteva săptămâni, ţinuţi într-o carceră întunecoasă, ca să-şi bage minţile în cap. Era curată nebunie să evadezi şi curată nebunie să nu evadezi. Cum ar fi putut un băiat să se uite dincolo de hotarul şcolii, să vadă lumea liberă, vie, de dincolo, şi să nu-i dea prin minte să dea cu sasu'? Să-şi scrie măcar o dată propria poveste. Să-ţi suprimi gândul la evadare, până şi cel mai fugitiv gând la evadare, însemna să ucizi tot ce-i omenesc în tine.

Un evadat celebru în analele şcolii Nickel a fost Clayton Smith. Povestea lui a dăinuit peste ani. Supraveghetorii şi angajaţii au avut grijă să-i asigure longevitatea.

S-a întâmplat în 1952. Despre Clayton n-ai fi zis că o să evadeze vreodată. Nu era nici strălucit, nici robust, nici insolent, nici ager. Pur şi simplu, l-a părăsit voinţa de-a mai îndura. Fusese bine pisat până să ajungă în campus, dar şcoala Nickel amplifica şi rafina cruzimea lumii, deschizându-i ochii la lungimile de undă mai sumbre. Dacă a suferit atâta în cei cincisprezece ani de viaţă ai lui, ce-l mai aşteaptă de-acum încolo?

Bărbaţii din familia lui Clayton semănau cu toţii între ei. Vecinii îi recunoşteau după profilul acvilin, ochii căprui-deschis, după mişcarea agitată a mâinilor şi buzelor atunci când vorbeau. Asemănările persistau şi dincolo de aspectul exterior, pentru că bărbaţii Smith nu erau nici norocoşi, nici longevivi.

Tăticul lui Clayton a suferit un atac de cord când băiatul avea patru anişori. A murit cu mâna încleştată pe aşternut, cu gura căscată şi ochii bulbucaţi. Când avea zece ani, Clayton s-a lăsat de şcoală ca să lucreze în crângurile de portocali din Manchester, păşind pe urmele celor trei fraţi şi ale celor două surori ale lui. Prâslea, venind şi el hotărât să ajute. Mama i s-a prăpădit după ce s-a îmbolnăvit de pneumonie şi statul Florida şi-a asumat tutela lor. I-a împrăştiat pe copii. În Tampa, şcolii Nickel încă i se spunea Şcoala Industrială de Băieţi din Florida. Avea reputaţia de-a desăvârşi caracterul oricărui tânăr, fie acesta sămânţă rea sau, pur şi simplu, lipsit de un alt cămin. Surorile mai mari îi trimiteau scrisori pe care băieţii mai mari i le citeau. Fraţii lui au fost risipiţi care încotro.

Clayton nu învăţase nicicând să se bată, fiind înconjurat de fraţii mai mari care-i puneau pe fugă pe bătăuşi. La Nickel nu avea nici un spor când era vorba de-o încăierare. Se simţea bine şi în apele lui doar când lucra în bucătărie, unde cojea cartofii. Atunci era linişte în jur şi se simţea la adăpost. Pe vremea aia, supraveghetorul căminului Roosevelt era Freddie Rich, iar istoricul angajărilor lui era o hartă[38] a copiilor neajutoraţi peste care dăduse la viaţa lui. Căminul Mark G. Giddins, Şcoala de Tineri din Gardenville, Orfelinatul St. Vincent din Clearwater. Academia de Băieţi Nickel. Freddie Rich îşi selecta candidaţii în funcţie de mers şi ţinută, dosarul aducea un argument în plus, iar felul în care erau trataţi de către ceilalţi băieţi îi oferea confirmarea finală. Pe tânărul Clayton îl rezolvă în doi timpi şi trei mişcări, degetele îi dibuiră două vertebre care-i spuseră băiatului: *Acum*.

Freddie Rich locuia la etajul trei al căminului Roosevelt, dar prefera să-şi ducă prada în subsolul şcolii băieţilor albi, urmând tradiţia şcolii Nickel. După acea ultimă plimbare pe Aleea

Îndrăgostiţilor, lui Clayton i-a ajuns. Cei doi supraveghetori care l-au prins traversând campusul noaptea se obişnuiseră să-l vadă întorcându-se la cămin neescortat. L-au lăsat să treacă. Astfel a avut un avans.

Planul băiatului o implica pe sora lui, Bell, care ajunsese la un cămin de fete de la periferia Gainesville-ului. Spre deosebire de restul familiei, ea se bucura de condiţii de trai mai bune. Cei care administrau căminul erau oameni cumsecade, luminaţi când venea vorba de chestiuni rasiale. Terminase cu terciul şi cu rochiile ponosite. Mergea din nou la şcoală şi lucra doar în weekend-uri, când, împreună cu celelalte fete, îşi făcea de lucru cu remaiatul şi cârpitul. I-a scris lui Clayton că, atunci când o să fie destul de mare, o să vină după el, să fie din nou împreună. Bell îl îmbăia şi îl îmbrăca pe vremea când era un ţânc şi toate ideile lui privitoare la confort trimiteau la acele zile timpurii, de care abia îşi mai amintea. În noaptea evadării sale a ajuns la marginea mlaştinii, unde bunul simţ îi dicta să se cufunde în apa întunecată, dar nu se putu hotărî să facă asta. Era prea scârboasă, prinzându-l între stafii, beznă şi simfonia animalică a sexului şi agresiunii. Întunericul îl speriase întotdeauna pe Clayton şi doar Bell ştia cântecele care îl ogoiau în timp ce îi legăna capul în poală, iar el îi răsucea cu degetul cosiţele. Porni spre est, către marginea culturilor de limetă, până când ajunse la Jordan Road.

Se furişă în pădurile de pe marginea drumului din zori şi până după-amiaza. Fiecare maşină îl făcea s-o zbughească în hăţişuri şi tufărişuri. Când îl răzbi oboseala, se ascunse sub o casă cenuşie, izolată, şi se ghemui în apa fetidă a vidului sanitar. Ploşniţele se înfruptară la cină din el şi îşi mângâie umflăturile de pe piele, să vadă cât ar putea să şi le ostoiască fără să-şi facă răni scărpinându-se. Familia se întoarse acasă, o mamă, un tată şi o fată cărora le văzu doar picioarele şi genunchii. Fata

era gravidă şi treaba asta răsturnase ordinea firească a lucrurilor. Sau poate că în casa asta era tot timpul furtună şi nu se schimbase nimic. Ieşi pe furiş din ascunzătoare după ce sfada se potoli şi lumea adormi.

Marginea drumului era lugubră şi înspăimântătoare, şi băiatul habar n-avea încotro se îndreaptă, dar nici că-i păsa. Câtă vreme nu auzea hămăitul copoilor se simţea în siguranţă. Întâmplarea face că dulăii de la penitenciarul Appalache au fost trimişi în altă parte, să ajute la prinderea a trei evadaţi de la Piedmont, iar Freddie Rich n-a raportat dispariţia lui Clayton timp de douăzeci şi patru de ore; speriat ca un şobolan prins în cursă, se temea să nu se afle de prădăciunile lui. Fusese concediat din slujbele anterioare şi-i plăceau gratificaţiile lesne de obţinut în postul lui de-acum.

Fusese Clayton vreodată singur la viaţa lui? În casa din fundătura aceea din Tampa, fraţii şi surorile lui erau tot timpul călare pe el, stând claie peste grămadă în cele trei camere ale căsuţei dărăpănate. A urmat Nickel cu abuzurile colective. Nu era obişnuit să aibă aşa de mult timp în care să stea pe gânduri, care gânduri îi zornăiau în cap ca nişte zaruri. Nu se gândise la viitorul de dincolo de reunirea cu familia lui. În a treia zi, născoci un scenariu – o să lucreze câţiva ani ca bucătar şi o să strângă bani, să-şi deschidă propriul restaurant.

Curând după ce Clayton începuse să lucreze în crângurile de portocali, s-a inaugurat un Chet's Drive-In[39] pe o porţiune închisă a şoselei. În drum spre lucru, se uita din camion, printre stinghiile platformei, nerăbdător să vadă explozia roşu-alb-albastră a faţadei şi bolta de oţel a restaurantului. Au întins bannere, pe marginea drumului au răsărit reclame menite să stârnească interes, iar apoi s-a deschis: Chet's. Tinerii chelneri şi chelneriţe albe purtau elegante salopete în dungi alb-verzi şi zâmbeau când duceau burgerii şi shake-urile în

parcare. Salopetele elegante transmiteau un mesaj plin de virtuţi – hărnicie, încredere în propriile puteri. Ca şi maşinile grozave şi mâinile ce se întindeau să-şi primească meniul comandat. Era o imagine înălţătoare.

Ce-i drept, Clayton nu mâncase niciodată într-un restaurant şi supraevalua grandoarea localului. Şi poate că foamea i-a nutrit ideea de a avea şi el într-o bună zi un local al lui. Acum, în timp ce alerga, imaginea viitorului său restaurant – în care el se plimbă printre clienţi să-i întrebe dacă le-a plăcut mâncarea şi verifică meniul zilei în biroul din spate, cum a văzut în filme – ţinea pasul cu el.

În a patra zi ajunsese destul de departe, aşa că se hotărî să recurgă la ia-mă, nene. Pantalonii şi cămaşa de la Nickel nu dădeau deloc bine. Şterpeli nişte haine de lucru de pe o frânghie de întins rufe, după ce văzu o furgonetă plecând de lângă o casă albă, mare, de la o fermă. O studiase atent, să prindă un moment propice, şi umflă o salopetă şi o cămaşă când i se păru că e în siguranţă. O bătrână îl văzu de la etajul doi cum ţâşneşte din pădure şi le înşfacă. Hainele de lucru fuseseră ale soţului ei răposat şi urmau să fie purtate de către nepotul ei. Se bucură să le vadă dispărând, fiindcă o durea sufletul să le vadă purtate de altcineva, mai ales de către băiatul fiului ei, un om fără frica lui Dumnezeu şi nemilos cu animalele.

Lui Clayton nu-i păsa încotro o să facă autostopul câtă vreme mai pune o distanţă de câteva ore între el şi şcoală. Era lihnit de foame. Nu făcuse niciodată un drum atât de lung fără să mănânce şi nu ştia cum să remedieze situaţia asta, dar kilometrii erau lucrul cel mai important. Pe şosea nu treceau multe maşini, iar feţele albilor îl speriau, chiar dacă era destul de curajos cât să meargă pe marginea şoselei asfaltate. La volan nu erau deloc negri; poate că, în această parte a statului, negrii nu au deloc maşini. În cele din urmă, îşi luă inima-n dinţi şi făcu semn cu degetul

mare când de după o curbă apăru un Packard alb cu caroseria tivită cu albastru-închis. N-avea cum să-l vadă pe şofer, însă Packard-ul era primul automobil pe care învăţase să-l recunoască şi avea o preferinţă pentru el.

Şoferul era un alb de vârstă mijlocie, într-un costum de culoare crem. Bineînţeles că era alb, ce altceva ar fi putut fi în maşina aceea? Avea părul blond pieptănat cu cărare, iar pe tâmple avea pătrate de fire argintii. Ochii albaştri căpătau în răstimpuri o nuanţă albă ca gheaţa în spatele ochelarilor cu ramă metalică, în funcţie de cum cădeau razele soarelui.

Bărbatul îl măsură pe Clayton din cap până-n picioare. Îi făcu semn să urce.

— Încotro, băiete?

Clayton spuse primul lucru care-i veni în minte:

— Spre Richards.

Numele străzii pe care crescuse.

— Nu ştiu unde vine asta, zise albul.

Pomeni un oraş de care Clayton nu mai auzise până atunci şi-i spuse că-l duce până unde merge el.

Clayton nu mai urcase la bordul unui Packard până atunci. Frecă tapiţeria de lângă coapsa lui dreaptă, unde nu-l putea vedea bărbatul: era ondulată şi moale. Gândindu-se la labirintul de pistoane şi valve de sub calotă, se întrebă ce-ar fi să-i vadă pe oamenii ăia destoinici care le asamblează în fabrică.

— De-acolo eşti, băiete? îl întrebă bărbatul. Din Richards? – suna a om cu carte.

— Da, domnule. Cu mami şi cu tati.

— OK, făcu bărbatul. Cum te cheamă, băiete?

— Harry, răspunse Clayton.

— Poţi să-mi spui domnul Simmons, spuse omul dând din cap, de parcă ar stabili o înţelegere între ei.

Merseră o vreme. Clayton n-avea de gând să vorbească neîntrebat şi îşi ţinea buzele strânse, să

nu-i scape vreo prostie. Acum, când nu se mai deplasa pe picioarele lui tembele, era agitat şi se uita speriat după maşinile de poliţie. Îşi reproşă în gând că n-a rămas ascuns mai mult timp. Îl şi vedea pe Freddie Rich în fruntea poterei, cu o lanternă în mână, cu soarele scânteindu-i pe catarama centurii late, din piele de bizon, pe care o cunoştea atât de bine – imaginea ei, zăngănitul ei pe podeaua de beton. Casele din zare se apropiară şi Packard-ul reduse viteza pe o scurtă stradă principală, în timp ce băiatul se făcea mic, încercând să nu-l lase pe bărbat să-i observe teama. Pe urmă ajunseră iar pe o şosea liniştită.

— Câţi ani ai? îl întrebă domnul Simmons.

Tocmai trecuseră de o benzinărie Esso închisă, cu pompele ruginite aducând a sperietori de ciori, şi de o biserică albă, situată lângă un cimitir mic. Pământul se tasase, iar pietrele de mormânt căzute într-o rână făceau cimitirul să arate ca o gură cu dinţi stricaţi.

— Cincisprezece, zise Clayton.

Îşi dădu seama de cine-i aminteşte bărbatul – de domnul Lewis, bătrâna lor gazdă. Cel mai bine era să-i plăteşti chiria la data de întâi a lunii, pentru că pe două te trezeai aruncat în stradă. Simţi că i se face greaţă. Îşi încleştă pumnii. Ştia ce are de făcut dacă bărbatul îşi lasă o mână pe piciorul lui sau îi atinge cocoşelul. Îşi jurase de multe ori că o să-i dea peste bot lui Freddie Rich şi, pe urmă, când sosea clipa, rămânea paralizat, dar astăzi se simţea în stare s-o facă. Îşi aduna puterile din lumea liberă.

— Eşti la şcoală, băiete?

— Da, domnule.

Era, mai mult ca sigur, marţi. Făcu socoteala dând timpul înapoi. Lui Freddie Rich îi plăcea să-l caute în serile de sâmbătă. *Ieftin ca braga şi face toţi banii.*

— Învăţătura e importantă, spuse domnul Simmons. Deschide uşile – mai ales celor tineri.

Momentul acela greu trecu. Clayton îşi întinse degetele pe tapiţerie, acum parcă ar fi ţinut palma pe-o minge de baschet.

Oare în câte zile o să ajungă la Gainesville? Îşi aminti cum se numeşte căminul lui Bell – Miss Mary's – dar va trebui să se intereseze de el. Ce fel de oraş o fi Gainesville? Avea multe de pus la punct la acest plan înainte de a-şi rezolva problemele. Bell o să născocească nişte semnale şi locuri secrete de întâlnire, numai de ea ştiute. O duce mintea la chestii din astea. O să mai treacă multă vreme până când o să-l strângă iar în braţe şi-o să-l aline cu vorbele ei, dar o să poată aştepta clipa asta dacă o ştie aproape de el.

— Gata, Clayton, şşşt…

La asta se gândea Clayton când Packard-ul rulă pe lângă coloanele de piatră de la intrarea pe aleea de la Nickel. Domnul Simmons tocmai se pensionase din funcţia de primar al Eleanor-ului, dar rămăsese membru în consiliul de administraţie şi era la curent cu tot ce se întâmplă în şcoală. Trei elevi albi l-au văzut pe Clayton coborând din maşină, dar nu ştiau că-i băiatul care evadase, iar la miezul nopţii ventilatorul îşi mugi vestea pentru cei pe jumătate adormiţi, dar nu le-a spus şi cine încasează îngheţata, iar pe vremea aia băieţii nu ştiau că, atunci când maşinile merg în toiul nopţii spre groapa de gunoi, cimitirul secret primea un nou locatar. A trebuit ca Freddie Rich să dezvăluie populaţiei şcolare povestea lui Clayton Smith atunci când i-a servit-o noii sale victime ca exemplu concret.

Puteai evada şi spera să scapi. Unora le reuşea. Celor mai mulţi, nu.

După părerea lui Elwood, exista şi o a cincea cale. I-a venit în minte după ce s-a văzut cu bunica lui în ziua de vizită. Era o după-amiază caldă de februarie, iar familiile s-au adunat la mesele de picnic de lângă cantină. Câţiva dintre băieţi erau din localitate, iar mamele şi taţii lor apăreau în

fiecare săptămână încărcaţi cu saci de alimente, şosete noi şi ştiri de prin vecini. Elevii proveneau însă din tot statul, de la Pensacola până-n Keys, iar majoritatea familiilor aveau de bătut cale lungă dacă voiau să-şi vadă fiii năbădăioşi. Drumuri lungi, în autocare aglomerate, cu sucuri călâi şi firimituri de sendviş ce li se rostogoleau în poală din ambalajele de hârtie cerată. Mai intervenea munca, distanţa făcea unele vizite imposibile, iar unii băieţi pricepeau că familiile lor s-au spălat pe mâini de ei. În zilele de vizită, după ce-şi terminau treaba, băieţii erau anunţaţi de angajaţi dacă urcă sau nu cineva la deal, să-i vadă, iar dacă nu venea nimeni, îşi făceau de lucru pe terenurile de sport ori se distrau la mesele din atelierul de tâmplărie sau la piscină – băieţii albi dimineaţa, cei de culoare după-amiaza – şi întorceau spatele întâlnirilor de pe deal.

Harriet făcea drumul la Eleanor de două ori pe lună, însă ratase ultima vizită din cauză că fusese bolnavă. I-a trimis atunci o scrisoare lui Elwood, explicându-i că a răcit, şi a băgat în plic şi câteva articole de ziar care s-a gândit că o să-i placă, relatarea unui discurs ţinut de Martin Luther King în Newark, statul New Jersey, şi un articol amplu, color, despre cursa spaţială[40]. Când se apropie încetişor de el, îi păru cu câţiva ani mai bătrână decât ultima oară. Boala îi slăbise şi mai mult trupul deja costeliv, iar claviculele îi împungeau rochia verde. Când l-a zărit pe Elwood, s-a oprit şi l-a lăsat să vină s-o îmbrăţişeze. Asta îi oferi o clipă de răgaz înainte de a face ultimii paşi până la masa de picnic pe care o alesese el.

Elwood o ţinu la piept mai mult decât de obicei, împungându-i umărul cu nasul. Apoi îşi aduse aminte de ceilalţi băieţi şi se trase înapoi. E mai bine să nu se dea în spectacol. Aşteptase mult s-o revadă şi asta nu numai pentru că ea îi promisese că la proxima vizită o să-i aducă nişte veşti bune din Tallahassee.

Viaţa lui la Nickel se domolise, ajungând o mocăială obedientă. Perioada de după Anul Nou n-a avut nimic ieşit din comun. Livrările la Eleanor s-au repetat de câteva ori, ciclic, iar Elwood ştia de-acum la ce să se aştepte la fiecare oprire, ba chiar îi aminti de câteva ori lui Harper că miercurea asta e la rând Top Shop şi turul restaurantelor, tot aşa cum îl ajutase odinioară pe domnul Marconi la tutungerie. Căminele erau mai liniştite decât în toamnă. Bătăile şi încăierările erau mai rare, iar Casa Albă a rămas neocupată. Când şi-au dat seama că Earl n-are s-o mierlească, Elwood, Turner şi Desmond l-au iertat pe Jaimie. În cele mai multe după-amiezi jucau Monopoly, jocul lor fiind o conspiraţie de reguli doar de ei ştiute, acorduri enigmatice şi răzbunare. Nasturii înlocuiau piesele pierdute.

Cu cât mai monotone îi erau zilele, cu atât mai haotice îi erau nopţile. Se trezea după miezul nopţii, când căminul era cufundat într-o linişte mormântală, şi tresărea când i se părea că aude vreun zvon – paşi ce trec pragul, cureaua de piele lovindu-se de plafon. Mijea ochii în întuneric – nimic. Pe urmă rămânea treaz ore-n şir, tulburat, frământându-se bântuit de gânduri anemice şi descurajare. Nu Spencer îl nenorocise, nici vreun supraveghetor sau vreun nou potrivnic din Camera 2, ci, mai curând, el încetase să mai lupte. Cu capul la cutie, slalomând cu grijă astfel încât să-l apuce stingerea fără vreun incident, se amăgea că-i un învingător. Că-i mai deştept decât Nickel, fiindcă s-a descurcat şi n-a dat de belea. De fapt, era distrus. Era ca unul dintre negrii despre care vorbea doctorul King în scrisorile sale din închisoare, atât de mulţumiţi şi de adormiţi după toţi anii de persecuţii, încât se adaptaseră şi învăţaseră să doarmă în acestea ca în propriul lor pat.

În momentele mai puţin prietenoase, o socotise şi pe Harriet una dintre ei. Acum parcă era făcută

pentru acest rol, înjosită la fel de mult ca şi el. Ajunsese o adiere delicată după furtuna de care-şi amintea el de când lumea.

— Putem să ne aşezăm şi noi lângă voi?

Burt, un alt băiat din Cleveland, un bulache, voia să stea şi el la masa lor. Mama lui Burt le mulţumi şi surâse. Era tânără, la vreo douăzeci şi cinci de ani, cu o faţă rotundă, simpatică. Apăsată de griji, şi totuşi fermecătoare în timp ce o hâţâna pe genunchi pe surioara-bebeluşă a lui Burt, care se ghemuise în poala ei şi ţipa la gâze. Joaca şi distracţia lor îi distrase atenţia lui Elwood în timp ce-i vorbea bunică-sa. Erau gălăgioşi şi fericiţi – Elwood şi bunica lui, pe lângă ei, erau tăcuţi ca la biserică. Burt era un puşti turbulent, dar de treabă, din câte ştia Elwood. Nu-l cunoştea prea bine, după cum nu ştia nici ce necazuri a avut, dar, la ieşire, s-ar putea să se îndrepte şi s-o ia pe calea cea dreaptă. Afară îl aştepta mama lui şi asta conta enorm. Era mai mult decât aveau majoritatea băieţilor.

Poate că bunica lui nici n-o să mai fie acolo când o să iasă. Nu se mai gândise la asta până acum. Se îmbolnăvea rar, iar atunci refuza să zacă. Era o supravieţuitoare, dar viaţa o tocase mărunt. Soţul ei murise de tânăr, fiica ei dispăruse în Vest, iar acum, unicul ei nepot fusese condamnat la detenţie în acest loc. Înghiţise toate mizeriile pe care i le servise viaţa şi iat-o acum singură pe Brevard Street, cu membrii familiei smulşi de lângă ea unul câte unul. Poate că n-o să mai fie acolo.

Elwood ştia că o să-i dea veşti proaste, fiindcă ea o lungi mai mult decât de obicei cu noutăţile din partea lor de Frenchtown. Fiica lui Clarice Jenkins s-a înhăitat cu Spelman, Tyrone James fuma în pat şi casa i-a fost mistuită de foc, pe Macomb Street s-a deschis un nou magazin de pălării. Îi aruncă şi un oscior legat de mişcarea pentru drepturi civile:

— Lyndon Johnson preia legea preşedintelui Kennedy privitoare la drepturile civile. O va prezenta în Congres. Şi, dacă bătrânul ăsta cumsecade face o treabă bună, îţi dai seama că se schimbă lucrurile. O să fie cu totul altfel când te-ntorci acasă, Elwood.

— Ai degetul murdar, spuse Burt, uite, suge-l pe-al meu.

I-l întinse surorii lui, iar ea se strâmbă şi chicoti.

Elwood se întinse peste masă şi apucă mâinile bunică-sii. Nu mai făcuse niciodată gestul ăsta, ca de liniştire a unui copil.

— Ce-i, buni?

Majoritatea vizitatorilor izbucneau, la un moment dat, în plâns – fie la sosire, când vedeau cum coteşte drumul spre Nickel, fie la despărţire, când erau cu spatele la fiii lor. Mama lui Burt îi întinse bunică-sii batista ei. Ea întoarse capul, să-şi şteargă lacrimile.

Lui Harriet îi tremurau degetele; Elwood îi potoli tremurul.

Ea îi spuse că avocatul a plecat. Domnul Andrews, drăguţul, politicosul avocat alb care era atât de optimist în privinţa apelului înaintat în numele lui Elwood, s-a mutat la Atlanta fără s-o anunţe. Şi a luat cu el şi cei două sute de dolari. Domnul Marconi a mai pus jos o sută de dolari după ce s-a întâlnit cu el, contrar caracterului său, da, domnul Andrews era ferm pe poziţie şi extrem de convingător. Aici e vorba de-o eroare judiciară gravă. Îi povesti că, atunci când a luat autobuzul spre centru, să se întâlnească cu el, a găsit biroul avocatului gol. Proprietarul imobilului tocmai îi arăta biroul unui potenţial chiriaş, dentist. S-au uitat la ea cu scârbă.

— Te-am dezamăgit, Elwood, zise ea.

— Nu-i nimic, făcu el. Tocmai am fost avansat la rangul de Explorator.

Băgase capul la cutie şi fusese recompensat. Exact aşa cum voiau cei de-aici.

Puteai scăpa în patru feluri. În noaptea ce-a urmat, măcinat de chinuri, Elwood hotărî că există şi un al cincilea fel.

De a scăpa de Nickel.

Capitolul treisprezece

N-a lipsit de la nici un maraton. Nu-l interesa cine va câştiga dintre Supermenii ăia care vânează recorduri mondiale tropăind pe asfaltul de pe podurile şi bulevardele newyorkeze superlargi. Erau urmaţi de echipele de filmare în automobilele lor, care prindeau gros-planuri cu fiecare strop de sudoare şi cu venele ce le zvâcnesc pe gât, şi de poliţaii albi, pe motociclete, care-i ţineau la respect pe zăpăciţi, să nu se repeadă de pe margine şi să se amestece cu concurenţii. Tipii ăştia şi aşa primesc destule aplauze, ce le mai trebuie şi el? Câştigătorul de anul trecut a fost un frate african, un tip din Kenya. Anul ăsta, un tip alb din Marea Britanie. Toţi au cam acelaşi fizic, doar culoarea pielii diferă – uită-te la picioarele alea şi ştii că o să apară în ziar. Sunt profesionişti care se antrenează tot anul, zburând peste tot în lume, să participe la concursuri. Nu-i greu să-i încurajezi pe învingători.

Nu; lui îi plăceau cei năuciţi, care după patruzeci de kilometri mai mult mergeau decât alergau, cu limba de un cot, ca a labradorilor. Care treceau linia de sosire cu orice preţ, cu picioarele carne vie, însângerate în pantofii lor Nike. Codaşii care ajungeau şontâcăind, care nu parcurgeau un traseu, ci pătrundeau adânc în propriul lor caracter, în peşteră, de unde se întorceau la lumină îmbogăţiţi cu ce au aflat acolo. Până să ajungă concurenţii la Columbus Circuit, echipele TV s-au scindat, paharele de hârtie cu apă şi Gatorade s-au aşternut pe traseu ca margaretele de pe o pajişte, iar canadienele argintii antitermice flutură în vânt. Poate că-i aşteaptă cineva la sosire sau poate că nu. Cine n-ar sărbători această ispravă?

Învingătorii erau lăsaţi să alerge în frunte, urma apoi plutonul compact, oamenii obişnuiţi, bulucindu-se grămadă. El ieşea să-i vadă pe

alergătorii de la coadă şi mulţimile de pe trotuare şi de la intersecţii, grămezile alea atât de excentrice şi drăgălaşe, încât îl atrăgeau din apartamentul lui situat în suburbii cu o forţă căreia nu-i putea spune decât simpatie. În luna noiembrie a fiecărui an, cursa îl făcea să-şi măsoare scepticismul legat de fiinţele umane cu faptul că toţi convieţuiau în această metropolă murdară, ca nişte veri puţin probabili.

Spectatorii se înălţau pe vârful picioarelor, frecându-şi burţile de barierele de lemn albastre montate de poliţie pentru cursele de maraton, demonstraţii şi vizite prezidenţiale, înghesuindu-se să vadă, căţăraţi pe umerii tăticilor sau ai iubiţilor. În hărmălaia claxoanelor, fluierăturilor de admiraţie şi a radiocasetofoanelor portabile cu volumul dat la maximum pe melodii calypso. „Hai!“ şi „Hai, că poţi!“ şi „Aşa, bravo!“ În funcţie de direcţia brizei, aerul se umplea de mirosul tarabelor de hot-dogs Sabrett sau al subraţului păros al puştoaicei în maiou de lângă tine. Şi, când se gândea la nopţile de la Nickel, unde n-auzea decât plânsete şi zumzetul insectelor, se întreba cum puteai să dormi într-o cameră ticsită cu şaizeci de băieţi şi totuşi să-ţi dai seama că eşti singura persoană de pe pământ. Cu toţi şi, în acelaşi timp, cu nimeni în jur. Aici erau cu toţii în jur şi, printr-un miracol, nu-ţi venea să le suceşti gâtul, ci să-i iei în braţe. Întreaga metropolă, sărăntocii şi barosanii de pe Park Avenue, negrii şi albii, portoricanii, stăteau pe bordură cu pancarte şi drapele naţionale, salutându-i pe cei care cu o zi înainte le fuseseră potrivnici, fiind în faţa lor la casele A&P, apucând să ocupe ultimul loc liber din metrou, mişcându-se ca nişte morse ameţite pe trotuar. Cei ce-ţi erau concurenţi în obţinerea unei locuinţe, a unui loc la şcoală, ba chiar şi a aerului respirabil – toată ura acumulată şi întreţinută cu atâta greutate dispărea în cele câteva ore în care

celebrau un ritual al rezistenţei şi al suferinţei altora. *Hai, că poţi.*

Mâine lumea îşi va relua poziţiile pe front, dar azi după-amiază armistiţiul ţine până la ultimele urale adresate ultimului alergător.

Soarele apuse. Luna noiembrie hotărî să le aducă aminte tuturor că se află în regatul ei, aşa că dădu poruncă să se işte noi rafale de vânt. Ieşi din parc pe la Sixty-Sixth Street, ţâşni printre doi poliţai călări, oglindindu-se în ochelarii lor de soare ca un obleţ negru. Spectatorii se dispersau şi lumea se rări până când ajunse dincolo de Central Park West.

— Hei, omule! Hei, stai puţin!

Asemenea multor newyorkezi, era dotat cu un sistem de alarmă antidrogaţi şi se întoarse pe călcâie înarmându-se cu curaj.

Omul îi zâmbi:

— Mă cunoşti, omule – sunt Şesaru'[41]. Pete Şesaru'!

Într-adevăr. Era Pete Şesaru', acum om în toată firea.

Nu prea îi ieşeau în cale cunoştinţe din alte vremuri. Era şi acesta unul dintre avantajele faptului că locuia în nord. L-a văzut într-un rând pe Maxwell la un meci de wrestling la Madison Square Garden, unde Jimmy „Zburătorul" Snuka[42] lupta în cuşcă năpustindu-se prin aer ca un liliac uriaş. Maxwell era la coadă la o tarabă, destul de aproape cât să-i vadă cicatricea de cincisprezece centimetri, care îi cobora de pe frunte, sărind peste orbita ochiului, şi i se adâncea în falcă. Şi i s-a părut că l-a văzut o dată şi pe Păsărilă, cu degetele lui răsucite, în faţa magazinului Gristedes, cu acelaşi păr auriu, buclat, dar tipul n-a părut să-l recunoască. De parcă ar fi deghizat, traversând graniţa cu documente false.

— Ce mai faci, omule?

Vechiul lui camarad de la Nickel purta o bluză de trening cu logoul lui Jets[43] imprimat pe ea şi o

pereche de pantaloni roşii mai mari cu un număr, împrumutaţi de undeva.

— Ia, şi eu, pe-aici. Te ţii bine.

Îşi dozase energia corect – Şesaru' nu era vreun drogangiu, dar experimentase şi el de câteva ori chestiile alea pe care le au drogaţii când ies de la pârnaie sau dintr-o clinică. Iată-l acum bătând cuba cu el, apucându-l de umăr şi vorbind prea zgomotos, dându-se în spectacol cu sociabilitatea lui. Personificarea agitaţiei.

— Omule!

— Pete Şesaru'!

— Încotro? îl întrebă Pete Şesaru' invitându-l la o bere.

Se scuză că nu poate, dar Pete Şesaru' nici nu vru să audă una ca asta şi poate că, după maraton, mergea şi un test de bunăvoinţă pentru camaradul său. Chiar şi atunci când camaradul îi reînvia amintirea zilelor întunecate.

Cunoştea localul Chipp's de pe vremea când locuia pe Eighty-Second Street, înainte de-a se muta în suburbii. Când a sosit el în oraş, Columbus era o zonă apatică – totul se închidea cel târziu la opt – iar atunci deschideau bombele din apropiere, de pe bulevard, barurile singles şi restaurantele cu rezervări. Ca pretutindeni în oraş: ici e o speluncă, iar mai încolo, imediat, un local ca lumea. Chipp's era o cârciumă curată, cu barmani care-ţi serveau burgerii decenţi, de fiecare zi, conversaţie, dacă simţeai nevoia de aşa ceva, şi o înclinare a capului dacă nu aveai chef. Singura dată când ţinea minte că a auzit o chestie rasistă aici a fost când barbitucul ăla uman cu şapcă Red Sox[44] s-a apucat să-i dea-nainte cu *cioroiul ăsta aşa şi cioroiul ăsta pe dincolo* şi s-a trezit dat afară într-o clipită.

Tipilor de la Horizon le plăcea să poposească aici lunea şi joia, în tura lui Annie, datorită politicii ei de răscumpărare a unor produse la preţ redus şi pieptului ei, ambele generoase. După ce şi-a pus pe picioare propria firmă, Ace, uneori îşi invita

angajaţii aici, până când şi-a dat seama că, dacă bea cot la cot cu ei, băieţii devin prea familiari cu el. Vin la lucru târziu sau nu vin deloc, apelând la scuze cusute cu aţă albă. Sau apar şifonaţi, cu uniformele boţite. Şi a plătit bani grei pe uniformele astea. Iar logoul l-a conceput el însuşi.

Distracţia era în toi, dar fără gălăgie. Se aşeză cu Şesaru' la bar, iar barmanul le aşeză halbele pe suporturi ce făceau reclamă barului Smiles, un local de fiţe situat cândva la câteva intersecţii distanţă. Barmanul era nou, un tip alb. Un ţopârlan cu apucături de meltean. Îi plăcea să tragă de fiare, căci mânecile tricoului îi stăteau pe bicepşi ţepene ca nişte anvelope. Genul de goriloi angajat sâmbătă seara când se adună lume multă.

Scoase o bancnotă de douăzeci, deşi Şesaru' a zis că face el cinste.

— Pe vremuri cântai la trompetă, zise el.

Şesaru' era în orchestra de culoare şi, la spectacolul de Anul Nou al tinerelor talente, rupea gura târgului cu o versiune jazz a lui „Greensleeves"[45], dacă-şi amintea bine, o interpretare care se apropia de bebop.

Şesaru' zâmbi la amintirea talentului său.

— Asta a fost demult. M-au lăsat mâinile.

Ridică două degete încovoiate ca nişte picioare de crab. Spuse că tocmai a urmat un tratament de dezintoxicare de treizeci de zile.

Părea nepoliticoasă această remarcă acum, când şedeau într-un bar.

Şesaru' se obişnuise însă să se adapteze la lipsurile lui. Când a ajuns la Nickel, era un pişpirel firav şi se căca pe el de frică în primul an, până când a învăţat să se bată, iar apoi a început să se dea la băieţii mai mici, târându-i în toalete şi în magazii – îi înveţi pe alţii ce-ai învăţat şi tu. Treaba asta şi chestia cu trompeta era tot ce-şi mai amintea despre acest băiat de la Nickel până când Şesaru' s-a apucat să-i povestească viaţa lui de după absolvire. Era o placă bine cunoscută, o tot

auzise de-a lungul anilor – nu de la băieţii de la Nickel, ci de la tipi care fuseseră închişi în locuri asemănătoare. I-a plăcut perioada petrecută în armată, cu rutina şi disciplina ei.

— O grămadă de băieţi foşti delincvenţi juvenili au intrat în forţele armate. O opţiune firească, mai ales dacă n-ai unde să te-ntorci acasă. Sau dacă nu vrei să te-ntorci.

Şesaru' a fost în armată timp de doisprezece ani, iar apoi a suferit un colaps şi l-au lăsat la vatră. S-a însurat de câteva ori. A acceptat orice slujbă. Cea mai bună a fost aceea de vânzător de aparatură stereo în Baltimore. Putea să îndruge ore-n şir poveşti despre instalaţiile lui hi-fi.

— Am băut tot timpul, spuse Şesaru'. Pe urmă, cu cât mai mult încercam să mă potolesc, cu atât mai naşpa mi-era în fiecare seară.

Anul trecut în mai l-a bătut măr pe un tip într-un bar. Judecătorul l-a pus să aleagă între închisoare şi dezintoxicare, n-a avut încotro. Acum e în vizită în oraş, la soră-sa, care locuieşte în Harlem.

— Mă lasă să stau aici până mă gândesc la următoarea mişcare. Întotdeauna mi-a plăcut aici.

Şesaru' l-a întrebat ce planuri are, iar Elwood nu avea chef să-i povestească despre firma lui, aşa că reduse la jumătate numărul de camioane şi de angajaţi şi nu-i spuse nimic despre noul său birou de pe Lenox Avenue, de care era foarte mândru. Închiriat pe zece ani. Era cea mai lungă perioadă pe care şi-o asumase la viaţa lui şi era ciudat că singurul lucru care-l deranjează în legătură cu asta este faptul că nu-l deranjează deloc.

— Omul meu, făcu Şesaru'. Din mai bine în mai bine. Ai o jupânească?

— S-ar zice că nu m-am aşezat la casa mea. Mai ies şi eu când n-am prea multe pe cap.

— Aha, pricep.

Lumina de pe stradă slăbi cu o nuanţă când clădirile înalte întâmpinară prematur lăsarea serii. Era un indiciu că urmează să se instaleze lehamitea

de duminică seară provocată de gândul că a doua zi se reia lucrul, şi nu era singurul afectat – barul era tot mai asaltat. Barmanul musculos servi mai întâi cuplul de studenţi blonzi, probabil minori, puşi pe testat interdicţia privind vânzarea alcoolului la sud de campusul Universităţii Columbia. Şesaru' comandă încă o bere, luându-i-o înainte.

Se apucară să depene amintiri despre vremurile de altădată, ajungând rapid la chestiile sumbre, la cei mai răi angajaţi şi supraveghetori. Nu rostiră numele lui Spencer, de parcă, astfel, l-ar fi putut conjura să apară pe Columbus Avenue ca o fantomă pârlită; nu scăpau nici acum de spaima din copilărie. Şesaru' îi pomeni pe băieţii de la Nickel cu care se întâlnise întâmplător peste ani – Sammie, Nelson, Lonnie. Unul ajunsese pungaş, altul îşi pierduse un braţ în Vietnam, iar altul era vărzuit în ultimul hal. Şesaru' rostea numele băieţilor la care nu se mai gândise de-un secol, ziceai că-i un tablou cu Cina cea de Taină, cu doisprezece luzări şi cu Şesaru' în mijloc. Asta făcuse şcoala din băieţi. Când ieşeai de acolo, nu te potoleai. Te îngenunchea în fel şi chip şi, până ieşeai de acolo, ajungeai inapt pentru o viaţă cinstită, erai diform pe vecie.

Oare pe el cât l-a afectat? Cât de îngenuncheat o fi?

— Ai ieşit în '64? îl întrebă Şesaru'.

— Nu-ţi mai aminteşti?

— Ce?

— Nimic. Mi-am executat condamnarea – iată minciuna repetată de atâtea ori când făcea o gafă şi aducea în discuţie şcoala de corecţie – iar apoi m-au dat afară. M-am dus la Atlanta, iar apoi am ţinut-o tot spre nord. Ştii… sunt aici din '68. De douăzeci de ani.

În tot acest timp fusese convins că evadarea lui a ajuns o legendă la Nickel. Că elevii i-au transmis povestea ca unui erou popular, un fel de Stagger

Lee[46] aflat la vârsta adolescenţei. Dar n-a fost să fie aşa. Pete Şesaru' nu-şi mai amintea nici măcar cum a ieşit de-acolo. Dacă voia să nu fie uitat, ar fi trebuit să-şi încrusteze numele pe-o bancă, la fel ca toţi ceilalţi. Îşi aprinse încă o ţigară.

Pete Şesaru' miji ochii.

— Hei, hei, ce s-a întâmplat cu puştiul ăla cu care o fredonai tot timpul?

— Care tip?

— Tipul cu chestia aia. Încerc să-mi aduc aminte.

— Hmm.

— Acuşi o să-mi vină, zise Pete şi porni spre toaletă.

Aruncă din mers o vorbă unor fete care sărbătoreau la o masă ziua de naştere a uneia dintre ele. Ele izbucniră în râs, iar el dispăru la WC bărbaţi.

Şesaru' şi trompeta lui. Ar fi putut să ajungă cântăreţ profesionist, nu? Instrumentist de studio într-o formaţie de muzică funk sau într-o orchestră. Dacă lucrurile ar fi stat altfel. Băieţii ar fi putut face tot felul de cariere dacă n-ar fi fost distruşi de locul ăla. Ar fi putut ajunge medici care vindecă boli şi fac operaţii pe creier, inventând rahaturi care salvează vieţi omeneşti. Ar fi putut candida la preşedinţie. Nişte genii pierdute – desigur, nu chiar toţi, Pete Şesaru', de pildă, nu rezolva problema relativităţii spaţiale – dar li se refuzase până şi simpla plăcere de-a fi oameni de rând. Înlănţuiţi şi dezavantajaţi încă dinainte de startul în cursă, neştiind cum să fie şi ei normali.

De când fusese ultima oară aici, schimbaseră feţele de masă – erau de vinilin, în carouri albroşii. Pe vremuri, Denise se plângea de mesele cu tăblia lipicioasă. Denise – cu ea o dăduse rău de tot în bară. În jurul lui, oameni obişnuiţi îşi mâncau cheeseburgerii şi îşi beau halbele în voioşia lumii libere. O ambulanţă trecu în goană afară, iar în oglinda întunecoasă din spatele sticlelor de băutură

se zări încadrat de-un roşu strălucitor, o aură tremurătoare care îl înfiera ca fiind un străin. Toată lumea îşi dădea seama de asta tot aşa cum şi el cunoştea povestea lui Şesaru' din două vorbe.

Nimeni nu rezista multă vreme în viaţa lui.

Pete Şesaru' îl bătu pe spate când se întoarse. Se înfurie brusc la gândul că nişte capsomani ca Şesaru' încă fac umbră pământului, iar prietenul lui s-a dus. Se sculă.

— Trebuie să plec, omule.

— Nu, nu, înţeleg. Şi eu, zise Şesaru' cu convingerea cuiva care n-are nimic de făcut. Nu te-ntreb de ce, zise el.

Acum începe.

— Dar, dacă ai nevoie de-o mână de ajutor, aş putea lucra şi eu. Dorm pe-o canapea.

— Bine.

— Ai o carte de vizită?

Duse mâna la portofelul cu cărţile de vizită imprimate cu ACE MUTĂRI – „Domnul Elwood Curtis, Preşedinte" – dar se răzgândi.

— N-am la mine.

— Mă descurc la lucru, asta-ţi garantez. Şesaru' îi scrise numărul de telefon al soră-sii pe un şerveţel roşu: Sună-mă – în amintirea vremurilor de altădată.

— O să te sun.

După ce se asigură că Pete Şesaru' a şters-o, porni spre Broadway. Simţi, în chip cu totul neobişnuit, că are chef să ia autobuzul 104 de pe Broadway. Să meargă pe traseul pitoresc şi să absoarbă prin toţi porii viaţa metropolei. Se răzgândi: Odată cu încheierea maratonului, îi pieri şi bonomia. În Brooklyn, Queens, Bronx şi Manhattan, automobilele şi camioanele reluaseră în stăpânire străzile blocate, traseul maratonului dispărea kilometru după kilometru. Săgeţile albastre de pe carosabil indicau traseul – în fiecare an se cojeau pe neobservate. Pungile de plastic albe zburau de-a lungul străzii şi pubelele din care

se revărsa gunoiul erau iarăşi la locul lor, iar ambalajele de la McDonald's şi fiolele de cocaină cu capătul roşu trosneau sub tălpile trecătorilor. Opri un taxi şi se gândi la cină.

Ciudat, ce mult îi plăcuse ideea că Marea Evadare o să facă înconjurul şcolii. Că toţi angajaţii o să se băşice când o să-i audă pe băieţi discutând despre ea. Îşi zicea că oraşul ăsta-i un loc numai bun, pentru că nu-l cunoaşte nimeni – şi-i plăcea contradicţia: singurul loc care-l *cunoaşte* este locul unde nu vrea să fie. Asta îl leagă de toţi ceilalţi care vin la New York fugind de orăşelul natal sau mai rău. Dar până şi Nickel i-a uitat povestea.

Îl bălăcări în sinea lui pe Şesaru', că-i un ratat, în timp ce mergea spre casă, spre apartamentul lui gol.

Rupse în bucăţi şerveţelul roşu de la Pete Şesaru' şi îl aruncă pe fereastră. Îi veni în minte *Nimănui nu-i plac cei care fac gunoaie în locuri publice* graţie campaniei de îmbunătăţire a calităţii vieţii în oraş. Una de succes, judecând după faptul că nu-i ieşea din cap. „Aşa că daţi-mi o amendă", îşi spuse în gând.

Capitolul paisprezece

Directorul Hardee suspendă cursurile două zile, alocând acest răstimp pentru renovarea campusului, în vederea inspecţiei de stat. Era o inspecţie inopinată, dar un fost coleg de fraternitate de-ai lui lucra la protecţia copilului, în Tallahassee, şi-i dădu un telefon de avertizare. În ciuda sarcinilor de zi cu zi ale elevilor, erau o mulţime de lucruri care se cereau de mult cosmetizate. Terenul de baschet crăpat de arşiţă avea nevoie de o suprafaţă şi coşuri noi, iar tractoarele şi grapele de la fermă erau mâncate de rugină. O lumină extraterestră se revărsă când băieţii şterseră negreaţa de pe luminatoarele din tipografie. Majoritatea clădirilor, de la spital până la şcoli şi garaje, aveau mare nevoie de un strat nou de zugrăveală, dar în primul rând căminele – mai ales cele ale elevilor de culoare. Era o privelişte pe cinste să-i vezi pe toţi băieţii, mari şi mici, agitându-se însufleţiţi de un ţel comun, cu vopsea pe bărbie, cu pişpireii de bulache împleticindu-se în timp ce cară cutiile cu Dixie prin campus.

La Cleveland, Carter, angajatul, profita de vremurile când lucrase în construcţii şi le demonstra cum trebuie astupate crăpăturile dintre grozavele cărămizi de la Nickel. Răngile cu gheare scoteau scândurile de duşumea putrezite; altele noi erau tăiate şi puse în locul lor. Hardee chemă ajutoare din afară pentru lucrările specializate. Noul boiler, primit cu doi ani în urmă, fu, în sfârşit, instalat. Instalatorii înlocuiră cele două pisoare sparte, de la etajul doi, iar nişte tinichigii zdraveni se ocupară de golurile şi găurile din acoperişuri. Băieţii din Camera 2 nu vor mai fi treziţi de infiltraţiile din zori de zi.

Casa Albă fu zugrăvită din nou. N-a văzut nimeni cine s-a ocupat de ea. Într-o zi arăta

părăginită ca naiba, iar a doua zi făcea soarele să-ţi vibreze în pupile.

Judecând după figura lui Hardee în timp ce făcea turul retuşurilor, băieţii erau pe cale să facă o figură bună. O dată la câteva decenii, un articol de presă despre delapidări sau abuzarea fizică a elevilor ducea la iniţierea unei anchete din partea autorităţilor. În urma acestora, era interzisă „bătaia la fund“ şi folosirea izolatoarelor sau a carcerelor neaerisite. Statul înăsprea controlul asupra bunurilor cu care era aprovizionată şcoala, bunuri ce aveau tendinţa să dispară, ca şi asupra profitului rezultat din activităţile lucrative desfăşurate cu elevii, care, tot aşa, dispăreau. Se punea capăt eliberării condiţionate a elevilor la familii de localnici şi era suplimentat personalul medical. Aşa a fost concediat dentistul care lucra acolo de când lumea şi adus unul nou, care să nu ceară bani la fiecare extracţie.

Trecuseră ani buni de când nu mai existase nici o reclamaţie la adresa şcolii Nickel. De data asta şcoala era doar un articol ce trebuia bifat pe o lungă listă de instituţii de stat ce trebuiau inspectate sumar.

Elevii şi-au continuat lucrul ca de obicei – la fermă, la tipografie, la fabrica de cărămizi şi aşa mai departe – pentru că asta le promova simţul răspunderii, le făurea caracterul etc., şi era o sursă importantă de câştig. Cu două zile înainte de inspecţie, Harper i-a lăsat pe Elwood şi Turner acasă la domnul Edward Childs, fost inspector al comitatului şi un vechi susţinător al Academiei de Băieţi Nickel. Şcoala şi familia mergeau mână-n mână. Edward Childs şi Clubul Kiwanis făcuseră fifty-fifty cu cinci ani în urmă, când cu echipamentul de fotbal american. Existau speranţe că va fi iarăşi la fel de generos dacă va exista un stimulent.

Bertram, tatăl domnului Childs, lucrase în administraţia locală şi făcuse parte şi din consiliul

de administraţie al şcolii. Fusese un fervent susţinător al muncii ca formă de achitare a unei datorii, când aşa ceva era încă posibil, şi de multe ori închiriase elevi eliberaţi condiţionat. Aceştia se ocupau de cai, pe vremea când în spate era un grajd, şi de găini. Subsolul pe care Elwood şi Turner l-au curăţat în după-amiaza aceea fusese locul unde dormeau băieţii aduşi la mica înţelegere. Când era lună plină, băieţii şedeau pe prici şi-i priveau lung ochiul lăptos pe singura fereastră cu geamul crăpat.

Elwood şi Turner nu cunoşteau istoria subsolului. Primiră sarcina să îndepărteze mizeria strânsă acolo în şaizeci de ani, ca să poată fi reconvertit într-o sală de joacă, cu dale de gresie în carouri şi căptuşeală de lemn. Adolescenţii familiei Childs făcuseră lobby acestei idei, iar Edward Childs nu ducea nici el lipsă de idei legate de acest spaţiu acum, când soţia şi puştii mergeau în august, de fiecare dată, să stea la ai ei două săptămâni şi-l lăsau să-şi facă de cap. Un bar cu chiuvetă colea, o instalaţie de iluminat modernă, chestii pe care le văzuseră în reviste. Până să prindă viaţă aceste visuri, bicicletele vechi, cuferele antice şi de demult, roţile de tors stricate şi o grămadă de alte relicve prăfuite îşi aşteptau ceasul de pe urmă. Băieţii deschiseră uşa masivă a pivniţei şi se apucară de treabă. Harper şedea în dubă, fuma şi asculta un meci de baseball la radio.

— O să ne iubească cei care strigă fiare vechi, zise Turner.

Elwood cără în sus pe trepte un maldăr prăfuit de *Saturday Evening Post* şi îl aşeză peste stiva de *Imperial Nighthawk* de pe bordură. *Imperial*-ul era o revistă a Klanului; numărul de deasupra avea pe copertă un călăreţ nocturn într-o robă neagră, cu o cruce arzându-i într-o mână. Dacă ar fi tăiat sfoara cu care erau legate, Elwood ar fi descoperit că asta era o temă preferată, reluată pe mai multe coperte. El însă răsturnă teancul, să ascundă această

imagine, şi dădu peste o reclamă la crema de ras Clementine.

În timp ce Turner spunea câte o glumă în şoaptă şi fluiera o melodie de Martha and the Vandellas[47], gândurile lui Elwood urmăreau un cu totul alt făgaş. Ziare diferite în ţări diferite. Îşi aminti cum a căutat cuvântul *agape* în volumul din enciclopedie după ce a citit discursul doctorului King din *Defender*. Ziarul a publicat toată cuvântarea după ce reverendul a apărut la Cornell College. Dacă ar fi dat peste cuvântul acela mai devreme, în anii când frunzărea cartea, lui Elwood nu i-ar fi rămas cuvântul întipărit în memorie. King descria *agape* drept dragostea divină ce se manifestă în inima omului. O dragoste altruistă, o iubire incandescentă, cea mai înaltă cu putinţă. Îi cerea auditoriului său negru să cultive această iubire pură pentru opresori, ca să-i poată purta în cealaltă tabără.

Elwood încerca să priceapă chestia asta acum, când nu mai era abstracţia ce-i plutea în cap primăvara trecută. Acum era pe bune.

Aruncaţi-ne în închisori şi tot o să vă iubim. Bombardaţi-ne căminele şi ameninţaţi-ne copiii şi, oricât de greu ne este, tot o să vă iubim. Trimiteţi-vă criminalii violenţi cu glugi pe cap în comunităţile noastre după miezul nopţii şi târâţi-ne pe-un drum lăturalnic, bateţi-ne şi lăsaţi-ne pe jumătate morţi, şi tot o să vă iubim. Şi totuşi, fiţi siguri că o să vă înfrângem prin capacitatea noastră de a suferi şi, într-o bună zi, ne vom câştiga libertatea.

Capacitatea de a suferi. Elwood – toţi băieţii de la Nickel – prin această capacitate existau. Graţie ei respirau, mâncau, visau. Asta era viaţa lor de-acum. Altminteri, ar fi pierit. Bătăile, violurile, neînduplecata lor cernere. Răbdau. Dar să-i iubeşti pe cei care ar fi vrut să te distrugă? Să faci saltul ăsta? *O să opunem forţei voastre fizice forţa*

noastră sufletească. Faceţi-ne tot ce doriţi şi tot o să vă iubim.

Elwood clătină din cap. Cum să-i ceri cuiva una ca asta? Imposibilul.

— Auzi ce zic? îl întrebă Turner fluturându-şi degetele dinaintea lui Elwood, care privea în gol.

— Poftim?

Turner avea nevoie de-o mână de ajutor înăuntru. Făceau progrese chiar şi în ciuda tehnicii standard a lui Turner, de-a trage de timp, şi dezgropaseră de sub trepte o tainiţă plină de cufere vechi. Peştişori de argint şi miriapode se repeziră spre ea când băieţii târâră cuferele spre mijlocul subsolului. Abţibildurile ce decorau pânza neagră plină de scame evocau excursii la Dublin, Cascada Niagara, San Francisco şi alte porturi de escală. O poveste despre călătorii exotice în vremuri de mult apuse, în locuri pe care băieţii ăştia nu le vor vedea niciodată.

Turner se sforţă să deschidă unul.

— Ce-o fi în astea?

— Am aşternut totul pe hârtie, spuse Elwood.

— Care totul?

— Toate livrările. Muncile casnice şi cele din curte. Numele tuturor şi datele. Tot serviciul nostru comunitar.

— De ce-ai face una ca asta, cioară?

Ştia el de ce, dar voia să audă formularea prietenului său.

— Tu mi-ai spus. Nimeni nu mă poate scoate de aici; doar eu însumi.

— Nimeni nu m-ascultă niciodată – de ce te-ai apucat de treaba asta?

— La început n-am ştiut de ce-o fac. În prima zi petrecută cu Harper, am notat tot ce-am văzut. Şi am ţinut-o tot aşa. Într-unul dintre caietele de la şcoală. M-a făcut să mă simt mai bine. Îmi închipui c-am făcut-o ca să-i povestesc cuiva, cândva, iar acum am de gând să fac asta, am de gând să dezvălui totul inspectorilor când vor veni.

— Şi ce crezi că o să facă? O să-ţi pună poza pe coperta revistei *Time*?

— Am făcut-o ca să pun capăt acestei situaţii.

— Încă unul din fraierii ăştia.

Deasupra se auzi tropot de paşi – nu-i văzuseră deloc pe membrii familiei Childs peste zi – şi Turner luă viteză, de parcă ceilalţi ar fi fost înzestraţi cu raze X.

— Te descurci binişor. N-ai mai avut necazuri de-atunci. O să te ducă în spate, o să-ţi îngroape curu', iar apoi o să mă ducă şi pe mine. Ce dracu' te-a apucat?

— Greşeşti, Turner, răspunse Elwood apucând mânerul unui cufăr maro, jerpelit – iar acesta se rupse în două. Nu-i o cursă cu obstacole, spuse el. N-ai cum să le ocoleşti – trebuie să treci prin ele. Să înaintezi cu capul sus, orice-ar fi să-ncasezi în scăfârlie.

— Am garantat pentru tine, spuse Turner ştergându-şi mâinile de pantaloni. Te-au luat la refec şi acum simţi nevoia să-ţi descarci sufletul, mişto.

Şi cu asta puse capăt conversaţiei. Când terminară cu transportarea catrafuselor, băieţii trecură la o operaţie chirurgicală – tăiară ţesutul putred din casă şi-l depuseră pe cuva bordurii. Turner bătu în uşa dubei, să-l trezească pe Harper. La radio pârâiau paraziţii.

— Ce-i cu ăsta? îl întrebă Harper pe Elwood, căci Turner nu mai sufla o vorbă, părea cu totul alt om.

Elwood scutură din cap şi privi pe fereastră.

După miezul nopţii, gândurile porniră să-i colinde neînfrânate. Întrebarea furioasă a lui Turner se adăugă nenumăratelor lui temeri. Nu era vorba despre ce crede el că vor face albii, ci dacă are încredere că vor face ceva.

Era singur în acest protest personal. A scris de două ori la *The Chicago Defender*, dar n-a primit nici un răspuns, nici măcar atunci când a semnat

articolul cu un alt nume. Trecuseră două săptămâni. Mai dureros decât faptul că ziarului nu-i pasă de ce se întâmplă la Nickel era faptul că se primeau atât de multe scrisori ca a lui, atât de multe apeluri, încât nu puteau fi discutate toate. Ţara e mare, iar apetitul pentru prejudecăţi rasiale şi prădăciuni e nelimitat, aşa încât cum ar putea ţine pasul cu duiumul de nedreptăţi, mici şi mari? Or aici e vorba de-un singur loc. Un local împinge-tava din New Orleans, o piscină într-un ştrand din Baltimore pe care albii mai degrabă ar umple-o cu beton decât să-i lase şi pe puştii negri să-şi înmoaie un deget în ea… Aici e doar un loc, însă, dacă există unul, înseamnă că sunt sute, sute de alte şcoli Nickel şi Case Albe răspândite în întreaga ţară ca veritabile fabrici de durere.

Dacă ar ruga-o pe bunică-sa să-i expedieze scrisoarea, ca să nu se mai întrebe dacă a ajuns sau nu la destinaţie, ea ar deschide-o clipiş şi ar arunca-o la gunoi. De frică să nu păţească el ceva – iar ea nici măcar nu ştie ce i-au făcut până acum. Trebuie să se încreadă într-un străin să facă ce trebuie făcut. E ceva la fel de imposibil ca şi ideea de a-l iubi pe cel ce vrea să te distrugă, dar acesta-i mesajul mişcării: să crezi în decenţa de pe urmă ce sălăşluieşte în fiecare inimă umană.

Asta sau asta. Lumea asta, ale cărei nedreptăţi te fac blând ca un mieluşel ezitant, sau cea mai adevărată, care te aşteaptă s-o ajungi din urmă?

La micul dejun din dimineaţa inspecţiei, Blakeley şi ceilalţi supraveghetori din campusul de nord transmiseră un mesaj clar pentru ziua aceea:

— Dacă daţi cu mucii-n fasole, e vai de curul vostru, băieţi.

Blakeley, Terrance Crowe de la Lincoln şi Freddie Rich, care avea grijă de băieţii din Roosevelt. Acesta îşi purta aceeaşi centură din piele de bizon cu catarama deasupra şliţului, sub burduhan, ca pe un animal ce bântuie între două coline.

Blakeley le distribui băieţilor programul inspecţiei. Era pe fază, treaz, renunţase la duşca dinainte de culcare. Le spuse că băieţii negri n-au treabă până după-amiază. Inspecţia începe cu campusul alb, cu şcoala şi căminele, şi cu marile clădiri, cu spitalul şi sala de sport. Hardee voia să se grozăvească cu terenul de sport şi cu noul teren de baschet, aşa că astea veneau la rând înainte ca oamenii din Tallahassee să urce dealul către ferme, tipografie şi celebra fabrică de cărămizi de la Nickel. Campusul celor de culoare era lăsat la urmă.

— Ştiţi că domnul Spencer o să vă beştelească dacă vă prinde cu cămaşa scoasă din pantaloni sau cu sertarele de la dulapuri murdare, îi preveni Blakeley. Şi n-o să fie deloc prietenos.

Cei trei supraveghetori de cămin stăteau în faţa tăvilor pline, în ziua aceea, cu mâncare pe care elevii ar fi trebuit s-o primească în fiecare dimineaţă: omletă, şuncă, suc proaspăt şi pere.

— Când sosesc aici, domnule? îl întrebă pe Terrance un bulache.

Terrance era un zdrahon cu o barbă albă, neîngrijită, şi ochii lăcrămoşi. Lucra la Nickel de mai bine de douăzeci de ani, ceea ce înseamnă că văzuse la viaţa lui mai multe manifestări ale mârşăviei. Iar asta, în opinia lui Elwood, îl făcea unul dintre cei mai ticăloşi complici.

— Din clipă-n clipă, răspunse Terrance.

Când supraveghetorii se aşezară la locul lor, li se dădu şi băieţilor voie să mănânce.

Desmond îşi ridică privirea din farfurie.

— N-am mai mâncat aşa de bine de… – nici nu mai ştia când. Ar trebui să facă inspecţii tot timpul.

— Acum nu vorbeşte nimeni, zise Jaimie. Mănâncă!

Elevii mâncau cu poftă, râcâind fundul farfuriilor. Mita dădea roade, în ciuda cuvintelor aspre. Băieţii aveau o stare de spirit grozavă, cu aşa haleală, cu haine noi şi cantina proaspăt

zugrăvită. Cei cu tivul sau genunchii zdrenţuiţi primiseră pantaloni noi. Pantofii străluceau lună. Coada la frizer făcuse de două ori ocolul clădirii. Elevii erau ca scoşi din cutie. Până şi cei cu diferite boli de piele.

Elwood îl căută din priviri pe Turner. Şedea lângă nişte băieţi din Roosevelt, cu care împărţise camera în timpul primei lui detenţii. Judecând după zâmbetul lui prefăcut, ştia că Elwood se uită la el. Turner nu mai vorbise cu Elwood aproape deloc din ziua aceea petrecută în subsol. Continua să ardă gazul împreună cu Jaimie şi Desmond, dar vira de-ndată ce apărea el. Nu prea mai apăruse nici în sala de joacă şi Elwood îşi închipuia că şi-o fi pierzând timpul în pod. Conchise că-i aproape la fel de priceput ca Harriet în materie de aplicare a tratamentului tăcut, ţinând cont de anii în care i-l aplicase bunică-sa. Care-i lecţia acestei tăceri? Ţine-ţi fleanca!

De regulă, zilele de miercuri erau dedicate Serviciului Comunitar, însă, dintr-un motiv evident, Elwood şi Turner primiră o altă însărcinare. Harper i-a prins după micul dejun şi le-a spus să se alăture echipei care se ocupă de gradene. Băncile din tribunele de pe terenul de fotbal american erau varză – rupte, şubrede, slabe. Hardee a lăsat repararea lor pentru ziua inspecţiei, ca şi cum asemenea acţiuni ample erau bagatele de fiecare zi. Zece băieţi fură trimişi să şlefuiască, să înlocuiască şi să vopsească scândurile de pe-o parte a terenului, iar alţi zece se ocupau de tribuna de pe cealaltă parte. Până termină inspectorii cu campusul alb, cele două echipe vor oferi un spectacol drăgălaş, aflat în plină desfăşurare. Elwood şi Turner lucrau în echipe diferite.

Elwood se apucă să identifice scândurile uzate sau putrede. Mici gâze cenuşii ieşeau la iveală şi căutau să se adăpostească de lumina soarelui. Îşi intrase în ritm când primiră semnalul – inspectorii plecaseră de la sala de sport şi veneau spre terenul

de fotbal. Încercă să se gândească la poreclele date lor de către Turner. Cel corpolent era sosia lui Jackie Gleason[48], cel cu tunsoare periuţă aducea cu un evadat de la Mayberry[49], iar cel înalt era JFK. Avea trăsăturile unghiulare, de WASP[50], ale răposatului preşedinte şi aceiaşi superbi dinţi albi, şi alesese şi aceeaşi tunsoare, să-i sporească asemănarea. Afară, la soare, inspectorii şi-au scos sacourile – urma să fie o zi cu aerul umed – sub care purtau cămăşi cu mânecă scurtă şi cravate negre cu ac, care îi evocau lui Elwood pe oamenii ăia inteligenţi de la Cape Canaveral, cu tot felul de traiectorii imposibile înghesuite în ţestele lor.

Îşi târa cuvintele ca pe-o nicovală în buzunarele croite de Nickel. *Întunericul nu poate alunga întunericul*, a spus reverendul, *doar lumina poate face asta.* Făcuse o copie după lista cu cele patru luni de livrări şi cu destinatarii, cu nume, date şi bunuri schimbate, cu sacii de orez şi cutiile de compot de piersici, antricoatele de vită şi jamboanele de Crăciun. Adăugă trei rânduri şi despre Casa Albă şi Black Beauty, şi faptul că un elev, Griff, a dispărut după campionatul de box. Totul cu caligrafia lui măiastră. Nu semnă hârtia, amăgindu-se cu gândul că nu-şi vor da seama de identitatea autorului. Vor şti că-i ciripitor, desigur, însă vor fi în puşcărie.

Oare să-i fi părut că aşa stau lucrurile? Ca atunci când mergi la braţ cu alţii în mijlocul străzii, o verigă dintr-un lanţ viu, ştiind că după primul colţ te aşteaptă gloata de albi cu bâte de baseball, tunuri cu apă şi blesteme. Dar nu era decât el, după cum îi spusese Turner în ziua aceea, în spital.

Băieţii fuseseră antrenaţi să aştepte până li se dă voie să-i vorbească unui alb. Învăţaseră asta din primele zile, în şcoală, pe străzile şi şoselele din orăşelele lor prăfuite. Li s-a reamintit asta şi la Nickel: Eşti un băiat negru în lumea albilor. Se gândi la mai multe locuri unde să le paseze hârtia: în clădirea şcolii, în faţa cantinei, în parcarea de

lângă clădirea administraţiei. Nu-şi imagina această piesă specială, a emancipării, fără întreruperi – Hardee şi Spencer, mai ales Spencer, săreau pe scândurile imaginarei scene şi-i distrugeau tabloul. Se aşteptase ca directorul şi supraveghetorul-şef să-i conducă pe inspectori prin campus, dar reprezentanţii autorităţilor se plimbau de voie, fără escortă. Păşeau agale pe cărările betonate, arătau cu degetul la câte ceva, se consultau. Opreau lumea pentru câte o discuţie scurtă, îl chemară la ei pe un băiat alb care alerga spre bibliotecă, le reţinură la o şuetă pe domnişoara Baker şi pe o altă profesoară.

Mai ştii, poate ţine figura.

JFK, Jackie Gleason şi Mayberry se lălăiau pe lângă noile terenuri de baschet – iată o manevră abilă din partea lui Hardee – şi se apropiară de terenurile de fotbal american. Harper mormăi „Băieţi, faceţi-vă că lucraţi“ şi le făcu semn cu mâna inspectorilor. Traversă cei patruzeci şi cinci de metri până la gradenele de vizavi, să creeze iluzia că nu se amestecă în treaba băieţilor. Elwood coborî de pe bănci ocolindu-i pe Lonnie şi Mike cel Negru, care aşezau pe eşafodaj, neîndemânatici, o scândură din lemn de pin. Era bine plasat să-i intercepteze pe inspectori. Un gest scurt – şi, dacă Harper îl vede şi-l întreabă ce-i în plic, o să-i spună că-i un eseu despre cum au schimbat drepturile civile viaţa tinerei generaţii de oameni de culoare, că a lucrat la el mai multe săptămâni. Turner l-ar acuza că sună de tot rahatul.

Elwood era la mai puţin de doi metri de albi. Simţi că i se strânge inima. N-o să mai târască nicovala aia. O coti spre mormanul de cherestea şi îşi puse mâinile pe genunchi.

Inspectorii îşi continuară drumul la deal. Jackie Gleason spuse un banc, iar ceilalţi doi izbucniră în râs. Trecură pe lângă Casa Albă fără să-i arunce o privire.

Ceilalţi elevi făcură aşa un tămbălău când văzură ce le-a gătit bucătăria pentru prânz – hamburgeri, piure de cartofi şi îngheţata ce n-avea să mai ajungă la Fisher's Drugs – că Blakeley îi pofti s-o lase mai moale.

— Vreţi să rămână cu impresia că sunt la circ?

Stomacul lui Elwood refuza mâncarea. O belise. Se hotărî să mai încerce o dată la Cleveland. În sala de joacă, un scurt „scuzaţi-mă, domnule" în hol. În loc s-o facă în câmp deschis, în mijlocul naturii. Fără să fie văzut. Să-i dea plicul lui JFK. Dar dacă inspectorul o să-l deschidă chiar acolo? Sau o să citească scrisoarea în timp ce coboară în vale, când Hardee şi Spencer o să-i ajungă din urmă, să-i însoţească la plecare?

Îl biciuiseră, dar, deşi biciuit, era tot acolo. Nu puteau să-i facă nimic ce să nu le fi făcut deja albii negrilor, nu le făceau chiar în clipa asta undeva în Montgomery şi Baton Rouge, la lumina zilei, în plină stradă, în faţa restaurantelor Woolworths. Sau pe vreun drum de ţară neştiut, fără martori. O să-l biciuiască, o să-l biciuiască rău de tot, dar n-o să-l poată omorî, nu dacă guvernul o să afle ce se-ntâmplă aici. Mintea îl purtă departe – văzu cu ochii minţii cum intră Garda Naţională pe poarta şcolii Nickel într-un convoi de dube verde-închis şi cum sar soldaţii în formaţie. Poate că soldaţii nu-s de acord cu treaba pentru care-s trimişi aici, simpatizează vechea ordine în locul dreptăţii, dar sunt siliţi să respecte legile ţării. La fel cum s-au aliniat în Little Rock să-i lase pe cei nouă copii negri în Liceul Central, înălţând un zid uman între albii furioşi şi copii, între trecut şi viitor. Guvernatorul Faubus n-a avut ce să facă, deoarece America era mai mare decât Arkansas şi răutatea retrogradă de-aici. Mecanismul justiţiei a fost pus în mişcare de către o femeie care s-a aşezat într-un autobuz unde i s-a spus să nu şadă, de un om ce a comandat o felie de pâine de secară cu şuncă la o

tejghea interzisă. Sau de o scrisoare conţinând dovezi.

Trebuie să credem în adâncul sufletelor noastre că suntem cineva, că suntem importanţi, că suntem vrednici de stimă şi că în fiecare zi trebuie să străbatem cărările vieţii cu sentimentul demnităţii şi sentimentul că suntem cineva. Fără asta, ce-ar mai avea? Data viitoare n-o să mai ezite.

Echipa de la gradene se întoarse la treabă după masa de prânz. Harper îl apucă de braţ.

— Stai puţin, Elwood.

Ceilalţi băieţi o luaseră deja la vale.

— Ce s-a întâmplat, domnule Harper?

— Am nevoie de tine, să te duci la fermă şi să-l cauţi pe domnul Gladwell, spuse el.

Domnul Gladwell şi cele două ajutoare ale lui supravegheau la Nickel toate însămânţările şi culesul recoltei. Elwood nu discutase niciodată cu el, dar toţi îl recunoşteau după pălăria de paie şi tenul bronzat, de fermier, care îl făcea să arate de parcă ar fi traversat Rio Grande înot să ajungă aici.

— Tipii veniţi în control nu mai urcă azi până acolo, zise Harper, vor trimite nişte specialişti să verifice ferma separat. Caută-l şi spune-i să stea liniştit.

Elwood întoarse capul spre locul unde arătase Harper cu degetul, spre drumul principal, unde cei trei inspectori urcau treptele spre căminul Cleveland. Intrară. Domnul Gladwell Dumnezeu ştie unde e, spre nord, pe ogorul cu limete sau cu cartofi, la pogoane şi pogoane depărtare. Până se întoarce, inspectorii vor fi plecat.

— Îmi place vopsitul, Harper – nu poate să meargă unul dintre ăi mici?

— Domnule Harper, *sir*.

În campus regulile trebuiau respectate.

— Sir, aş prefera să lucrez la gradene.

Harper se încruntă.

— Azi toţi v-aţi ţăcănit la cap. Faci ce ţi se cere şi de vineri revenim la normal.

Harper îl părăsi pe Elwood pe treptele cantinei. De Crăciun stătuse în acelaşi loc când Desmond le-a spus lui şi lui Turner despre necazul cu stomacul lui Earl.

— Mă ocup eu.

Era Turner.

— De ce?

— De scrisoarea din buzunarul tău, răspunse Turner. O să le-o duc eu, futu-i. Uită-te la tine – parcă ai fi bolnav.

Elwood încercă să ghicească ce-i în capul lui, dar Turner se învârtise printre pungaşi, iar pungaşii nu te lasă niciodată să ştii ce-i în capul lor.

— Dacă ţi-am zis c-o duc, am s-o duc. Ai pe altcineva care s-o facă?

Elwood i-o dădu şi o luă la fugă spre nord fără să mai scoată o vorbă.

Îi luă o oră să-l găsească pe domnul Gladwell, care şedea tolănit pe-un scaun uriaş, cu fundul împletit din trestie indiană, la marginea ogoarelor de cartofi dulci. Omul se sculă şi se uită chiorâş la Elwood.

— Ce să mai zic? Bănuiesc că pot să fumez, spuse el reaprinzându-şi trabucul stins. Apoi lătră către pălmaşii care se opriseră din lucru la vederea mesagerului: Asta nu înseamnă că voi, gata, puteţi să vă opriţi. Hai, la treabă!

Elwood făcu lunga cale întoarsă pe potecile ce înconjurau Dealul Cizmei şi îl purtară pe lângă grajduri şi spălătorie. Păşea încet. Nu voia să afle dacă l-au interceptat pe Turner sau dacă băiatul l-a dat în gât sau dacă, pur şi simplu, a dus scrisoarea în ascunzişul lui şi acolo i-a dat foc. Orice îl aşteaptă de cealaltă parte a dealului oricum o să-l aştepte, indiferent când o să ajungă acolo, aşa că se apucă să fluiere o melodie pe care o ştia din copilărie, un blues. Nu-şi amintea cuvintele sau dacă îl cânta taică-său ori maică-sa, dar se simţea bine ori de câte ori şi-l amintea, îl răcorea ca umbra unui nor apărut de nicăieri, ceva mare ce

întrerupea ceva şi mai mare. Era a ta pentru scurt timp, înainte de-a pluti mai departe.

Turner îl luă la el, în podul magaziei, înainte de cină. El avea voie să umble teleleu, dar Elwood nu, aşa că trebui să-şi învingă teama. Dar, dacă tot aşternuse scrisoarea aia, putea să fie şi destul de îndrăzneţ să intre în magazie fără permisiunea cuiva. Ascunzătoarea era mai mică decât şi-o imaginase, un cotlon înghesuit, pe care Turner şi-l tăiase în peştera Nickel – cu pereţi din lăzi, cu o pătură militară şi o perniţă luată de pe canapeaua din sala de joacă. Nu era tainiţa unui tip uns cu toate alifiile, ci refugiul prăpădit al unui evadat care se pitea în cadrul unei uşi ferindu-se de ploaie, cu gulerul ridicat, strâns pe ceafă.

Turner se rezemă de o cutie cu valvolină şi îşi îmbrăţişă genunchii.

— Am rezolvat-o, zise el. Am pus-o într-un exemplar al gazetei *The Gator*. Într-un ziar, ca la popicărie, când domnul Garfield le strecura şpaga gaborilor daţi dracu'. Am alergat la maşina omului şi i-am zis „M-am gândit că poate doriţi un exemplar".

— Căruia dintre ei i-ai dat-o?

— Păi lui JFK, nu? pufni Turner dispreţuitor. Credeai că i-o dau tipului din *The Honeymooners*[51]?

— Mulţumesc, spuse Elwood.

— Nu m-am căcat pe mine, El. Ţi-am livrat corespondenţa, atâta tot.

Întinse braţul şi băieţii dădură mâna.

În seara aceea, personalul de la bucătărie le servi iarăşi îngheţată. Supraveghetorii şi, probabil, Hardee erau mulţumiţi de cum decursese inspecţia. A doua zi, la şcoală, şi-n vinerea ce-a urmat, în timpul Serviciului Comunitar, Elwood a aşteptat să vadă o reacţie, ca pe vremuri la liceul Lincoln, ca atunci când se aştepta ca vulcanul să clocotească şi să fumege la ora de ştiinţe naturale. Garda Naţională n-a apărut cu scrâşnet de frâne în

parcare, iar Spencer nu i-a pus mâna rece pe grumaz spunându-i „Băiete, avem o problemă“. Nu s-a întâmplat aşa.

S-a întâmplat ca de fiecare dată. Noaptea, în cămin, fasciculele lanternelor i s-au târât pe chip când au venit după el, să-l ducă la Casa Albă.

Capitolul cincisprezece

A citit despre restaurant în *Daily News* şi a lăsat decupajul pe noptiera lui, să fie sigură c-o să-l vadă. Nu mai ieşiseră de ceva vreme în oraş împreună. De trei luni încoace, Yvette, secretara lui, pleca mai devreme de la birou, să-şi îngrijească mama, iar din cauza asta, spre sfârşitul zilei, el abia mai ţinea pasul cu toate treburile. Mama ei era senilă, dar acum bolii i se spune demenţă. Cât despre Millie, se apropia luna martie, aşa că o pălea nebunia anuală, cu data de 15 aprilie tot mai aproape[52], şi toată lumea se agita.

— Au un nivel al negaţiei de-a dreptul nebunesc, spuse soţia lui.

De regulă, ea ajungea acasă la timp ca să prindă ştirile de la ora unsprezece. El anulase deja de două ori seara ieşirii – seara ieşirii era o chestie dintr-o revistă pentru femei care i se înfipsese în vocabular ca o schijă – aşa că Millie n-o să-l mai lase s-o rateze şi pe asta.

— Dorothy a fost acolo de două ori şi mi-a spus că-i minunat, i-a spus Millie.

Lui Dorothy i se păreau minunate o mulţime de lucruri, cum ar fi spectacolele de muzică gospel cu bufet cu autoservire, emisiunea *American Idol* şi strângerea de semnături pe petiţia ce se pronunţă împotriva inaugurării noii moschei. El îşi ţinu gura.

Plecă la ora şapte, după ce încercă să înţeleagă noul plan de asigurări medicale pe care-l găsise Yvette pentru angajaţii de la Ace. E mai ieftin, dar nu ia ţeapă pe termen lung cu rahatul ăsta de coplată? Genul ăsta de hârţogărie îl zăpăcea şi-l chinuia de când lumea. A doua zi are s-o pună pe Yvette să-i mai explice o dată care-i treaba.

Coborî la staţia City College de pe Broadway şi o luă la deal. Era mai cald decât e normal în martie, dar, amintindu-şi de ninsorile viscolite de

aprilie din Manhattan, nu era pregătit să-i spună încă primăvară.

— Se întâmplă imediat după ce-ţi pui bine paltonul, a comentat el.

Millie i-a spus că vorbeşte ca un sihastru ţăcănit din vreo peşteră.

Camille's era la intersecţia 141st Street cu Amsterdam, principalul local dintr-o clădire cu şapte etaje. *Daily News* îl descria drept *nouveau* sudist „cu un meniu nepretenţios, dar cu un element de noutate". Care o fi noutatea – că-i mâncare neagră gătită de albi? Măruntaie fripte cu o murătură anemică în vârf? O reclamă luminoasă la berea Lone Star pâlpâia în vitrină şi o aureolă de plăci cu numere de înmatriculare înconjura meniul pus la intrare. Îşi miji ochii – ochii lui nu mai erau ce fuseseră. În ciuda semnalelor de alarmă, provinciale, mâncarea părea să arate bine şi fără fiţe şi, când ajunse în dreptul mesei de serviciu, văzu că majoritatea clienţilor sunt oameni din cartier. Negri, latino, oameni care, probabil, lucrează în zonă, la colegiu. Oameni corecţi, care ştiu de ce sunt aici.

Chelneriţa era o fată albă într-o rochie hippie albastru-deschis, care-i trăda apartenenţa. Pe braţele musculoase avea tatuaje cu ideograme chinezeşti, cine ştie ce însemnau. Se prefăcu că nu-l observă, iar el se întrebă dacă-i vorba de „Rasism sau Proastă Servire". Nu ajunse prea departe cu aceste socoteli, fiindcă ea îşi ceru scuze pentru momentul de aşteptare – noul sistem s-a defectat, îl anunţă ea, încruntându-se la licărul cenuşiu de pe ecranul din faţa ei.

— Doriţi să vă aşezaţi acum ori vreţi să vă aşteptaţi şi prietenii?

Anii de obişnuinţă îl făcură să spună că o să aştepte afară, iar apoi, pe trotuar, îl cuprinse dezamăgirea aceea mult prea familiară – Millie îl făcuse să renunţe la fumat. Scoase o perniţă de

gumă de mestecat cu nicotină din ambalajul ei de staniol.

O seară călduţă de sfârşit de iarnă. Nu credea c-a mai fost vreodată în cvartalul ăsta. Sus pe 142nd Street recunoscu o clădire de pe vremea când încă lucra pe camion, la vechiul loc de muncă. Câteodată încă simţea în şira spinării zilele de altădată, un junghi şi un tremur. Acum acestui loc i se zicea Hamilton Heights. Prima oară când un dispecer de-al lui l-a întrebat unde-i Hamilton Heights, i-a răspuns:

— Spune-le că se mută în Harlem.

Dar numele a persistat şi i-a rămas în amintire. Agenţii imobiliari inventau nume noi pentru unele locuri vechi sau reînviau numele vechi ale unor locuri vechi, ceea ce însemna că lumea se întoarce. Că tinerii, albii se întorc de unde au plecat. Îşi poate acoperi chiria şi statul de salarii. Dacă vrei să-l plăteşti să te mute în Hamilton Heights sau Lower Whoville sau oriunde mai vrei, e bucuros să te-ajute, cu o prestaţie de minimum trei ore.

Un exod alb în sens invers. Copiii şi nepoţii celor care au fugit de pe insulă cu ani în urmă, care au fugit de demonstraţii, şi de administraţia falimentară, şi de graffitiul cu *Ia-o în mână* indiferent de literele mâzgălite. Când a ajuns el aici, metropola era o groapă de gunoi, aşa că nu-i condamnă. Rasismul, frica şi dezamăgirea lor i-au plătit noua existenţă. Dacă vrei să te muţi la Roslyn, Long Island, Horizon e bucuros să te ajute şi, dacă-şi primea tariful orar în loc să-l plătească el, era recunoscător că domnul Betts a plătit la timp, cu banii jos, fără factură. Nu conta cum îl cheamă sau de unde vine.

Un exemplar din *West Side Spirit*[53] se iţea dintr-o pubelă de la colţul străzii şi îşi notă în minte să-i spună lui Millie că n-o să acorde interviul ăla. La culcare sau mâine, ca să nu-i strice seara asta. O femeie din clubul cărţii frecventat de ea vindea reclame pentru revistă şi-i spusese lui Millie că o

să-i dedice un articol pe pagina dedicată afacerilor locale. „Întreprinzători întreprinzători.“ Se potrivea perfect – un negru cu propria lui companie, care angaja localnici, le era mentor.

— Nu-s mentorul nimănui, i-a spus el lui Millie din bucătărie în timp ce înnoda gura unui sac cu gunoi.

— E o mare cinste.

— Nu-s unul dintre cei care au nevoie ca toţi ochii să fie aţintiţi asupra lor, a zis el.

Era simplu de tot – un interviu rapid şi apoi vor trimite un fotograf să tragă nişte poze cu noul lui birou de pe 125th Street. Poate şi una cu el stând în faţa camioanelor – marele boss, ca să i se vadă mai clar valoarea. Exclus. O să fie drăguţ cu ei, o să trimită două-trei reclame şi cu asta, basta.

Millie întârziase deja cinci minute. Lucru neobişnuit la ea.

Ceva nu-i dădea pace. Făcu câţiva paşi înapoi, să poată cuprinde cu ochii toată clădirea, şi îşi dădu seama c-a mai fost cândva aici. Restaurantul fusese odinioară centru comunitar sau aşa ceva, care oferea servicii juridice gratuite, cu ghişeele la vedere, să vezi că toată lumea e ca tine. Te ajutau să-ţi completezi cererea pentru cartela cu alimente şi alte programe guvernamentale, combăteau limbajul birocraţiei, probabil că era o chestie condusă de-un fost membru al Panterelor[54]. Pe vremea aia încă lucra la Horizon, aşa că trebuie să fi fost prin anii ’70. Era la ultimul etaj, în miezul verii, şi liftul se defectase. S-a cocoşat cărând toată gresia hexagonală alb-negru, pe treptele tocite de-atâţia paşi, care păreau să-i zâmbească, câte douăsprezece zâmbete de etaj.

Exact: Bătrâna doamnă murise. Băiatul ei i-a angajat să împacheteze şi să-i transporte totul la casa lui din Long Island, să stivuiască totul frumuşel între boiler şi undiţele neatinse vreodată. Unde a rămas până când a murit şi el, iar copiii lui n-au ştiut ce să facă şi au luat totul de la capăt.

Familia împachetase jumătate din boarfele bătrânei doamne, iar pe urmă se dăduse bătută – îţi dai seama când lumea e copleşită de enormitatea iniţiativei. Păstrase în amintire o groază de imagini din după-amiaza aia: tropăitul sus-jos pe etajul clădirii; tricourile de la Horizon leoarcă de sudoare; ferestrele blocate, care ţineau închis mirosul stătut al izolării şi morţii; dulapurile goale. Patul în care murise femeia, cu aşternutul dat jos, lăsând să se vadă salteaua în dungi alb-albastru, cu petele lăsate de ea.

— Luăm salteaua?

— N-o luăm.

Dumnezeu i-e martor că pe vremea aia îi era frică să nu moară aşa. Nimeni nu ştie c-ai murit până când duhoarea ajunge să-i alarmeze pe vecini, iar administratorul nervos îi lasă pe gabori înăuntru. Nervos până vede cadavrul, iar apoi totul devine o biografie pusă cap la cap – îşi lăsa corespondenţa să se strângă într-un morman, iar o dată a înjurat-o pe doamna drăguţă din vecini şi a jurat că-i otrăveşte pisicile. O să moară singur într-una din camerele lui vechi şi ce-o să-i treacă prin minte înainte să dea colţul – Nickel. Nickel o să-l bântuie până-n ultima clipă – o să-i explodeze un vas pe creier sau o să-i fibrileze inima în piept – şi, pe urmă, şi dincolo. Poate că Nickel este ceea ce-l aşteaptă în viaţa de apoi, cu o Casă Albă în vale şi cu o eternitate de terci de ovăz şi frăţia infinită a unor fraţi călcaţi în picioare. Nu se gândise de ani de zile să iasă aşa, îşi împachetase gândul ăsta într-o cutie şi o pusese în subsolul lui, lângă boilerul şi uneltele de pescuit neglijate. Cu celelalte chestii din alte vremuri. Încetase de mult să brodeze fantezia asta. Nu fiindcă avea pe cineva în viaţa lui. Ci pentru că acel cineva era Millie. Ea îi înlăturase părţile rele. Spera că a reuşit şi el asta.

I-a venit aşa, deodată – voia să-i cumpere flori, ca atunci când începuse să iasă cu ea. Au trecut opt ani de când a văzut-o la strângerea de fonduri de la

Hale House, completându-şi cu scrisul ei îngrijit biletele de tombolă. Asta fac soţii normali – cumpără flori fără nici un motiv? A ieşit de-atâta amar de vreme din şcoala aia şi încă îşi petrece o parte a zilelor sale încercând să descifreze obiceiurile oamenilor normali. Ale celor care au avut o copilărie fericită, cu trei mese pe zi şi un sărut de noapte bună, ale celor care habar n-au de existenţa unor Case Albe, Alei ale Îndrăgostiţilor şi judecători albi care te condamnă la iad.

Ea întârzie. Dacă se grăbeşte, poate să ajungă pe Broadway şi să-i cumpere un buchet ieftin, de la un magazin coreean de delicatese, până să vină.

— Pentru ce-s astea? o să-l întrebe ea.

Pentru că în ea s-a adunat întreaga lume liberă.

Ar fi trebuit să se gândească la flori mai devreme, la magazinul de lângă birou sau când a ieşit din metrou, fiindcă exact atunci a auzit-o exclamând:

— Iată-l pe chipeşul meu soţ – şi acesta fu începutul unei seri romantice.

Capitolul şaisprezece

Tăticii lor îi învăţau să-i ţină-n frâu pe sclavi, transmiţându-le această moştenire brutală. Ia-l de lângă familie, biciuieşte-l până-i intră biciul în cap, bagă-l în lanţuri, să nu mai ştie decât de lanţuri. Ţine-l o vreme într-o celulă de fier închisă, coace-i creierii la soare şi-i bagi minţile în cap marţafoiului; sau bagă-l într-o carceră întunecoasă, cufundată în beznă, în afara timpului.

După Războiul Civil, când o amendă de cinci dolari pentru o acuzaţie rasistă – gen vagabondaj, schimbarea fără permisiune a stăpânului, „contactul obraznic“ şi altele – îi arunca pe negri şi pe negrese în laţul plăţii datoriei prin muncă, fiii albi îşi aduceau aminte de învăţăturile din familie. Săpau gropi, făureau gratii, îi ţineau pe negri departe de soarele dătător de viaţă. Nu trecuseră nici şase luni de la deschiderea Şcolii Industriale de Băieţi din Florida când magaziile de la etajul trei au fost transformate în izolatoare. Unul dintre meşteri s-a dus din cămin în cămin şi a montat zăvoare: uite-aşa. Carcerele întunecoase au continuat să fie folosite şi după ce doi băieţi au murit în incendiul din ’21. Fiii ţineau aproape de obiceiurile din vechime.

După al Doilea Război Mondial, autorităţile au interzis folosirea carcerelor întunecoase şi a celor fără aerisire. Pretutindeni venise vremea reformelor de înaltă ţinută etică, până şi la Nickel. Dar încăperile îşi aşteptau pe mai departe clienţii, întunecate, tăcute şi neaerisite. Îi aşteptau pe băieţii încăpăţânaţi, cărora trebuia să li se bage minţile în cap. Încă-i aşteaptă, atâta timp cât fiii – şi fiii acelor fii – nu-şi uită învăţătura.

A doua bătaie încasată de Elwood la Casa Albă n-a fost la fel de cruntă ca prima. Spencer nu ştia cât rău a provocat scrisoarea băiatului – cine a mai

citit-o, cui îi pasă de cele scrise, ce fel de repercusiuni pun la cale autorităţile.

— Cioară deşteaptă, pufni el. Nu ştiu de unde apar ciorile astea deştepte.

Supraveghetorul-şef nu mai era omul vesel pe care-l ştiau. Îi trase băiatului douăzeci de bucăţi, iar apoi i-l înmână pentru prima oară pe Black Beauty lui Hennepin. Spencer îl angajase pe Hennepin în locul lui Earl, fără să ştie ce alegere perfectă a făcut. Dar cine seamănă se-adună. Hennepin afişa mai tot timpul o moacă pe care se citea răutatea tâmpă, mişcându-se greoi prin campus, dar înseninându-se la faţă când avea prilejul să-şi manifeste cruzimea cu o căutătură răutăcioasă şi un rânjet ştirb. Hennepin i-a tras o bătută scurtă băiatului, până când Spencer i-a făcut semn să se oprească. Nu aveau de unde şti ce se întâmplă în Tallahassee. Aşa că l-au dus în carcera întunecoasă.

Camera lui Blakeley era la ultimul etaj, în dreapta. În spatele celeilalte uşi de pe palier era holişorul din care se deschideau cele trei camere. Acestea fuseseră proaspăt zugrăvite pentru inspecţie şi în ele fuseseră mutate maldăre de aşternuturi şi saltele suplimentare. Zugrăveala a ascuns iniţialele foştilor ocupanţi ai celulelor, scrijeliturile făcute în beznă de-a lungul anilor. Iniţiale, nume şi un şir de înjurături şi rugăminţi. Când se deschideau uşile şi băieţii îşi vedeau zgârieturile de pe pereţi, hieroglifele nu semănau cu ce-şi aminteau ei să fi scrijelit pe pereţi. Era curată demonologie. Spencer şi Hennepin târâră cearşafurile şi saltelele în camerele laterale. Cea din mijloc era goală când l-au aruncat pe Elwood în ea. A doua zi după-amiază, un angajat din tura de zi îi dădu o găleată, pe post de toaletă, dar nimic altceva. Lumina se chinuia să pătrundă prin sita din partea de sus a uşii, o lumină gri cu care ochii i se obişnuiră în cele din urmă. Îi dădură de

mâncare – o singură masă pe zi – când ceilalţi băieţi plecară să ia micul dejun.

Ultimii trei ocupanţi ai acelei camere sfârşiseră rău. Camera aia era o culme a ghinionului, era blestemată. Rich Baxter a fost condamnat la carceră pentru ripostă – un supraveghetor alb i-a tras o bleandă peste ureche şi Rich i-a tras un pumn care l-a lăsat fără trei dinţi. Avea o dreaptă solidă. Rich a petrecut o lună în carceră, gândindu-se ce grozav o să se răzbune el, prin violenţă, pe lumea albă când o să iasă de-acolo. O să facă prăpăd, moarte de om, trosneală. O să-şi şteargă palmele însângerate pe pantaloni. Dar, în loc de asta, s-a înrolat în armată şi a murit – l-au adus acasă într-un sicriu sigilat – cu două zile înainte de terminarea Războiului din Coreea. După cinci ani, Claude Sheppard a fost trimis la etaj pentru că furase piersici. După săptămânile petrecute în carceră n-a mai fost acelaşi – a intrat acolo un băiat şi a ieşit, clătinându-se pe picioare, bărbat. A renunţat la reaua conduită şi a căutat să-şi vindece netrebnicia deplină, ajungând un fel de labă tristă pornită în căutarea leacului. Trei ani mai târziu, Claude a mierlit-o dintr-o supradoză de pulbere într-un hotel prăpădit din Chicago; acum îi cresc flori pe piept în cimitirul săracilor.

Jack Coker, precursorul imediat al lui Elwood Curtis, a fost prins întreţinând relaţii homosexuale cu un alt elev, cu Terry Bonnie. Jack şi-a ispăşit condamnarea la beznă în Cleveland, iar Terry la etajul trei din Roosevelt. Stele binare în spaţiul glacial. Primul lucru pe care l-a făcut Jack când a ieşit a fost să-l pocnească pe Terry cu un scaun peste mutră. Ei, nu chiar primul. A trebuit să aştepte până la ora cinei. Celălalt băiat era o oglindă ce-i oferea imaginea funestă a propriei persoane. Jack a murit pe duşumeaua unei bombe cu tonomat cu o lună înainte de sosirea lui Elwood la Nickel. A înţeles greşit remarca unui necunoscut şi l-a pocnit. Necunoscutul avea un cuţit.

După o săptămână şi jumătate, Spencer s-a săturat să-i mai fie frică – adevărul e că-i era frică o mare parte din timp, dar nu era obişnuit cu frica stârnită de unul dintre băieţii lui negri – şi-i făcu o vizită lui Elwood. Lucrurile se linişteau în administraţia locală, Hardee era mai puţin îngrijorat. Ce era mai rău trecuse. Autorităţile au prea multe prerogative să se amestece, asta-i problema, în general. Aşa vedea el lucrurile. Lucrurile se înrăutăţesc pe an ce trece. Tăticul lui Spencer fusese supraveghetor în campusul din sud şi fusese retrogradat după ce unul dintre băieţii de care răspundea murise sufocat. Nişte violenţe au scăpat de sub control şi el a picat de ţap ispăşitor. Înainte o duceau destul de greu cu banii; după aceea le-a mers şi mai rău. Spencer încă îşi amintea zilele când conserva de vită şi oala cu supa de văcuţă puţeau ca dracu' în bucătăria mică, iar el, fraţii şi surorile lui se aşezau la coadă cu castronaşele ciobite. Bunicu-său lucrase pentru Compania de Cărbuni T. M. Madison din Spadra, Arkansas, păzind deţinuţii cioroi. Nimeni din conducerea comitatului, nimeni din biroul central al companiei nu îndrăznea să se amestece în felul în care-şi îndeplinea îndatoririle – bunicu-său era meseriaş şi se bucura de respect pentru realizările sale. Lui Spencer i se părea degradant ca unul dintre băieţii lui să-l pârască într-o scrisoare.

Spencer îl luă pe Hennepin cu el la etajul trei. Restul băieţilor erau la micul dejun.

— Probabil că te întrebi cât o să te mai ţinem aici, zise el.

Îl ţinură o vreme în şuturi pe Elwood, iar Spencer se simţi mai bine, ca şi cum ar fi scăpat de o apăsare.

Cel mai rău lucru care i s-a întâmplat lui Elwood se întâmpla în fiecare zi: Se trezea în camera aceea. N-o să povestească niciodată nimănui despre zilele petrecute în întuneric. Cine ar veni să-l scoată? Nu se considerase niciodată

orfan. A trebuit să fie lăsat în urmă pentru ca maică-sa şi taică-său să poată găsi ceea ce-şi doreau în California. N-avea nici un rost să-şi facă gânduri negre pe tema asta – trebuia să se întâmple un lucru pentru ca să se întâmple celălalt. Se gândea că, într-o bună zi, o să-i povestească lui taică-său despre scrisoarea asta, despre cât de mult seamănă cu cea pe care i-a dat-o acesta ofiţerului său de comandă, relatând cum sunt trataţi soldaţii de culoare, cea care i-a adus cuvinte elogioase în timpul războiului. Dar era la fel de orfan ca mulţi alţi băieţi de la Nickel. N-o să vină nimeni.

S-a gândit îndelung la scrisoarea trimisă de doctorul Martin Luther King Jr. din închisoarea Birmingham şi la apelul impresionant compus în detenţie. Un lucru dă naştere altuia – dacă n-ar fi existat carcera, n-ar fi fost nici măreaţa chemare la acţiune. Elwood nu avea hârtie şi toc, ci doar pereţii, şi i se isprăviseră gândurile, fără a mai pune la socoteală înţelepciunea şi mânuirea vorbelor. Lumea îi şoptise regulile ei cât pentru o viaţă întreagă, iar el refuzase s-o asculte, auzind, în schimb, un ordin mai înalt. Lumea continua să-l instruiască: Nu-i iubi, pentru că vor dispărea, n-avea încredere, pentru că vei fi trădat, nu-ţi înălţa capul, pentru că te vor pocni. Şi totuşi, continua să audă imperativele înalte: Iubeşte şi dragostea îţi va fi întoarsă, crede în calea cea dreaptă şi te va conduce la mântuire, luptă şi lucrurile se vor schimba. N-a ascultat, n-a văzut niciodată ce i se înfăţişa privirii, iar acum fusese smuls cu totul din lume. Singurele glasuri erau cele ale băieţilor de dedesubt, răcnetele, râsetele şi strigătele înspăimântătoare, ca şi cum ar fi plutit în nişte ceruri amare.

O închisoare în închisoare. În aceste lungi ceasuri, s-a luptat din răsputeri să priceapă ecuaţia reverendului King. *Aruncaţi-ne în închisori şi tot o să vă iubim… Şi totuşi, fiţi siguri că o să vă înfrângem prin capacitatea noastră de a suferi şi*

într-o bună zi ne vom câştiga libertatea. Nu ne vom câştiga doar propria libertate, vom apela la inima şi conştiinţa voastră astfel încât, pe parcurs, să vă câştigăm de partea noastră şi să obţinem o dublă victorie. Nu, nu putea nicicum să facă pasul spre iubire. Nu înţelegea nici motivul acestei declaraţii, nici voinţa de a o transpune în practică.

Când era mic, urmărea cu atenţie ce se întâmplă în restaurantul Hotelului Richmond. Acesta era interzis celor din rasa lui, dar într-o bună zi interdicţia va fi ridicată. Aştepta şi aştepta. În carceră îşi reconsideră starea de veghe. Recunoaşterea pe care o căuta trecea dincolo de culoarea maronie a pielii – căuta pe cineva care să semene cu el, pe cineva pe care să-l revendice drept rudă. Pe alţii care să-l revendice pe el drept rudă, pe cei care au viziunea aceluiaşi viitor apropiindu-se oricât de încet şi cu o simpatie oricât de mare pentru drumurile de ţară şi potecile secrete, anevoioase, în armonie cu muzica mai profundă a discursurilor şi a lozincilor scrise de mână. Pe cei care-s gata să pună mâna pe pârghie şi să mute lumea din loc. Dar n-au venit. Nici în restaurant, nici nicăieri altundeva.

Uşa dinspre trepte se deschise hârşâindu-se de podea. Auzi paşi în faţa carcerei. Elwood se pregăti sufleteşte de-o nouă bătaie. După trei săptămâni, se hotărâseră, în sfârşit, ce să facă cu el. Era sigur că nu-l căraseră încă în spate, la inelele de fier, şi nu-l făcuseră apoi dispărut dintr-un singur motiv – nesiguranţa. Acum, că s-au mai liniştit apele, Nickel a revenit la disciplina corespunzătoare şi la obiceiurile transmise din generaţie în generaţie.

Auzi zăvorul. În uşă apăru o siluetă subţiratică. Turner îi făcu şşşt şi-l ajută să se ridice.

— Mâine au de gând să te ducă-n spate, şopti Turner.

— Îhî, făcu Elwood, de parcă Turner ar fi vorbit despre altcineva; era năuc de cap.

— Trebuie să ne uşchim, omule.

Pe Elwood îl nedumeri folosirea pluralului.

— Blakeley.

— Cioroiul ăla doarme buştean, omule. Şşşt!

Îi întinse lui Elwood ochelarii, hainele şi pantofii. Erau din dulăpiorul lui Elwood, îmbrăcămintea din prima zi de şcoală. Turner era şi el îmbrăcat în haine de oraş, cu pantaloni negri şi o cămaşă de lucru bleumarin. *Ne* uşchim.

Băieţii din căminul Cleveland schimbaseră, cu ocazia inspecţiei, scândurile care scârţâiau; câteva tot mai scârţâiau. Elwood îşi dădu capul pe spate şi ascultă dacă vine vreun zvon dinspre camera supraveghetorului. Acesta îşi avea canapeaua lângă uşă. Mulţi băieţi mai urcaseră treptele să-i dea trezirea la ora deşteptării. Blakeley nu mişca. Elwood era ţeapăn după carceră şi două bătăi. Turner îl lăsă să se sprijine de el. Avea în spinare un rucsac măricel.

Exista riscul să dea peste vreunul dintre băieţii din Camera 1 sau 2, ieşit la un pipi. Se grăbiră cât puteau de tăcuţi pe scară şi cotiră pe şirul de trepte dintre celelalte două paliere.

— Trecem direct pe lângă, spuse Turner şi Elwood îşi dădu seama că vrea să zică pe lângă sala de joacă, spre uşa din spate a căminului.

Luminile de la etajul întâi erau aprinse toată noaptea. Elwood nu ştia cât e ceasul – unu dimineaţa? Două? – dar era destul de târziu pentru ca supraveghetorii de noapte să tragă un pui de somn ilicit.

— Astă-seară joacă pocher la autobază, zise Turner. O să vedem ce şi cum.

După ce ieşiră din lumina ce se revărsa pe ferestre, traseră un sprint împiedicat până la drumul principal. Erau afară.

Elwood nu întrebă încotro se îndreaptă. Îl întrebă pe Turner doar atât:

— De ce?

— Căcat – în ultimele două zile au alergat de colo-colo ca gândacii, toţi bulangii ăştia. Spencer. Hardee. Apoi, Freddie mi-a spus că Sam a auzit de la Lester că a auzit că au discutat să te ducă în spate.

Lester era un puşti din Cleveland care mătura biroul supraveghetorului şi era informat în legătură cu tot ce se întâmplă, un veritabil Walter Cronkite[55].

— Asta e situaţia, conchise Turner. Astă-noapte sau adio.

— Dar de ce vii cu mine?

Turner ar fi putut să-i arate în ce direcţie s-o ia şi să-i ureze noroc.

— La cât de fraier eşti, te umflă ăştia cât ai zice peşte.

— Tu spuneai că nu-i bine să iei niciodată pe nimeni cu tine, spuse Elwood. Când evadezi.

— Tu eşti fraier, iar eu sunt prost, îl lămuri Turner.

Turner îl ducea spre oraş, alergând pe şosea şi pitindu-se când în zare apărea o maşină. Când se mai apropiară de case, se ghemuiră şi înaintară mai încet, treabă care-i convenea lui Elwood. Îl durea spinarea şi-l dureau picioarele acolo unde îl crestaseră Spencer şi Hennepin cu Black Beauty. Caracterul imperios al evadării îi mai atenua durerea. Nişte câini afurisiţi se apucară să latre zgomotos de vreo trei ori când trecură pe lângă casele lor şi băieţii îşi luară picioarele la spinare. N-au apucat să vadă câinii, dar larma iscată făcu să le bată inima nebuneşte.

— Toată luna asta-i în Atlanta, spuse Turner luând-o spre casa domnului Charles Grayson, bancherul căruia îi cântaseră „Mulţi ani trăiască“ în noaptea marii finale.

În cadrul Serviciului Comunitar, îi curăţaseră şi-i zugrăviseră garajul. Era o casă mare, pustie. Cei doi fii gemeni plecaseră să termine o facultate. Elwood şi Turner aruncaseră o grămadă din

vechile jucării din copilăria fraţilor Grayson. Elwood ţinea minte că au biciclete roşii identice. Bicicletele erau unde le lăsaseră, lângă uneltele agricole. Razele lunii le fură îndeajuns să le dibuiască.

Turner le umflă cauciucurile. Nu trebui să caute pompa. Oare de când plănuia mişcarea asta? Turner îşi ţinea propriile lui socoteli – o casă îi oferea un anumit fel de ajutor, o altă casă un alt fel – tot aşa cum şi le ţinea Elwood pe ale lui.

În clipa când câinii sunt puşi pe urmele tale, n-ai cum să-i păcăleşti, îi spuse Turner.

— Tot ce poţi face este să ajungi cât mai departe cu putinţă. Să pui câţiva kilometri între tine şi ei.

Pipăi cauciucurile cu degetul mare şi arătătorul.

— Cred că Tallahassee e o alegere bună, zise el. E mare. Aş alege nordul, dar nu cunosc locurile. În Tallahassee putem face autostopul şi câinii o să aibă nevoie de aripi ca să ne poată prinde.

— Voiau să mă omoare şi să mă îngroape acolo, spuse Elwood.

— Categoric.

— M-ai scos de acolo, zise Elwood.

— Îhî, făcu Turner. Dădu să mai spună ceva, dar se opri: Poţi să mergi pe ea?

— Da.

Până la Tallahassee era un drum de o oră şi jumătate cu maşina. Dar pe bicicletă? Cine ştie până unde vor ajunge înainte de răsărit mergând pe un drum ocolitor… Prima oară când i-a prins din urmă o maşină şi n-au avut timp să iasă de pe drum, au continuat să pedaleze cu figuri impasibile. Furgoneta roşie i-a depăşit fără vreun incident. Pe urmă au rămas pe şosea, să străbată cât de mulţi kilometri le permitea ritmul lui Elwood.

Soarele răsări. Elwood se îndrepta spre casă. Ştia că n-o să poată rămâne acolo, dar îl liniştea gândul că va fi iarăşi în oraşul lui natal după toate aceste străzi albe. O să meargă oriunde o să-l

îndrume Turner, iar atunci când va fi în siguranţă, o să pună iarăşi totul pe hârtie. O să încerce din nou cu *Defender* şi cu *The New York Times*. Sunt publicaţii de mare tiraj, ceea ce înseamnă că treaba lor e să protejeze sistemul existent şi totuşi au străbătut o cale lungă în prezentarea luptei pentru drepturi civile. Putea da iar de domnul Hill. Elwood nu încercase să-şi contacteze fostul profesor după ce a ajuns la Nickel – avocatul îi promisese că o să-l caute – dar omul avea cunoştinţe. Oameni din SNCC[56] şi din cercul reverendului King. Elwood dăduse chix, dar n-avea de ales, trebuia să reia lupta de la capăt. Dacă vrea ca lucrurile să se schimbe, ce altceva poate să facă decât să o ia de la capăt?

Cât despre Turner, el se gândea la trenul în care vor sări, se gândea la Nord. Nu era la fel de rău ca în Sud – un negru putea să se realizeze cât de cât. Să fie un om pe propriile picioare. Să fie stăpân pe soarta lui. Şi, dacă nu prinde un tren, o să se târască şi în patru labe.

Veni dimineaţa şi traficul deveni mai intens. Turner se gândise dacă să aleagă drumul ăsta sau celălalt drum secundar şi optase pentru acesta. Pe hartă părea mai puţin aglomerat şi părea şi mai scurt. Era sigur că şoferii îi scrutează cu privirea. Cel mai bine era să aibă privirea aţintită drept înainte. Spre surprinderea lui, Elwood ţinea pasul cu el. După curbă, drumul urca pe o colină. Dacă Turner ar fi fost încarcerat şi ar fi încasat niscai şuturi în cur, căţărarea în pantă l-ar fi terminat, oricât de scurtă ar fi fost. Elwood, în schimb, era dârz.

Turner îşi împingea genunchii în jos cu mâna. Încetase să se mai uite în urmă, dar îl trecu un fior şi întoarse capul. Zări o dubă de la Nickel. Pe urmă văzu rugina de pe bara de protecţie din faţă. Era duba Serviciului Comunitar.

Pe o parte a drumului se întindea un ogor – cu mormane de compost înşirate pe brazde – iar pe

cealaltă un izlaz. Nici o pădure cât vedeai cu ochii. Izlazul era mai apropiat, împrejmuit de un gard alb, din lemn. Trebuie să alerge pe jos.

Virară spre partea accidentată a drumului şi săriră de pe biciclete. Elwood sări gardul înaintea lui Turner. Una dintre tăieturile de pe spate îi sângerase prin cămaşă şi i se uscase. Turner îl ajunse din urmă într-o clipă şi acum băieţii erau cot la cot. O rupseră la fugă prin iarba şi buruienile înalte, ce se unduiau sub paşii lor. Uşa dubei se deschise, iar Harper şi Hennepin săriră gardul rapid. Fiecare avea câte o puşcă de vânătoare.

Turner privi scurt în urmă.

— Mai repede!

În capătul de jos al pantei se întindea un alt gard, iar apoi erau nişte copaci.

— Ne descurcăm! strigă Turner.

Elwood gâfâia cu gura căscată.

Primul foc rată ţinta. Turner se mai uită o dată în urmă. Fusese Hennepin. Pe urmă se opri şi Harper. Ţinea puşca aşa cum îl învăţase tăticul lui în copilărie. Tăticul lui nu dădea prea des pe acasă, dar îl învăţase treaba asta.

Turner începu să alerge în zigzag şi băgă capul la cutie, de parcă aşa ar fi putut evita cartuşul cu alice. *Sâc că nu mă prinzi, sunt omul de turtă dulce.* Privi din nou în urmă în clipa când Harper apăsă trăgaciul. Elwood desfăcu braţele larg, cu mâinile întinse, vrând parcă să verifice cât de solizi sunt pereţii unui coridor lung, unul în care călătorise vreme îndelungată şi căruia nu i se vedea capătul. Făcu încă doi paşi poticniţi şi căzu în iarbă. Turner alergă mai departe. Mai târziu avea să se întrebe dacă l-a auzit cumva pe Elwood scoţând un strigăt sau orice fel de sunet, dar nu şi-a putut da nicicând un răspuns definitiv. Alerga şi mintea nu-i stătea decât la goană şi la sângele ce-i zvâcnea în cap.

Epilog

Automatele de check-in nu-l plăceau, oricât ar fi dat în ele şi le-ar fi bodogănit ecranele. Îşi făcu check-inul la ghişeu. La acesta lucra o tânără negresă de vreo douăzeci şi cinci de ani, serioasă foc. Era noua rasă în ascensiune, din care făceau parte şi nepoatele lui Millie, care nu suportau dezordinea şi nu se sfiau să-ţi spună asta în faţă.

— Zbor la Tallahassee, îi spuse Turner. Numele meu e Curtis.

— Actul de identitate?

Urma să-şi facă un nou permis de conducere acum, când se rădea pe cap o dată la două zile. Nu mai semăna cu imaginea din poză. Cu vechiul lui eu. Odată ajuns la Tallahassee, n-o să mai aibă nevoie de permis. Acesta va deveni o relicvă a trecutului.

Când proprietarul unui bufet l-a întrebat cum îl cheamă, la două săptămâni după ce scăpase de Nickel, i-a răspuns „Elwood Curtis“. A fost primul lucru care i-a venit în minte. I s-a părut că-i bine aşa. De atunci încolo, când cineva îl întreba cum îl cheamă, a folosit acest nume, să cinstească memoria prietenului său.

Să trăiască pentru el.

Moartea lui Elwood a fost menţionată în ziare. Era un băiat din zonă, n-ai cum să scapi de braţul lung al legii, rahaturi din astea. Numele lui Turner a apărut în ştirile tipărite în alb-negru drept celălalt evadat. Fără nici o altă descriere. Tot ce trebuia să ştii era că mai există un băiat negru care le dă autorităţilor dureri de cap. Turner s-a ascuns în locul preferat de joacă al lui Jaimie – depoul feroviar din All Saints. Într-o noapte şi-a asumat riscul şi a sărit într-un mărfar ce se îndrepta spre nord. Şi-a găsit de lucru ici-colo, mai la un restaurant, mai ca zilier, mai în construcţii, sus pe

Coasta de Est. În cele din urmă, la New York, unde a prins rădăcini.

În 1970 s-a întors în Florida pentru prima oară şi a solicitat o copie după certificatul de naştere al lui Elwood. Poanta nasoală a muncii alături de nişte tipi dubioşi din construcţii şi tot felul de spelunci era că, dubioşi cum erau, se pricepeau şi la chestii necurate cum ar fi să obţii un certificat de naştere pe numele unui mort. Al unui băiat mort. Data naşterii, numele părinţilor, oraşul. Pe vremea aia putea fi obţinut cu uşurinţă, până când autorităţile din Florida s-au deşteptat şi au făcut ordine în documente. Doi ani mai târziu a solicitat un card de asigurări sociale şi l-a primit în cutia poştală, alături de un fluturaş cu produsele de băcănie A&P.

Imprimanta din spatele ghişeului de la check-in ţăcăni şi bâzâi.

— Zbor plăcut, domnule, spuse angajata. Zâmbind, adăugă: Mai doriţi ceva?

Turner se trezi din visare.

— Mulţumesc.

Rămăsese cu gândurile în locul acela de demult. Se află la prima lui vizită în Florida după patruzeci şi trei de ani. Locul acela a ajuns la el prin ecranul televizorului şi l-a târât înapoi în trecut.

Aseară, când Millie a venit acasă de la lucru, el i-a dat două articole pe care le printase, despre cimitirele secrete de la Nickel.

— Groaznic, a exclamat ea. Oamenii ăştia ies basma curată din toate porcăriile.

Dintr-un articol reieşea că Spencer murise cu câţiva ani în urmă, dar Earl încă făcea umbră pământului. Avea nouăzeci şi cinci de ani, iar ei, toţi, erau distruşi. Era pensionar, „un membru respectat al comunităţii din Eleanor“, căruia oraşul îi decernase Premiul Cetăţeanul Anului 2009. În fotografia din ziar, bătrânul supraveghetor era decrepit, proptindu-se în baston pe pridvor, dar privirea lui rece, dură, îi dădu fiori lui Turner.

— Aţi lovit vreodată băieţii de treizeci-patruzeci de ori cu o centură? l-a întrebat reporterul.

— Pur şi simplu, nu-i adevărat, domnule. Jur pe viaţa copiilor mei. Doar i-am disciplinat un pic, i-a răspuns Earl.

Millie i-a dat înapoi articolele.

— Ştii bine că beşleaga ăla de albeaţă îi bătea pe băieţi. Auzi, *i-a disciplinat un pic*.

Ea n-a priceput mesajul. Cum ar fi putut, dacă şi-a petrecut toată viaţa în libertate?

— Eu am trăit acolo, spuse Turner.

Tonul lui o făcu să tresară.

— Elwood?

Ziceai că încearcă să vadă dacă nu se rupe gheaţa sub ea.

— Am fost la Nickel. Acolo am fost. Ţi-am spus că am fost la şcoala de corecţie, dar nu ţi-am spus niciodată unde.

— Elwood, vino încoace, îl pofti ea.

El se aşeză pe canapea. Nu şi-a executat condamnarea, după cum îi povestise cu ani în urmă, ci a evadat. Apoi i-a spus şi restul, inclusiv povestea prietenului său.

— Îl chema Elwood, a încheiat el.

Şedeau pe canapea de două ore. Fără a pune la socoteală cele cincisprezece minute de la mijloc, pe care ea le petrecuse în dormitor, cu uşa închisă, după ce-i spusese „Trebuie să plec, iartă-mă“. S-a întors cu ochii înroşiţi şi au continuat discuţia.

Într-un fel, Turner tot spunea povestea lui Elwood din momentul când prietenul lui murise, cu ani şi ani de revizuiri, pentru a o spune cât mai fidel, încetând să mai umble haihui, ca în tinereţe, şi devenind omul de care, credea el, Elwood ar fi fost mândru. Nu-i destul să supravieţuieşti, trebuie să şi trăieşti – auzea glasul lui Elwood în timp ce se plimba pe Broadway, la soare, sau la sfârşitul unei seri lungi, încovoiat deasupra cărţilor. Turner a intrat în şcoala Nickel cu nişte scheme, şmecherii învăţate la şcoala vieţii, cu abilitatea de-a evita să

şi-o ia. A sărit peste gardul de pe cealaltă parte a izlazului, a intrat în pădure şi apoi amândoi băieţii au dispărut. În numele lui Elwood, a încercat să-şi găsească o altă cale în viaţă. Şi iată-l acum aici. Unde-l purtase această dorinţă?

— Ruptura dintre tine şi Tom, se dumiri Millie.

Nişte clipe de-acum nouăsprezece ani s-au transformat în pulbere. E mai uşor să te concentrezi asupra detaliilor. Lucrurile mărunte îi persistau în memorie şi îi blocau accesul la imaginea de ansamblu. Cearta violentă dintre el şi Tom, care a lucrat cu el la prima firmă de mutări. Erau prieteni de mult. Erau la un grătar în aer liber, de 4 Iulie, în Port Jefferson, la Tom acasă. Discutau despre un rapper care tocmai ieşise din închisoare după ce executase o condamnare pentru evaziune fiscală şi Tom a zis cântând ca pe genericul vechiului serial poliţist:

— Nu-ncălca legea penală, de nu-ţi place la popreală.

— De-aia scapă ăştia mereu cu faţa curată, a ripostat el, pentru că oameni ca tine cred că sunt închişi pe merit.

De ce îl apăra el – cine? Elwood? Turner? Omul cu care se măritase – pe acest dobitoc? Băşicându-se în halul ăsta. Urlând la Tom de faţă cu toată lumea în timp ce acesta întorcea burgerii de pe-o parte pe cealaltă cu şorţul lui caraghios. S-au întors în Manhattan într-o tăcere totală. Sau alte fleacuri: Ieşea de la câte un film fără nici o altă explicaţie în afară de „Mă plictiseşte“, fiindcă o scenă – de violenţă, de neputinţă – îl smulgea din prezent şi îl târa înapoi la Nickel. Întotdeauna era calm, însă chiar şi atunci i se insinuau în suflet tenebrele. Şi cum mai tuna şi fulgera în legătură cu gaborii şi sistemul judiciar penal şi prădătorii – toată lumea îi ura pe gabori, dar la el părea să fie vorba despre altceva şi, văzându-i chipul fioros, auzindu-i cuvintele rostite cu atâta vehemenţă, ea s-a învăţat să-l lase să-şi dea drumul la supapa de siguranţă

când îl apucau pandaliile. Coşmarurile care-l torturau, despre care pretindea că nu-şi aminteşte nimic – ea ştia că şcoala de corecţie prin care a trecut el fusese un loc rău, dar nu ştia că fusese chiar asta. I-a luat capul în poală în timp ce el se punea pe plâns, trecându-şi degetul peste crestătura lui ca de pisică vagaboandă de pe ureche. Nu observase niciodată cicatricea, deşi o avusese tot timpul sub ochi.

Cine era el? Era el, cel care fusese dintotdeauna. Ea i-a spus că-l înţelege, atât cât a putut să-l înţeleagă în acea primă seară. El era el. Erau de aceeaşi vârstă. Ea crescuse în aceeaşi ţară, cu aceeaşi culoare a pielii ca şi el. În 2014 locuia în New York. Uneori îţi e greu să-ţi aminteşti cât de rău era înainte – cum a băut apă de la o cişmea pentru negri când şi-a vizitat familia în Virginia, eforturile imense depuse de albi pentru a-i împila – iar apoi îţi readuceau totul în minte nişte detalii infime, cum stăteai la un colţ de stradă încercând să opreşti un taxi, o umilinţă de zi cu zi, pe care o uitai în cinci minute, fiindcă dacă n-ai fi uitat-o, ai fi înnebunit, sau nişte detalii majore cum ar fi să conduci o maşină printr-o zonă distrusă de aceleaşi eforturi sau încă un băiat împuşcat mortal de către un caraliu: Ne tratează ca pe nişte fiinţe subumane în propria noastră ţară. Aşa ne-au tratat mereu. Poate că aşa ne vor trata mereu. Numele lui nu conta. Minciuna era uriaşă, dar, ţinând cont în ce hal îl distrusese lumea, ea îl înţelegea tot mai mult, pe măsură ce afla tot mai multe lucruri. Să ieşi de-acolo şi să răzbeşti în viaţă, să ajungi un om capabil de iubire, aşa cum o iubea el pe ea – păi minciuna asta era o nimica toată pe lângă ce izbutise să facă cu viaţa lui.

— Nu-i spun soţului meu pe numele de familie.

— Jack. Jack Turner.

Nu-i mai spusese nimeni Jack în afară de maică-sa şi de mătuşă-sa.

— O să încerc să-ţi spun aşa, îi promise ea. Jack, Jack, Jack.

Nu l-a deranjat deloc. Suna tot mai adevărat pe măsură ce ea îl tot repeta.

Erau sleiţi de puteri. În pat, ea i-a spus:

— Trebuie să-mi povesteşti totul. Nu-i o poveste de-o seară.

— Ştiu. O să-ţi povestesc.

— Ce te faci dacă te aruncă-n închisoare?

— Nu ştiu ce-mi vor face.

Ar trebui să meargă şi ea cu el. Ea îşi dorea asta. El n-a vrut s-o lase. Îşi vor relua discuţia după ce-şi termină el treaba. Indiferent cum se va termina acolo, în Sud.

După aceea au tăcut. N-au putut dormi. Ea s-a lipit de el în poziţie fetală, iar el i-a pipăit fundul, să se asigure că nu visează.

Funcţionara de la poartă a anunţat începerea îmbarcării pentru Tallahassee. Era singurul pasager de pe rândul lui. S-a întins şi a adormit, fusese treaz toată noaptea şi, când s-a trezit, a început să polemizeze cu sine pe tema trădării. Millie schimbase totul. Îl scăpase de cel care fusese înainte. Iar el o trădase. Şi îl trădase pe Elwood dându-le scrisoarea aceea. Ar fi trebuit să-i dea foc şi să-i scoată din cap planul ăla prostesc în loc să-i ofere tăcerea aceea. Tot ce-a primit băiatul a fost tăcere. El zice „O să iau atitudine“, iar lumea rămâne tăcută. Elwood, cu frumoasele lui imperative morale şi cu foarte frumoasele lui idei despre capacitatea fiinţelor umane de-a deveni mai bune. Despre capacitatea lumii de a se îndrepta. Îl salvase pe Elwood de cele două inele de fier din spate, de cimitirul secret. L-au înmormântat, până la urmă, pe Dealul Cizmei.

Ar fi trebuit să dea foc scrisorii.

Din ce a citit în ultimii ani în articolele despre Nickel, a înţeles că băieţii erau înmormântaţi rapid, ca să fie preîntâmpinată orice anchetă, iar familiilor nu li se sufla o vorbuliţă – că, atunci,

cine ar fi avut bani să-i transporte acasă şi să-i înmormânteze? În nici un caz Harriett. Turner i-a găsit necrologul în arhiva on-line a ziarului din Tallahassee. A murit la un an după Elwood, iar fiica ei, Evelyn, i-a supravieţuit. Din anunţ nu reieşea dacă aceasta a fost prezentă la înmormântare. Turner avea acum banii cu care să-i ofere prietenului său o înmormântare aşa cum se cuvine, dar reparaţiile ce trebuiau aduse mai aveau de aşteptat. Ca şi ceea ce avea să-i spună lui Millie ca să-i arate cine-i el, de fapt – nu putea anticipa ce-o să se întâmple dincolo de întoarcerea lui la Nickel. La coadă, la taxi, în faţa aeroportului din Tallahassee, vru să-i ceară o ţigară fumătorului disperat care şi-a aprins una după ce se simţise claustrat în avion. Imaginea aspră a lui Millie îi apăru dinaintea ochilor, interzicându-i mişcarea, aşa că se apucă să fluiere *No Particular Place to Go*[57], ca să treacă timpul mai repede. În drum spre Hotelul Radisson, se mai uită o dată la articolul din *Tampa Bay Times*. Îl citise de-atâtea ori, că se mânjise pe degete cu cerneala de pe print – la întoarcere, când o fi să se-ntoarcă, va trebui să i se plângă lui Yvette în legătură cu calitatea tonerului şi alte alea. Ace Moving sau are un viitor, sau nu.

Conferinţa de presă urma să aibă loc la unsprezece dimineaţa. Din ziar a înţeles că şeriful din Eleanor va prezenta ultimele noutăţi legate de investigaţiile desfăşurate în situl din cimitir, iar un profesor de arheologie de la Universitatea din Florida de Sud va prezenta rezultatele examenului medico-legal al cadavrelor. Iar câţiva dintre băieţii care au trecut prin Casa Albă vor fi prezenţi să depună mărturie. În ultimii ani îi urmărise îndeaproape pe pagina lor de internet – cu întrunirile lor, cu poveştile despre viaţa lor din şcoală şi de după aceea, despre încercările lor de a fi recunoscuţi ca victime ale trecutului. Doreau înălţarea unui memorial şi doreau ca autorităţile să-şi ceară scuze pentru cele întâmplate. Doreau să

se facă auziţi. I-au părut penibili, cu smiorcăielile lor despre ce s-a întâmplat cu patruzeci-cincizeci de ani în urmă, dar acum recunoştea că-l revoltă propria lui situaţie jalnică, spaima ce l-a cuprins când a văzut în presă numele şi fotografiile. Oricât ar fi făcut pe viteazul, şi acum, şi atunci, cu bravada lui faţă de Elwood şi ceilalţi băieţi. Îi fusese frică tot timpul. Încă îi era frică. Autorităţile din Florida au închis şcoala acum trei ani, iar acum adevărul iese la iveală, ca şi cum toată lumea, toţi băieţii ar fi trebuit să-i aştepte sfârşitul până să-şi poată spune povestea. Acum nu le mai poate face rău, nu-i mai poate înşfăca la miezul nopţii să-i maltrateze. Le mai poate face rău doar în vechile moduri bine cunoscute lor.

Toţi bărbaţii de pe pagina de internet erau albi. Cine vorbea în numele băieţilor negri? Era timpul să facă cineva şi asta.

Văzând la ştirile serii terenurile şi clădirile bântuite, n-avea cum să nu se-ntoarcă. Să spună povestea lui Elwood, orice ar fi să i se întâmple. Mai este, oare, dat în urmărire? Turner nu cunoştea legile, dar n-a subestimat niciodată lipsa de corectitudine a sistemului. Nici atunci, nici acum. Fie ce-o fi. O să caute mormântul lui Elwood şi o să-i povestească viaţa de după momentul când a fost secerat pe izlazul acela. Cum l-a pătruns momentul acela şi i-a schimbat viaţa. O să-i spună şerifului cine este el, o să le spună şi povestea lui Elwood, cu ce i-au făcut atunci când a încercat să pună capăt abuzurilor lor.

O să le spună băieţilor trecuţi prin Casa Albă că-i şi el unul dintre ei şi că şi el a supravieţuit, la fel ca ei.

Hotelul Radisson era situat în centru, la un colţ al lui Monroe Street. Era o clădire veche, mai nou supraetajată. Ferestrele moderne, întunecoase, şi căptuşeala de metal maro a nivelurilor noi nu se armonizau cu cărămida roşie a primelor trei etaje, dar era mai bine aşa decât să demolezi construcţia

şi s-o iei de la zero. Azi peste tot întâlneşti chestii din astea, mai ales în Harlem. Toate clădirile care au văzut atâtea la viaţa lor – se apucă unii şi le şterg de pe faţa pământului. Vechiul hotel constituia o fundaţie excelentă. Nu mai văzuse de mult arhitectura sudistă a tinereţilor lui, cu pridvor deschis şi cu balcoane albe înconjurând parterul ca o bandă de telegraf.

Turner îşi ocupă camera. Îi chiorăia stomacul de foame după ce-şi despachetă valiza, aşa că se întoarse la parter, la restaurantul hotelului. Nu era oră de vârf, aşa că localul era pustiu. Chelneriţa, o adolescentă palidă, cu părul vopsit în negru, moţăia lângă masa de serviciu. Purta un tricou imprimat cu o formaţie de care nu auzise, cu un craniu verde, rânjit, pe fundal negru. Vreo trupă de heavy metal. Lăsă revista pe care o ţinuse în mână şi-l pofti:

— Aşezaţi-vă unde doriţi.

Lanţul hotelier refăcuse restaurantul în stilul contemporan, cu o grămadă de plastic verde uşor de curăţat. Cele trei televizoare agăţate pe pereţi trăncăneau, din unghiuri diferite, ştirile aceluiaşi post de televiziune prin cablu, iar veştile erau proaste, ca de obicei, iar o melodie pop din anii ’80 se porni să pulseze din nişte difuzoare ascunse, o versiune instrumentală, cu sintetizatoarele în prim-plan. Se uită la meniu şi se opri asupra unui burger. Numele restaurantului – Blondie’s! – se revărsa pe prima pagină a meniului cu litere dodoloaţe, aurii, iar dedesubt era un paragraf scurt cu istoricul hotelului. Odinioară numit Hotelul Richmond, acesta este unul dintre punctele de reper ale oraşului Tallahassee, aşa scria, şi au avut mare grijă să păstreze spiritul şi strălucirea vechiului local. La magazinul de lângă recepţie se vând ilustrate.

Dacă ar fi fost mai puţin obosit, şi-ar fi amintit numele hotelului dintr-o poveste pe care o auzise în tinereţe, despre un băiat căruia îi plăcea să

citească în bucătărie cărţi de aventuri, dar i-a scăpat acest detaliu. Îi era foame, restaurantul era deschis toată ziua şi asta îi era de-ajuns.

Mulţumiri

Cartea de faţă este o operă de ficţiune şi toate personajele sunt create de mine, dar ea se inspiră din povestea Şcolii de Băieţi Dozier din Marianna, Florida. Am auzit pentru prima oară de acest loc în vara anului 2014, când am descoperit reportajele exhaustive ale lui Ben Montgomery din *Tampa Bay Times*. Verificaţi arhiva ziarului ca sursă directă. Articolele domnului Montgomery m-au condus la dr. Erin Kimmerle şi studenţii ei de la Arheologie, de la Universitatea Florida de Sud. Studiile lor medico-legale efectuate la faţa locului sunt de-o valoare inestimabilă şi au fost publicate în volumul *Raport despre investigarea deceselor şi înmormântărilor din fosta Şcoală de Băieţi Arthur G. Dozier din Marianna, Florida*. Este disponibil pe pagina de internet a universităţii. Când Elwood citeşte broşura în infirmerie, citez din raportul lor referitor la funcţiile de zi cu zi ale şcolii.

Officialwhitehouseboys.org este pagina de internet a supravieţuitorilor de la Dozier şi o puteţi accesa pentru poveştile spuse de foştii elevi în propriile lor cuvinte. Îl citez pe Jack Townsley, un băiat trecut prin Casa Albă, în Capitolul patru, când Spencer îi descrie atitudinea faţă de disciplină. Excelente relatări furnizează şi memoriile lui Roger Dean Kiser, intitulate *Băieţii de la Casa Albă: o tragedie americană*, şi Robin Gaby Fisher, *Băieţii întunericului: o poveste despre trădare şi mântuire din Sudul extrem* (scrise în colaborare cu Michael O'Mc Carthy şi Robert W. Straley).

Articolul lui Nathaniel Penn din *GQ*, „Îngropaţi de vii: povestiri din izolator", conţine un interviu cu un deţinut pe nume Danny Johnson, în care acesta spune: „Cel mai rău lucru care mi s-a întâmplat mi se întâmpla în fiecare zi. Atunci când mă trezeam." Am remodelat acest citat în Capitolul

şaisprezece. Fostul director de închisoare Tom Murton a descris sistemul penitenciar din Arkansas în cartea scrisă în colaborare cu Joe Hyams, intitulată *Complici la crimă: scandalul închisorii din Arkansas*. Prezintă din surse directe corupţia din închisori şi a fost punctul de plecare al filmului *Brubaker*58, pe care ar trebui să-l vizionaţi dacă încă nu l-aţi văzut. *Frenchtown-ul istoric: inima şi tradiţia oraşului Tallahassee* de Julianne Hare este o minunată istorie a acestei comunităţii afro-americane.

58. Publicată în 1969, cartea lui Tom Murton, care a demascat sistemul corupt al penitenciarelor americane, a avut un impact uriaş, stând la baza fimului *Brubaker* (1980), cu Robert Redford în rolul principal. Murton a ordonat săpături la o fermă-penitenciar: în urma lor au fost descoperite trei cadavre. Săpăturile au fost sistate la ordin, deşi pe câmp erau vizibile minimum douăzeci şi cinci de denivelări ce sugerau prezenţa unor morminte. Scandalul a dat la iveală soarta celor două sute de dispăruţi pe care conducerea penitenciarului îi trecuse la rubrica „evadaţi“.

Pe reverendul Martin Luther King Jr. îl citez în repetate rânduri; m-a stimulat foarte mult să-i aud glasul răsunându-mi în gând. Elwood citează din „Cuvântare înainte de marşul tinerilor pentru învăţământul integrat“ (1959); din LP-ul *Martin Luther King la Dealul Sionului* (1962), mai exact, din secţiunea „Fun Town“; din „Scrisoare din Închisoarea Birmingham“; şi din discursul de la Colegiul Cornell. Citatul „Negrii sunt americani“ al lui James Baldwin este preluat din eseul „Mii şi mii s-au dus“, din *Însemnările unui fiu nativ*.

Am încercat să aflu ce s-a dat la televizor în seara zilei de 3 iulie 1975. Arhiva revistei *The New York Times* are programele TV din acea seară şi am dat acolo peste o pepită de aur.

Este a noua mea carte care apare la Doubleday. Multe, multe mulţumiri lui Bill Thomas,

excelentului şi exaltatului meu redactor şi editor, precum şi lui Michael Goldsmith, Todd Doughty, Suzanne Herz, Oliver Munday şi Margo Schickmanter, pentru sprijinul lor copios, strădania şi încrederea pe care mi-au arătat-o de-a lungul anilor.

Mulţumiri lui Nicole Aragi, un agent literar extraordinar, fără de care aş fi doar un biet scârţa-scârţa pe hârtie, lui Grace Dietsche şi întregii echipe Aragi. Mulţumiri oamenilor cumsecade de la Book Group pentru cuvintele lor de încurajare. Şi multă recunoştinţă şi dragoste familiei mele – Julie, Maddie şi Beckett. Norocos cel ce-i are în viaţa lui pe-aceşti oameni.

[1] În original, *Boot Hill*, termen generic dat, mai ales în vestul Statelor Unite, cimitirelor în care erau îngropaţi pistolarii ce mureau cu cizmele *(boots)* în picioare.

[2] *Zion Hill* în original, denumirea mai multor biserici baptiste de pe cuprinsul Statelor Unite. Titlul albumului este dat de cuvântarea ţinută de Martin Luther King Jr. la Los Angeles, în data de 17 iunie 1962.

[3] The Hardy Boys, Frank şi Joe Hardy, sunt eroii unei lungi serii de romane poliţiste pentru adolescenţi create de editorul Edward Stratemeyer în anul 1927 şi scrise de mai mulţi autori sub pseudonimul colectiv Franklin W. Dixon.

[4] Pictor şi ilustrator american (1894–1978), cunoscut mai ales pentru ilustraţiile sale publicate pe coperta revistei *The Saturday Evening Post*.

[5] Ca şi fraţii Hardy, Tom Swift este tot o creaţie a lui Edward Stratemeyer, fiind eroul unor lungi serii de romane science-fiction şi de aventuri ce pun accentul pe aspecte ale progresului tehnologic.

[6] Prin decizia finală, votată în unanimitate, la 17 mai 1954, de către membrii Curţii Supreme de Justiţie a Statelor Unite în procesul intentat de Oliver Brown Ministerului Educaţiei (Education Board), s-a hotărât să se pună capăt segregaţiei rasiale din şcolile americane, care contravenea Amendamentului 14 al Constituţiei SUA.

[7] Personaj simbolic reprezentând segregaţia rasială practicată împotriva afro-americanilor. A dat numele unor legi (Jim Crow Laws) cu caracter rasist din anii 1876–1964.

[8] Serie de cărţi de benzi desenate lansată de editura Atlas Comics în anul 1905, preluată ulterior de Marvel Comics. Iniţial concepută ca o serie de horror comic, *Călătorie în necunoscut* s-a reprofilat pe povestiri science-fiction şi cu eroi supradimensionaţi, înzestraţi cu forţe supraumane.

[9] Gumă de mestecat introdusă pe piaţa americană în 1947, având incluse în ambalaj benzi desenate cu personajul comic Bazooka Joe.

[10] În original *freedom rider*, membru al unui grup de activişti ce călătoreau cu autocare în statele din Sud, militând pentru desegregarea serviciilor publice.

[11] Sărbătoare anuală ce comemorează data de 16 aprilie 1862, când preşedintele american Abraham Lincoln a semnat Legea Emancipării sclavilor afro-americani.

[12] Dramatizare după romanul omonim al lui Eugene Burdick şi William Lederer, publicat în anul 1958. Romanul a provocat un veritabil scandal, dezvăluind eşecurile diplomaţiei americane din sud-estul Asiei.

[13] Organizaţie afro-americană înfiinţată în anul 1942, care a jucat un rol crucial în lupta împotriva segregaţiei rasiale din SUA.

[14] Film alb-negru regizat de Maury Dexter (1963), în care marţienii invadează Pământul, având capacitatea să creeze dubluri şi să-şi asume identitatea unor personalităţi ştiinţifice pământene.

[15] Aluzie la aşa-numita epocă a Reconstrucţiei (1865–1877) şi la preşedintele Andrew Johnson (1865–1869), care, în calitate de succesor al lui Abraham Lincoln, a făcut tot ce i-a stat în putinţă să menţină segregaţia rasială în statele sudiste.

[16] În original, *Notes of a Native Son*, culegere de eseuri a scriitorului James Baldwin (1924–1987).

[17] Celebru actor american de origine română (1893–1973), care a jucat în peste o sută de filme şi patruzeci de piese de teatru, remarcându-se mai ales în rolurile de şef de clan interlop.

[18] R&B este sigla folosită pentru genul muzical „Rhythm and Blues“, combinaţie între bluesul tradiţional şi ritmurile împrumutate din jazzul anilor 1940.

[19] „Doo-wop“ este un gen muzical la modă în anii 1940–1950, bazat pe armoniile vocale ale unui grup restrâns de cântăreţi, cu o orchestraţie minimală.

[20] Porecla este inspirată de titlul popularului roman *Black Beauty*, scris de autoarea britanică Anna Sewell (1877), care narează la persoana întâi povestea unui cal. Romanul a stat la baza mai multor ecranizări de mare succes.

[21] GI Bill, lege publicată în iunie 1944, prin care veteranii din al Doilea Război Mondial primeau compensaţii financiare, credite avantajoase pentru lansarea unei afaceri, dreptul de a urma cursuri universitare etc. Cum toate aceste facilităţi erau girate de autorităţile locale, veteranii de culoare nu au putut profita aproape deloc de această lege, fiind permanent discriminaţi.

[22] Ambele titluri au apărut în seria de benzi desenate *Tales from the Crypt (Povestiri din criptă)*, publicate între anii 1950 şi 1955. Seria a fost interzisă după ce părinţii şi Biserica au semnat mai multe petiţii în care se arăta că ea are un efect negativ asupra tinerilor cititori, încurajând analfabetismul şi delincvenţa juvenilă.

[23] Serial TV comic difuzat pe canalul de televiziune CBS între 1960 şi 1968.

[24] *Nickel*, în engleza americană, este denumirea monedei de cinci cenţi.

[25] Emisiune de varietăţi matinale transmisă pe posturile de radio NBC şi ABC între 1933 şi 1968. A fost cea mai longevivă emisiune de gen din istoria radioului american.

[26] Serial comic difuzat la radio în intervalul 1928–1960, cu acţiunea plasată în Harlem, centrul culturii afro-americane din New York, creat şi interpretat de doi actori albi, Freeman Gosdell şi Charles Correll. Când conceptul emisiunii a fost preluat de televiziune, în majoritatea rolurilor au fost distribuiţi actori de culoare.

[27] Marcă de suc de fructe cu adaos de vitamine.

[28] Sărbătoare anuală celebrată în SUA în fiecare primă zi de luni a lui septembrie.

[29] „Povestea omului de turtă dulce“ a fost prima oară publicată în SUA într-o revistă, în anul 1875. Eroul evadează din bucătăria gospodinei care îl plămădise şi, după mai multe peripeţii, sfârşeşte prin a fi mâncat de către o vulpe şireată.

[30] Orval Faubus (1910–1994), guvernator al statului Arkansas (1955–1967), a fost un politician american rasist, care în anul 1957 s-a opus desegregării liceelor din Arkansas, în ciuda ordinelor primite din partea preşedintelui Eisenhower şi a Ministerului Justiţiei.

[31] 11 octombrie, data la care este celebrată Proclamaţia de Independenţă a Congresului American din anul 1782.

[32] Abreviere a denumirii The Great Atlantic and Pacific Tea Company, lanţ de magazine alimentare care a funcţionat pe teritoriul SUA în intervalul 1859–2015.

[33] Titlul sub care a rulat în România filmul *The Defiant Ones* (*Sfidătorii*, 1958), regizat de Stanley Kubrick.

[34] Lanţ de restaurante şi pizzerii cu specific italienesc.

[35] Lanţ de restaurante nord-americane ce combină bucătăria cubaneză cu cea chinezească.

[36] Abraham Beame (1906–2001) a fost primarul New York-ului în intervalul 1 ianuarie 1974 – 31 decembrie 1977.

[37] *Ace* (în original) = „As“ (în limba română), gradul cel mai înalt în ierarhia elevilor din şcoala de corecţie Nickel.

[38] Harta ca metaforă a durerii, nenorocirii etc. este o imagine recurentă în opera shakespeariană: chipul Laviniei este o „hartă a durerii“ în *Titus Andronicus*; iar în *Violarea Lucreţiei*, chipul eroinei este „o hartă unde chinul a săpat făgaş adânc“.

[39] Un *drive-in* este un restaurant unde clienţii sunt serviţi în maşini, în parcare.

[40] Referire la aşa zisa cursă pentru cucerirea spaţiului cosmic (lansarea de sateliţi şi de nave spaţiale cu cosmonauţi la bord, cucerirea Lunii etc.), desfăşurată în anii Războiului Rece între cele două mari superputeri, SUA şi URSS.

[41] În original Chickie, „cel care ţine de şase“, în argou.

[42] Originar din Fiji, Jimmy „Zburătorul“ Snuka (1943–2017) a fost una dintre figurile legendare ale wrestlingului.

[43] Este vorba de logoul echipei de fotbal american New York Jets.

[44] Referire la logoul echipei de baseball Boston Red Sox.

[45] Celebră melodie populară engleză publicată întâia oară în anul 1580.

[46] „Eroul“ unei melodii populare americane ce relatează uciderea interlopului Billy Lyons de către proxenetul Stagger Lee în Missouri, în anul 1895. Melodia a fost lansată în anul 1911. Prima înregistrare datează din anul 1923. Melodia a fost reluată de zeci de mari cântăreţi, printre care şi Woody Guthrie, Bob Dylan şi Nick Cave.

[47] Martha and the Vandellas, redenumit Martha Reeves and the Vandellas în 1967, a fost un trio vocal feminin, de culoare, de mare succes. Unul dintre hiturilor lui s-a intitulat, în chip ironic, *Nowhere to Run (N-am unde să fug)*.

[48] Actor american de comedie (1916–1987).

[49] Aluzie la un episod din *The Andy Griffith Show*, serial TV extrem de popular în anii ’60, în care Andy Griffith (1926–2012) interpreta rolul unui şerif.

[50] Acronim pentru *white anglo-saxon protestant*, termen peiorativ folosit pentru a descrie clasa americană dominantă economic, reprezentată de descendenţii coloniştilor „albi, anglo-saxoni, protestanţi“. Preşedintele John Fitzgerald Kennedy (1917–

1963) era însă descendentul unei familii de origine irlandeză (aşadar, celtică) şi de religie catolică.

[51] Serial TV comic creat de Jackie Gleason, difuzat în anii 1955–1956.

[52] Termenul limită de depunere a declaraţiilor anuale referitoare la venituri şi profit.

[53] Săptămânal newyorkez editat de şi adresat comunităţii din West Side.

[54] Panterele Negre, partid creat în 1966, în California, de Huey Newton şi Bobby Seale, considera că mişcarea paşnică pentru drepturile civile ale afro-americanilor iniţiată de Martin Luther King Jr. s-a soldat cu un eşec şi a trecut la tactici violente pentru obţinerea acestor drepturi. Biroul Federal de Investigaţii (FBI) a destructurat, în cele din urmă, acest partid în anul 1984.

[55] Jurnalist american (1916–2009), prezentatorul ştirilor serii pe canalul CBS între anii 1962 şi 1981, votat în anii 1960 drept „cel mai credibil american“ pentru seriozitatea cu care îşi trata profesia.

[56] Acronim pentru Student Non-Violent Coordinating Committee (Comitetul de Coordonare a Activităţii Nonviolente a Studenţilor), organizaţie studenţească înfiinţată în aprilie 1960, angajată în mişcarea pentru drepturi civile acordate comunităţii afro-americane din SUA.

[57] Melodie compusă şi interpretată de Chuck Berry, lansată în anul 1964.

Table of Contents

Prolog
PARTEA ÎNTÂI
Capitolul întâi
Capitolul doi
Capitolul trei
PARTEA A DOUA
Capitolul patru
Capitolul cinci
Capitolul şase
Capitolul şapte
Capitolul opt
Capitolul nouă
Capitolul zece
PARTEA A TREIA
Capitolul unsprezece
Capitolul doisprezece
Capitolul treisprezece
Capitolul paisprezece
Capitolul cincisprezece
Capitolul şaisprezece
Epilog
Mulţumiri

Table of Contents

Prolog 3
PARTEA ÎNTÂI 9
Capitolul întâi 10
Capitolul doi 18
Capitolul trei 29
PARTEA A DOUA 44
Capitolul patru 45
Capitolul cinci 55
Capitolul şase 67
Capitolul şapte 71
Capitolul opt 85
Capitolul nouă 98
Capitolul zece 116
PARTEA A TREIA 133
Capitolul unsprezece 134
Capitolul doisprezece 143
Capitolul treisprezece 158
Capitolul paisprezece 168
Capitolul cincisprezece 184
Capitolul şaisprezece 190
Epilog 201
Mulţumiri 211